

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLAHİYAT ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ

BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN
MEVZUAT VE PROGRAM GELİŞİMİ (1949–2005)**

Yüksek Lisans Tezi

PERİHAN KARA

İSTANBUL, 2007

T.C.

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İLAHİYAT ANABİLİM DALI

İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETMENLİĞİ

BİLİM DALI

**İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN
MEVZUAT VE PROGRAM GELİŞİMİ (1949–2005)**

Yüksek Lisans Tezi

PERİHAN KARA

Danışman: Prof. Dr. HALİS AYHAN

İSTANBUL, 2007

Marmara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Tez Onay Belgesi

İLAHİYAT Anabilim Dalı İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK
BİL.ÖĞRETMENLİĞİ Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi PERİHAN KARA
nın İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN MEVZUAT VE
PROGRAM GELİŞİMİ (1949-2005) adlı tez çalışması ,Enstitümüz Yönetim Kurulunun
14.06.2007 tarih ve 2007/07-34 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından
oybirliği/oyçokluğu ile Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

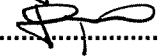
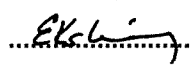
İmzası

Tez Savunma Tarihi : ..18.07.2007

1) Tez Danışmanı : PROF. DR. HALİS AYHAN

2) Jüri Üyesi : PROF. DR. MEHMET FARUK BAYRAKTAR

3) Jüri Üyesi : YRD. DOÇ.DR. EMİNE KESKİNER

.....

.....

.....

GENEL BİLGİLER

Adı Soyadı	: Perihan KARA
Anabilim Dalı	: İlahiyat
Programı	: İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği
Tez Danışmanı	: Prof. Dr. Halis AYHAN
Tez Türü ve Tarihi	: Yüksek Lisans - Haziran, 2007
Anahtar Kelimeler	: Din ve Ahlak Öğretimi, Program, Mevzuat, Kitaplar, Tebliğler Dergisi, Talim Terbiye Kurulu Kararları, Din İşleri Daire Müdürlüğü

ÖZET

İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN MEVZUAT VE PROGRAM GELİŞİMİ (1949–2005)

Türkiye Cumhuriyet'i kurulduğu günden itibaren din eğitimi ile ilgili birçok deneyim yaşamıştır. 1949'dan önce uzunca bir süre okullarda din eğitimi verilmemişti; Meclis'te yapılan uzun tartışmalar sonucu 1949'da program dışı ihtiyari olarak konulan din dersleri 1950'de program içine alınmıştır. 1956'da ortaokullara da konulmuştur.

Başlangıçta okullarda Türk Öğrencilere verilecek din derslerinde İslam'ın iman, ibadet ve ahlak ile ilgili esasları öğretilmiştir. 1960'lardan sonra din derslerinin içeriğinde yenilikler yapılmış; bu dersler dinin ruhi hayatın bir görüntüsü olarak değerlendirilmiştir. 1963'ten sonra İslam dininin eğitim ve öğretim imkânları üzerinde durulmuş, dinin ne şekilde ele alınacağı izah edilmeye çalışılmıştır.

1974'de Ahlak dersleri uygulanmaya başlamıştır. Alınan yeni bir kararla, 1982–1983 Öğretim yılından itibaren Din ve Ahlak dersleri birleştirilmiş; Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi adıyla zorunlu bir ders olarak eğitim- öğretim hayatına girmiştir.

Bu çalışmada, DKAB dersinin tarihi sürecini, mevzuatı, programı ve kabul edilen kitapları; Tebliğler Dergisi kaynak alınarak tespit edilmiş ve tarihler dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname	: Perihan KARA
Field	: Faculty of Theology
Programme	: Teacher Training for the Culture of Religion and Ethics for Primary School
Supervisor	: Professor Halis AYHAN
Degree Awarded and Date	: Masters – June, 2007
Keywords	: Training for the Culture of Religion and Ethics, programme, laws, books, the magazine of laws, decisions of committee of teaching and training, director of religions issues

ABSTRACT

THE LAWS AND DEVELOPING OF TEACHINGS FOR THE CULTURE OF RELIGION AND ETHICS FOR PRIMARY SCHOOL BETWEEN (1949-2005)

Republic of turkey has lived various experiences in religious teaching since its establishment. Before 1949 there is no any religious teaching. After a long negotiations in 1949 it has been established religious teaching in an elective course way. After that in 1950 it has been accepted in the programme and in the 1956 has been entered in primary schools program.

In the beginning the lessons were on the principals of Islam, iman, ibadet and ethics that is given for Turkish students. After 1960's there is a renewal in the contents of religious lessons and these lessons has been taken into spiritual way of the religion. After the 1963 focused on the Islamic religions teaching and trainings, and tried to find out the religious realities.

In the 1974 lessons of ethics has became a part of the practicable lesson. With a new decision after the 1982-1983 academic year the lesson of religion has became united with the ethic lesson and became a necessary lesson.

We have focused in this study on the period of the lesson of religion culture and ethics, laws and programs. And we used in this study the obtained books and the magazine of laws as sources.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
İÇİNDEKİLER	I
KISALTMALAR	III
ÖNSÖZ	IV
GİRİŞ	1
I. Araştırmanın Konusu ve Problemi	2
II. Araştırmanın Amacı	2
III. Araştırmanın Önemi	2
IV. Araştırmanın Sınırları.....	3
V. Araştırmanın Yöntemi	3
VI. Tanımlar	4
1. 1949 ÖNCESİ DİN VE AHLAK ÖĞRETİMİ ARAYIŞLARI	
1.1. II. Milli Eğitim Şurası'nda Ahlak Eğitimi Konusu.....	10
1.2. Yurt Bilgisi Dersi ve Türk Ahlakının İlkeleri.....	12
1.3. Din Derslerinin Örgün Eğitimde Yeniden Konulması Arayışları	15
1.4. Özel Din Öğretimi Arayışları	18
2. 1949 SONRASI İLKÖĞRETİMDE DİN ÖĞRETİMİ	
2.1. İlköğretim Birinci Kademedede (İlkokullarda)	23
2.2. İlköğretim İkinci Kademedede (Ortaokullarda).....	29
2.3. Eğitim Sistemimiz İçerisinde Din Eğitiminin Yeri.....	30

3. MEVZUATIN TARİHİ SÜRECİ İÇİNDE İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE PROGRAM GELİŞİMİ

3.1 Talim ve Terbiye Kurulu Kararları	36
3.2.Ortaokullar ve Bunlara Muadil Diğer Okullar İçin	
Din Dersleri Müfredatı.....	41
3.3.Temel Eğitim ve Orta Öğretimde Ahlak Dersleri	
Programının Amaçları	50
3.3.1. İlkokul 4-5.Sınıflarda Din ve Ahlak Bilgisi Ders Program....	52
3.3.2. Ortaokul 1, 2, 3.Sınıf Din ve Ahlak Bilgisi Ders Programı	64
3.4. Temel Eğitim ve Orta Öğretim Din ve Ahlak Bilgisi Dersi	
Programı	78
3.4.1.Din ve Ahlak Öğretiminin Genel Amacı.....	79
3.4.2.Din ve Ahlak Bilgisi Öğretiminin İlkeleri.....	79
3.4.3.Temel Eğitim 4–5. Sınıflarda Din ve Ahlak Bilgisi	
Öğretim Amacı	82
3.4.3.1. Temel Eğitim 4–5. Sınıflarda Din ve Ahlak Bilgisi	
Ders Programı.....	82
3.4.4.Temel Eğitim 6, 7, 8. Sınıflarda Din ve Ahlak Bilgisi	
Öğretiminin Amacı.....	88
3.4.4.1.Temel Eğitim 6, 7, 8. Sınıflarda Din ve Ahlak Bilgisi	
Dersi Programı.....	90
3.5 Din Eğitimi Daire Müdürlüğü Kararları	102

4. PROGRAM GELİŞİMİNE UYGUN OLARAK KABUL EDİLEN KİTAPLARI

4.1. Ders Kitapları	113
4.2. Yardımcı Kitaplar	122
4.3. Tavsiye Edilen Kitaplar	168
4.3.1. Öğretmenlere Tavsiye Edilen Kitaplar.....	181
4.3.2. Okul Aile Birliğine Tavsiye Edilen Kitaplar	183
4.4. Müracaat Kitapları	183
4.5. Kaynak Kitaplar	185
4.6. Müfredat Uygulamasında Faydalanılan Kitaplar.....	187
4.7. Film Şeridi.....	188

5. SONUÇ	189
-----------------------	------------

EKLER.....	192
-------------------	------------

KAYNAKÇA	213
-----------------------	------------

KISALTMALAR

- as. : Aleyhisselam
AŞ. : Anonim Şirketi
bk. : Bakınız
Hz. : Hazreti
DKAB : Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi
DİB.D.İş.Yk.Krl.Bşk. : Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı
K.evi.: : Kitabevi
M.E.B : Milli Eğitim Bakanlığı
Md : Müdürlüğü
Mf.Y : Maarif Yayınevi
MÜ : Marmara Üniversitesi
MV. Yay. : Maarif Vekâleti Yayınevleri
MGK : Milli Güvenlik Kurulu
Yar.Kit. : Yardımcı Kitap
YİEÖE. :Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Elemanı
s. : Sayfa
Şb. : Şube
TD. : Tebliğler Dergisi
vb. : Ve Benzeri
Matb : Matbaası

ÖNSÖZ

Biz bu çalışmada 1949–1982 yılları arasında DKAB öğretimi için uygulamaya konulan mevzuatı ve programı Tebliğler Dergisinden tespit edip değerlendirmeyi amaçladık. Yaptığımız çalışmanın, bu alanda yapılacak diğer çalışmalara ışık tutması, faydalı olmasını ümit ediyoruz.

Bu tezin hazırlanmasında öncelikle hayatımın her safhasında bana maddi-manevi destek olan, yanımda olduklarını hissettiren aileme minnettarlığımı bildiririm.

Tezin konusunu tespitinden tamamlanmasına kadar geçen sürede tecrübelerinden faydalandığım ve desteğini hep hissettiğim danışmanım sayın Prof. Dr. Halis AYHAN'a; çalışmamızın ana unsurunu oluşturan Tebliğler Dergisi'nin çalışmamızı kolaylaştırması amacıyla M.Ü. İlahiyat Fakültesine gelme aşamasında Üsküdar İlçe Milli Eğitim Müdürü sayın Recep SEZER'e; Çamlıca Kız Lisesi Müdiresi sayın Refiha ASLAN'a; M.Ü. İlahiyat Fakültesi Kütüphane memurları sayın Nuran İSKİTOĞLU ve sayın Rahmi ATABAŞ'a yardımlarından dolayı teşekkürü bir borç bilirim. Fikirleriyle ufkumu aydınlattığı için sayın Feyzullah KIYIKLIK'a şükranlarımı arz ederim.

Yrd.Doç.Dr.Emine KESKİNER'e, tezimin tamamlanmasına destek olan, moral veren ve yanımda olduğunu hissettiren isimlerini saymadığım tüm arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Perihan KARA

İstanbul / Haziran, 2007

GİRİŞ

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte yeni Türkiye’de her alanda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Eğitim–öğretim alanındaki en büyük yenilik 3 Mart 1924 tarihli Tevhid-i Tedrisat Kanunu olmuştur. Kanunla birlikte din eğitimi verilen okullar açılmıştır. Fakat bunlar zaman içerisinde kademeli olarak 1931 yılında, en sonuncusu 1939 yılında olmak üzere örgün eğitimden kaldırılmıştır. Bu tarihten 1949 yılına kadar ülkemizde din eğitimi yapılmamıştır.

Bu tarihi süreçte din eğitimi verilmemesi toplumda bazı manevi boşluklar ve buhranlar oluşmasına sebep olmuştur. 1943 yılında yapılan II. Maarif Şurası’nda bu konunun tartışılmasına sebep olmuştur. Meclis’te yapılan tartışmalar ve bu şura sonrasında okullara *Yurt Bilgisi* adında bir ders konulmuştur. Tezimizin birinci bölümünde bu konu hakkında ayrıntılı bilgi verilmektedir.

1949 yılında yapılan IV. Milli Eğitim Şurası’nda ilkokullara din eğitimi derslerinin isteğe bağlı olarak konulmasına karar verildi. Bu karar, din eğitimi ve öğretimi için bir milat niteliği taşımaktadır. İkinci bölümde 1949 sonrası (1982 yılı dâhil) ilkokullarda ve ortaokullarda (şimdiki adıyla ilköğretim) din derslerinin konulma sürecinden bahsettik.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilen, Talim Terbiye Kurulu ve Din Eğitimi Daire Müdürlüğü’nce alınan, Tebliğler Dergisinde yayımlanan kararlardan bahsettik. Bu kararlar, hem okullarda yapılacak olan din eğitiminin mevzuatını hem de din dersi verecek olanların hangi programı takip edeceklerini kapsamaktadır.

Dördüncü bölümde, yine Bakanlıkça alınan kararlar doğrultusunda okullarda okutulmasına izin verilen ders kitaplarını, yardımcı kitapları, tavsiye edilen kitapları, müracaat kitaplarını, kaynak kitapları, müfredatın uygulanmasında faydalanılan kitapları ve film şeritlerini Tebliğler Dergisinden tespit etmeye çalıştık.

I. Araştırmanın Konusu ve Problemi:

Din ve Ahlak Öğretimi 1943'den itibaren T.B.M.M' de tartışılmış, Şura toplantıları yapılmış, 1948'de Din dersleri isteğe bağlı olarak okullara konulmuştur. Din ve Ahlak derslerinin geçirdiği aşamalar, bu aşamalarda Bakanlar Kurulu, Talim Terbiye Kurulu, Din Eğitimi Daire Müdürlüğü'nün aldığı kararlar (mevzuat) ve bu kararlar doğrultusunda kabul edilen Din ve Ahlak Bilgisi kitapları müfredat programı bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu kararları tarihi sırasına göre Tebliğler Dergisi'nden tespit edip gün yüzüne çıkarmak tezimizin problemini teşkil etmektedir.

II. Araştırmanın Amacı:

Bu araştırmanın amacı, ilk ve ortaokul (ilköğretim) din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi konusunda 1949- 1982 yılları arasında yapılanları, mevzuatı ve programları incelemek, uygulamalar hakkında bilgi edinmek, durum tespiti yapmak ve değerlendirmelerde bulunmaktır. İlkokul ve ortaokul (ilköğretim) din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi konusunda çizilen sınırlar içinde tarihi seyrini takip etmek, tarihsel arka planı hakkında bilgi edinmek, bu konuyla ilgili bugün yapılacak çalışmalarda olumlu adımlar atılmasına faydalı olması amacıyla hazırlanmaya çalışılmıştır.

III. Araştırmanın Önemi:

Din Dersleri, 1933 yılında şehir ilkokullarından, 1939 da ise köy ilkokullarından kaldırılmasından sonra 1948–1949 eğitim öğretim yılına kadar Din Dersleri ilkokul müfredatlarında yer almamıştır. Dini ihtiyaçların 15 yıl kadar uzun bir zaman, sağlıklı ve doğru olarak bir kaynaktan karşılanamaması; halkın bu ihtiyacını gizli kapalı yollarla sağlamaya yöneltmiştir. “Bunda kusuru veya suçu, insanda ve millette değil, devlet yönetiminde aramak gerekir.”¹ Devlet yönetimindekiler, nihayet bu konunun ciddiyetini görerek çözüm üretmeye çalışmışlardır. 1949 yılına gelindiğinde dönemin Milli Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu ilkokullarda din öğretimi hakkında 1.2.1949 tarih ve 2414 sayılı Özel Kalem imzalı bir genelgeyi valiliklere göndermiştir.

¹Avni Akyol, Laiklik ve Din Öğretimi, M.E.B. Yayınları, Ankara, 1990, s.15

Söz konusu genelgede² Din Dersinin ilkokulların 4.ve 5.sınıflarda haftada ikişer saat olarak gösterileceği ve bu derslerin Diyanet İşleri Başkanlığı Reisliğinde toplanan özel bir komisyon tarafından hazırlanmış ve Talim ve Terbiye Kurulunca tatbikata uygun görülen bir müfredat programı okutulacağı belirtilmiştir.

1982 yılına gelindiğinde daha önemli bir adım atılmış Din Bilgisi ve Ahlak dersi “Din ve Ahlak Bilgisi” olarak birleştirilmiş, ilkokul 4.sınıftan lise son sınıfa kadar örgün eğitimdeki zorunlu dersler arasına dâhil edilmiştir.

IV. Araştırmanın Sınırları:

Bu çalışmada, ilkokul ve ortaokul düzeyinde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretiminin mevzuat ve program gelişimi incelenmiştir. Zaman itibariyle 1949–2005 tarihleri arası alınmasına rağmen, çalışmanın çok kapsamlı olmasından dolayı 1949–1982 tarihleri arasında sınırlandırılmıştır.

V. Araştırmanın Yöntemi:

Bu araştırma, incelenen tarihin yakın zaman durumunu tespit edip; “Ne idi?” “Ne oldu?” sorularının cevabını bulmaya yöneliktir. Bu araştırma, ilk ve ortaokul din eğitimi ve öğretiminin, 1949’dan 1982’ye kadar geçirdiği safhaları, her safhada durumun ne olduğunu tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu çalışmanın yöntemi ağırlıklı olarak tarihi betimlemedir. Bu arada problemin açıklaması yapılmakta, bu durum değerlendirilip genellemelere ulaşılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, incelenen tarihi zaman diliminin din dersleri açısından fotoğrafı çekilmekte; problemin tarihi seyri incelenmekte; problemle ilgili “Ne idi?” “Ne oldu?” “Şimdi durum nedir?” “Neler yapılmalıdır?” gibi sorulara cevap aranmakta, problemin değerlendirilmesi yapıp nereye geldiği hakkında bilgi vermektedir.

Bu araştırmanın malzemelerini, bahsedilen zaman dilimine ait resmi belgeler teşkil etmektedir. Bu resmi belgeler arasında, Milli Eğitim Bakanlığı Tebliğler Dergisi,

²Yukarıda bildirilen 1.2.1949 tarihli genelgenin tam metni için bk. s.24

Milli Eğitim Şuraları ve o döneme ait gazete dokümanları ağırlıklı olarak yer almaktadır. Taranılan kaynaklar arasında yine özelde din eğitimi bilimleri alanında yapılmış bilimsel ve akademik çalışmalardan, genelde ise eğitim bilimleri eserlerinden faydalanılmıştır.

Ayrıca “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimin Mevzuat ve Program Gelişimi” ile ilgili müstakil bir çalışma olmadığını tespit ettik. Bu durum tezimizin önemini arttırmaktadır. Tezimize konuyla yakın olduğunu bulduğumuz Recep Eryılmaz (1995)³, Elif Taşcıoğlu (2005)⁴, Erdem Derimeşe (2006)⁵, Ayşe Acar (2006)⁶ ‘ın yapmış olduğu tezleri inceledik. Bu tezlerden bazıları liselerdeki DKAB dersine, bazıları İlköğretim 4-5 Sınıflara, bazıları ise İlköğretim program değerlendirmesi üzerine çalışma yapmıştır.

Tezimizin diğer tezlerden farkı; biz hem ilköğretim 8 sınıfı birlikte konu olarak aldık; hem Tebliğler Dergisi’nden DKAB dersi ile ilgili mevzuat, program ve kitapları tespit ettik; hem de daha geniş bir tarih yoklaması yaptık.

Maksadımız bundan sonra yapılacak çalışmalara örnek olması, yol göstermesidir.

VI. Tanımlar:

Eğitim:

Eğitim Terimler Sözlüğü’nde “Önceden belirlenmiş amaçlara göre insanların davranışlarında belli gelişmeler sağlamaya yarayan planlı etkiler dizisidir.”⁷ şeklinde tarif edilmektedir.

³Recep Eryılmaz, “Ortaöğretimde DKAB Dersinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, 1995

⁴Elif Taşcıoğlu, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programının Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, 2005

⁵Erdem Derimeşe, “Lisede Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Müfredatının Program Geliştirme Süreçleri Bakımından İncelenmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 9 Eylül Üniversitesi, 2005

⁶Ayşe Acar, “İlköğretim 4-5 Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi Dersi Müfredatlarının Mukayesesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, 2006

⁷A.Ferhan Oğuzkan, Eğitim Terimleri Sözlüğü, Ankara, 1974, s.61

İster planlı ister plansız olsun, insan üzerinde etkili olan ve insanda belli davranışların oluşmasını, gelişmesini veya değişmesini sağlayan her faaliyete eğitim denilebilir.⁸

Bilgi ve anlayışla kazanılan olumlu ve olumsuz bütün tecrübeler eğitim denilmektedir.⁹

Diğer bir tanımda eğitim; “Şahsi bir hayat yardımı, grup hayatına girme ve grup kültürünün aktarımı amacı ile gençlere ve yetişkinlere yönelen, kısmen planlı, kısmen plansız, ama her hal ve durumda bilinçli insan uğraşısı”¹⁰ şeklinde ifade edilmektedir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki eğitim; “doğru bilgiyi edinmeyi, bu bilgiyi doğru kullanmayı, doğru düşünmeyi de sağlamaktır.”¹¹

Öğretim:

Gerek eğitimin gerekse öğretimin pek çok tarifi yapılmakla beraber, biz birkaç tarif yapmakla yetineceğiz.

“Eğitim işinin düzenli çalışmalarla planlı ve kontrollü bir biçimde, kurumsallaştırılarak gerçekleştirilmesidir.”¹² Ve genellikle bir belge ile sonuçlanan eğitim faaliyetidir.¹³ Tarifte belirtilen kontrollü ve kurumsal ve belge ile sonuçlanan şeklinde ifade edilen öğretimin ağırlıklı kısmı okullarda gerçekleştirilmektedir.

Planlı ve programlı, belli amaç yönünde yürütülen kasıtlı öğretme ve etkileme faaliyetidir.¹⁴ Buradan anlaşılmaktadır ki; öğrenme istek dışı veya tesadüfen olabilir, ama öğretim planlı, programlı bir süreci ifade etmektedir.

⁸Hüseyin Peker, Din ve Ahlak Eğitiminin Psikolojik ve Metodik Esasları, Eser Matbaası, Samsun, 1991, s.13

⁹Suat Cebeci, Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1996, s.16

¹⁰Cemal Tosun, Din Eğitimi Bilimine Giriş, 2.Baskı, Pegema Yayıncılık, Ankara, 2002, s.13-14

¹¹Süleyman Hayri Bolay-Kazım Sarıkavak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 2001,s.17

¹²Beyza Bilgin, Eğitimi Bilimi ve Din Eğitimi, Gün Yayıncılık, Ankara, 2001,s.8

¹³Mehmet Zeki Aydın, Din Öğretiminde Yöntemler, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004, s.61

¹⁴Bolay- Sarıkavak, s.14

Bir başka öğretim tarifi şöyledir: “Belirli bir öğrenme durumunda önceden belirlenmiş hedeflere en etkili biçimde ulaşmak üzere uygun personel, araç, gereç, yöntem ve teknikleri kullanma sürecidir.”¹⁵

İnsana, hayatı boyunca ihtiyaç duyacağı, bilgi ve beceri kazandırmak için yapılan çalışmaların tümüdür.¹⁶

İlköğretim: Eğitim sisteminin temeli sayılan ilk dönem. Günümüzde ilköğretim denince bununla sekiz yıllık temel eğitim kastedilmektedir. 6–14 yaşlarındaki çocuklar için zorunludur. İlköğretim iki kademe gerçekteşmektedir:

1- I.Kademe: İlk beş yıl. 1997 yılından önce bu kademeye ilkokul denilmekteydi. İlkokulların son sınıfları bitirildiğinde ilkokul diploması verilir.

2- II.Kademe: Sonraki üç yıl (6., 7. ve 8. sınıflar anlaşılmaktadır). Daha önceleri bu kısma ortaokul denmekteydi. Ortaokulların son sınıfı bitirildiğinde ortaokul diploması verilir.

İlk ve ortaokullar bağımsız okullar şeklinde kurulabileceği gibi, imkân ve şartlar el verdiği sürece birlikte de kurulabilir. Türkiye’de 5 yıllık ilkokulun artık asgari bilgilere ve yeterliliğe sahip yurttaşlar yetiştirmede başarılı olamadığı anlaşılmıştır. Önceleri Temel Eğitim, sonra İlköğretim Okulları denen bu okulların kurulmaya çalışılmasındaki asıl amaç budur.¹⁷

Eğitmenli İlkokullar:

1960 ihtilalinden sonrası, öğretmen açığını kapatmak üzere 4–6 yıl süre ile yedek subay olan askerlerin, köylerde ilkokulların 1., 2., 3. sınıflara öğretmenlik yaptığı okullardır. Bu öğretmenler hem okulda çocukları okutmuşlar hem de köylünün sosyal ve kültürel anlamda gelişmesine katkı sağlamışlardır.¹⁸

¹⁵Aydın, s.7

¹⁶Peker, s.14

¹⁷Yahya Akyüz, Türk Eğitim Tarihi, Alfa Basım Yayım Dağıtım, İstanbul, 1999, s.302

¹⁸Süleyman Hayri Bolay-Mümtaz’er Türköne, Din Eğitim Raporu, Merkez İmam Hatip Lisesi Öğrencileri ve Mezunları Vakfı, Ankara, 1995, s.16

Program:

Bütün önemli işler programlanarak yapılır. Yeni yetişen neslin geleceği eğitimle şekillendiğine göre eğitim bir toplumun en önemli işlerinden sayılabilir. Bu açıklamalara göre program; “Yapılması gereken bir işin bölümlerini, her bölümün yapılış sırasını, zamanını ve nasıl yapılacağını gösteren tasarıdır.”¹⁹

Programlar kendi aralarında eğitim programları, öğretim programları ve ders programları olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır.

Eğitim programı en kapsamlı programdır ve öğretim ve ders programını içine almaktadır. Eğitim programı, bir eğitim kurumunun örgün veya yaygın olsun fark etmez, sosyal bir grup ya da topluluğun bireylerinin yaşantılarını zenginleştirmek ve düzenlemek için yürüttüğü bütün etkinliklerin adıdır. Öğretim programı eğitim programı kapsamındadır ve öğrenme öğretme süreçleri ile ilgili tüm etkinlikleri içine alır. Ders programı, öğretim programı içinde yer alır ve ders ile ilgili eğitim faaliyetlerinin sistematik olarak düzenlenmesi sağlar.²⁰

Zihni, duygusal ve toplumsal yönlerden gelişmesine yardım eden öğrenim tecrübelerinin tamamı, eğitim programlarının içine girer. Çocuğun mizacı, davranışları, merakı ve arkadaşlık ilişkileri; duygusal özellikleri sosyal faaliyetleri, çocuğun ve çevrenin özelliklerine göre düşünülecek her durum program konusu olarak ele alınabilir.²¹

Bu bilgiler ışığında program geliştirmenin tarifi yapılacak olursa; “gerek okul içinde gerek okul dışında, Milli Eğitim ve okulun amaçlarını etkinlikle gerçekleştirmek üzere düzenlenen muhteva ve faaliyetlerin, uygun metot, teknik, araç ve gereçlerle gerçekleştirilmesine yönelmiş koordine çabaların tümüdür” denilebilir.²²

¹⁹ Aydın, s.60

²⁰ Aydın, s.61

²¹ Fatma Varış, Eğitimde Program Geliştirme Teorileri ve Teknikler, Sevinç Matbaası, Ankara, 1971, s.13

²² Varış, s.16

Program geliştirmenin diğer bir tarifi şoyledir: tasarlanan eğitim programlarının uygulanması, değerlendirilmesi elde edilen değerlendirme sonuğlarına göre yeniden düzenlenmesi sürecidir.²³

Mevzuat:

Mevzuat mevzu'un okluk biğimi demek olup, *nizamname(tüzük)*, *kararname ve talimatnamelerin ihtiva ettiği hükümler*, *bahsolunan maddeler*²⁴, *bir şeyin esasını teşkil eden hususlar*, *mevzular*, *bahisler*²⁵ olarak tarif edilmiştir.

Hukuki terim olarak tanımı ise; *bir ülkede yürürlükte olan yasa, tüzük, yönetmelik vb.nin bütünü*²⁶, *yürürlükte olan kanun yönetmelik ve tüzüklerin tamamı: rnek: İthalat mevzuatı, ihracat mevzuatı*²⁷ şeklindeyir. Bu durumda, Milli Eğitim Mevzuatı'ndan kasıt eğitim öğretimle ilgili yürürlükte olan kanun, tüzük, yönetmelik vb.nin tamamıdır. "Kanun, müfredat programının genel amacını ve politikasını tespit eder, ortaya koyar."²⁸

Milli Eğitim Mevzuatın amacı; Anayasa'ya bağlı, Türk Milli Eğitiminin amaçlarını benimsemiş ve bunları davranış haline getirmiş uygulamaya hazır; ailesini, vatanını, milletini seven daima yüceltmeye çalışan; beden, zihin, ahlak, ruh ve duyu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve hür ve bilimsel düşünme gücüne geniş bir dünya görüşüne sahip; milli kültürün içinde din ve ahlakın gereklerine inanarak yerine getirmelerini sağlayacak, milli ahlakın gereklerini samimi olarak yaparak ve yaşayarak gerçekleştirecek; milli çıkarlara ve ahlakına karşı zararlı akımlara karşı uyanık bulunacak; ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirecek bilgi, beceriyle birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak, kendisini mutlu edecek ve toplumun

²³Aydın, s.61

²⁴Ferit Devellioğlu, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lgat, 16.Baskı, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2005, s.637, bkz, Mustafa Nihat zn, Osmanlıca Türkçe Sözlük, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1979, s.530

²⁵D.Mehmet Doğan, Doğan Büyük Türkçe Sözlük, II. Basım, Vadi Yayınları, Ankara, 2003, s.910

²⁶Trk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, II. Cilt, 9 Baskı, Ankara, 1998, s.1551

²⁷Dođan, s.910

²⁸Akyol, s.15

mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olacak şekilde öğrenciler yetiştirecek hükümler koymayı sağlamaktır.²⁹

“Milli eğitimle ilgili kuruluş kanunlarının hemen hepsinde Talim ve Terbiye Kuruluna, düzenleme fonksiyonunun tabii icabı olarak, milli eğitimle ilgili her türlü mevzuatı (Kanun-Tüzük-Yönetmelik) hazırlamak, incelemek, gerekenleri bizzat hazırlamak gibi görevler de verilmiş bulunmaktadır.”³⁰ Milli Eğitimin yönetim, yapı, sistem ve muhtevasını etkileyen mevzuat çalışmaları Talim ve Terbiye Kurulunun kararlarına bağılı olarak çıkarılmaktadır. Bu sebeple biz; Tebliğler Dergisinde yer alan Talim ve Terbiye Kurulu kararlarının tezimizle ilgili olan kısımlara bu çalışmamızda yer vermiş bulunmaktayız.

²⁹Akyol, s.16; bk. Hasan Çelikkaya, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2.Baskı, İstanbul, 1999, s.204

³⁰Reşat Özalp- Aydoğan Ataünal, Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı, Milli Eğitim Basımevi, Birinci Basılış, İstanbul, 1977, s.101.ayrıca bk. Abdullah Açıkgöz ve Arkadaşları, Milli Eğitim Mevzuatı, Nobel yayın ve Dağıtım, Ankara, 2001.

1.1949 ÖNCESİ DİN VE AHLAK ÖĞRETİMİ ARAYIŞLARI

1.1. II. MİLLİ EĞİTİM ŞURASI'NDA AHLAK EĞİTİMİ KONUSU

1930 programında ebeveynleri isterse haftada yarım saat yalnızca beşinci sınıf öğrencilerine verilen Din Dersleri; Köy ilkokullarında Perşembe günleri üçüncü sınıfta yarım saat verilebiliyordu. 1930'ların başlarında kent ilkokullarından³¹, 1939'dan sonra köy ilkokullarından din dersleri kaldırıldı ve okullar laik bir sistem içinde tamamen seküler hale kondu.³²

Böylece yetişecek nesillerin rasyonalist bir anlayışla topluma mal edilmesi amacı ön plana alınmış oluyordu. Bu anlayış okullarda tarih, ahlak ve terbiye eğitim ve öğretimi konusunu incelemek üzere 1942 yılında toplanan II. Milli Eğitim Şurasının kararlarında da kendini olduğu gibi göstermektedir. Okullarda izlenecek ahlak prensiplerini tespit eden bu şurada öngörülen ahlak anlayışı ameli ahlak olarak nitelenebilir. Şura dini ahlak konularına ne ahlak komisyonu çalışmalarında, ne de genel kurul görüşmeleri esnasında temas etmiş, Türk çocuğunun yetişmesinde dini ahlaka yer verilmesini dikkate almamıştır. Hâlbuki İslam Kelamcılarının dini tarifleri göz önünde tutulsa, onların dini tamamen bir terbiye ve ahlak sistemi olarak mütalaa ettikleri görülür ve bundan Türk çocuğunun yetişmesinde istifadesinin faydalı olacağı sonucuna varılabilirdi.³³

Eğer önemli olan ahlaklı insan yetiştirmekse, inanç boyutu gibi son derece etkin bir itici gücü, ahlakın dışında tutmamak gerekir. Ahlak bize iyiyi, kötüyü öğretir, din ise aynı şeyi yapmanın yanısıra iyi olmak için gönülle mücadeleye koyulmamızda bize yardımcı olur. Öyle ise, genç beyinlere, ahlakla birlikte ahlaki güzellikleri tamamlamak için gönderilen bir dini, birlikte sunmanın yarardan başka bir şey doğurmayacağını tahmin etmek hiç de zor değildir. Din taşıdığı evrensel iletişim kodları sayesinde, insanların birbirlerini anlamalarını kolaylaştırır. Dini bilen insanların birbirlerini anlamaları daha kolay olacaktır. Böylece eğitim faaliyetleri hem daha kaliteli olur; hem de istenilen hedeflere daha kolay ulaşılır.³⁴

1943 II. Maarif Şurası Ahlak Komisyonu tarafından alınan Ahlak İlkeleri içerisinde, okullarda ahlak eğitimi birbirini tamamlayan üç amaca bağlıdır kararına varılmıştır. Bunlar:

³¹ Akyüz, s.303

³² İsmet Parmaksızoğlu, Türkiye'de Din Eğitimi, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1966, s.26

³³ Parmaksızoğlu, s.26,27

³⁴ Hasan Onat, Türkiye'de Din Anlayışında Değişim Süreci, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2003, s.111

- 1- Türk diline, kültürüne, inkılâbın eser ve esaslarına, umumiyetle Türklük idealine bağlı bir Türk,
- 2- Bütün medeni milletlerce kabul edilen yüksek ahlak ilkelerini benimsemiş bir insan,
- 3- Kendine ve başkalarına saygı gösteren, haysiyet, şeref ve namus sahibi bir şahsiyet yetiştirmektir.³⁵

Şura, bu temel ilkelerle ideal Türk çocuğu portresi çizmiş bulunmaktadır. Türk insanının asırlardır benimsediği ahlak ilkelerini bir kez daha kabul etmiştir.

Ancak şura kararlarında bu ilkelerin telkininde kullanılacak metotlar iyice belirtilmemiş, okullarda bu prensipleri inanç haline getirecek vasıtalar açıkça ortaya konmamıştır. Bu prensiplerin okul hayatının tümünde uygulanması esas alındığından, öğrencilere vasıtasız olarak ulaştırılması ve şuurlarına yerleştirilmesi ortada kalmıştır. İkinci Dünya savaşının yarattığı ve serpintileri Türk vatanını ve çocuğunu etkisi altına almaya başladığı bu kadar sıkıntılı bir dönemde konunun böyle akademik bir ortam içinde incelenmesi bile bizce bir zaruretın ilk işareti olarak değerlendirilmektedir.³⁶

Maarif Vekilliği Neşriyat'ın hazırladığı İkinci Maarif Şurası (15–21 Şubat 1943) adlı eserde ideali Türk çocuğunun özellikleri şu şekilde sıralanmıştır:

— İyi, doğru ve güzel olan manevi değerleri benimseyerek yaşar ve etrafındakileri yaşatmaya çalışır. Kendi günlük hayatında çalışma ve başarılarıyla milletine en çok faydalı olur. Kendi menfaat ve saadetini milletin menfaat ve saadetinde arar ve bulur. Vazifesinde titizdir. Kendi hakları gibi başkalarının haklarını da aramakta uyanıktır.

— Milli egemenliğin ifadesi olan kanunlara bilgi ve sevgi ile uyar.

³⁵İkinci Maarif Şurası (15–21 Şubat 1943), Maarif Vekilliği Neşriyat, Ankara, 1943, s.104 ayrıca bk. Özalp-Ataünal, Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilat, M.E. Basımevi, I.Basım, İstanbul, s.174

³⁶Parmaksızoğlu, s.27

— İyi ve doğru işlere kendi teşebbüsü ile sarılır. Bilgi ve karakterine dayanarak çalışır ve işini soravını çekinmeden üzerine alır. İyi ve doğru bildiği şeyleri cesaretle müdafaa eder.

— Cemiyet işlerinde yurttaşlarıyla el ve emek birliği yapar. Geçmiş nesillerin bıraktıkları maddi, manevi, milli ve insani değerleri yalnız korumakla kalmaz, onları zenginleştirerek kendinde sonra gelenlere devreder.

— Milletini en yüksek medeniyet seviyesine çıkarmayı ülkü bilir.

Bu özelliklere sahip olmak için Türk çocuğu:

— Ciddi çalışır, ödevine bağlıdır.

— Her yerde, her işte, her zaman doğruluktan da ayrılmaz, başkalarının ayrılmasına da meydan vermez.

— Yurttaşını sever, ona yardım eder ve güvenir.”

1.2. YURT BİLGİSİ DERSİ (Türk Ahlakının İlkeleri)

1943 II. Maarif Şurası Ahlak Komisyonu; orta öğretim kurumlarındaki toplumbilim ve ahlak, yurt bilgisi programlarını incelemiş yurt bilgisi dersine yurttaşlık bilgisi adı verilmesi bu derslerde ahlakla ilgili konulara da geniş yer verilmesi düşünülmüştür. Felsefe, sosyoloji ve ahlak derslerinde de pratik ahlaka daha fazla önem verilmesi gerekli olduğu kanaatine varılmıştır. Bu amaçla sosyoloji ve ahlak kitapların tekrar gözden geçirilmesi gerektiği; ahlak derslerinin nazari (görüş) ve tatbiki (uygulama) olarak bir bütün halinde ele alınması, tatbiki kısımda Türk Ahlakının İlkelerine önem verilmesi uygun görülmüştür.³⁷

II. Maarif Şurası Ahlak Komisyonu Raporunda, bundan sonra Türk ahlakının toplumsal ve kişisel ilkelerinin başlıcalarını saydıktan sonra okullarda ahlak eğitiminin geliştirilmesi konusunu ele almakta ve bunun gerekçesini şöyle ifade etmektedir:

³⁷Özalp-Ataünal, s.181

1943'e kadar Tebliğler Dergisinde yer alan Yurt Bilgisi dersinde ahlak kurallarına değinilmemişken; II. Maarif Şurasının kararları doğrultusunda dersin adı Yurttaşlık Bilgisi olarak değıştırilmiş ve müfredata ek olarak kitaplarına da *Türk Ahlakının İlkeleri* ilave edilmiştir.

Kastamonu Mebusu olan Tezer Taşkiran tarafından yazılan Türk Ahlak İlkeleri adlı eser İlkokulların IV. ve V. sınıfları Yurt Bilgisi kitaplarına ve Ortaokulların II. ve III. sınıfları Yurt Bilgisi kitaplarına ek olarak yayınlanmıştır.³⁸

Tezer Taşkiran tarafından yazılan bu iki eser, II. Maarif Şurası Ahlak Komisyonunca alınan ahlak ilkeleri paralelinde hazırlanmıştır.

İlkokulların IV. ve V.sınıfları için hazırlanan eserde Türk Ahlakının Başlıca ilkeleri ele alınmış, küçük çaplı bir eser vücuda getirilmiştir. Konular anlatılırken öğretmenlerin her ilke için çocukların anlayabilecekleri örneklerle zenginleştirilmesi; öğrencilerden de bu ilkeleri mutlaka kendileri tarafından bulunacak misallerle anlatmaları istenmektedir.³⁹

Tezer Taşkiran tarafından yazılan ve Maarif Vekili Yayınevlerinin bastırıldığı eser 1944'ten itibaren ilkokulların 4-5 ve ortaokulların I, II, III. sınıflarına konulmuş, 1972 yılının sonuna kadar aynı sınıflarda okutulmaya devam edilmiş ve nihayet 1974 yılında bağımsız Ahlak dersleri okutulmaya başlayınca kaldırılmıştır.

Milli Eğitim bütçesinin görüşüldüğü 29 Aralık 1947 günkü toplantıda Maarif Bakanı Şemsettin Sirer; dünyevileşmiş devletin okul programlarına din öğretiminin alınamayacağını fakat vatandaşların okul dışında kendi teşebbüsleriyle, devletin gözetiminde olmak şartıyla çocuklarına din eğitimi verebileceklerini bildirmişti. Hangi şekil ve şartlar altında vereceklerini hükümet belirleyecekti. Türkiye Cumhuriyeti okullarına Fransa'da örneği bulunan bir "*Musahabatı Ahlakiye*" dersi konulacağını beyan etti. Bu dersin adı sonraları "*Yurt Bilgisi*" olarak değıştırildi.⁴⁰

³⁸Tezer Taşkiran, Türk Ahlakın İlkeleri, Maarif Matbaası, İstanbul, 1943, s.14

³⁹Taşkiran, s.14

⁴⁰Gotthard Jaschke, Yeni Türkiye'de İslamlık, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1972, s.86

Akyüz, kitabında “1924 programında görülen Musahabatı-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye dersleri 1926’da Yurt Bilgisi dersi haline çevrilmiştir”⁴¹ ifadesini kullanmıştır.

B.Bilgin ise bu konuyla ilgili olarak şu bilgileri verir; “1946 yılında, T.B.M.M inde Öğretim Birliği kanununun ruhuna dönüş çabalarından olarak, okullarda din derslerinin okutulması teklif edilince, bu ders bir ahlak ve moral dersi olarak düşünülmüştür. Ahlaki önlemler, dünya milletlerinin ortak endişeleri ve çalışmaları olmuştur. Kominizim ise o sıralarda Avrupa’yı tehdit eden en önemli tehlikedir. Din dersinin bu tehlikeye karşı da yararlı olabileceği düşünülmüştür. Fakat laik devletin okuluna din dersinin sokulamayacağı itirazı ile bunun yerine, Fransız örneğine uygun “Musahabatı-ı Ahlakiye” dersinin konulabileceği kararlaştırılmıştır. Bu karar dokuzuncu Eğitim Şurasının uygulamasına kadar gecikmiştir. Bu süre içinde “Yurttaşlık Bilgisi” dersinin benzer konuları işleyerek yeterli olabileceğine inanılmıştır.”⁴²

Sonuç olarak diyebiliriz ki; Yurt Bilgisi dersi, 1924’de Musahabatı-ı Ahlakiye ve Malumat-ı Vataniye, 1926’da Yurt Bilgisi, 1943’te Yurttaşlık Bilgisi, 1944’ten itibaren Yurttaşlık Bilgisine Türk Ahlakının İlkeleri ilave edilerek okutulmuş; 1973’te bağımsız Ahlak dersi konulmasıyla birlikte eğitim sistemimizden kaldırılmıştır. Yurt Bilgisi dersi tarihi süreç içerisinde değişik isimlerle yer almış, Türk çocuklarına özünü hatırlatmayı ve yurdunu tanıtmayı amaçlayan faydalı bir ders olarak tarihteki yerini almıştır.

⁴¹Akyüz, s.302

⁴²Beyza Bilgin, Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi, A.Ü. İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1990, s.55

1.3. DİN DERSİNİN ÖRGÜN EĞİTİMDE YENİDEN KONULMASI ARAYIŞLARI

1947–1949 yılları arasında örgün eğitimde din derslerinin yeniden konulması arayışlarında, dönemin yetkilileri ve basın organlarının farklı bazen de çelişkili bilgiler verdiğini görmekteyiz. Bazı kaynaklarda 1947 yılında ilköğretime din derslerinin konulduğunu yazıyorsa da bunlar o günkü gazete haberleri ve komisyon kararlarına dayanan bilgilerdir. Kaldı ki zamanın Milli Eğitim Bakanı ve Başbakan yardımcısının yazdıklarının farklı bilgiler olduğunu görmekteyiz.

Selamet Dergisindeki Cumhuriyet gazetesinden alınma, “Memleket Konuları” adlı yazısında Fahrettin Kerim Gökay şunları söylemektedir:

1943 yılında toplanan İkinci Maarif Şurasının süjesi çok mühimdi; cemiyette ahlak terbiyesi mevzuunu konuşacaktı. Bugün olduğu gibi o gün de topluluğumuzun ahlaki bir buhran geçirdiği iddia olunuyordu. Büyük Millet Meclisinde bütçe müzakereleri esnasında, gazete sayfalarında bu buhran üzerinde münakaşa cereyan ediyordu: Muallimini yaralayan talebe, güpegündüz kuyumcu dükkânına giren ve öldüren gangster, babasının altın dişini söken genç, buhranın korkunç arazi olarak ortaya atılıyordu. Bu ruh haleti içerisinde toplanacak olan Şuraya gitmeden evvel zamanın rektörü Profesör Bilsel’in başkanlığında Şuraya gidecek üniversite hocalarının iştirak ettikleri halk ruhiyatı ahlak eğitimi bakımından dini terbiyenin lüzum ve ehemmiyeti üzerinde bir görüşümüz olup olmadığını bir ilim adamı olarak ortaya koyduğum zaman bazı kıymetli meslektaşlarımın acı itirazlarına hedef oldum. Zaman geçti hadiseler durmadı, nesiller yetişip gidiyor, cemiyet içerisinde yeri boş kalan bir mefhumun boşluğundan doğduğuna kani olduğum bazı içtimai ve marazi tepkiler karşısında bu sene toplanan Maarif Şurasında aile ve mektep işbirliği sahasında ***çocuklarımıza din terbiyesi vermenin Anayasamızın esas maddelerinden olan laisizmle zıddiyet teşkil etmeyeceğini bir fikir olarak karar verdim:*** Şura başkanı Milli Eğitim Bakanımıza fikrimi açtım. Şuranın gündeminde olmadığı için meselenin ayrı bir toplantıda görüşülebileceğini söyledi.⁴³

Kemalist ihtilali din sahasında halkın ve topluluğun hislerine en çok hürmet eden bir hareket olmuştur. Dinin asıl ve esasa uymayan bir takım batıl itikatların zihinlere hâkimiyetini kolaylaştıran müesseseleri bir kanunla kaldıran rejim dinle dünya işlerini ayırmış, bizim ilk Kubilay ihtifalinde söylediğimiz gibi Allah ile kul arasında her türlü manileri silmiştir. Cumhuriyet Türkiye’inde herkes istediği şekilde Allah’ına ibadet eder, camiine, kilisesine gider. Fransa’da dinle saltanat yakınlık gösterir. Bizde de sultanlar birer halife idiler. Fakat evvela saltanatı kaldıran ihtilal Türkiye’si, Cumhuriyeti ilandan sonra büyük fakih kanun adamı ayandan merhum Seyyid Beyin hazırladığı ilmi tezle hilafeti de ilga ederek din ve dünya işlerini ebediyen ayırmıştır. Milletimizin dini ihtiyaçlarına cevap verecek en salahiyetli olarak kurulan ***Diyanet İşleri teşkilatı millet bütçesinde muhafaza edilmiştir. Bu suretle Türkiye Cumhuriyeti kelimenin tam manası ile athe, yani dinsiz bir devlet olmadığını, fakat din ile dünya işini ayırdığını, adalet, tedriste birliği kabul ettiğini bütün dünyaya ilan etmiştir.***⁴⁴

⁴³Fahrettin Kerim Gökay, Memleket Meseleleri, Selamet Dergisi, 13 Temmuz 1947, sayı.8, s.3

⁴⁴Gökay, s.3

Çocuklara dini terbiye vermek meselesi anayasamızın laikli davasına hiçbir vakit zıd değildir. Türk vatandaşı kendi çocuğuna insanlığın en tabii ihtiyacı olan dini terbiyeyi vermek suretiyle ahlaki varlığı kuvvetlendirmek zarureti duymuyor. İlk insandan bugünün kafası ilmin müsbet düstürlarıyla incelmış şahsiyetine kadar herkes din ihtiyacını duyar. Bu zaruret en basit en esaslı şekilde yerine getirilmekle millet tarihinde bir an ihtiyacın giderileceğine kaniim.⁴⁵

Bu bölümde özellikle Nihat Erim'in Günlüğü'ndeki bilgiler ilgimizi çekti, alıntılar yaptık. Dönemin ne kadar sancılı günler geçirdiğini gösteren bu alıntıların günümüze ışık tutacağı kanaatindeyiz.

31 Ocak 1948

Akşamüzeri İnönü çağırdı. Tahsin Banguoğlu da beraber. Şundan bundan biraz konuştuktan, Demokrat Parti'deki buhran üzerinde durduktan sonra, sözü din meselesine getirdi. Benim Kocaeli'nden getirdiğim intibai* çok şayan-ı dikkat bulduğunu, bu işi halletmek gerektiğini söyledi. Üç tedbir düşünüyor:

- 1- İlahiyat kürsüsü, fakültesi veya enstitüsü açmak,
- 2- İmam ve hatip mektepleri açmak,
- 3- İlkokulların üçüncü sınıflarından itibaren ihtiyari olarak din dersleri okutmak.

Ben imam ve hatip mektepleri açmak işini sonraya bırakmanın doğru olacağını, zira önce yüksek din bilgileri yetiştirip sonra imam ve hatip yetiştirme işini bunlara bırakmak lazım geldiğini söyledim. Tahsin de aynı tezi tuttu. İnönü, " Bu üç tedbiri birden almamız. Mesele mühimdir, geciktirmeye gelmez." dedi. Ben: "Bu vaziyet karşısında ilköğretim davasını kısa zamanda halletmek zarurettir. Okul inşaatını 10 senede değil, 5 senede tamamlamalıyız. Hükümet bu işi en ön plana almalıdır. Yazık ki vakit kaybediyoruz." İnönü: "Bu işi ben bıraktım, böyle oldu, geçen sene pek az okul yapıldı. Böyle giderse bu sen daha az okul yapılacak. İnönü karışmasın dediler. İşte karışmıyorum." Saat 20'de bizi gönderdi.⁴⁶

21 Şubat 1948

Din işleri için bizim partide toplanan komisyon çok münakaşalı bir çalışma yaptı. Komisyonunda bulunanlar: Fatin Gökmen(Hoca), İbrahim Arvas, Rasih Kaplan, F.F.Düşünsel, Hamdi Şarlan, Atif Akgüç, Faik Öztrak, Cemil Birsnel, Sedat Pek, Tahsin Banguoğlu, Nihat Erim, Sadi Irmak, Ali Rıza Türel, İ.H.Baltacıoğlu, M.Adil Biral, Akif Muhtar Özden(hiç iştirak etmedi), R.Ş.Sirer Milli Eğitim Bakanı sıfatı ile bulundu. Ş.Günaltay da bulundu. Hasan Saka da bir defa geldi. Cevat Dursunoğlu da bir defa geldi. Saraçoğlu da bir iki sefer bulundu. O bu işin ele alınmasına külliyen aleyhtar. Müzakereler şu noktalar üzerinde cereyan etti: 1.İlkokullarda ihtiyari din dersi, 2.İmam ve hatip yetiştirme işi, 3.İlahiyat fakültesi kurmak işi.

⁴⁵Gökay, s.3

*Yoksul ve gayri memnun kimseler, İzmit'teki fabrika ameleleri DP taraftarı. Köylü hemen hemen ikiye ayrılmış. Köyleri hocalar sarmış. Pazaryerindeki bir kitap sergisinde eski Arap harfleriyle din kitapları satılıyor. Arap harflerini çocuklara öğreten din hocaları varmış. Halkın bağışlarıyla cami yapılıyormuş.

⁴⁶Nihat Erim, Günlükler (1925-1979) Haz. Ahmet Demirel, I.Cilt, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, s.248

Birinci noktada R.Ş.Sirer, Laikliğe aykırı olur iddiasıyla din derslerini hem Milli Eğitim öğretmenlerine vermemek, hem parayı devletten vermemek fikrinde idi. Ben laikliğin ne olduğunu Batı memleketlerinde ve bizde nasıl teessüs ettiğini anlatarak izah ettim: “ İngiltere’de, Fransa’da, İsviçre’de, Almanya’da ilkokullarda ihtiyari din dersleri vardır. Masrafı devlet öder.” Reşat bu deliller karşısında ses çıkaramadı. Meğer onun maksadı bu işi okul aile birlikleri delaletiyle görmek imiş. Biz bu işin softaların eline geçmemesi için, devlet eliyle yapılmasını istiyoruz. Neticede H.Saka geldi, hem parayı vermeyi, hem maarifin hocaları vasıtasıyla okutmayı kabul etti.⁴⁷

Grup toplantısında biz ilkokullarda din dersi verilmesini kabul ettik, fakat imam ve hatip yetiştirme işinde, Diyanet İşleri’ne bağlamayı şiddetle muarız kaldık. Pekercilerle işbirliği yaparak bu meseleyi Meclis’in kış tatilinden sonraya bıraktırdık. Bu münakaşalar 19 Şubat 1948 Perşembe günü oldu. Bende konuştum. Hükümet ve bilhassa Reşat için bu bir malubiyet oldu.⁴⁸

Zamanın Milli Eğitim Bakanı Banguoğlu Kasım 1947’den Şubat 1949 yılına gelinceye kadar din eğitim öğretimindeki kararların uygulamasındaki gecikmeleri açıklarken şunları anlatıyor.

1946 seçim kampanyasından çoklukla seçilip gelen C.H.P. partisi ilk defa halktan zılgıt yemiş, sarsılmıştı. Üstelik seçim kusurluydu... Ama denilebilir ki halkın bir numaralı yakınması din hizmetleri ve din öğretimi bahsindeydi. Vatandaş – ölü yıkayacak adam bulamıyorum - diyordu. Şikâyetler asılsız değildi. Camiler, mescitler bakımsız tamirsizdi. İmam-Hatip Mektepleri kapatılmış, uzun yıllar din adamı yetişmez olmuştu. Beş on ayet ezberleyen din adamı geçiniyordu....Nihayet uzun yıllardan beri okullarımızda din öğretimi yoktu...Mutlaka bir şeyler yapılmalıydı. Yoksa millet rey vermeyecekti. İlk teşebbüs Meclisteki eski din adamlarından geldi. Başta Raif Hoca, Fatin Hoca, Rasih Hoca ve Hamdullah Suphi Bey ve arkadaşları bir kanun teklifi getirdiler. Burada din eğitiminin iadesiyle birlikte medreselerin yeniden açılması yönünde hükümler vardı. Milli Eğitim Komisyonu’nda teklif ihtiyatla karşılandı. Görenek oydu ki bu ölçü ve nitelikte bir tasarı ancak “yukarıdan” gelebilirdi. Komisyonunda galiba benden başka teklifi görüşmeye yanaşan yoktu. Oysa bu bahiste Cumhurbaşkanı suskundu. Recep Peker hükümeti ise zaten demokrasiye, dolayısıyla bu türlü tedbirlere tarafdar değildi.

Birinci Hasan Saka hükümeti işi biraz daha ciddiye almış göründü. Camiler ve din adamları biraz daha gözetilir oldu. Ancak rahmetli Faik Ahmet Barutçu din dersleri için özel dershaneler açılabilsin, isteyen çocuğunu oraya gönderir, fikrindeydi ki bu telkini İnönü’den bildik. Mesele yeniden Grub’a geldiğinde eyyamcılar ve partinin aşırı devrimcileri bir ölçüde hizaya gelmişlerdi. Eski din adamları ve biz gençler ağır basabiliyorduk. Esasları kaleme almak üzere geniş bir komisyon kuruldu. Dört madde üzerinde mutabık kaldık:

- 1- İkokulların son iki sınıfında din dersleri okutulması.
- 2- İmam-Hatip Okulları açılması.
- 3- Ankara’da bir İlahiyat Fakültesi açılması.
- 4- Türk büyüklerine ait türbelerin ziyarete açılması.

⁴⁷Erim, s.252

⁴⁸Erim, s.253

Rapora ben bir muhalefet şerhi yazdım, Nihat Erim de imza etti.⁴⁹

Banguoğlu, kararların uygulanmasında ki gecikmelere Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün bu konudaki tutumunun sebep olduğunu yazıyor. Ancak yukarıda yazdığımız Nihat Erim'in günlüğündeki bilgi ile Banguoğlu'nun yazdıklarının çeliştiği görülüyor. Yetkili iki kişinin yaptığı açıklamaları birlikte düşünerek yorumlamamız gerekirse Erim günlük tutarak olayları ve konuşmaları aynı gün kaydetmiştir. Banguoğlu ise hafızasına dayanarak görüş beyan ettiğinden yanılma unutma veya bakanın sorumluluk alanındaki bir uygulama olduğundan gecikmeyi mazur göstermek için sorumluluğu kendi dışında aramış olabilir.

1.4. ÖZEL DİN ÖĞRETİMİ ARAYIŞLARI

Ülkemizde okullarda 1931–1949 yıllarında din öğretimi yapılmamıştır. Din eğitimi ve öğretimi okullarda yapılmadığı gibi, yaygın din eğitimi anlamında da kısıtlamalar olmuştur. Dini muhtevalı yayınlar yaygın din eğitiminin en belirgin göstergesi olmuştur. Okullarda din dersleri verilmesine başlamadan önce, 1947 yılından itibaren *özel dersaneler* açılarak din derslerinin oralarda okutulmasına yönelik bir takım çalışmalar ve arayışlar yapıldığı görülmektedir.⁵⁰

“Medeni haklara sahip yurttaşlar 789 sayılı Maarif Teşkilatı Kanunu'nun 4.Maddesi gereğince M.E. Bakanlığı'ndan izin almak şartıyla, İslam dininin akidelerini ve ibadetinin esaslarını öğrenmek isteyen çocuklarsa bunları öğretmek maksadıyla din bilgileri dersaneleri açabilirler.”⁵¹

Hükümetin vazifeye başladığı 1946 Ağustos'undan beri bu konuda yaptığı incelemeler sonuçlanmıştır. Özel din öğretiminde uygulanmak üzere tespit edilen ve Cumhuriyet Halk Partisi Divanı'nca da onaylanan esaslar şunlardır:

Din bilgisi dersanelerinde öğretmenlik yapmak isteyenlerin devlet okullarında öğretmenlik yapabilme sıfat ve yetkisi kazanmış olmak yahut bir üniversite ve ya yüksek okul mezunu olmak; ya da kapatılmış imam hatip okullarından mezun olmak

⁴⁹Tahsin Banguoğlu, *Kendimize Geleceğiz*, Derya Dağıtım Yayınları, Birinci Baskı, 1984, s.97–99

⁵⁰Halis Ayhan, *Türkiye' de Din Eğitimi*, M.Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999, s.85

⁵¹Anadolu Ajansı, “Mühim Bir Tebliğ”, *Selamet Dergisi*, 13 Temmuz 1947, İstanbul, s.11

şartı aranacaktır. Bu dersaneler, memleketin sadece ilkokulu olan yerlerinde açılabilir ve bu dersanelere devam edecek çocuklarda ilkokulu bitirmiş olma şartı aranacaktır. Bu dersanelere yazılmak, devam etmek tamimiyle yutttşların kendi arzu ve isteklerine bırakılmıştır. Yine bu dersanelerde hükümetçe onaylanmış program tatbik olunacak; öğrencilere öğretilen olan Kuran süreleriyle dualar Türk harfleriyle yazılmış bulunacaktır. M.E. Bakanlığı Din bilgisi dersaneleri için bir yönetmenlik düzenleyeceğini ayrıca bu dersaneler için program ve kitap hazırlatacağını bildirmiştir.⁵²

Dershane, siyasi maksatların elde edilmesi için alet olarak kullanılmak istendiği veya öğretimde İslam dininin akidelerini ve ibadetin usul ve şekillerini öğretmek dışında bir faaliyete sapıldığı takdirde derhal kapatılacak ve sorumluları hakkında kanuni soruşturma yapılacaktır. Bu dersanelerde öğretmen yetiştirmek ve imam-hatiplik hizmetleri için eleman yetiştirmek maksadıyla din seminerleri dahi açılabilir. Seminerler ortaokul öğretimine dayanacak ve ortaokul mezunlarına 5, lise mezunlarına iki yıllık öğretim verecektir. Seminerlerde Bakanlıkça onaylanan kitaplardan başka kitap okutulmayacaktır.⁵³

Ayhan, kitabında bu konuyla ilgili şunları söylemektedir:

Bakanlık, Nurettin Artam ve Nurettin Sevin'e "Müslüman Çocuğun Kitabı" adlı bir kitap hazırlatmış ve yayımlatmıştır. Bu kitap döneminde çok sert tartışmalara sebep olmuştur.⁵⁴ Bu kitap hakkındaki tartışmalar devam ederken, Bakanlığın yayınladığı genelge tarihinden itibaren özel dersanelerde din öğretiminin yapılamayacağı anlaşılmıştır.⁵⁵ Böylece Din bilgileri dersanelerinin açılmadığı ve tatbikata konulmadığı görülmektedir.⁵⁶

1946 sonrası Türkiye'de din öğretimi ve bu alanda yapılan bütün çalışmaları, kitaplar ve ders programlarında yapılan tartışmaları üç grupta toplayabiliriz.

⁵²Anadolu Ajansı, s.11

⁵³Anadolu Ajansı, s.11

⁵⁴Ayhan, s.88

⁵⁵Ayhan, s.89

⁵⁶Ayhan, s.90

I.grupta olanlar dinin insan tabiatın da var olan bir ihtiyacı olduğunu ayrıca toplum hayatının da vazgeçilmez değerini oluşturduğunu belirterek bu ihtiyacın eğitim ve öğretimle karşılanmasını istiyorlardı.

II. grubu oluşturanlar dini hürriyetini daha çok insan haklarından biri olarak kabul ediyorlar ve bütün hak ve hürriyetlerde yeterli gelişmelerin ve hürriyet ortamının oluşmasını istiyorlardı. Bu gruptakilerle birinci grubu oluşturanlar çeşitli zeminlerde müşterek hareket ediyorlardı.

III. grubu oluşturan laikler ise dinin bir çeşit klerikalizm* olarak görüyorlar ve dinde hürriyet ve serbestliğe karşı çıkıyorlardı.⁵⁷

Din ve din terbiyesi ruh terbiyesi üzerinde müessirdir, o halde ondan ruh hıfzısıhhası (hijyen mantal*) bakımından faydalanmak gerekmez mi, nasıl, ne şekilde faydalanmalı? İnsanın ruh dengesi için din ve dini inanç zaruri midir? Yoksa insan dinsiz, inançsız da sıhhatli ve dengeli olabilir mi?⁵⁸ İnanç olmazsa, insan olmaz, İslam olmaz. İnsan olmazsa, inanç ve insandan bahsedilemez.⁵⁹ İslam'ın özünde ferdin kendi isteğiyle zorlanmadan gönül rızasıyla bağlanması inanması esastır.

*din görevlilerinin ülke yönetiminde olması gerektiğini savunan akım

⁵⁷Kemal Karpat, Türk Demokrasi Tarihi, İstanbul, 1996, s.226'dan aktaran Ayhan, s.90

*sağlık bilgisi, sağlığa uygunluk

⁵⁸Recep Doksat, Ruh Hastalıkları ve Din, Selamet Dergisi, Sayı 8, 1962, s.1,15

⁵⁹Akyol, s.16

2. 1949 SONRASI İLKÖĞRETİMDE DİN ÖĞRETİMİ

Türkiye Cumhuriyeti tarihinde din eğitimi gelişimini kronolojik olarak şöyle ifade etmek mümkündür: 1946 yılında okullarda din dersleri okutulması teklif edilince bu ders bir ahlak ve moral dersi olarak düşünülmüştür.

1948 yılında ilkokulların 4 ve 5. sınıflarına konuluşundan itibaren din bilgisi dersi bir “ilmihal”, günlük yaşantı ile ilgili dini bilgiler şeklinde değerlendirilmiş olduğu görülmektedir. Yusuf Ziya Yörükân bu konuda şunları yazmıştır:

Müslümanlık ruhunu ve hakikatini bilmemekten doğan aldanışları gidermek için her ferdin Kuran-ı Kerim ayetleri ile tespit edilen İslam esaslarını yakından ve açıkça bilmesine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaç Müslümanlığı müphemiyetten kurtaracak, hakikati olduğu gibi gösterecek bir İlmihal’i zaruri kılmaktadır. İnsanın bunu ana kaynaktan, Kitabullah’tan bizzat çıkarması ve okuması gerekir.⁶⁰

1 Şubat 1949 tarihli tamimle ilkokullara program dışı din derslerinin konulması, İmam-hatip kurslarının açılması, İlahiyat fakültelerinin kurulması; 4 Kasım 1950 din derslerinin program içine alınması; 1951 de İmam-Hatip Okullarının açılması; 20 Mart 1956 yılında din derslerinin ortaokullara da konulması zamanın hükümeti tarafından kararlaştırılmış ve Talim ve Terbiye Kurulu tarafından alınan kararlar içinde “ Ortaokullarda Türk öğrencilerine verilecek din derslerinde İslamlığın iman, ibadet ve ahlakla ilgili esasları öğretilecektir.”⁶¹ şeklinde bir açıklama bulunmaktadır.

1958 yılında din derslerinin bir genel kültür ve sosyalleştirme aracı olarak değerlendirildiği görülmektedir. 1959 yılında ilk kez ilk öğretmen okullarına din dersleri konmuştur.⁶² 1959–60 öğretim yılında Yüksek İslam Enstitüsü’nün hizmet vermesi sebebiyle Din Eğitimi ve Öğretimi faaliyeti bütün yurda yayılmış ve halkın manevi değerlerinin kalkınmasında memnun edici etkileri olmuştur.⁶³

1960 yılında ise Yüksek İslam Enstitülerinin kuruluşu ile Türkiye’de dini eğitim yeni bir safhaya varmış oluyordu. 1960 yılından sonra (1962–1963 öğretim yılında) din dersleri, dinin, ruhi hayatın bir görüntüsü gerçeğinden hareketle

⁶⁰Bilgin, s.55,56

⁶¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 19 Eylül 1956, cilt:19, sayı:919, s.138

⁶²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1959, cilt:22, sayı:1058, s.64

⁶³Veli Ertan-Hasan Küçük, Cumhuriyet Devrinde Din Eğitimi Din Müesseseleri ve Din Âlimleri, TÜRDAV Basım, İstanbul, 1976, s.53

değerlendirilmekte olduğu görülmektedir. Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı İlk Öğretmen Okullarının İkinci Devre 1. 2. ve 3. sınıflarında din dersleri müfredatının uygulanmasında uygulanmak üzere Neda Armaner- Zeki Ökmen tarafından yazılan M.E.B. Yayınlarının yayımladığı “*Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodik Bilgiler*”⁶⁴ adlı kitap vücuda getirilmiştir. Bu kitapta İslam Dininin öğretim ve eğitim imkânları üzerinde durulmakta ve dinin ne şekilde ele alınabileceği izaha çalışılmaktadır.

Metotlu ve disiplinli bir din eğitimi, genel eğitimin yardımcısı ve en önemli yapıcısıdır. 1960 yılından sonra, eğitim planını hazırlamakla görevlendirilen komisyonun yanı sıra bir de “Din ile ilgili eğitim ve öğretim komitesi” oluşturulmuş, bu komitenin hazırladığı raporu 1962 yılında toplanan 7. Milli Eğitim Şurasına sunmuşlardır. Bu rapordan sonra Milli Eğitim Bakanlığınca din eğitim ve öğretiminin hedefi: “Öğrencilere, gelişim ve anlayış seviyelerine uygun olarak, karakter ve ahlak eğitimini de tamamlamak üzere, dini duygularla inanç ve ibadet hakkında temel bilgileri kazandırmak...”⁶⁵ şeklinde tespit edilmiştir.

1974–1975 Öğretim yılında Ahlak dersleri konulmuştur.

1982–1983 Öğretim yılında Din ve Ahlak Bilgisi adıyla zorunlu bir ders konulmuştur.

Dönemin Cumhurbaşkanı Kenan Evren, 24 Temmuz 1981’de Erzurum’da yapmış olduğu konuşmada şu açıklamayı yapmıştır: “...Artık yeni aldığımız bir kararla, ilk ve ortaokullara, liselere mecburi din dersi konacaktır. Bu suretle çocuklarımız din bilgisini bu okullarda alacaklardır. Bugün batılı ülkelerin çoğunda okullar, din dersi vermektedir. Laikliğin, dinsizlik demek olmadığını, muhtelif vesilelerle dile getirmiştik. Okullarımıza mecburi din dersi koymakla laikliğe aykırı davranmış olmayız. Atatürk’ de, “Dini cehlin elinden alıp, ehlin eline vermek gerekir.” demiş ve Tevhid-i Tedrisat Kanunu çıkarmıştır. Bunun içindir ki, okullarımıza din dersi koyacağız.”⁶⁶

⁶⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203, s.87

⁶⁵Bilgin, s.58

⁶⁶M.G. K Sekreterliği, 12 Eylül Öncesi ve Sonrası, Ankara, 1981, s.292

Yeni düzenlenecek bu din eğitimi sistemi ile devlet tarafından düzenlenip, din eğitimi ve öğretimi ihtiyacı yeterli düzeyde ve bilimsel olarak devletin resmi okullarında verilmesi, laiklik ilkesinin zedelemekten bu ihtiyacın karşılanmasını sağlayacaktır.

1982–1983 Öğretim yılı başından itibaren “ Din ve Ahlak Dersi” nin Temel Eğitim ve Orta öğretimde zorunlu olarak uygulama kararı, Türkiye’de din derslerinin geleceği açısından çok önemli bir dönüm noktasıdır. Milletimizin öz kültürüne dönmesi ve gelecek nesillere kültür aktarımının gerçekleşmesi açısından ümit verici bir gelişmedir.

2.1. İLKÖĞRETİM BİRİNCİ KADEME (İlkokullarda)

1949–82 yılları arasında, İlköğretim I. Kademe beş yıl olup ilkokul diye adlandırılıyordu. İlköğretim II. Kademe üç yıl olup ortaokul denilmekteydi.

Milli Eğitim Temel Kanunu, 14.06.1973 tarih ve 1739 nolu genelge ile temel eğitim yapısında değişiklik yapıldı.

24.maddeye göre yapılan değişiklik:

“İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.”⁶⁷

25.maddeye göre yapılan değişiklik ise:

“Nüfusun az ve dağınık olduğu yerlerde, köyler gruplaştırılarak, merkezi durumda olan köylerde ilköğretim bölge okulları ve bunlara bağlı pansiyonlar, gruplaştırılmanın mümkün olmadığı yerlerde yatılı ilköğretim bölge okulları kurulur”⁶⁸ şeklindedir.

Nitekim İlköğretim I.Kademe İlkokul, II. Kademe Ortaokul adıyla devam ede geldiği gibi, zaman içinde ikisini de (İlkokul-Ortaokul) birleştiren 8 yıllık ilköğretim

⁶⁷Abdullah Açıkgöz- Ercan Türk- Orhan Engin, Milli Eğitim Mevzuatı, Nobel Yayın Dağıtım, I. Baskı, Ankara, 2001, s.62

⁶⁸Açıkgöz- Türk- Engin, s.62

okulları açılmaya başlamıştır. 1973 yılında açılması teklif edilmesine rağmen ilköğretim 8 yıllık okullar altyapı eksikliği ve imkânsızlıklar nedeniyle ancak 1997 yılına gelindiğinde resmen açılabilmiştir. Bugün ise ilköğretim denince sekiz yıllık temel eğitim anlaşılmaktadır.

23–31 Ağustos 1949 tarihleri arasında Milli Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu başkanlığında gerçekleşen IV. Milli Eğitim Şurası'nda alınan kararlardan bir tanesi de; “Ortaokullarda eğitim öğretimin anlayış ve uygulanış bakımından ilkokullara yaklaştırılması, bu iki kuruluş arasında paralellik ve ahenk sağlanması”⁶⁹ şeklinde idi. Bu da gösteriyor ki sekiz yıllık ilköğretim daha o yıllarda iken düşünülmekte ve uygulamak için uygun zaman beklenmekteydi.

1.2.1949 tarih ve 70/54–26 sayılı Milli Eğitim Bakanı Tahsin Banguoğlu'nun Özel Kalem Müdürlüğü imzalı *ilkokullarda din öğretimi* hakkında valiliklere gönderdiği genelgede, 15 Şubat 1949 tarihinden itibaren ilkokullarımızda ihtiyari olarak din dersleri gösterileceği bildirilmekte devamında:

“1- Anayasamızla teyit olunan vicdan hürriyetinin tabii bir icabı olarak vatandaşların çocuklarına din bilgisi vermek haklarını kullanmaları için imkân hazırlanması gerekli bulunmuş ve Müslüman Türk çocuklarına din derslerinin okul hanelerinde ve her okulun kendi öğretmenleri tarafından okutulması uygun görülmüştür. Ancak bu dersler programda mevcut ders saatleri sayısını azaltmamak kaydıyla ve mahallin şartlarına göre çocukların devamını mümkün kılacak saatlerde gösterilecektir.

2- Laik bir devlet olan Cumhuriyetimizin öğretim müesseselerinde hiçbir din ve mezhebe ait bilgilerin mecburi olarak öğretilmesi bahis mevzuu olamaz. Bu itibarla din derslerinin ihtiyari olması esastır. Hiçbir öğrenci ve öğretmen bu dersleri okumak ve okutmak hususunda zorlanmayacaktır. Din derslerinin sınıf seçme durumu ile ilgisi olmayacaktır.

⁶⁹Milli Eğitim Şuraları, M.E.B.Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği, Ankara, 2006, s.22

3- *Din dersleri ilkokulların 4 ve 5 inci sınıflarında haftada ikişer saat olmak üzere gösterilecektir. Bu derslerin Diyanet İşleri Başkanının Reisliğinde toplanan özel komisyonca hazırlanmış ve Talim ve Terbiye Heyetince tatbika uygun görülmüş olan müfredat programını bağlı olarak gönderilmiştir. Başlangıç olmak üzere bu yıl programın birinci kısmı ilkokulların 4 ve 5 inci sınıflarında aynı zamanda okutulacaktır.*

4- *Öğrenci velileri çocuklarının din derslerine devamını arzu ettiklerini yazılı olarak okul idarelerine bildireceklerdir. Öğretmenler bu öğrencilerin derslere devamını kontrol edecekler ve devamsızlık halinde velilerini haberdar edeceklerdir. Bundan böyle okula yeniden kaydolunacak öğrencilerin velileri çocuklarının din derslerine devam edip etmeyeceğini kaydolma sırasında beyan edeceklerdir.*

5- *Derslerde Diyanet İşleri Başkanlığınca hazırlanıp Başkanın reisliğinde toplanan özel komisyonca incelendikten sonra Talim ve Terbiye Heyetince okullarda ihtiyari olarak okutulması uygun görülen “Din Dersleri” adlı kitap okutulacaktır. Bu kitap okullara gönderilmiştir. Bundan böyle de Talim ve Terbiye Heyetince okutulması uygun görülecek kitaplar din derslerinde okutulabilecektir.*

6- *Düşünce, inanış veya mezhep ayrılıkları dolayısıyla çocuklarını din derslerine göndermeyen ailelerle gönderenler arasında veya bu derslere devam eden çocuklarla etmeyenler arasında yersiz münakaşalara ve kırgınlıklara meydan verilmeyecektir.*

7- *İlk dereceli Türk özel okullarında din dersleri yukarıda açıklanan şekilde gösterilecektir. Azınlık okullarında din derslerine usulüne göre tanzim edildikleri şekilde devam olunacaktır,⁷⁰ şeklinde açıklama yapılmıştır.*

CHP Hükümetinin son zamanlarında haftada 2 saat “ihtiyari ve program dışı” olarak konulan Din Dersleri; Kasım 1950 tarihinde zamanın hükümeti tarafından “ihtiyari ve program içi” olarak değiştirilmiştir. 1949’da çocuklarının Din Dersi almasını isteyen ebeveynler okul idaresine yazı verirken, 1950’deki değişiklikle

⁷⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Şubat 1949, cilt:11, sayı:524, s.153

çocuklarının Din Dersi almasını istemeyen ebeveynler okul idaresine yazı vereceklerdi. Çocuğuna din derslerini aldırarak istemeyen sadece bir tek kişi olmuştur. Bakan Banguoğlu bu olayı şöyle nakletmiştir:

“Din dersleri için tamimler yaptık. Bunlar ihtiyari olacaktı. Ancak ihtiyar çocuğun velisine aitti. Çocuğunun din dersine girmesini istemeyen ana baba okula bu yolda bir mektup yazmalıydı. Hatırlarım, neticede bana yalnız Ankara Üniversitesi profesörlerinden birinin Türkiye ölçüsünde bir tek mektubunu getirmişlerdi. Biz hususiyle alevi köylerinde din derslerinin zorlanmamasını tavsiye etmiştik. Oysa bütün Aleviler çocuklarını din dersine gönderdiler. Sivas’ta bir kısım Ermeniler de çocuklarını bu derslere göndermek istediler, memnunlukla kabul ettik.”⁷¹

1953 yılında toplanan Beşinci Milli Eğitim Şurası ilkokul programları dolayısıyla din eğitimi konusuna önem vermiş, III numaralı komisyon raporunda 15.madde ilkokullarda din dersleri programları hakkında olumlu teklifler sunmuştur. İlk defa bu şurada, din eğitiminin Anayasanın laiklik ilkesiyle uyuşup uyuşmadığı konusu, din dersi verecek öğretmenlerin nitelikleri tartışılmış, Milli Eğitim çatısı altında din eğitimi gittikçe önemini gösteren bir problem olarak kendini belli etmeye başlamıştır. Bu şuradan çıkan genel fikir, “çocuklarına din bilgisi vermek imkânından mahrum durumda olan büyük ekseriyetinin, 20 milyon Müslüman vatandaşın arzu ve taleplerini göz önüne almak, memleket gençliğinin ahlakıyatı bakımından nesillere şamil sağlam bir destek bulmak vesilesiyle karşı karşıya bulunan devletin, acaba bir hizmet olarak bu imkânı sağlamaya çalışması icap etmez mi? Müslüman vatandaş çocuklarını cahil softalar, mutaassıp yobazlar, ticaniler eline bırakabilir mi? Bu günkü realite karşısında devlet için bu işe el atmak zaruri değil midir?”⁷² şeklinde olmuştur.

Yine aynı şura toplantısında Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri** dini eğitimin gerekliliğini ve konunun önemini vurgulamak üzere: “Vatandaş çocuğuna din dersi vermek istiyor. Yani Müslümanlık terbiyesi verdirmek, bunun iptidai bilgilerini öğretmek istiyor. İki şık var Medeni Kanun ona bu hakkı tanıdığına göre, ya diyeceksiniz ki; ben mekteplerime bunu sokmam, istediğin yerde bunu istediğin din

⁷¹Banguoğlu, s.100

⁷²Parmaksızoğlu, s:30

**Milli Eğitim Bakanı Tefik İleri’nin konuşmasının tam metni için Ekler bölümüne bakınız.

dersi verir. O halde korkunç hadise vukua gelir. Mücadele etmeğe mecbur olduğumuz mahalle mektebi, molların mektebi postu serer. Ama sen onu okutmayacaksın. O cahildir, okumayacak, bende okutmayacağım. Ama sen Kanunu Medeni, Teşkilatı Esasiye Kanunu mucibince vicdan hürriyetine maliksin, dini terbiye ve bilgi vermek hakkına maliksin. Bu ne demektir. Bu yamaçtan öbür yamaca geçmeğe maliksin ama arada köprü yoktur. Köprü olmayınca da tabi'i geçilmez. Köprüyü geçmek hakkına sahip oldun mu, köprüyü kurmak bir borçtur. Biz bunu yaptık köprüyü kurduk. Bunu yapmakla gerıcılık mücadelesinin ilk kazmasını vurmuş oluyoruz.....”⁷³ şeklinde ifadeler yer vermiştir.

Milli Eğitim Bakanlığının 1969 Bütçe dolayısıyla Sayın Bakan İlhami Ertem'in Millet Meclisinde yaptıkları konuşmanın *Din Eğitimi* ile ilgili kısımları aşağıdaki gibidir:

“ Bugün en ilkel kabilelerden en medeni milletlere kadar her toplumun bağlı bulunduğu bir din, her toplumda insanların samimiyetle benimsedikleri inançlar vardır. Laik ve demokratik bir devletin icabı olarak yurttaşlarımızın dini eğitim ihtiyacını karşılamak göreviyle yükümlü bulunuyoruz.

Din eğitimi konusundaki çalışmalarımız iki bölümde toplanmaktadır:

- 1- Çeşitli hizmetlerde görev alacak aydın din adamlarını yetiştirmek,
- 2- Okullarımızda, öğrencilerimize din eğitimi vermek,

Aydın din adamı yetiştirmek, 430 sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile Bakanlığımıza verilmiş bir vazifedir. İmam-Hatip okulları Milli Eğitimimizin ilkelerine uygun olarak eğitim ve öğretim yapan birer milli müesseselerdir.

İlk ve ortaokullarımızda ihtiyari olmak üzere yapılan din eğitimini 1967–1968 öğretim yılından itibaren lise ve dengi okullara da teşmil ederek ders programları içine aldık ve not ortalamasına dâhil ettik.

⁷³Parmaksızoğlu, s.30

Bu yıl açılan 11 İmam-Hatip Okulu ile okul sayısı 69 a, öğrenci sayısı 39.900 e, ulaşmıştır. Son üç yıl içinde 43 İmam-Hatip Okulu açılmıştır.”⁷⁴

1974–1975 öğretim yılında, CHP- Milli Selamet Partisi koalisyon Hükümeti tarafından ilkokullarının 4. ve 5. sınıflarına zorunlu Ahlak dersi konmuştur.⁷⁵

İlk ve ortaokul senelerinde gençlerimize gösterilen “*din dersleri*” ihtiyari olmaktan çıkarılarak mecburi dersler arasına katılmak ve ders müfredatları, elementer (aslı madde olan) bilgiler yanında İslam Kültür ve Medeniyet konuları ile de tamamlanmak durumundadır.⁷⁶

1982 Anayasasının 14.maddesine göre Din Bilgisi ve Ahlak dersi, “Din ve Ahlak Bilgisi” dersi adı altında birleştirilmiş ve 1982–1983 öğretim yılında 4.sınıftan itibaren haftada iki saat zorunlu olarak okutulmaya başlanmıştır. İlk ve Orta dereceli okulların 1981–1982 Öğretim yılına başlaması nedeniyle Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlam’ın açış konuşmasında Din ve Ahlak Bilgisi dersleri hakkındaki açıklamaları şöyledir:

“Din ve Ahlak Bilgisi dersleri, birleştirilerek gelecek yıllardan itibaren devletin gözetimi ve denetimi altında, *ilkokul 4. sınıftan itibaren, lise son sınıfına kadar zorunlu* ders olarak okutulacaktır. Bu amaçla, çeşitli konuları kapsayan çalışmalar yapılmaktadır.”⁷⁷

T.C. Devleti, laiklik konusunda halkı ile birlikte 70 yıl gibi uzun soluklu bir tecrübe yaşamıştır. Bu zaman sürecinde, özellikle din eğitimi ve öğretimi alanında yaşanabilecek her türlü deneyimi yaşamıştır. Öncelikle din eğitimi ve öğretimi verilmiş arkasından kaldırılmış sonra isteğe bağlı din dersleri konulmuş okullara ve en son gelinen nokta zorunlu din kültürü ve ahlak bilgisi öğretimi... Buradan anlaşılmaktadır

⁷⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mart 1969, cilt:32, sayı:1546, s:84-85

⁷⁵Akyüz, s.303

⁷⁶Salih Tuğ, Türkiye’ de Din Eğitimi, Milli Eğitim ve Din Hayatı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1981, s.248

⁷⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Eylül 1981, cilt:44, sayı:2096, s.309

ki, din ve ahlak öğretiminin devletin okullarında okutulması, yaşanan tecrübelerle ulaşılmış bir sonuçtur.⁷⁸

2.2. İLKÖĞRETİM İKİNCİ KADEMEDE (Ortaokullarda)

1924 programında ortaokullarda Din Dersi vardır. 1930 programında kaldırılmıştır.⁷⁹ İlkokullarda din derslerinin yeniden kabul edilmesinden hemen sonra bu uygulamanın ortaokulları da kapsamaya istendi. Konya’da 7 Ocak 1956’da halka hitabeden Başbakan Adnan Menderes, din ve devletin ayrı kalması şartıyla bu isteği olumlu bulmuş; ertesini gün Milli Eğitim Bakanı Ahmet Özel İstanbul basınına şöyle demeye vermiştir: “Müslüman çocuğu, kendi dinini öğrenmek tabii hakkından mahrum edilemez. Bu sebeple, din derslerinin ortaokullarda da konması uygun olacaktır.” Daha sonra bir açıklama yaparak uygulamanın zaman alacağını, bu iş için yetişmiş uygun öğretmen yetersizliği olduğunu bildirmiştir.⁸⁰

Bakan Özel, 8 Eylül’de basına, din öğretiminin yeni ders yılında ortaokulların I. ve II. sınıflarında teorik olarak ve Latin harfleriyle verilmeye başlayacağı bilgisini vermiştir.

İhtiyari mahiyette olup, temel eğitim ikinci kademedeki çağındaki öğrencilerin elementer din kültürü bilgileri vermek amacıyla ortaokullarda (1956) başlatılmış bulunmaktadır.⁸¹ 1974–1975 öğretim yılında ilk kez ortaokulların her sınıfına *zorunlu* Ahlak dersi konmuştur. 1982–1983 öğretim yılında Din Bilgisi ve Ahlak dersi “Din ve Ahlak Bilgisi” adıyla birleştirilmiş ve ortaokullarda haftada iki saat olarak okutulmaya başlanmıştır.

⁷⁸Tosun, s.99

⁷⁹Akyüz, s.306

⁸⁰Jaschke, s.127

⁸¹Tuğ, s.247

2.3.EĞİTİM SİSTEMİ İÇERİSİNDE DİN EĞİTİMİNİN YERİ

Eğitim bir bütünlük arz eder. İnsan gerçeğini de bir bütünlük içinde ele alıp, çocuğu yetiştirirken, onu her yönü ile eğitmek zorundalığı olmalıdır. “Din bir felsefe okulu, nazari, varsayımda kalacak bir öğreti değil, her şeyde önce bir yaşantı, hayat tarzı, insanlar arası ilişkiler ve toplum düzenidir. Okulda Din ve Ahlak dersleri verilirken bu özelliğin göz önünde bulundurulması, öğretim-eğitimin ona göre yapılması ve programın da ona göre düzenlenmesi gerekir.”⁸²

Bilindiği üzere kafa ve kalp ahengi açısından insan, diğer canlılardan farklıdır. İnsanlık tarihinde kafa ilmi, kalp ise inancı diğer bir söyleyişle dini temsil ede gelmiştir. Kafanın ilim, kalbin ise iman ile yoğrulmasıyla kâmil insan yetiştirmek mümkündür. Bu ikisinden birinin eksikliği, insan yapısında bir dengesizlik meydana getirir. Sonunda sıkıntısını hem ferdin kendisi hem de millet çeker.⁸³

Anayasa ve Milli Eğitim Temel Kanunu, din eğitimi konusunda yasaklayıcı değil, bizzat din eğitimini eğitim hedefleri içerisinde hakim kılıcı hükümler getirmiştir.

Bizim din politikamız genel çizgileri ile Anayasamızda çizilmiştir. “Din eğitimi ve öğretimini, örgün eğitimin bütün kademelerinde, yetişmekte olan neslin gelişimine uygun bir müfredat ve metotla vermek Cumhuriyetimizin eğitim anlayışının hareket noktası olmuştur.”⁸⁴ 1982 Anayasasının 24. Maddesinde “Din Kültürü ve Ahlak öğretimi ilk ve orta öğretim kurumlarında okutulan zorunlu dersler arasında yer alır. Bunun dışındaki din eğitimi ve öğretimi ancak, kişilerin kendi isteğine, küçüklerin kanuni temsilcisinin talebine bağlıdır” hükmü bulunmaktadır.

Ziya Gökalp 1918’de: “Önce modern bir devletin temellerinin hazırlanması gerektir.” diyordu. Yunanlıları karşı kazanılan zaferden sonra “ Türk’ün tılsımını” bulmuş olan Gazi’ye: “Bizi birkaç düşmandan daha kurtar! Uygarlık henüz bizden çok uzakta. Ama ülkümüz, güneş gibi parlıyor. Bütün millet yükselmeye susamış. Bizi bilgisizlikten ve hatalardan kurtar! Artık bize bilimsel ve kültürel amaçlar göster! Her

⁸²Sabri Akdeniz, Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi, İslam Medeniyeti Vakfı, İstanbul, 1993, s.1

⁸³Abdullah Nişancı, Milli Eğitim Meselelerimiz, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1981, s.125

⁸⁴Ayhan, s.XX

şey mümkündür, yeter ki, sen iste ve emret! Türkü senin kadar anlayan başka bir kimse yoktur.”⁸⁵ şeklinde bir ricada bulunmuştur. 1 Mart 1924 yaptığı bir nutukta söze şunlarla başlar **Atatürk**: “*Üyesi olmakla kendimizi mutlu saydığımız İslamlık, yüzyıllardan beri içinde bulunduğu siyasi durumdan kurtarılmak ve yüceltilmek zorundadır... Millet, her uygar devlette geçer olan ve bizim memleketimizin ihtiyaçlarını karşılayacak hukuk esaslarının alınmasını arzu etmektedir. Hukukta hurafelere bağlı kalış milletin uyanmasını önleyen bir kâbustur.*”⁸⁶

Bilim eğitimi gibi inanç (din) eğitimi de kaçınılmazdır. Bu anlayış her toplumda önem taşır. Bu sebeptir ki, her milletin eğitim sistemi içinde, din eğitimine özel bir yer vermek gerekir. İnsanı her iki bakımdan da yetiştirmek, geliştirmek eğitim sisteminin görevidir. Dini Eğitimin okullarda verilmesi gerektiğini; Milli Mücadelenin büyük komutanı **Atatürk**’ün 2.2.1923 yılında İzmir’de halka hitaben yapmış olduğu şu hitabından anlıyoruz: “*Bizim dinimiz en makul ve en tabii dindir. Ve ancak bundan dolayıdır ki, son din olmuştur. Bir dinin tabii olması için akla, fenne, ilme tetabuk etmesi lazımdır. Bizim dinimiz bunlara tamamen mutabıktır. İslam hayatı ictimaiyesinde, hiç kimsenin bir sınıf-ı mahsus halinde muhafaza-i mevcudiyete hakkı yoktur. Kendilerinde böyle bir hakkı görenler, ahkâm-ı diniyeye muvafık harekette bulunmuş olmazlar. Bizde ruhbanlık yoktur, hepimiz müsaviyiz ve dinimizin ahkâmının mütesaviyen öğrenmeye mecburuz. Her fert dinini, diyanetini, imanını öğrenmek için bir yere muhtaçtır. Orası da mekteptir.*”⁸⁷

Toplumun gelişmesi ve güçlenmesinin ana sebeplerinden biri de, bireylerin manevi yönden beslenmesi moral değerlerin yükseltilmesi, ahlak ve fazilet duygularının fertlerin benliklerinin birer parçası haline getirilmesine bağlıdır. Manevi yönden boşluk içine düşmüş, moral gücünü kaybetmiş, ruhi çöküntü içine düşmüş insanların yeteneklerini gerektiği gibi kullanmaları ve ülke için verimli, üretici olmaları beklenemez. Fertlerin verimli hale gelmesi kendiliğinden olması beklenen bir şey

⁸⁵Jaschke, s.22

⁸⁶Jaschke, s.22

⁸⁷Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri(1906–1938), Ankara, 1952, s.89

değildir, ciddi bir eğitim ve okul işidir. Eğitimin milli olması da bu anlama gelmektedir.⁸⁸

N. Topçu bu konuyla ilgili:

Hakikat şu ki, millet bünyesinde inkılâplar mekteplerde başlar ve her milletin, kendine özel olan mektebi vardır. Milli mektep, zihniyet ve örfleri ile, metotları ve müfredatı ile, terbiye prensipleri ve psikolojik temelleri ile, hatta binasının yapı tarzıyla kendini başka milletlerinkinden ayırır. Bizde vaktiyle medrese milli mektepti. Lakin milletin ruhu ve içtimai inkişafını takip edememiş ve cihanın fikir ve irfan hayatıyla bağlarını çoktan koparmış olduğundan, olduğu yerde enkaz halinde yıkıldı, çöktü.....Öbür taraftan, batıda tekamül eden insan düşüncesinin seyrini biz kendi alemimizde devam ettiremediğimizden, açılan yeni mektep, hakikat aşkının mabedi olmadı. Parça parça bilme hevesi, evrensel, hakikat aşkının yerini tutamazdı. Hakk'a götürülen yol diye kendini hakikate adanmak, gerçek mektebin yoludur. Hakikat aşkına sahip insanlar, cemiyetin içinde çoğalmadıkça, hakikat aşkı cemiyet içinde en yüksek ve muhterem yeri tutmadıkça ve hakikatin ihtirası cemaat içerisinde bir umumi cereyan, büyük bir hareket haline gelmedikçe, milli mektep gerçekten var olmayacaktır. Hakikat karşısında duyulması istenen bu aşkın, bu ihtirastaki akımın temeli dinidir, ilahidir.⁸⁹ şeklinde açıklama yapmıştır.

J.J.Rousseau çocuklara din eğitimi verilmesi konusunda şunları söylüyor: “Bize doğru olmamızı, birbirimizi sevmememizi, daha iyi ve merhametli davranmamızı, herkese, akrabalarımıza ve düşmanlarımıza bile vaatlerimizi tutmamızı emreden, insanın mukadderatına hükmeden bir Hâkim-i Mutlak bulunduğunu çocukların bilmesi icap eder.”⁹⁰

Toplumda düzeni kuran ve koruyan kuralların başında hukuk, ahlak ve din kuralları gelmektedir. Temel inançlar arasında, eğitim üzerine en kuvvetli etki eden din ve ahlak eğitimidir. Bu sebeptendir ki, milli kültürün yapısı içinde bulunan dini, eğitim sistemi içindeki yerine iyi oturtmak gerekir. İçtimai bir müessese olan din gerçeğini, eğitim içerisinde görmezden gelmek mümkün değildir. Dinsiz bir toplum düşünülemeyeceği gibi, din eğitimi vermeyen bir okul da düşünülemez.⁹¹

Okullarda verilen din ve ahlak eğitimi müfredat ve programları, doğru ve uygun olarak seçilirse, fertlerin maneviyatlarını geliştirerek, sağlıklı bir kişilik kazandırır. Din eğitiminin temel hedefi yetişmekte olan nesillerin ruh ve beden

⁸⁸Cebeci, s.104,105

⁸⁹Nurettin Topçu, Türkiye'nin Maarif Davası, Dergah Yayınları, İstanbul, 1998, s.12

⁹⁰J.J.Rousseau, Emil yahut Terbiyeye Dair çev. H.Ziya Ülken ve Arkadaşları, 6.Baskı, İstanbul, 1966, s.299

⁹¹Nişancı, s.126

gelişimlerini dikkate alarak, gençlerin duygu, zihin ve heyecan dinamizmini bozmadan, tutarlı, bilinçli bir mümin ve başarılı bir genç olarak topluma katılmalarını sağlamaktır.⁹²

Neda Armaner 1962’de Selamet Dergisi’ne yazdığı bir yazısında şunları söylemektedir:

Topluma çağdaş uygarlık seviyesi kazandırma amacını güden genel eğitimin bölünmez bir dalı ve milli şuurun ana unsurlarından biri de manevi eğitimidir. Ferdin yetişmesi ve şahsiyetinin gelişmesi üzerinde eğitimin temellendirilmesini isteyen demokratik sistemler için esasen böyle bir yolun takibi gereklidir.

Bu terbiye anlayışının amacı ise, her yaşta halkın ruhunda vicdan hürriyetinin ışığını uyandırmak ve böyle bir şuuru yerleştirmektir denebilir. Ancak, vicdan hürriyeti anlamından, elbette moral eğitimin içinde yer alan dini düşünüş ve doğuştan fertleri mahrum etmek kastı çıkarılmaz.

Çocukların dini duyguları onların bedeni ve ruhi inkişaflarıyla ahenkli tutularak dikkat ve idealle ele alındığı takdirde tesirli olabilir.

Çocuktaki din duygusu gelişti güzel olay ve telkinlerin tesiri altında gelişmeye bırakıldığı zaman, ilerde verilmesi istenilen formasyon ya gecikebilir veya uygun olmayan batıl bir gelişme gösterebilir.

Diğer dinlerdeki gibi misyon teşkilatı İslam dininde olmadığı cihetle, bu konunun sistemli ve disiplinli bir yola girmesi, yine Milli Eğitim Bakanlığı ile işbirliği kuracak Diyanet İşleri Teşkilatının “Dini Eğitim ve Öğretim” organizatörleri tarafından ele alınıp idare edilmesi ile mümkündür. Ancak bu imkân iledir ki, din eğitimi için kendi milli ve dini kaynaklarımızdan faydalanma yoluna girilmiş ve bu alanda çalışanlara düzenli bir yön verilmiş olacaktır.

Dinin ana temellerini basitleştirilmiş bir şekilde ve hikâye üslubunda öğreten çocuk kitapları, henüz okuma yazma öğrenmediği bir çağda ana ve baba tarafından çocuğa aktarılacak, güzel ve renkli resimlerle onun muhayyilesine yerleşecektir. Çocuk okumaya başladığı zaman zaten birinci sınıfın sonunda ve ikinci sınıftan itibaren bu kitaplara kendisi de alışır ve bağlanır.⁹³

Son çocukluk dönemi 7–11/13 yaşları arası olarak kabul görmektedir. Bu dönem ilkökul çağına tekabül etmektedir. Bu sebeple konumuzla ilişkili olduğunu düşünmekteyiz.

Zihinsel, duygusal, sosyal, cinsel, ahlaki ve bedeni gelişimin temelleri ilk çocukluk sonuna kadar atılır. Son çocukluk döneminde ise, dünyayı mantıki ilişkiler örüntüsü olarak görerek, olayları soyut kavramlardan daha çok somut olarak algılamaya yönelik dönemdir. “Çocuğun dindar olarak dünyaya gelmediği, fakat dini kabiliyet ve

⁹²Ayhan, Din Eğitimi ve Öğretimi(İman-İbadet), Gaye Matbaacılık, Ankara, 1988, s.25

⁹³Neda Armaner, Psikoloji Yönünden Din Bilgisi Öğretimi, Selamet Dergisi, Nisan 1962, s.8

eğiliminin çevredeki uyarıcılarla etkileşim içinde, yaşın ilerlemesine bağlı olarak kendisini açığa vurduğu, biyolojik, psikolojik ve sosyal gelişmelerinin dindar bir kişilik sahibi olmasına elverişli olduğu belirtilir.”⁹⁴ “Bu devrede henüz benlik şuuru uyanmadığı, ruhi ve bedeni güçler soyut ve aşkın gerçekleri algılama ve kavrama konusunda yeterli bir kabiliyet kazanamadı için dini yaşayış çok dar sınırlar içinde seyreder.”⁹⁵

Ergenlik yaşı kız ve erkekler için ayrı ayrı olmakla beraber biz bu döneme genel olarak 11–15 yaş arası diyebiliriz. Ergenlik çağı, ferdin dini uyanışı, dine dönüşü olarak nitelendirilmekte ve gerçeği ilk defa şuurlu açık-seçik anlamaya başladığı dönemdir.⁹⁶ Ergenlik yaşındaki genç, eğitilebilir ve bir kalıba sokulabilir; sanatın, bilimin ve dinin değerini anlayabilir, düşünebilir ve mantık yürütebilir.⁹⁷

Bu alanda araştırma yapan E. Barnes’a göre çocuklar üç inanç basamağından geçer:

- a) Yalnızca dış dünya ile ilgilenen bir din anlayışı (6 yaşına kadar)
- b) Gerçekçi bir din anlayışı (7–12 yaş arası)
- c) Manevi âlemle ilgilenen din anlayışı (12 yaş ve üstü)⁹⁸

Ahlak ilkeleri, adalet ve eşitlik ile çelişmeyen, adil olan insanların üzerinde ortak olarak birleştikleri genel soyut ilkelerdir.⁹⁹ Ahlak ise, iyi doğru davranışlar bütünüdür. İnsanların uymakla sorumlu oldukları kurallardır. Hukuki bir yaptırımı olmamakla beraber, kurallara uymayanlara toplumsal baskı söz konusudur. Baskı ahlak sahibi birey kurala otoritenin zoru ile uymaktadır. Doğru davranmanın nedeni cezadan kaçınmaktır. Otonomi ahlakı taşıyan fertler kendiliklerinden kurala uyar ve neden uymaları gerektiklerini bilirler. Kuralı içselleştirmişlerdir. Otonomi ahlak sahibi fertler, vicdanını sesini kendi polisi yerine koymuş ve bir baskı olmadan kurallara uyarlar. “Eğitimin nihai amacı da ahlaklı insanlar yetiştirmek olmalıdır.”¹⁰⁰

⁹⁴Ali Ulvi Mehmedoğlu, *Kişlik ve Din*, DEM Yayınları, İstanbul, 2004, s.85

⁹⁵Hayati Hökelekli, *Ergenlik Çağı Gençlerinin Dini Gelişimi*, s.138

⁹⁶Mehmedoğlu, s.89

⁹⁷Adnan Kulaksızoğlu, *Ergenlik Psikolojisi*, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999, s.20

⁹⁸Mehmedoğlu, s.86

⁹⁹Kulaksızoğlu, s.98

¹⁰⁰Kulaksızoğlu, s.99

Namaz Tanrı'nın karşısında küçüklüğünü kabul, oruç itaate alışmak, zekât insan sevgisinin uygulanması, hac Müslümanlar arasındaki eşitlik ve birliğin belirtilmesi ve kuvvetlenmesi olarak tarif edilmektedir. Bu perspektiften bakınca, okullarda okutulan Din ve Ahlak derslerinin önemini, insanın hayatında taşıdığı önemi anlayabiliriz.

“Milli ahlakımız, medeni esaslarla ve hür fikirlerle beslenmeli ve takviye olunmalıdır. Bu çok önemlidir. Bilhassa dikkatinizi çekerim, tehdit esasına dayanan ahlak, bir fazilet olmaktan başka, itimada da layık değildir.”¹⁰¹

Yapılan araştırmalarda, çocukların en çok Allah'ı merak ettikleri ilkökul öncesi ve ilkökul dönemi boyunca zihinsel ve duygusal güçleri çerçevesinde O'nu düşündükleri ve anlamaya çalıştıkları ortaya çıkmıştır. Rousseau'nun görüşüne göre; çocuğa dini bilgiler öğretilmesinin yanlış olacağı ve ancak 12–13 yaşlarından sonra çocuk istediği zaman ona dinden bahsetmek gerekmektedir şeklindedir. Ancak son zamanlarda bazı batılı psikologlar, tarafsız ve önyargıdan uzak yaptıkları araştırmalar sonucunda dinin, çocuğun ruhuna seslendiği ve onun psişik yapısına uygun düşeceği görüşünde birleşmişlerdir. Din duygusu İslam'ın kitabı Kuran-ı Kerim'de: “Yüzünü doğru bir din olan İslam'a, insanların fitratına uygun olan dine çevir.”¹⁰² şeklinde hitabederek, insanın dini kabule yetenekli tarzda yaratıldığına işaret edilmektedir.

Hız. İbrahim (a.s.) içten gelen bir kuvvetin tesirinde kalarak hakiki olan ilahi kudreti aramaya çalıştığından, düşünce ve muhakemelerden sonra, gökleri ve yeri yaratan, sonra da onları emri altına alan tek varlık olan Allah'ı bulmasını K.Kerim'de Enam Süresi 75–80 ayetleri anlatır. Çünkü Allah, insanın fitratına (yaratılışına) kendisini araştırıp ibadet etme eğitimini vermiştir.

Bu nedendir ki; insandaki bu merakı gidermek ve bu ihtiyacı karşılamak, doğru bilgi sunmak, devletin eğitim vererek özenle yetiştirdiği bilirkişiler tarafından yapılması en doğru ve isabetli bir yol olduğu kanaatindeyiz. Böylece hem vatandaşın isteği karşılanacak hem de ülkemizde dini alanda bilgi ayrılıkları yaşanmayarak, bütünlük sağlanmış olunacaktır.

¹⁰¹Cemal Kutay, 21.Yüzyılda Din Faşizmi, Aksay Yayıncılık, İstanbul, 2000,s:567

¹⁰²Kuran-ı Kerim, Rum Suresi, Ayet:45

3.MEVZUATIN TARİHİ SÜRECİ İÇİNDE İLKÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNDE PROGRAM GELİŞİMİ

3.1 TALİM VE TERBİYE KURULU KARARLARI

Talim ve Terbiye Kurulunun almış olduğu kararları Tebliğler Dergisi'ndeki tarihi seyrine göre aşağıda vermeye çalıştık.

Milli Eğitim Bakanı Dr. Tahsin Banguoğlu **15/Şubat/1949** tarihinden itibaren ilkokullarda ihtiyari olarak *din dersleri* gösterilmeye başlanması ve konunun hassasiyeti dolayısıyla valilerin bu derslerin uygulanmasını bizzat takip etmesini rica etmiş ve aşağıda metnini tam olarak verdiğimiz beyanata göndermiştir.

Beyanat şu maddeleri içermektedir:

1- Anayasamızla teyit olunan vicdan hürriyetinin tabii bir icabı olarak vatandaşların çocuklarına din bilgisi vermek haklarını kullanmaları için imkân hazırlanması gerekli bulunmuş ve Müslüman Türk çocuklarına din derslerinin okul hanelerinde ve her okulun kendi öğretmenleri tarafından okutulması uygun görülmüştür. Ancak bu dersler programda mevcut ders saatleri sayısını azaltmamak kaydıyla ve mahallin şartlarına göre çocukların devamını mümkün kılacak saatlerde gösterilecektir.

2- Laik bir devlet olan Cumhuriyetimizin öğretim müesseselerinde hiçbir din ve mezhebe ait bilgilerin mecburi olarak öğretilmesi bahis mevzuu olamaz. Bu itibarla din derslerinin ihtiyari olması esastır. Hiçbir öğrenci ve öğretmen bu dersleri okumak ve okutmak hususunda zorlanmayacaktır. Din derslerinin sınıf seçme durumu ile ilgisi olmayacaktır.

3- Din dersleri ilkokulların 4 ve 5 inci sınıflarında haftada ikişer saat olmak üzere gösterilecektir. Bu derslerin Diyanet İşleri Başkanının Reisliğinde toplanan özel komisyonca hazırlanmış ve Talim ve Terbiye Heyetince tatbika uygun görülmüş olan müfredat programını bağlı olarak gönderiyorum. Başlangıç olmak üzere bu yıl programın birinci kısmı ilkokulların 4 ve 5 inci sınıflarında aynı zamanda okutulacaktır.

4- Öğrenci velileri çocuklarının din derslerine devamını arzu ettiklerini yazılı olarak okul idarelerine bildireceklerdir. Öğretmenler bu öğrencilerin derslere devamını kontrol edecekler ve devamsızlık halinde velilerini haberdar edeceklerdir. Bundan böyle okula yeniden kaydolunacak öğrencilerin velileri çocuklarının din derslerine devam edip etmeyeceğini kaydolma sırasında beyan edeceklerdir.

5- Derslerde Diyanet İşleri Başkanlığınca hazırlanıp Başkanın reisliğinde toplanan özel komisyonca incelendikten sonra Talim ve Terbiye Heyetince okullarda ihtiyari olarak okutulması uygun görülen “Din Dersleri” adlı kitap okutulacaktır. Bir nüshasını birlikte sunduğum bu kitap okullara gönderilmiştir. Bundan böyle de Talim ve Terbiye Heyetince okutulması uygun görülecek kitaplar din derslerinde okutulabilecektir.

6- Düşünce, inanış veya mezhep ayrılıkları dolayısıyla çocuklarını din derslerine göndermeyen ailelerle gönderenler arasında veya bu derslere devam eden çocuklarla etmeyenler arasında yersiz münakaşalara ve kırgınlıklara meydan verilmeyecektir.

7- İlk dereceli Türk özel okullarında din dersleri yukarıda açıklanan şekilde gösterilecektir. Azınlık okullarında din derslerine usulüne göre tanzim edildikleri şekilde devam olunacaktır.¹⁰³

07/XI/1950 tarihinde İlkokullarındaki din dersleri ile ilgili Bakanlar Kurulunca uygun bulunan esaslar, *köy okullarının* ilgili sınıflarında Tarım, *şehir okullarının* ilgili sınıflarında da Türkçe derslerinden haftada birer saatin Din Derslerine ayrılması okullara bildirilmiştir.

Bakanlar Kurulunun oy birliğiyle almış olduğu kararlar **4/1/1951**¹⁰⁴ tarihli Tebliğler Dergisinde yayınlanmıştır.

Okullarda okutulacak *Din Dersleri* hakkındaki 4/XII/1950 tarih ve 12018 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının bir örneği aynen aşağıya çıkarılmıştır. Bu karar 4/11/1950

¹⁰³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Şubat 1949, cilt:11, sayı:524, s:153

¹⁰⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Ocak 1951, cilt:13, sayı:625, s:143

tarihinde toplanan Cumhurbaşkanı Celal Bayar, Başbakan Adnan Menderes, Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri başta olmak üzere Bakanlar Kurulunun toplantısında kararlaştırılmıştır.¹⁰⁵

Karar sayısı: 3/ 12018

KARAR SURETİ

Okullarda okutulacak din derslerinin programları kitapları ve öğretmenlerinin aydınlatılması hususları üzerinde incelemeler yapmak üzere Milli Eğitim Bakanlığında toplanan yetkili karma komisyonun raporuna dayanılarak:

1-Türk çocuklarının diğer ihtiyaçlarına olduğu gibi dini ihtiyaçlarına da cevap vermek üzere ilkokullarda din öğretimi yapılmasının uygun olduğu,

2-Bakanlıkça bastırılmış olan ilkokul din dersleri kitaplarının şimdilik maksada yettiği,

3-Bu hususta öğretmenlere rehber olacak bir kitabın hazırlanması gerektiği,

4-Çok öğretmenli okullarda din derslerinin bu dersleri bilhassa okutmak isteyen öğretmenlere verilmesi, bunlar da çok olduğu takdirde içlerinden daha yaşlılarının tercih edilmesi muvafık olduğu,

5-Çocuklarına *din dersi okutmak istemeyen ebeveyn* bu hususu sene başında okul idaresine yazı ile bildirdikleri takdirde bu çocukların bu ders ve imtihanlarından muaf tutulmaları kararları alınmıştır.

Yukarıdaki kararlardan da anlaşıldığı üzere, Milli Eğitim Bakanlığı Türk çocuklarının dini ihtiyaçlarının devlet tarafından karşılanmasını uygun bulmuş, okullarda bu dersleri gönüllü öğretmenlerin vermesini istemiş, bu kararın yayınlandığı tarihte gelinen son nokta ise, din dersi okutmak istemeyen velilerin okul idaresine sene başında bildirmeleri olmuştur. Din dersleri açısından bu çok olumlu bir gelişmedir.

¹⁰⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Ocak 1951, cilt:13, sayı:625, s:143

18/04/1956 tarih ve 764 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan “*Halk Dershaneleri*” A ve B bölümleri programına ek olarak hazırlanan ve B kursu üzerine daha üstün bir öğrenim vermeyi hedef tutan C kursu Din dersi programı “İlkokullar için kabul edilen din dersleri kitabından faydalanılarak dinimiz hakkında gerekli bilgileri kazandırmak” şeklinde ifade edilmiştir.¹⁰⁶

Talim ve Terbiye Dairesi'nin, Resmi okullarla bunlara muadil diğer okullarda *din öğretimi* hakkında hazırladığı, **19/9/1956**¹⁰⁷ tarih ve 32321-1968-II sayılı valiliklere gönderdiği genelge:

I.Resmi okullarla bunlara muadil diğer okullarda okutulacak din dersleri hakkındaki İcra Vekilleri Heyeti Kararnamesinin sureti aşağıdadır:

Ortaokullarda okutulacak din derslerinin program ve tatbikatına ait mevzuları tetkik etmek üzere Maarif Vekâletinde toplanan yetkili komisyonun raporuna dayanılarak:

1-Resmi okullarla bunlara muadil diğer okullarda Türk öğrencilerine verilecek din derslerinde, İslamlığın iman, ibadet ve ahlaka müteallik esaslarının öğretilmesi;

2-Din dersleri program ve müfredatının bu bahisler dâhilinde Maarif Vekâletince hazırlanması

3-Bu programa ve müfredata göre öğrenci ve öğretmenlere mahsus örnek kitapların Maarif Vekâleti tarafından yazdırılması;

4-Din öğretiminin ortaokullarda mevcut öğretmenlerden istifade edilerek temini ve mütehasıs öğretmenleri yetiştirmek üzere Maarif Vekâletince gerekli tedbirlerin alınması

5-Çocuklara bu derslerin verilmesini istemeyen veliler taleplerini ders yılı başında okul idarelerine yazı ile bildirdikleri takdirde bu öğrencilerin din derslerinden muaf tutulması;

¹⁰⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Nisan 1956, cilt:19, sayı:901, s:31

¹⁰⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Eylül 1956, cilt:19, sayı:921, s:147

İcra Vekilleri Heyetince 13 Ağustos 1956 tarihinde kararlaştırılmıştır.

II. Bu derslerin öğretiminde aşağıdaki esaslara göre hareket edilecektir:

a)Yeni din dersleri kitapları yazılıncaya kadar, ilkokul din dersleri kitaplarından faydalanılacak ve bu bahisler öğretmen tarafından okul seviyesinde göre genişletilecektir. Ayrıca Vekâlet tarafından yayımlanan “Kuran-ı Kerimden Ayetler” (Yusuf Ziya Yörükan) adlı eser yardımcı kitap olarak öğrencilerin elinde bulundurulacaktır. Öğretmenler derslerini hazırlamak için Hamdi Aksekili'nin “İslam Dini (İtikad, İbadet ve Ahlak)” adlı eserinden faydalanabilirler.

b)Resmi ortaokulların birinci ve ikinci sınıflarında haftalık ders programlarındaki serbest çalışma saatlerinden birer tanesi din derslerine tahsis olunacaktır. Muadil meslek okullarında din derslerine ayrılacak saatler hakkında ayrıca bilgi verilecektir.

c)Din derslerinde ortaokul öğretmenlerinin mevzua alaka duyanlarından yahut öğretmen okullarında veya imam-hatip okullarında çalışan İlahiyat Fakültesi mezunlarından yahut da ilkokullarda fiilen bu dersi okutmakta olan öğretmenlerden faydalanılacak; öğretmenlere bu ders için ayrıca ücret ödenecektir.

Öğretmenler, okul idareleri tarafından usulüne göre inha olunacaktır.

d)Din dersleri, bu derse devam eden öğrenciler için mecburi ve sınıf geçmede bir ders olarak müessirdir.

e)Din derslerinin öğretiminde terimler ve ifade mümkün olduğu kadar Türkçe olacaktır. Bahisler, her türlü batıl fikirlerden uzak ve sade bir şekilde, esası kaybedecek teferruata gidilmeden işlenecek; derslerde bilhassa Kuran-ı Kerim'in sağlığını ve irademizi takviye edici telkinlerden faydalanılacaktır.

III. Ortaokul ve bunlara muadil diğer okullar için Vekâletçe kabul edilen din dersleri müfredat programı ilişiktir.

3.2.ORTAOKULLAR VE BUNLAR MUADİL DİĞER OKULLAR İÇİN DİN DERSLERİ MÜFREDATI

Talim ve Terbiye Kurulu Kararı; İcra Vekilleri Heyetinin 13 Ağustos 1956 tarih ve 4-7805 sayılı kararına göre *resmi ortaokullarla* bunlara *muadil diğer okullarda* okutulacak din dersleri için özel bir komisyon tarafından hazırlanan müfredat programı:

I.SINIF

I. Allah Sevgisi, Peygamberimiz:

(Allah'ın bize lütufları nelerdir?-Bunların karşısında vazifelerimiz nelerdir?- İbadet ne demektir?- Sadece ibadet kâfi gelir mi?- Peygamberimizin, bizim hakkımızdaki düşünceleri ve dilekleri nelerdir?- Bunların karşısında vazifelerimiz nelerdir?- Birkaç tane kolay ilahi metni)

II. Peygamberimizin hayatı ve Müslümanlığın doğuşu:

(Bahis olarak derli toplu anlatılacak, öbür konular işlenirken de Peygamberimizin sözlerinden misaller alınarak, hayatiyle ilgili vakalar anlatılıp genişletilebilecektir.)

III. İslam'ın şartları: 1.Şahadet kelimesi

IV. İslam'ın Şartları:2.Namaz

(Abdest ve çeşitleri.-Ezan.- Namaz ve çeşitleri.- Namazın şartları.-namazın bölümleri.-Namazı bozan şeyler.-Geçmiş namazlar.)

V.İslam'ın Şartları: 3.Oruç

(Oruç nedir?- Faydaları nelerdir? – Nasıl tutulur?- Çeşitleri nelerdir? –Orucu bozan şeyler.- Orucun kazası.)

VI. İslam'ın Şartları: 4.Zekât

(Zekât nedir?- Niçin verilir? – Kimlere ve nerelere verilir? –Fıtır sadakası nedir?)

VII. İslam'ın Şartları: 5.Hac

(Hac nedir? –Kimlere farzdır?)

VIII. İslam dininde ibadet kolaylıkları:

(Muhtelif ibadetlerin zaruretler karşısında nasıl yapılacağı misallerle açıklanacaktır.)

IX. İslam dininde bilgiye verilen yer ve yenilikler karşısında İslam dini:

(Ayetlerden ve hadislerden misaller getirilerek İslam dininde bilgiye verilen ehemmiyet belirtilecektir. Gerek İslam'ın doğuşu sırasında, gerek sonraki çağlarda bilgiye ve bilginlere nasıl saygı gösterildiği de muhtelif misallerle açıklanacak, başlıca Türk külliyelerinden (üniversitelerinden) kısaca bahsedilecektir.

X.İslam ahlakı: Aile:

(Aile ne demektir? Ailede büyüklerin küçüklere karşı vazifeleri nelerdir? – Küçüklerin büyüklere karşı vazifeleri nelerdir? – Müslümanlıkta anaya ve babaya gösterilen saygı.- Kardeşlerin birbirlerine karşı vazifeleri nelerdir? – Hısımlarımıza, evimizde bulunan başka insanlara, komşularımıza karşı vazifelerimiz nelerdir?)

XI. İslam Ahlakı: Vatan sevgisi ve vatan müdafaası

(Vatan sevgisi nedir? – Devlete ve kanuna karşı vazifelerimiz nelerdir? – Vatan müdafaası ne demektir? – Şehitlik ve gazilik nedir?

XII. İslam ahlakı: Başkalarının haklarına saygı göstermek:

(Yaşadığımız, cemiyetimizin yaşayışına bağlıdır. – Başkalarının haklarını tanımak ne demektir? – Müslümanlıkta kul hakkı ne demektir? – Başkalarının

şerefine, haysiyetine saygı göstermek ne demektir? – Müsamahalı olmak nedir?)

XIII. İslam Ahlakı: İyilik ve yardım

(İyilik ve yardım ne demektir? – İyiliğin ve yardımın başlıca çeşitleri nelerdir? – Hayvanlara karşı nasıl davranmalıyız?)

XIV. İslam Ahlakı: Muaşeret

(Edep ve terbiye ne demektir? – Meclislerde, topluluklarda nasıl hareket etmeliyiz? – Misafirlerimize karşı vazifelerimiz nelerdir? – Muhtaçlara, yetimlere, kadınlara, büyüklere ve küçüklere karşı nasıl davranmalıyız? – Müslümanlıkta bayramlar, mübarek günler ve geceler hangileridir? – Bayramlarda neler yapılır?)

II. SINIF

I. Müslümanlıkta Allah inancı Peygamberimiz:

(Allah'ın sıfatları(terimlerin Türkçeleri söylenecektir). – peygamberlik nedir? – İnsanların peygamberlere ihtiyacı. – İslamlıktan önceki dinleri tebliğ eden Peygamberler. – Mevlid'den birkaç kolay parça.)

II. Kuran ve Hadis:

(Diğer mukaddes kitaplar ve Kur'an. – Kur'anın tespiti. – Sure ve ayet. – Tefsir – Hadis – Birkaç surenin Türkçeleri – Hadislerden örnekler.)

III. Müslümanlıkta Ahiret İnancı:

(Müslümanlıkta insanın sorumluluğu nedir? – Ahiret ve hesap günü ne demektir? – Böyle bir güne inanmanın yaşayışımızdaki tesirleri neler olabilir?)

IV. Bazı terimler:

(Farz, vacip, sünnet, haram, mekruh, müfsit, mübah ve müstehap ne demektir?
Bu vesile ile geçen seneki ibadet bahislerinden misaller verilecektir.)

V. Türklerin tarih boyunca İslam Dinine hizmetleri:

(İslam Dininin Orta Asya'ya, Afrika'ya, İspanyaya, Anadolu'ya, Hindistan'a, Çin'e, Avrupa'ya, yayılmasında Türklerin rolleri. – İslam dininin korunmasında Türkler: İranlılarla, Bizanslılarla, Haçlılarla, yakın çağlarda Batılılarla yaptıkları mücadeleler. – İslam dininin inkişafına yardım eden Türk din bilginlerinden bazı isimler: İmam-ı Azam, Zemaşeri... – İslam memleketlerinde müspet bilgilerin gelişmesi bakımından Türklerin hizmetleri.)

VI. Din mimarisinde Türklerin hizmetleri:

(İslamlıkta mabet nedir? – Bir caminin başlıca bölümleri. – En büyük mimarlarımız ve yaptıkları büyük camiler. – Çevrede tarihi değeri olan bir cami varsa tetkik edilecektir.)

VII. Türklerin meydana getirdikleri hayır müesseseleri:

(Medreseler, hastaneler, çeşmeler, köprüler, yollar, kervansaraylar, kütüphaneler ve benzeri müesseseler nelerdir? – Vakıf ne demektir? – Çevrede bunların örnekleri varsa görülecektir.)

VIII. Zamanımızda yeryüzündeki dinler ve İslamlığın bunlar arasındaki yeri:

(Yeryüzündeki büyük dinler hangileridir? – Müslümanlık hangi sahalara yayılmıştır? – Müslümanlığın üstün vasıfları nelerdir?)

IX. İslam Ahlakı: Sağlığımızı ve hayatımızı korumak:

(Müslümanlıkta temizlik. – Vücudumuzu korumak. – Yatıp kalkmada, yiyip içmede sağlık kuralları....)

X. İslam Ahlakı: İş ahlakında nasıl olmalıyız?

(Gördüğümüz işlerin başkalarıyla ilgisi. – İşimize nasıl sarılmamız? – Meşru ve helal kazanç ne demektir?)

XI. İslam Ahlakı: Konuşmada nelere dikkat etmeliyiz?

(Konuşmada başkalarına saygı; terbiye ve nezaket; doğruyu ve hakkı müdafaa. – Konuşmalarımızda kaçınacağımız şeyler: yalancılık, gıybet, koğuculuk, iftira.)

XII. Müslümanlıkta ahlak temelleri:

(İzzetinefis ve iffet, nefse hâkimlik, sebat, karamanlık, tevazu ve ağırbaşlılık, yumuşak huyluluk, özü sözü doğru olmak, emanete hıyanet etmemek, sabır, cömertlik, çalışkanlık vb.)¹⁰⁸

3/11/1956 tarih ve 323.21–2759/16 sayılı Tebliğler Dergisinde yer alan, Talim ve Terbiye Dairesi'nin Valiliklere gönderdiği 19 Eylül 1956 tarihli ve 322.21–1968/11 sayılı genelgeye ek olarak, Ortaokullara muadil meslek okullarının 1.ve 2. sınıflarında din derslerine tahsis edilecek haftalık birer saatin aşağıda gösterilen derslerden alınması uygun görülmüştür.¹⁰⁹

<u>Okulun Adı</u>	<u>1.Sınıf</u>	<u>2.Sınıf</u>
Erkek Sanat Enstitüleri	Serbest Çalışma	Meslek Resmi
Yapı Enstitüleri	Atölye	Atölye
Kız Enstitüleri	Beden Eğitim	Ev İdaresi
Ticaret Orta Okulları	Bürokomersiyel	Bürokomersiyel
Erkek Orta Terzilik Okulu	Dikiş	Dikiş

Orta Öğretim Umum Müdürlüğü tarafından bildirilen **29/01/1957** tarih ve 503/1898 sayılı genelgede;

¹⁰⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Eylül 1956, cilt:19, sayı:921, s:147-148

¹⁰⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 24 Aralık 1956, cilt:19, sayı:935, s:184

Çocuklarına din dersi verilmesini istemeyen veliler bu dileklerini, İcra Vekilleri Heyetinin 921 sayılı tebliğler dergisinde yayımlanan 13 Ağustos 1956 tarih ve 4-7805 sayılı kararına göre, ders yılı başında yazı ile okul idarelerine bildirdikleri takdirde bu gibi öğrencilerin din derslerinden muaf tutulmaları gerekir. Dersler başladıktan bir ay sonra bu maksatla yapılacak müracaatların kabul edilmemesi uygun görülmüştür.¹¹⁰

7/03/1957 tarih ve 531-5910 sayılı Mesleki ve Teknik Öğretim Umum Müdürlüğü tarafından hazırlanan genelgede:

Erkek Orta Sanat Okulları, Orta Yapı Okulları, Kız Orta Sanat ve Orta Ticaret Okulları ile Erkek Terzilik Okulu ve Kız Enstitülerinin I ve II. sınıflarında, 1956-57 öğretim yılından itibaren okutulacak olan *din derslerinin sınıf geçme defterlerine* aşağıdaki sıraya göre yazılması uygun görülmüştür.¹¹¹

Din Derslerinin Sınıf Geçme Defterlerine Yazılacağı Yer

<u>Okulun Adı</u>	<u>Sınıf I</u>	<u>Sınıf II</u>
1)Ticaret Okul. Orta Kısmı ve Orta Ticaret Okulları	Bürokomersiyel dersinden sonra	Bürokomersiyel dersinden sonra
2)Kız Enstitüleri ve Kız Orta Sanat Okulları	Müzik dersinden sonra	Müzik dersinden sonra
3)Erkek Sanat Enstitüleri Erkek Orta Sanat Okulları	Beden Eğitimi Dersinden sonra	Beden Eğitimi Dersinden sonra
4)Erkek Orta terzilik Okulu	Dikiş Ders Dersinden sonra	Dikiş Ders Dersinden sonra
5)Yapı Enstitüleri	Beden Eğitimi Dersinden sonra	Beden Eğitimi Dersinden sonra

¹¹⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Şubat 1957, cilt:20, sayı:944, s:19

¹¹¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Nisan 1957, cilt:20, sayı:950, s:42

29/8/1958 tarih ve 405.-1-327 sayılı Müdürler Komisyonu Kararı göre; Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığının 22 Ağustos 1958 tarihli ve 2890 sayılı teklif yazısı ve ilişiği incelenmiş; şu sonuca varılmıştır:

İmam-Hatip Okulu mezunlarına daha yüksek bir tahsil imkânı sağlamak *orta dereceli okullarımızla öğretmen yetiştirmek ve İmam-hatip okullarının birinci devrelerine yeter sayı ve değerde bir tedris heyeti kazandırmak gayesiyle*, Eğitim enstitüleri sevisinde, Yüksek bir din okulu açılması uygun olduğu ve bu kararın Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı ve Öğretmen Okulları Umum Müdürlüğüne görülerek gereken tescil muamelesi yapılmak üzere Zatişleri Müdürlüğüne tevdi edileceği bildirilmiştir.¹¹²

29/02/1964 tarih ve 48 sayılı Talim ve Terbiye Dairesinin İlkokul Program Taslağına yapılacak ilave hakkındaki kararına göre;

İlköğretim genel Müdürlüğünün 27.12.1963 gün ve 51742 sayılı teklif yazısı üzerine durum incelendi ve ilkokul program taslağının 158. sahifesindeki 4 ncü sınıf Din Bilgisi programının sevgi konusunda aşağıdaki şekilde düzenlenmesi kararlaştırılmıştır.¹¹³

Sevgi:

- 1) a-En büyük sevgi: Allah sevgisi (bizi, yeri, göğü, her şeyi yaratan Ulu Tanrı);
- b-Ana –baba, kardeş, öğretmen sevgisi;
- c-Aile, vatan, millet, vazife sevgisi;
- d-İnsan, hayvan, ağaç, tabiat sevgisi
- e-Büyüğe saygı, küçüğe şefkat göstermenin lüzumu

14/2/1975 tarih ve 145 sayılı Talim ve Terbiye Kurulunun, Normal ve çift öğretim yapan ilkokullarla birleştirilmiş sınıflı ilkokullarda Haftalık Ders Sayısı

¹¹²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 30 Kasım 1959, cilt:22, sayı:1085, s:179

¹¹³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Mart 1964, cilt:27, sayı:1296, s:81

Çizelgesinin yeniden düzenlenmesinin –haftalık 25 saat üzerinden –yeniden düzenlenmesi hakkında İlköğretim Genel Müdürlüğünün 7 Şubat 1975 gün ve 7971 sayılı teklif yazısı incelenmiş, bağlı örneğine göre, 1 Mart 1975 tarihinden itibaren uygulanmasına karar verilmiştir.

Buna göre; Temel Eğitim Birinci Kademe (İlkokul) Haftalık Ders Sayısı Çizelgesinde 4. ve 5. sınıflarda (3 Mart 1975 tarihinden itibaren uygulanacak) 25 saat üzerinden 1 saat *Ahlak* Dersine, 1 saati *Din Bilgisi (isteğe bağlı)* dersine ayrılmıştır.¹¹⁴ Derslerin hangi gün ve saatte yapılacağı ise bildirilmemiştir.

Normal ve Çift Öğrenim Yapan İlkokulların kısa ve uzun günler haftalık çalışma programına göre; 4. ve 5.sınıflarda öğle yemeğine kadar 1 saat *Ahlak Bilgisi* ve öğle yemeğinden sonra 1 saat *Din Bilgisi* dersi yapılmaktadır. Haftalık ders sayısı ve süresi azaltılmamak kaydıyla dersler okulun ve çevrenin olanaklarına göre hafta içine dağıtılabilir.¹¹⁵

12/03/1975 tarih ve 188 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu kararı ile; İlköğretim Genel Müdürlüğünün, 14/7/1973 gün ve 34016 sayılı Bakanlık onayı ile açılması kararlaştırılan ve 1973–1974 Öğretim yılında faaliyete geçtiği bildirilen Ortopedik Özürlüler Temel Eğitim Okulu I.Kademe(İlkokul) Haftalık Ders Sayısı Çizelgesinin yeniden düzenlenmesi hakkında 21/10/1974 gün ve 53842 sayılı yazısı ve teklif yazısı incelenmiş buna göre; 4. ve 5.sınıflarda (3 Mart 1975’den itibaren uygulanacak) haftada 1 saat olmak üzere *Ahlak* ve *Din Bilgisi* dersleri verilmesi kararına varılmıştır.¹¹⁶

5/09/1975 tarih ve 391 sayılı Talim ve Terbiye Kurulunun *Ahlak Dersleri Programı* kararına göre;

22 Mayıs 1974 gün ve 347 Sayılı Kararıyla kabul edilerek (22 Temmuz 1974 gün ve 1798 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanmış) 1974–1975 Öğretim yılında uygulanmaya konulan “*Temel ve Orta Öğretimde Ahlak Dersleri Programı*”; 14–25 Temmuz 1975 tarihleri arasında, içlerinde ilgili dersin kitap yazarlarının ve öğretim

¹¹⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Nisan 1975, cilt:38, sayı:1834, s:157

¹¹⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Nisan 1975, cilt:38, sayı:1834, s:158

¹¹⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Nisan 1975, cilt:38, sayı:1836, s:173

elemanlarının bulunduğu bir seminerde, sözü edilen dersin müfredatında gerekli düzenlemeler yapılmış ve 1975–1976 öğretim yılı ile sınırlı olmak üzere hazırlanmış Temel Eğitim ve Orta Öğretimde Ahlak Dersleri Programı'nın kabul edilmesi Talim ve Terbiye Kurulunca uygun görülmüştür.¹¹⁷

İlk, Orta, Lise ve Meslek Liselerinde Okutulacak Olan Ahlak Dersleri Yardımcı Ders Kitaplarına Ait Geçici Özel Şartname oluşturulmuştur. Bu şartname aşağıdaki şekildedir:

İlk, Orta, Lise ve Meslek liselerinde okutulacak olan ahlak dersi kitaplarının 1975–1976 öğretim yılına yetişmesi mümkün görülemediğinden, yalnız 1975–1976 yıllarıyla sınırlı bulunmak ve ilgili ders kitapları yerine okutulmak üzere, Ahlak dersi yardımcı ders kitapları kabul edilecektir.

Bir defaya mahsus olmak üzere, “Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda okutulacak ders kitaplarının inceleme zamanı ve basılma ve dağıtılmalarının ne yolda yapılacağı hakkındaki yönetmelik”in 2.maddesinde belirtilen şekle uygun olarak yazılmış müsvedde eserler:

1- En geç 10 Ekim 1975 Cuma günü mesai saatinin bitimine kadar doğrudan doğruya Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığına iki nüsha halinde gönderildiği takdirde, işleme konularak incelenebilecektir.

2- İnceleme sonucunda yardımcı ders kitabı olarak uygun görülen müsvedde eserler hakkında en geç 24 Ekim 1975 tarihine kadar yazarlarına tebligatta bulunulacaktır.

3- Yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülen eserlerin basılı nüshaları, Kasım ayının ikinci haftasının son gününe kadar Talim ve Terbiye Dairesine gönderilecek, aslına uygun olarak bastırıldığı tespit edilenler hakkında ilk çıkacak Tebliğler Dergisinde yardımcı ders kitabı olarak kabul edildiği hususu ilgili okullara duyurulacaktır.

¹¹⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s:393,394,395,396,397,398,399,400,401

3.3.TEMEL EĞİTİM VE ORTA ÖĞRETİMDE AHLAK DERSLERİ PROGRAMININ AMAÇLARI:

Öğrencilerin:

1-Tarih boyunca bağımsız yaşamış, hak ve hürriyetleri için savaşmış Türk Milletinin bütün fertlerini, kaderde, kıvançta ve tasada ortak bölünmez bir bütün halinde, milli şuur ve ülküler etrafında, milli birlik ruhu etrafında, milli birlik ruhu içinde daima yüceltmeyi, Türk toplumunun refah ve mutluluğunu arttırmayı ve Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmayı öngören inancı paylaşmaları için gerekli ortamı hazırlamak;

2- Asıl teminatını vatandaşların gönüllerinde ve iradelerinde yer aldığı inancı teşkil eden, hürriyete, adalete ve fazilete âşik evlatların uyanık bekçiliğine emanet edilmiş Anayasamızı, ferdin ve toplumun huzur ve refahını gerçekleştirmeyi ve teminat altına almayı mümkün kılacak demokratik hukuk devletini bütün hukuki ve sosyal temelleriyle kurmaları ve korumaları için gerekli anlayışı kazanmalarını sağlamak;

3-Töre ve geleneklerimiz ile milli hasletlerimize uygun ahlak kurallarını öğrenmelerine yardımcı olmak;

4-Türk toplumunun ahlaki ve manevi değerlerini kazanmaları için gerekli ortamı hazırlamak;

5-Toplumun yaşayışını dikkatle inceleme alışkanlığı kazanmalarına ve böylece toplum değerlerini tanımalarına ve insan ilişkilerini anlamalarına yardımcı olmak;

6-Hür ve demokratik ilkelere dayalı sosyal yaşayışımızda yeri olan düşünce ve inanç hürriyetini kavramaları için imkân ve zemin hazırlamak;

7-Günümüze kadar gelen ve her zaman tartışma konusu yapılan dünya ve ahlak görüşlerini tanımaları hususunda yardımcı olmak;

8-Türk toplumunda mutlu bir evliliğe ve ana-babalığa önem veren ahlak anlayışını kazanmalarını sağlamak;

9-Aile hayatında huzurun temelini teşkil eden uyanıklığın değerini kavramalarına imkân hazırlamak;

10-Ailenin daha başarılı ve mutlu olması için kişiler arasında olumlu ilişkilerin pekiştirilmesine yardımcı olacak anlayışı geliştirmeleri için zemin hazırlamak;

11-Aile ve toplumun etkili birer üyesi olmaları için, gerekli tutumları ve değerleri anlamalarına ve geliştirmelerine yardımcı olmak;

12-Hareketlerinde veya karar verme sürecinde temel olarak kullanılabilecek bilgi ve davranışları kazanmalarını sağlamak ve liderlik kabiliyetlerini geliştirmek;

13-Davranışlarının ve olaylar karşısında takınmaları muhtemel tavırların sonuçlarını değerlendirmeleri için imkân ve zemin hazırlamak;

14-Kendilerini tamamlamalarına ve toplumun ilerlemesine götüren katkıda bulunan kendine ve çevresine ait yetkinlikleri geliştirmelerine yardımcı olmak;

15-Kendilerinin itibarını yükseltecek ve davranışlarına rehberlik edecek ahlaki ve manevi değerlerle ilgili kuralları geliştirmelerine yardımcı olmak;

16-Geçerli ahlak yargılarında bulunabilmeleri için gerekli ortamı hazırlamak şeklinde tespit edilmiştir.

5/09/1975 gün ve 391 sayılı Talim ve Terbiye Kurulunun kararına göre Temel Eğitim ve Orta Öğretim I. Kademe Ahlak Dersleri haftalık ders dağıtım çizelgesine göre İlkokul 4.ve 5.sınıflarda 1 saat olmak üzere toplam 2 saat; ortaokullarda 1.,2. ve 3. sınıflarda 1 saat olmak üzere toplam 3 saat Ahlak Dersleri verilecektir.¹¹⁸

İlkokul programı uygulamada esnekliğe imkân verecek düzenlenmiştir. Öğretmen, çevre şartlarını ve farklı olgunluk seviyelerindeki çocukların ihtiyaçlarını dikkate alarak, aşağıdaki ünitelerden bazılarını seçebileceği gibi, ünite içinde bazı konulara ağırlık verebilir ve bazı konulara yer vermeyebilir.¹¹⁹

¹¹⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s.395

¹¹⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s.395

**3.3.1. İLKOKUL 4, 5. SINIF DİN ve AHLAK BİLGİSİ DERS
PROGRAMI**

IV. SINIF¹²⁰

ÇOCUK VE ÇEVRE

- I. Ünite: Çocuk ve okul
- II. Ünite: Çocuk ve ailesi
- III. Ünite: Çocuk ve gelişmesi

İNSANIN KENDİSİ HAKKINDA BİLGİSİ

- IV. Ünite: İnsanın kendini tanıması
- V. Ünite: Geçerli bir hal gidişe uymak
- VI. Ünite: İnsanın düşüncesini ve bakış tarzını geliştirmesi

V. SINIF

BUGÜNÜN DÜNYASI İÇİNDE İNSAN

- I. Ünite: Toplum içinde insan
- II. Ünite: Meslek çevresi için insan
- III. Ünite: İnsan ve grup ahlakı

YETİŞKİNİN ŞARTI VE DURUMU

- IV. Ünite: Aile ahlakı
- V. Ünite: Ahlak ve emek
- VI. Ünite: Milletlerarası ahlak

IV. SINIF

ÇOCUK VE ÇEVRESİ

ÜNİTE I: ÇOCUK VE OKUL

A. Çocuğun Okula İntibakında Ahlak Dersinin Rolü ve Önemi

¹²⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s:395

1.Ahlak dersinin tanıtılması:

- a) Ahlak dersini niçin okuyoruz?
- b) Ahlak dersinin anlamı ve belli başlı amaçları:
 - (i) Ahlak dersinin belli başlı konuları;
 - (ii) Değer biçme, değer verme, öğrenci faaliyetleri, imtihanlar, okulun havası;
 - (iii) Öğrencileri “olması gereken” e alıştıırma ve yöneltme.

2.Sınıfta, okulda ve evde çalışma metodunun araştırılması:

- a) Öğrenciler nasıl çalışıyor ve öğreniyorlar?
- b) Öğrenciler sınıfta, okulda veya evde çalışmalarını nasıl sürdürüyorlar ve geliştiriyorlar?
- c) “İyi” yapılan bir işe veya ulaşılan “iyi” bir sonuca karşı gösterilen sevgi ve sempati.

3.Öğrencilere kazandırılacak başlıca nitelikler:

- a) Doğruluk, düzen severlik, itina, dürüstlük, sadakat, öğrenme zevki vb.ait örnekler;
- b) Okuldan en çok nasıl faydalanabiliriz?

B. Okul Çocuk İçin Niçin Gereklidir?

1.Hayat için ve hayata hazırlık için okul:

- a) Öğrenim niçin bir haktır?
- b) Öğrenimin önemi:
 - (i) Kişi yönünden: Öğrenim kişiye ne gibi yararlar sağlar?
 - (ii) Toplum yönünden: Okuldan yoksun ülkeler niçin geri kalmıştır?

2.Toplumun küçük bir örneği olarak okul:

- a) Okulda toplum hayatına ve toplumun kurallarına nasıl alışırız?
- b) Okulda öğrenci topluluğu:

- (i) Değişik çevrelerden gelen çocuklar;
 - (ii) Değişik karakterlerde olan çocuklar.
- c) Okul yönetmeliği niçin gereklidir?
- (i) Kişinin yaşayışı yönünden
 - (ii) Toplum yaşayışı yönünden.
- ç) Disiplin ve disipline uyma alışkanlığını kazanma:
- (i) İnsanın seçme hürriyeti;
 - (ii) Dıştan zorlama suretiyle disiplin;
 - (iii) Serbestçe benimsenen disiplin.
- d) Sorumluluk kavramı:
- (i) Yaptırıcı ve yerine getirici kuvvetler;
 - (ii) Mükâfat ve ceza.
- e) Okula ve okul çevresine karşı saygı:
- (i) Okul eşyasının, ders araçlarının ve kitaplarının korunması
 - (ii) Okulun temizliği ve çevreyi temiz tutma alışkanlığının kazanma.
- f) Başkasına ve toplum değerlerine saygı:
- (i) Başkalarına ait şeyleri de niçin kendimizinki gibi korumalıyız?
 - (ii) Devlete ait şeylerin titizlikle korunması gerekliliği

ÜNİTE II: ÇOCUK VE AİLESİ¹²¹

A. Aile:

1. Ailenin temeli:

- a) Ana-baba;
- b) Çocuklar.

2. Aile içinde yaşayış:

¹²¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s:396

- a) Ailenin eğitici rolü;
- b) Ailenin ahlaki yönü:
 - (i) Aile yuvası (ocağı)'nın sağladığı şeyler;
 - (ii) Ana-babanın sürekli ve gerekli yardımı.

3. Aile topluluğu:

- a) Aile arasında karşılıklı anlayış:
 - (i) Aileyi kenetleyen duygu bağları(ailenin huzuru):
 - (ii) Sevgi;
 - (iii) Saygı;
 - (iv) Takdir etme;
 - (v) Nezaket;
 - (vi) Koruma;
- b) Aile topluluğunu teşkil eden üyelerin birbirlerine karşı tutumları.

ÜNİTE III: ÇOCUK VE GELİŞMESİ

A. Ahlaki Gelişme

1. Ahlaki gelişimin bazı özellikleri:

- a) Doğruluk ve dürüstlük;
- b) Gerçek sevgisi
- c) Fikir ve hareketlerini belli etmede cesaret;
- ç) Kendine saygı;
- d) Başkasına saygı;
- e) Kutsal değerlere saygı.

B. Çocuğun İlişki Kurduğu Kişiler:

- 1. Öğretmenlerle İlişkiler: Güven, saygı, itaat, şükran(minnet), vefa;
- 2. Arkadaşlarla İlişler: İyi ve kötü arkadaşlar;

3.Yakınlarıyla İlişkiler:

- a) Akrabalık bağları;
- b) Komşuluk ilişkileri;

4.Farkı gözetmek niçin “iyi” sayılmaz?

- a) Öğrenciler arasında;
- b) Okulun şube ve sınıfları arasında;

5.İyi kötü dayanışma ne sağlar?

- a) Takım(grup) teşkil etme;
- b) Grubu bozan direnişler;
- c) Takım(küme) kuruluşunda işbirliği yapma kardeşlik zihniyetini nasıl geliştirir?
- ç) Adalet duygusu: Hakkı koruma anlayışı ve tarihimizden örnekler.

6.Başkalarına niçin saygı göstermek zorundayız?

- a) Ahlak yönünden görgünün önemi:
 - (i) Yaşayışın her yönünde davranış tutarlılığı;
 - (ii) Sofrada nasıl davranmalı?
 - (iii) Ziyaretlerde ve ziyafetlerde nasıl davranmalı?
 - (iv) Trende, sokakta, otobüste davranışlarımız;
 - (v) Gezide, tatil toplulukları içinde davranışlarımız;
 - (vi) Halka açık yerlerde davranışlarımız.
- b) İnsanların birbirlerine bağlılığı:
 - (i) Sosyal duygululuk (insanın diğer insanlarla uyum içinde yaşaması);
 - (ii) İnsanlığı ilerleten kişilere karşı şükran borcumuz.

C. İnsanın İçinde Yaşadığı Tabiat Çevresi

1.Tabiatı Koruma

2.Tabiat kuvvetlerine karşı insanın savaşı ve insanoğlunun başarıları;

3.Hayvanları sevme ve koruma:

- a) İnsanın dostu hayvanlar
- b) İnsana yarar sağlayan hayvanlar;
 - (i) İlim hizmetinde (deney şartları içinde) hayvanlar;
 - (ii) İnsanın ihtiyaçlarını karşılayan (kasaplık ve av hayvanları);
 - (iii) İnsanın tutkularını tatmin eden (horoz dövüşü, boğa ve deve güreşi) hayvanlar;
- c) Zararlı hayvanlarla mücadele;

4.Kurbanlık hayvanlar,(Dini ve sosyal yönden)

Ç. Çocuğun İçinde Yaşadığı Milli Toplum:

1.Türk insanının üzerinde yaşadığı topraklar:

- a) Vatan (yurt) kavramı;
- b) Türk yurdu niçin varlığımızın temelidir?
- c) Yurdun bölünmezliği;
- ç) Yurda bağlılık, vatan borcumuz.

2.Türk milleti:

- a) Millet niçin manevi bir birliktir?
- b) Türk milletinin ülküsü;
- c) Tarihte Türk kahramanlığı:
 - (i) Türk tarihine dayanan menkıbelerde yiğitlik, fazilet ve kahramanlık örnekleri;
 - (ii) Türklerin tarih boyunca ahlaki değerlere verdikleri önemi gösteren örnekler;

3.Tarihte Türk töresi(gelenekler ve görenekler)

4.Dinimiz.

İNSANIN KENDİSİ HAKKINDA BİLGİSİ¹²²

ÜNİTE IV: İNSANIN KENDİNİ TANIMASI

A.Bir Bütün Olarak İnsan:

- 1.İnsanın bazı davranışlarının göz önüne alınması: İnsanın hayvanlardan ayıran özellikler(benzerler ve farklar):
- 2.Çevre ve eğitimin kişiliğin gelişmesine etkisi:
- 3.İnsanın ahlaki tamlığı.

B.Başkalarına Bakarak İnsanın Kendini Tanıması:

- 1.Olumlu ve olumsuz duyguları karşılaştırma:
 - a) Ana-babaya, dostlara, tanıdıklara bakarak;
 - b) Kız ve erkek arkadaşlara bakarak;
 - (i) Samimiyete ve kardeşliğe dayanan arkadaşlık;
 - (ii) Kızların ve erkeklerin birbirine karşı davranışları.

ÜNİTE V: GEÇERLİ BİR HAL VE GİDİŞE UYMAK

A.Başka Kimselerden Daha İyi mi Yoksa Kötü müyüm?

- 1.Alışkanlıklar:
 - a) İyi alışkanlıklar edinmek;
 - b) Kötü alışkanlıkları bırakma zekâ ve iradenin rolü.
- 2.İyi vasıflı veya hatalı olma:
 - a) Öğretmen aşağıdaki kavramlar arasında seçim yaparak, imkân ve fırsatların elverdiği ölçüde, bunları olaylara ve örneklere dayandırarak değerlendirmeye yardım edecektir.

Örnekler: Doğruluk, dürüstlük, iyilikseverlik, çalışkanlık, konukseverlik, cömertlik ve bunların karşısındaki olumsuz davranışlar.

¹²²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s.397

b) Yalan: Korkaklıktan, ihmalden, mübalağadan ötürü, hatayı başkasına yükleyerek veya övünmüş olmak için yalan söylemek niçin kötü bir davranıştır?

c) Samimiyet:

(i) Ana-babaya;

(ii) Dostlara;

(iii) Devlete (vergi ödemelerde, gümrükte vb.) doğruyu söylemek niçin gereklidir?

ç) Dedikodu ve iftira niçin “iyi” sayılmaz?

(i) Başkalarını kötülemek;

(ii) Söz götürüp getirmek niçin “iyi” değildir?

d) Hırsızlık:

(i) Yapılan bir alışverişte yanlışlık sonucu az para vermek veya üste çok para iade edilmek durumunda kalınca veya sonradan farkına varınca ne yapmalı?

(ii) Sahibi bilinmeyen bulunmuş bir şeyi gizlemek;

(iii) Hile yapmak, çalmak, kandırmak, niçin “iyi” davranışlar değildir?

e) Uygun ve kaba şakalar;

f) Aşağıdaki kavramlar ne bakımdan “iyi” ne bakımdan “kötü” davranışlara örnek teşkil eder?(öğretmen, imkân ölçüsünde, bunlardan bir kaçına olaylara dayandırarak yer verecektir):

(i) İhmal, düzensizlik, düzenlilik;

(ii) Aşağılık duygusu, üstünlük duygusu (mahcupluk, utangaçlık, gurur, övünme, palavracılık, züppelik vb.);

(iii) Öfke, sabır, sebat;

(iv) Korkaklık, cüret, pervasızlık, kendine hâkim olma;

- (v) Cimrilik, müsriflik, tutumluluk;
- (vi) Vefasızlık, sertlik, dikkafalılık, vefakârlık, uysallık;
- (vii) Havailik, ciddilik;
- (viii) Kötümserlik, ilgisizlik, iyimserlik;
- (ix) Bencilik, özgecilik;
- (x) Yaygaracılık, ağırbaşlılık;
- (xi) Eziyet(katı yüreklilik), gaddarlık, merhamet;
- (xii) Hürmetsizlik, hürmet.

ÜNİTE VI: İNSANIN DÜŞÜNCESİNİ VE BAKIŞ TARZINI GELİŞTİRMESİ

A.Düşünce ve Duygu Hayatı

- 1.Hür düşünme ve karar;
- 2.İlimlerin gerçek faydaları;
- 3.Sanat: “güzel”, “güzel”in insana ve zamana göre değişebileceği, duygu ve zevk eğitimi;
- 4.Ahlaklı yaşayış ve davranışa ne lüzum vardır?

B.Sosyal Anlayış

- 1.Milli benlik;
- 2.Başka insanların bilinmesi ve anlaşılması: Turizm ve insanlarla temas;
- 3.İnsan severlik anlayışı: Tabiatın ve kaderin yoksun bıraktıkları(bedence arızalılar, kimsesiz çocuklar vb.);
- 4.Açlık ve sefalet: Karşılıklı ve giderici tedbirler, sosyal yardım kuruluşları.

V.SINIF

BUGÜNKÜ DÜNYASI İÇİNDE İNSAN

ÜNİTE I: TOPLUM İÇİNDE İNSAN

A.Çocuğun İçinde Yaşadığı Çevre ve Toplum

1.Sosyal Sonuçlar (çevrenin özelliğine göre seçilerek örnekler üzerinde)

a) Aşağıdaki yönlerden, insan yaşayışının somut olarak incelenmesi:

- (i) Hayat seviyesi;
- (ii) Çalışma şartları;
- (iii) Öğrenim ve haber alma hakkı;
- (iv) Düşüncesini sözle ve yazıyla ifade hakkı;
- (v) İnanç ve ibadet hakkı

b) Sosyal refah:

- (i) Yoksulluğun sebepleriyle ilgili örnekler üzerinde inceleme;
- (ii) Sosyal refahın şartlarına toplu bir bakış: İnsanların çeşitli ihtiyaçları açısından(barınma, beslenme, sağlığı koruma vb.)

B.Eşitsizliğe Karşı Nasıl Davranmalı?

1.Sosyal adalet ve yargılama(merhamet, şefkat);

2.İnsan haklarından her insanın eşit olarak yararlanması (imkân ve fırsat eşitliği)

C.Ödevlerimiz ve Sorumluluklarımız

1.Kişinin toplum içindeki yaşayışıyla ilgili ahlaki kavramların incelenmesi:

- a) Kişi olarak insan: hayata saygı (tabi ölüm, ırk ayırımı ve katliamı, intihar, meşru savunma);
- b) Çalışan varlık olarak insan ve çalışmanın önemi:
 - (i) Sendika kuruluşları;
 - (ii) Yardım kurumları;
 - (iii) Dinimizin çalışmaya verdiği önem.
- c) Vatandaş olarak insan: Siyasi sorumlulukların ahlaki dayanağı.

ÜNİTE II: MESLEK ÇEVRESİ İÇİNDE İNSAN¹²³

A.Meslek Seçimi ve Ahlak

- 1.Herkes için çalışma hakkı;
- 2.Emeğe saygı (el emeği ve zihin emeği)
- 3.Mesleğe yöneltme;
- 4.Çalışanların yeni tekniklere intibakı;
- 5.Makine medeniyeti ve ahlak.

ÜNİTE III: İNSAN VE GRUP AHLAKI:

A.Hürriyet Kavramı:

- 1.Ana-babaya, okula topluluk hayatına, ahlaka ve ahlak değerlerine bağlılık ve hürriyet;
- 2.Kişiliği kabul ettirme;
- 3.Cinsiyete göre davranış: Kadınlar ve erkekler arasında farklar;
- 4.Sorumluluk.

B.Haklılık ve Haksızlık Kavramı:

- 1.Başkalarının hakkı;
- 2.Sosyal hayatın kurallarına karşı ilgisizlik;
- 3.Haklılık ve haksızlık anlayışına toplu bakış.

YETİŞKİNİN ŞARTI VE DURUMU

ÜNİTE IV: AİLE AHLAKI:

A.Aile:

- 1.Ahlak yönünden ailenin rolü ve önemi;
- 2.Türk tarihinde ailenin yeri ve önemi
- 3.Ahlaki olgunluk:

¹²³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s.398

a) İnsanın kişiliğini kabul ettirmesi;

b) Aile üyelerinin sorumlulukları.

4.Ailenin yaşayışı ile ilgili şartlar:

a) Maddi şartlar;

b) Duygu yönünden şartlar;

c) Sosyal yönden şartlar;

d) Ahlaki şartlar;

e) Manevi şartlar;

ÜNİTE V: İŞ VE TİCARET AHLAKI:

A.Emek ve Üretim:

1.Emeğin anlamı: Emeğin değer yaratıcılığı;

2.Üretim arttırıcı metotlardan nasıl faydalanılır?

a) Birlikte çalışma (işbirliği)

b) İmece anlayışımız.

B.İş, Ticaret ve Ahlak:

1.Başkasının sırtından geçinmensin kötülüğü;

2.Çalışma ahlakı;

3.Ticaret ahlakı;

C.Boş Zamana Değerlendirme:

ÜNİTE VI: MİLLETLERARASI AHLAK:

A.İnsanlığın Uğradığı Afetler Karşısında Tutumumuz:

1.Tabi afetler;

2.Savaş;

3.Hastalık;

4.Açlık;

5.Cehalet;

6.Dünyada aşırı nüfus artışı;

B.Milletlerarası Yardım Kuruluşları:

3.3.2.ORTAOKUL 1, 2, 3. SINIF DİN ve AHLAK BİLGİSİ DERS PROGRAMI

ORTAOKUL

Ortaokul ahlak dersi programı, bu dönemde ki öğrencilerin ergenlik çağının başlangıcında olmaları ve ayrıca içinde buldukları kültürün etkileri dikkate alınarak, uygulamada esnekliğe imkân verecek şekilde düzenlenmiştir. Öğretmen çevre şartlarını, çocukların psikolojik ve sosyal gelişme durumlarını, olgunluk seviyelerini, ihtiyaçlarını dikkate alarak, gösterilen konulardan bazılarını seçebileceği gibi, bazı konulara ağırlık verebilir ve ya vermeyebilir.

I.SINIF

İNSANIN KENDİ MUTLULUĞUNU HAZIRLAMASI

ÜNİTE I: AHLAK DERSİNE BAŞLANGIÇ BİLGİLERİ:

A.Ahlak Dersinin Tanıtılması:

- 1 Ahlak dersinin anlamı ve ahlak konularına toplu bakış
- 2.Milli değerlerin kazandırılmasında ahlak dersinin rolü ve önemi;
- 3.Ahlak dersinin işlenişinde uygulanacak yol;
 - a) Sınıfta grup çalışması yapılması;
 - b) Toplu çalışma metotlarında işbirliğinin gerçekleştirilmesi.

ÜNİTE II: HAYATTAN NE BEKLİYORUZ?¹²⁴

A.Mutluluğu Nasıl Anhyoruz?

¹²⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s.399

1. Beden sağlığı bakımından:
2. Ruh sağlığı bakımından:
 - a) Ahenk içinde yaşamak:
 - (i) İnsanın kendi kendisiyle uyuşması
 - (ii) İnsanın başkalarıyla uyuşması
 - (iii) İnsanın sosyal ve manevi değerlerle uyuşması
 - b) Tabiata ve nesnelere değer vermek
3. Maddi bakımdan
 - a) İnsanın gerçek ihtiyaçları
 - b) İnsanın sonradan öğrenip şartlandığı ihtiyaçlar
4. Meslek bakımından:
 - a) Topluma yararı yönünden meslekler arasındaki fark gözetilmesi:
 - b) İsteğe ve kabiliyete göre meslek seçebilme;
 - c) Türk geleneğinde meslek ahlakı.

ÜNİTE III: MUTLULUĞA NASIL ULAşIRIZ?

A. Kişi Olarak:

1. Mutluluğu (şans, tesadüf, kader deyip) beklemek gerekli mi, yoksa onu hazırlayacak şartlara göre mi hareket etmeli?
2. Mutluluğa ulaşmada başlıca faktörler (inanç, sabır, cesaret, alışkanlık vb.)
3. Zorluk karşısında niçin ümitsizliğe kapılmamalıyız, iyimser olmalıyız?

B. Bir Grubun yesi Olarak:

1. Aile (ana-baba ile birlikte ahenk içinde yaşamak):
 - a) Ana-baba ve çocuklar yönünden:
 - (i) Ana-babanın çalışma hayatında karşılaştığı güçlükleri anlamak için çaba gösterme;

(ii) Ana-baba tarafından anlaşılmaya ve onların güvenini elde etmeye çaba gösterme;

(iii) Ana-babaya maddeten ve manen destek olma,

b) Erkek ve kız kardeşler yönünden:

(i) İşbirliği yapmak, birbirine yardım etmek, birbirlerine yük olmamak, birbirlerine zorla bir şey kabul ettirmemek;

(ii) Kardeşler arasında kıskançlık, çekememezlik, hırçın tutumlar.

c) Sonuç:

(i) Çocukların geleceğe hazırlanmasında ailenin görevi;

(ii) Kimsesiz çocukların korunması;

(iii) Çocukların geleceğe hazırlanmasında Türk toplumunun değerleri.

2.Okul

a) Okul ne sağlar?

(i) Okul eğitir ve öğretir

(ii) Okul eğitir ve öğretirken ahlaki davranışları da kazandırır;

(iii) Okul hayata hazırlar;

(iv) Okul kişinin istismarını önler;

(v) Okul davranışlarımızda milli değerlerin yansımalarına imkan hazırlar

b) Okulun koruduğu düzen karşısındaki tutumumuz

3.Okul dışı çevre:

a) Başka insanları tanımak için çaba gösterme;

b) Başkalarının haklarına saygı gösterme;

c) Yardımlaşma, dayanışma, işbirliği;

d) Türklerin hayır kurumlarına verdikleri önem.

4.Sonuç:

- a) Üyesi bulunduğumuz grubu gereğince temsil edebiliyor muyuz?
- b) Bir grup üyesi olarak sorumluluklarımız nelerdir?
- c) Bir grup üyesi olarak kişi mutluluğa ulaşmada sosyal değerleri nasıl yansıtır?

İNSANIN İŞBİRLİĞİ YAPMASI GEREKLİLİĞİ

ÜNİTE IV: GRUPLARA NİÇİN BAĞLIYIZ VE BU BAĞLILIK NASIL OLMALIDIR?

A.Çağımızın Özelliği:

1.Doğuştan itibaren bağlı olduğumuz gruplar:

- a) Aile
- b) Yaşadığımız çevre
- c) Memleketimiz
- d) Dünyadaki yerimiz.

2.Katılacağımız gruplar:

- a) Oyun ve dost arkadaş grupları
- b) Grupların amaçları, kişilerin grup içindeki rolleri
- c) Kişilerin grup içinde boş zamanını değerlendirilmesi.

3.Çağımızın özelliği karşısında Türk insanının milli değerler yönünden sosyal gruplara bağlılığı

ÜNİTE V: KİŞİ KENDİNİ NASIL TANITIR?

A.Kişinin Kendini Belli Etmesinde Bazı Yollar

- 1.Kişinin kendini bilmesi.
- 2.Kişinin kendini gerekli bilgilerle donatması
- 3.Kişinin çeşitli faaliyetlere katılması;

4.Kişinin ahlaki, sosyal, mesleki, siyasi bakımdan mücadele etmesi

5.Kişinin milli değerler uğrunda kendini feda etmeyi göze alması.

ÜNİTE VI: SORUMLULUĞUMUZU ORTAYA KOYAN

BAZI PROBLEMLER:

A.Hayata Saygı:

1.Dünyada ve gelişme yolundaki ülkelerde açlık;

2.Nüfusun hızla artışı

3.Savaş ve barış:

a) Ekonomik sebepler

b) Siyasi sebepler

c) Sosyal sebepler

4.Ölüm karşısında tutumumuz:

a) Adam öldürme

b) Meşru savunma

c) Vatan savunmasında şehitlik ve gazilik

B.İnsan Varlığına Saygı:

1.Haklar ve ödevler:

a) İnsanın hürriyetleri

b) İnsanın hakları ve ödevleri

c) Anayasamızda temel hak ve hürriyetler

d) İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

e) Tarihte Türklerin insan haklarına verdiği önem

2.Kadın erkek eşitliği:

a) Kadın hakları

b) Tarihte Türk kadınının eşitliği

C.Çalışma ve Çalışanın Emeğine Saygı:

1.İşçi ve işveren ilişkileri:

- a) Emeğe saygı ve işverenin sorumluluğu
- b) Teşebbüse saygı ve işçinin sorumluluğu
- c) Mülkiyete ve milli servete saygı

2.Yeni tekniklere uyabilme ve sürekli yetişme gerekliliği

3.Sosyal güvenlik

D.Adalet ve Ahlak:

1.Kanunları ihtiyaçlara, gelişen ve değişen hayata uygun hale getirmek

2.Töre hukuku ve ahlak

3.Tarihte Türk Töresi

E.Kutsala Saygı:

1.Allah'a saygı

2.Dinimizin emir ve yasaklarına saygı.

II. SINIF

İNSAN SORUMLULUĞU ÜSTÜNE ALMASI¹²⁵

ÜNİTE I: SORUMLU SOSYAL GRUP: ÖĞRENCİ TOPLULUĞU

A.Öğrencilerin Sorumluluğu:

- 1.Öğrencileri sorumluluğa hazırlayan şartlar,
- 2.Okul ve sınıf içinde öğrencilerin durumu,
- 3.Öğrencilerin milli değerlerle beslenmesine olan ihtiyaç.

B.Yeni Durumlara Alışma ve Alıştırmada Ahlak Desteği:

- 1.Yeni durumlara alışma ve alıştırma ile ilgili bazı tanıtımlar, teknikler ve araçlar

¹²⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s.400

- 2.Otomatik hale gelecek hareketlerin kazanılması suretiyle alıştırma,
- 3.Alışma ve alıştırma ile ilgili kitle haberleşme araçlarının ahlaki rolü,
 - a) Afişler
 - b) Basın(kitap, dergi, gazete)
 - c) Radyo, televizyon
 - d) Sinema, tiyatro
- 4.Milli ve dini değerlerin çözümlerine olan ihtiyaç

ÜNİTE II: AİLE AHLAKI:

A.Ailenin Önemi:

- 1.Ana-baba için
- 2.Çocuk için
- 3.Türk toplumunda ailenin önemi

B.Uyumlu Bir Ailenin Şartları:

- 1.Karakterin uyuşması yönünden bir anlaşma gerekliliği, sosyal ve ahlaki olgunluk
- 2.İnanç, düşünce ve kanaatlerin uyuşması yönünden bir anlaşma gerekliliği
 - a)Karı-koca hakları ve ödevleri
 - b) Karı kocanın sadakati
 - c) Ailede dinin ve milli değerlerin korunması
 - d) Evliliğin sona erdirilmesi ve boşanma
- 3.Eğitim bakımından bir anlaşma gerekliliği:
 - a) Çocukların hakları ve ödevleri
 - b) Çocukların birbirlerine ana-babaya karşı ödevleri

c) Evde işlerin paylaşılması (iş bölümü)

4.Mali dengenin gerekliliği

a) Ailenin gelirine göre evin yönetilmesi

b) Aile dirlik ve düzenliğinin sağlanmasında çeşitli kaynakların maksada uygun kullanılması

5.Sağlıklı olmanın gerekliliği

a) Sosyal hastalıklar (frengi, trahom, verem vb.)

b) Keyif veren maddelere alışkanlık ve zararları

DÜNYA VE HAYAT KARŞISINDA KİŞİNİN TAVRI

ÜNİTE III: BUGÜNKÜ DÜNYANIN GENEL GÖRÜNÜŞÜ

A.Gelişmiş Ülkeler- Gelişmekte Olan Ülkeler:

1.Değişik yaşayış tarzlarının (köy ve şehir topluluklarına göre) aşağıdaki yönlerden somut olarak incelenmesi:

a) Hayat seviyesi

b) Çalışma şartları

c) Haklar ve ödevler

2.Sosyal refah kavramı

3.Sosyal refahı sağlayıcı tedbirler

a) Eğitim, öğretim, ekonomi vb. alanlarda işbirliği suretiyle sosyal dayanışmayı gerçekleştirme

b) Milletler arası kuruluşların katkısı

4.Barişçi bir dünyanın hazırlanmasında milli değerlerle yoğrulmuş gençliğin rolü.

ÜNİTE VI: İNSANIN EMELLERİ:

A.Sosyal Refaha Ulaşmada İsteği.

- 1.Sosyal refah kavramı üzerinde örnekler
- 2.Kişilerin payları
- 3.Toplumun payı
- 4.Tekniğin payı
- 5.Tabiatta güzellik ve insan tarafından yaratılmış güzellik Sanat;
- 6.Günlük yaşayışa “güzel” olan şeyin girişi:
 - a) Giyim
 - b) Ev eşyası estetiği
 - c) Şehircilik
 - d) Süsleme sanatları
 - e) Milli değerlerin günlük yaşayışta yansımaları

B.Geçeğe Ulaşma İsteği:

- 1.Araçlar:
 - a) Hür araştırma
 - b) İlim metodunun uygulanması
 - (i) Gözlem, deney ve akıl yürütme
 - (ii) Özel bir alanda (tıp vb. gibi) ardı ardına elde edilen başarıların incelenmesine dayandırılan sonuçlar
 - c) Gerçek sevgi ve ahlak

C.Adalete ve Ulaşma İsteği.

- 1.Hukuk ve gelenekler (örf ve adetler)
- 2.Hukukun evrimi
 - a) Cezalandırma kavramının, şeklinin ve hedefinin evrimi

- b) Sosyal intibaksızlığın giderilmesinde yeni yollar
- 3.Suçluluğun önlenmesinde dini, ahlaki ve manevi değerler

D.İdeale Ulaşma İsteği:

- 1.İdeal ahlak
- 2.Niyet ve eylem
- 3.Karşılık gözlenmeyen ahlak eylem
- 4.Tarihimizden örnekler.

III. SINIF

YARGIDA BULUNMASINI BİLMEK¹²⁶

ÜNİTE I: İNSANİ DEĞERLER:

A.İnsan, Öteki Canlı Varlıklardan Aşağıdaki Yönlerden Farklıdır:

- 1.Düşüncesi
- 2.İnancı
- 3.Eylemlerinde serbest olması
- 4.Hürriyeti
- 5.Ahlakça kendi başına buyruk olması
- 6.Tarihi bir varlık olması

B.İnsanın Öteki Canlı Varlıklardan Farklılığının Sonuçları:

1. Aşağıdaki alanlarda mükemmelliğin araştırılması:
- a) “Doğru” yönünden
- (i) İlmi düşüncenin belli başlı basamakları
- (ii) Objektifliğin anlamı
- (iii) İlim ve ahlak arasındaki ilişkiler
- b) “Güzel” yönünden: Estetik değerler.

¹²⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Eylül 1975, cilt:38, sayı:1853, s.401

- (i) Olumlu ve olumsuz değerler bakımından güzellik kavramı,
 - (ii) Tabiatta güzellik ve insan tarafından yaratılmış güzellik
 - (iii) Günlük yaşayışımızın her alanında (evde, çalışmada, dinlenme ve boş zamanları değerlendirmede ve kamu kesiminde) “güzel”
 - (iv) Ahlaki yaşayış üzerinde estetik değerlerin etkisi;
 - (v) Sanatın ahlaka uygunluğu ve milli zevkle uyumu
- c) “İyi” yönünden;
- (i) (Şuurla Karşılaştırılarak) vicdan;
 - (ii) Zekâ ve vicdan;
 - 1.Zekânın vicdan üzerinde etkisi
 - 2.Eleştiriye dayanan inceleme,
 - Menfaat yönünden “iyi”
 - Ödev yönünden “iyi”
 - Sevgi önünden “iyi”
 - İyi için “iyi”
- 2.Doğru, güzel ve iyi kavramlarının karşılaştırılması:
- a) Doğru -yanlış kavramlarının karşılaştırılması
 - b) Güzel –çirkin kavramlarının karşılaştırılması
 - c) İyi –kötü kavramlarının karşılaştırılması
 - (i) Değişik ahlak görüş ve tutumlarının var oluşu
 - (ii) Kabul edilebilir birçok davranışlarının var oluşu
 - (iii) Hoşgörü
 - (iv) İyi ve kötü hakkında değişmez değerler

ÜNİTE IV: YAPTIRICI KUVVETLER:

A.Tabii Olan Yaptırıcı Kuvvetler:

- 1.İnsanın kendisinin biricik hâkimi olduğunun biyolojik yönden değerlendirilmesi;
- 2.İnsanın kendisinin biricik hâkimi olduğunun ahlak yönünden değerlendirilmesi

B.Kamuoyunun Yaptırıcı Kuvvetleri:

C.Adaletin Yaptırıcı kuvvetleri:

- 1.Kanun
- 2.Çeşitli cezalandırma yolları

İNSANIN KENDİNİ DEĞERLENDİRMESİ

ÜNİTE III: İNSANIN YARATILIŞI:

A.İnsanla İlgili İlim Dalları ve Ahlak:

- 1.Bilginin genişlemesinin insan üzerindeki etkileri:
 - a) Bilen bir varlık olarak insan
 - b) İnsanlığın hizmetinde ilim
 - c) İlim, insanları mutlu kılmaya yeter mi?
- 2.İlmi araştırma ve ilim ahlakı;
- 3.İlim ve teknik ile çevrenin değiştirilmesi;
- 4.İlimdeki ilerlemenin sonuçları: makine medeniyeti ve ahlak

B.İnsanın Büyüklüğü:

- 1.Sürekli gelişme:
 - a) İnsanı nesne olarak ele alan görüşlerin eleştirilmesi
 - b) İnsanın amaçları ve ülkelerini gerçekleştirme çabaları
- 2.Ahlak bakımından insanın geleceği
- 3.Türk ve İslam geleneğinde insanın değeri

ÜNİTE VI: İNSANIN İÇİNDE YAŞADIĞI SOSYAL KURUMLAR:

DİN VE AHLAK

A.Din Olayının Açıklanması:

- 1.Psikolojik yönden
- 2.Ahlaki yönden
- 3.Sosyal yönden
- 4.Teolojik yönden

B.İnanç Problemi:

- 1.Körü körüne mi yoksa bilerek mi inanır ve yaparız?
- 2.İnanç ve din arasındaki ilişkiler;
- 3.İnanç ve ahlak arasında ilişkiler;
- 4.İnanan bir varlık olarak insan;

C.Ahlaklılığın:

- 1.İçten görünüşleri;
 - a) Vicdan
 - b) Ödev duygusu
 - c) Sorumluluk duygusu
 - d) Hürriyete inanma
 - e) İnsanın haysiyetine saygı
 - f) Ahlaki ilgisizlik, özgecilik, kutsal karşı fedakârlık.
- 2.Dış görünüşleri:
 - a) Medeniyet
 - b) Sosyal düzen
 - c) Kural ve kanun
- 3.Milli değerlerle ilişkisi ve Türk töresi.

4/08/1977 tarihli ve 263 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararına göre; Temel Eğitim I. Kademe (İlkokul IV. ve V Sınıf) Din Bilgisi ders kitaplarının yarışma yoluyla yazdırılması, yapılacak incelemeler sonucunda en yüksek puan alan ve Talim ve Terbiye Kurulunca ders kitabı niteliğinde olduğu tespit edilen her sınıf için birer kitabın üç yıl süreyle telif hakkı satın alınarak Bakanlıkça bastırılması, bu sınıflar için daha önce yazılmış olan ders kitaplarının 1977–1978 Öğretim yılı kitap listesine alınmaması gerekmektedir.¹²⁷

29/11/1977 tarihli ve 387 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararına göre; Temel Eğitim Okulu Program Taslağına Uygulayan Temel Eğitim Yatılı Bölge Okullarının I. ve II. Kademe Ders Dağıtım Çizelgesinde Din Bilgisi ve Ahlak Dersleri IV, V, IV, VII, VIII. sınıflarda haftada bir saat okutulmaktadır.¹²⁸

21/4/1978 tarihli ve 156 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararına göre; Tebliğler Dergisi'nin 15 Ağustos 1977 tarihli ve 1947 sayılı nüshası yayınlanan 4/8/1977 tarihli ve 264 sayılı kararı ile yazılması kararlaştırılan yarışmaya çıkartılan Ortaokul 1,2,3. ve Lise 1,2,3. sınıf Ahlak ders kitaplarına ait ders programının, yeniden düzenlenmesi gerektiğinden, yeni ders programları ve buna ait açıklama yayımlanıncaya kadar bu yarışmanın ertelenmesi kararlaştırılmıştır.¹²⁹

9/8/1979 tarihli ve 156 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu'nun kararına göre; İlköğretim genel Müdürlüğü'nün 7.12.1978 gün ve 68246 sayılı yazısı üzerine, Temel Eğitim Birinci Kademe (İlkokul) Yönetmeliği'nin 71. maddesinin ilişikteki şekilde değiştirildiği bildirilmiştir.

TEMEL EĞİTİM BİRİNCİ KADEME (İLKOKUL) YÖNETMELİĞİNİN 71.MADDESİNİN DEĞİŞTİRİLMESİ HAKKINDA YÖNETMELİK

Madde 1- Temel Eğitim Birinci kademe (İlkokul) Yönetmeliğinin 71. maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ VE ÇALIŞMALARI

¹²⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Ağustos 1977, cilt:40, sayı:1947, s.457

¹²⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Şubat 1977, cilt:40, sayı:1921, s.51

¹²⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 22 Mayıs 1978, cilt:40, sayı:1986, s.261

Sınıf Öğretmenliği:

Madde 71- İlkokullarda sınıf öğretmenliği asıldır. Okul müdürleri öğretmenlerin de görüşünü alarak öğretmenler arası sınıf dağıtımını yapmaya yetkilidir. Sınıf dağıtımında öğretmenin sınıfı ile birlikte üst sınıfa geçmesi ya da tecrübeli olduğu bir sınıfta çalışması durumlarından hangisinin daha verimli olacağı dikkate alınır. Birinci ve beşinci sınıfların tecrübeli öğretmenler tarafından okutulması göz önünde bulundurulur.

Öğretmenler *Din Bilgisi*, Resim-iş, Müzik, Beden Eğitimi derslerini okul müdürünün izni ve kendi istekleri ile karşılıklı olarak değiştirebilirler.¹³⁰

25/8/1981 tarih ve 148 sayılı Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığının aldığı karara göre; İlköğretim Genel Müdürlüğünün 17 Temmuz 1981 gün ve 322-1/81- EĞT-32894 sayılı yazıları üzerine; 1981-1982 öğretim yılından itibaren uygulanmak üzere temel eğitim okulu ders dağıtım çizelgesinde IV,V,VI,VII,VIII sınıflarda haftada birer saat olmak üzere *Din Bilgisi* dersi *isteğe bağlı* olarak verileceği bildirilmektedir.¹³¹

3.4.TEMEL EĞİTİM VE ORTA ÖĞRETİM DİN VE AHLAK BİLGİSİ DERSİ PROGRAMI

18/2/1982 gün ve 30 sayılı Talim ve Terbiye Başkanlığının kararı ile 8/12/1981 gün ve 213 sayılı kararı ile kabul edilen temel eğitim ve ortaöğretim “Din Bilgisi” ders programının yürürlükten kaldırılması; mevcut Din Bilgisi ve Ahlak derslerinin “Din ve Ahlak Bilgisi” olarak birleştirilmiş olup program aşağıda verilmiştir.¹³²

¹³⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 03 Eylül 1979, cilt:42, sayı:2040, s.337

¹³¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Eylül 1981, cilt:44, sayı:2095, s.307

¹³²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mart 1982, cilt:45, sayı:2109, s.155

3.4.1.Din ve Ahlak Öğretiminin Genel Amacı:¹³³

Temel eğitim ve ortaöğretimde öğrenciye, Türk Milli Eğitim politikası doğrultusunda genel amaçlarına, ilkelerine ve Atatürk'ün Laiklik ilkesine uygun, din, İslam Dini ve Ahlak Bilgisi ile ilgili yeterli temel bilgi kazandırmak; böylece Atatürkçülüğün, milli birlik ve beraberliğin, insan sevgisinin dini ve ahlaki yönden pekiştirilmesini sağlamak, iyi ahlaklı ve faziletli insanlar yetiştirmektir.

3.4.2.Din ve Ahlak Bilgisi Öğretiminin İlkeleri:

Din ve Ahlak Bilgisi öğretiminde amaca ulaşabilmek için aşağıdaki ilkelere uyulacaktır:

- 1-Devletimizin laiklik ilkesi daima göz önünde bulundurulacak, bu ilke her zaman korunacaktır.
- 2-Hiçbir zaman vicdan ve düşünce özgürlüğü zedelenmeyecektir.
- 3-Mutlaka dini aynı olan milletlerle her zaman iyi ilişkiler içinde bulunulamayacağı, buna rağmen dini ayrı olan milletlerle de iyi niyet ve dostluk ilişkileri içinde bulunulabileceği zihniyeti kazandırılacaktır.
- 4-Dini bilgiler yanında milli birlik ve beraberliği kazandırıcı, sevgi, saygı, kardeşlik, arkadaşlık ve dostluk bağlarını güçlendirici, vatan, millet, bayrak, sancak, şehit, gazi gibi milli değerler kazandırıcı yüce kavramların öğrencilerin zihinlerinde yer etmesine özen gösterilecektir.
- 5-Örf, adet ve geleneklerimizle milli değerlerimiz daima göz önünde tutulacak ve dinin milletli oluşturan önemli unsurlardan biri olduğu benimsetilecektir.
- 6-Ders konuları daima Atatürk ilkeleri ile bütünleştirilecektir.
- 7-Bu ders,“Özel Öğretim İlkeleri” ne uygun olarak ve sevdilerek işlenecektir.

¹³³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mart 1982, cilt:45, sayı:2109, s.155

- 8-Konular işlenirken, yeri geldikçe, işlenen konular ile öğrencilerin diğer derslerde kazandıkları bilgiler arasında bağlantı kurulacaktır.
- 9-Konular, sınıf seviyelerine göre, öğrencilerin genel kültür ve pedagojik gelişmeleri göz önünde bulundurulmak suretiyle, onların kültür düzeylerini aşmadan sevdirelerek, düşündürücü ve ikna edici bir şekilde işlenecektir.
- 10-Yeri geldikçe öğrenmenin, çalışıp ilerlemenin, bilmenin de bir ibadet olduğu öğrencilere açıklanacaktır.
- 11-Kimse dini uygulamalara zorlanmayacaktır.
- 12-Haksızlık, yalancılık, riyakârlık, sahtekârlık, bencillik, tembellik ve bunun gibi davranışları İslam dininin reddettiği ve günah saydığı, her Müslüman'ın faziletli olması gerektiği belirtilecektir.
- 13-İbadetlerin Allah'a karşı saygı, sevgi, şükran duygularının ifadesi olmasının yanında, kişinin sağlığına, toplum fertlerinin birbirine sevgi ve saygı ile bağlanmalarına, yardımlaşmalarına, dayanışmalarına, fert ve toplum ilişkilerinin iyi ve düzenli bir şekilde yürütülmesine yarayan, insanı fazilete(erdeme) ve mutluluğa sevk eden davranışlar da kazandırdığı özellikle belirtilecektir.
- 14-Her türlü ibadet ve dış temizlik gibi, kalbi arıtıp ruhu yücelten güzel ahlakın da insan için vazgeçilmez bir unsur olduğu gerçeği benimsetilecektir.
- 15-İnanç ve davranış bütünlüğünün önemi üzerinde durulacaktır.
- 16-İbadetin insan tabiatına uygun ve gerekli olduğu duygusu öğrencilere kavratılacaktır.
- 17-Hz. Muhammed'in hayatı ile ilgili konular işlenirken, daima O'nun örnek ve üstün şahsiyeti esas alınacak, bunu belgeleyen olaylardan örnekler verilecektir.

- 18-Her konuda mümkün olduğu ölçüde öğrencinin günlük hayatı ve gözlemleri ile ilişki kurulacak, hatta günlük hayattan ve gözlemlerden hareket edilerek konuların öğretilmesine gidilecektir.
- 19-Konular yeri geldikçe ayet ve hadislere dayalı olarak ele alınacaktır.
- 20-Öğrencilerin okul dışından getirdiği yanlış bilgi ve telkinler, onları kırmadan, bilimsel bir yaklaşımla düzeltilecektir.
- 21-Müslümanlığın hurafeden uzak, akılcı ve çağdaş bir din olduğu çeşitli örneklerle kavratılacaktır.
- 22-Her konuya, iyi bir şekilde seçilmiş, uygun ayet, hadis mealleri, okuma parçaları ve hikâyelerle açıklık ve kavrayış kolaylığı getirilecektir.
- 23-Konular sınıf ve yaş düzeyine göre düzenlenmiş, hikâye, fıkra, kıssa, hatıra vb. metinler ve resimler yolu ile beslenecek, hatta konulara, günlük hayata ait gözlemlerin yanı sıra bu metinlerden, resimlerden hareket ederek uygun bir yaklaşım sağlanacaktır.
- 24-Konuların işlenmesinde, Müslümanlığın kuru bilgilerden ibaret belli kalıplar ve belli davranışlar olmadığı açıklanacak, sürekli canlılık ve ilerleme isteyen bir din olduğu gerçeği hiçbir zaman gözden uzak tutulmayacaktır.
- 25-Namaz süre ve duaları eski harflerle okutulmayacak ve yazdırılmayacaktır.
- 26-Verilecek ödevler, daha çok, öğrencilerin bu ders ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığınca tavsiye edilmiş Kuranı Kerim meali, hadis tercümeleri, ilmihal gibi ana kaynakları tanımalarına ve yaşayan dini hayatı(ibadet, ölüm, dini bayram, isim koyma) görüp idrak etmelerine imkan verecek şekilde olacaktır.

3.4.3.TEMEL EĞİTİM 4-5. SINIFLARDA DİN VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİN AMACI

- 1-Allah'ı ve peygamberi tanımak ve sevmek
- 2-İslam Dininin inanç, ibadet ve ahlak esaslarını bilmek.
- 3-Namazda okunan sure ve duaları ezberlemek ve bunların anlamalarını bilmek.
- 4-Kendi içi dünyasında, içinde yaşadığı aile ve toplumda, inanç ve ibadet yönünden de dengeli ve uyumlu bir kişilik kazanmak.
- 5-Temizlik, iyilik doğruluk, fikirlerinin, insanları sevmenin, anaya, babaya, büyüklere saygı küçüklere şefkat göstermenin, zayıflara, muhtaçlara yardım etmenin, çalışkanlığın İslam Dininin emir ve esaslarından olduğunu kavramak.
- 6-Her türlü ibadet ve dış temizlik gibi güzel ahlakın da insan için vazgeçilmez bir unsur olduğu gerçeğini benimsemek.
- 7-Vatan, millet ve Atatürk sevgisini pekiştirmek.

3.4.3.1.TEMEL EĞİTİM 4-5. SINIFLARDA DİN VE AHLAK BİLGİSİ DERS PROGRAMI

TEMEL EĞİTİM¹³⁴

4.SINIF

Haftada 2 Saat

KONULAR:

ÜNİTE I: Allah ve Allah İnancı:

1. Allah ve besmele.
2. Allah'a inanmanın insana verdiği huzur ve mutluluk.

¹³⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mart 1982, cilt:45, sayı:2109, s.156

3. Allah'a karşı görevlerimiz.
4. Ünite süresince Sübhaneke duası ve anlamı.

ÜNİTE II: Peygamberimiz ve Din:

1. Peygamberlik ve din.
2. Peygamberimiz Hz. Muhammed'in hayatı.
3. Peygamberimizin örnek ahlakı.
4. Ünite süresince İhlâs Süresi ve anlamı.

ÜNİTE III: İbadet:

1. İbadet.
2. Niçin ibadet ediyoruz?
3. İbadetin bize kazandırdıkları.
4. İbadet yerleri.
5. Ünite süresince Kevser Süresi ve anlamı.

ÜNİTE IV: İslam'ın Şartlarına Toplu Bakış:

1. Müslüman kime denir?
2. İslam'ın şartları.
3. Kelime-i Şahadet, Kelime-i Tevhid ve anlamı.
4. Ünite süresince Fatiha Süresi ve anlamı.

ÜNİTE V: Namaz:

1. Namaz.
2. Namaza hazırlık ve abdest almak.
3. Ezan ve namaz vakitleri.
4. Namaz nasıl kılınır?
5. Namaz hangi hallerde bozulur?
6. Namazın çeşitleri:

- a) Beş vakit namaz
- b) Cuma namazı
- c) Bayram namazı
- d) Cenaze namazı

7. Namazın bize kazandırdıkları.

8. Ünite süresince Tahiyat duası ve anlamı.

ÜNİTE VI: Oruç:

1. Oruç.
2. Oruç nasıl tutulur?
3. Oruç hangi hallerde bozulur?
4. Orucun bize kazandırdıkları.
5. Ünite süresince Allahümme Salli ve Allahümme Barik duaları ve anlamları.

ÜNİTE VIII: Zekât:

1. Zekât.
2. Zekâtın önemi ve toplum için yararı.
3. Kimler zekât verir?
4. Zekât kimlere verilir?
5. Fıtır sadakası(fitre).

ÜNİTE VIII: Hac:

1. Hac.
2. Hac ibadetinin önemi
3. Hacca kimler gider?
4. Kiblemiz Kâbe ve Kâbe'nin tayini.
5. Kurban.

ÜNİTE IX: Ailemiz-Evimiz ve Çevremiz:

1. Anne, baba, kardeş ve aile sevgisi.
2. İyi huylu olmak.
3. Evimizde ibadet.
4. Evimizde ramazan.
5. Komşu hakkı.
6. Birbirimizi sevmek ve saymak.
7. Doğayı ve hayvanları sevmek.

5.SINIF¹³⁵

Haftada 2 Saat

ÜNİTE I: Allah'a İnanmak:

1. Allah vardır.
2. Allah birdir ve benzeri yoktur.
3. Her şeyi yaratan Allah'tır.
4. Her şey O'na muhtaçtır.
5. Herkes O'na muhtaçtır.
6. Allah'a inancın verdiği mutluluk.
7. Allah'a inancın verdiği mutluluk.
8. Ünite süresince Asr süresi ve anlamı.

ÜNİTE II: Meleklerle İnanmak:

1. Melek kavramı.
2. Meleklerin görevleri.
3. Her yerde ve her zaman ölçülü olalım:
 - a) Davranışlarımızda.

¹³⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mart 1982, cilt:45, sayı:2109, s.157

b) Sözlümüzde.

c) Başkaları ile olan ilişkilerimizde.

4. Ünite süresince Rabbena Atina duası ve anlamı.

ÜNİTE III: Kitaplara İnanmak:

1. Kitap kavramı.

2. Allah niçin kitap göndermiştir?

3. Dört büyük kitap.

4. Kitabımız Kuran-ı kerim.

5. Kuran-a karşı görevlerimiz.

a) Kuran-ı evimizde, yanımızda bulundururken nelere dikkat edelim?

b) Kuran okurken ve dinlerken nelere özen gösterelim?

c) Allah Kuranı okuyup anlayalım diye gönderdi.

6. Ünite süresince Kunut duaları ve anlamı.

ÜNİTE IV: Peygamberlere İnanmak:

Peygamberlik ve Din.

2. Peygamberler ve Allah niçin peygamberleri göndermiştir?

3. Kitabı olan peygamberler.

4. Peygamberimiz Hz. Muhammed.

5. Peygamberimize karşı görevlerimiz:

a) Peygamberimizi sevmek ve saymak.

b) Hz. Peygamberin öğütlerini tutmak, davranış ve hareketlerini örnek almak.

c) Peygamberimizin ahlakla ilgili sözleri.

6. Ünite süresince Fil süresi ve anlamı.

ÜNİTE V: Ahiret Gününe İnanmak:

1. Ahiret günü.

2. Cennet ve cehennem.
3. Ahirete inanmanın yaşayışımız üzerindeki etkileri:
 - a) Düşüncelerimizde.
 - b) Davranış ve hareketlerimizde.
 - c) Başkalarıyla olan ilişkilerimizde.

ÜNİTE VI: Kadere İnanmak:

1. Kader.
2. Kaza nedir?
3. İslam'da çalışmaya verilen önem:
 - a) Çalışmak ibadettir?
 - b) Allah çalışanları sever.
 - c) İki günü eşit olan insan zarardadır.

ÜNİTE VII: Atatürk'ün Dinimiz ve Laiklik ile İlgili Görüşleri:

1. Laiklik.
2. Atatürk'ün laiklik anlayışı.
3. Atatürk'ün dinimiz ile ilgili görüşleri ve sözleri.
4. Türkiye Cumhuriyeti ve laiklik.

ÜNİTE VIII: Ahlaki Görevlerimiz:

1. Düzenli yaşamak.
2. Başkaları ile iyi ilişkiler kurmak.
3. İyilik ve yardımsever olmak.

ÜNİTE IX: Temizlik ve Doğruluk:

1. Temizlik.
 - a) İç temizlik (manevi temizlik)
 - b) Beden ve çevre temizliği.

2. Doğruluk.

a) Düşüncede.

b) Konuşmada.

c) Davranışlarda, alışverişte, ölçü ve tartıda.

ÜNİTE X: Vatan Sevgisi:

1. Vatan ve Millet kavramı.

2. Vatandaşlık ve vatandaşlık görevleri.

3. Vatan savunmasının kutsallığı.

4. Şehitlik.

5. Gazilik.

6. Vatan, millet, bayrak, Atatürk ve diğer Türk büyüklerine sevgi.

7. Milli bayramlarımız.

8. Milli kahramanlık hikâyelerinden örnekler.

3.4.4. TEMEL EĞİTİM 6, 7, 8. SINIFLARDA DİN VE AHLAK BİLGİSİ ÖĞRETİMİNİN AMACI¹³⁶

1. Din ve İslam Dinine ilişkin temel kavramları bilmek.

2. Müslümanlığın en son ve en gelişmiş din olduğunu bilmek.

3. İslam dininin inanç ve ibadetlerinin bilmek.

4. Namazda okunan sure ve duaları ezberlemek ve bunları okumak.

5. Kendi iç dünyasında, içinde yaşadığı aile ve toplumda inanç ve ibadet yönünden dengeli ve uyumlu bir kişilik kazanmak.

¹³⁶ M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mart 1982, cilt:45, sayı:2109, s.157

- 6.İslam dininin yalnız Ahiret için çalışmayı değil, aynı zamanda “hiç ölmeyecekmiş gibi” dünya hayatında birlik ve beraberlik içinde mutlu yaşamayı telkin eden bir din olduğunu bilmek.
- 7.Başkasının inancına, düşüncesine, canına, malına ve diğer haklarına saygı gösteren bir hoşgörü kazanmak.
- 8.Din konularında aileden, çevreden ve okul dışındaki çeşitli kaynaklardan alınması muhtemel, batıl inanç ve fikirlerden uzak, ilme uygun ve saygılı, laik, Atatürk ilkeleriyle bütünleşmiş bir görüş ve tutum kazanmak.
- 9.Dini inanç ve duyguları şahsi çıkarlar için kullanmamak.
- 10.Temizlik, iyilik, doğruluk fikirlerinin, insanları sevmenin, anaya babaya, büyüklere saygı, küçüklere şefkat göstermenin zayıflara muhtaçlara yardım etmenin çalışkanlığın, bilim, sanat ve gerçek sevgisinin İslam Dininin emir ve esaslarından olduğunu kavramak ve İslam Dininin ahlak ilkelerini bilmek.
- 11.Her türlü ibadet ve dış temizlik gibi güzel ahlakın da insan için vazgeçilmez bir unsur olduğu gerçeğini benimsemek.
- 12.Tarih boyunca Türklerin İslam’a hizmetlerini bilmek vatan savunmasında ve milli konularda Türklerin tarih boyunca geliştirip olgunlaştırdığı hamaset duygusunu benimsemek.
- 13.Milli benliğimize ve dinimizin ana kaynaklarına dayalı din ve millet şuurunu kavramak, vatandaşlarına, din kardeşlerine insanlığa ve bütün varlıklara karşı saygı, sevgi ve şefkat duymak.
- 14.Bazı dini törenlerle ilgili bilgileri kazanmak.

**3.4.4.1.TEMEL EĞİTİM 6, 7, 8. SINIFLARDA DİN VE AHLAK
BİLGİSİ DERS PROGRAMI¹³⁷**

TEMEL EĞİTİM

6.SINIF

Haftada 2 Saat

KONULAR:

ÜNİTE I: Din Kavramı:

1. Din.
2. Dinler hakkında genel bilgi.
3. Musevilik.
4. Hıristiyanlık.
5. İslamlık.
6. Din Güzel Ahldır:
 - a. Kendimize karşı görevlerimiz.
 - b. Ana baba ve öğretmenlerimize karşı görevlerimiz.
 - c. Kardeşlerimize ve diğer yakınlarımıza karşı görevlerimiz.
 - d. Toplum ve milletimize karşı görevlerimiz.

ÜNİTE II: İslam'da İman ve İbadet Esasları ve Yükümlülükleri:

1. İman.
2. Niçin inanıyoruz?
3. İmanın şartları.
4. Ahlaki görevlerimizden bazıları:
 - a. Allah'a karşı görevlerimiz.
 - b. Peygambere karşı görevlerimiz.

¹³⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mart 1982, cilt:45, sayı:2109, s.158

- c. Kuranı kerime karşı görevlerimiz.
5. İbadet nedir?
 6. Niçin ibadet ediyoruz?
 7. İbadetin bize kazandırdıkları.
 8. Kelime-i Şahadet ve anlamı
 9. Mutluluk:
 - a. Mutluluğu nasıl anlıyoruz?
 - b. Beden sağlığının verdiği mutluluk.
 - c. Ruh sağlığının verdiği mutluluk.
 10. Mükellef(yükümlü) kime denir?
 11. Davranışların değerlendirilmesi (efal-i mükellefin):
 - a. Farz
 - b. Vacip
 - c. Sünnet
 - d. Müstehap
 - e. Mubah
 - f. Haram ve helal
 - g. Mekruh
 - h. Müfsit
 12. Kişiye ve topluma zararlı olan bazı davranışlar:
 - a. İftira ve kötöleme
 - b. Kusur arama
 - c. Kavga ve geçimsizlik
 - d. Toplum ve ülke düzenine uymamak
 13. Ünite süresince Kureyş süresi ve anlamı

ÜNİTE III: İslam'da Temizlik ve Doğruluk:

1. Temizlik:

- a. İnsan manevi yönden nasıl temiz olur?
- b. İnsanın beden temizliği nasıl olmalıdır?
- c. Çevremizi niçin temiz tutmalıyız?

2. Doğruluk ve yararları:

- a. Doğruluk nedir?
- b. Doğru insan kime denir?
- c. Doğruluğun yararları nelerdir?

3. Boy abdesti ve namaz abdesti.

ÜNİTE IV: Namaz:

1. Namazın Farzları:

- a. Namazın dışındaki farzlar(şartları),
- b. Namazın içindeki farzlar(rükünleri),

2. Namaz nasıl kılınır?

3. Namaz hangi hallerde bozulur?

4. Namazın yaşayışımız üzerinde etkileri

5. Namaz duaları ve anlamları

6. Cemaatle namaz kılmanın önemi

7. Namazlar:

- a. Vakit namazları,
- b. Cuma namazı,
- c. Teravih namazı,
- d. Bayram namazı,
- e. Cenaze namazı,

f. Nafile namazları,

8. Ünite süresince Felak ve Nas sûreleri ve anlamları.

ÜNİTE V: Oruç:

1. Oruç ibadeti

2. Orucun şartları

3. Oruç hangi hallerde bozulur?

4. Orucun kazandırdığı iyi alışkanlıklar:

a. Nefse hakim olma(iradenin güç kazanması)

b. Zorluklara karşı dayanma gücü kazanması

c. Çevremizle iyi ilişkiler kurma

d. Yardımlaşma

5. Orucun yararları:

a. Bedensel yönden

b. Ruhsal yönden

ÜNİTE VI: Zekât:

1. Zekât ibadeti

2. Kimler zekât verir?

3. Zekât kimlere verilir?

4. Zekât nelerden verilir?

5. Zekâtın toplumsal yararları

6. Fıtır sadakası (fitre)

7. Başkalarının hakkına saygı:

a. Kul hakkı

b. Komşu hakkı

c. Yoksul ve yetim hakkı

8. Ünite süresince Kafirun süresi ve anlamı

ÜNİTE VII: Hac:

1. Hac ibadeti
2. Hac kimlere farzdır?
3. Haccın farzları
4. Kurban
5. Adak kurbanı

ÜNİTE VIII: Kişiyeye ve Topluma Karşı Davranışlar:

1. Sevgi-Saygı:
 - a. Ailemize sevgi
 - b. Büyüklerimize sevgi ve saygı
 - c. Bayrağa ve sancağa sevgi ve saygı
 - d. İnsan sevgisi
 - e. Doğa sevgisi:
 - (1) Hayvan sevgisi
 - (2) Ağaç ve orman sevgisi
 - (3) Doğa güzelliklerini sevmek ve korumak
2. Kötü Huylar:
 - a. Çekiştirme(gıybet) ve kıskançlık (haset)
 - b. Bencillik ve nifak
 - c. Kin ve düşmanlık
 - d. Ülke ve millete zarar veren davranışlar

ÜNİTE IX: İslam'da Çalışmaya Verilen Önem:

1. Çalışmanın yararları
2. Yapıcı ve üretici olmanın yararları

3. Hz. Muhammed'in çalışma ile ilgili sözleri

4. Ünite süresince Tebbet süresi ve anlamı

ÜNİTE X: Savurganlık:

1. Savurganlık nedir?

2. Savurganlığın zararları nelerdir?

3. Savurgan olmamak için nelere dikkat etmeliyiz?

4. İslam'da tutumluluk

5. Ünite süresince Ayetel Kürsi ve anlamı

7.SINIF¹³⁸

Haftada 2 Saat

ÜNİTE I: Allah'a İman:

1. İnanma ihtiyacı Allah'a iman

2. Allah sevgisi

3 Güzel huylardan bazıları:

a. Dostluk, kardeşlik ve arkadaşlık

b. Vefa ve doğruluk

c. Edep ve haya

d. Şefkat ve merhamet

e. Yumuşak huylu olmak

ÜNİTE II: Meleklerle İman:

1. Meleklerin özellikleri

2. Kuranı kerimde adı geçen melekler ve özellikleri

3. Kabahat ve aflar

4. Güzel huylardan bazıları:

¹³⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mart 1982, cilt:45, sayı:2109, s.159

- a. Hayırseverlik ve cömertlik
- b. Cesaret ve şecaat
- c. Sabır ve şükür

ÜNİTE III: Kitaplara İman:

1. Kitaplara niçin inanmalıyız?
2. Kitaplar
 - a. Suhuf
 - b. Kitaplar
3. Kitaplar arasında Kuranı Kerimin yeri.
4. Kuranı Kerim:
 - a. Vahiy, ayet, sure
 - b. Kuranın yazılışı ve kitap haline gelişi
 - c. Kuranın anlaşılmasının gerekliliği
 - d. Tefsir, tercüme, meal(anlam)
5. Güzel Huylardan Bazıları:
 - a. Alçak gönüllülük ve hoşgörü
 - b. Çalışkanlık ve dürüstlük
 - c. Görev ve hizmetlerin gereğini yapmak
 - d. Lüksten ve savurganlıktan kaçınmak

ÜNİTE IV: Peygamberlere İman:

1. Peygamber kavramı(Resul-nebi) ve peygamberlere inanmak
2. İnsanların peygamberlere olan ihtiyacı
3. Peygamberlerin sıfatları
4. Güzel Huylardan Bazıları:
 - a. Doğruluk

- b. Hak ve adalet
- c. Yasalara, örf ve adetlere uyma
- d. Ağırbaşlılık ve ölçülü davranmak
- e. İnsanın yüceliği

ÜNİTE V: Ahiret Gününe İman:

1. Ahiret nedir?
2. Ahiret gününe niçin inanırız?
3. Cennet- cehennem
4. İslam'da Dayanışmanın Önemi:
 - a. Aile sevgisi (yardımlaşma ve hediye alıp verme)
 - b. Komşu ve dostlar arasında hediye alıp verme
 - c. Toplumsal yardımlaşma ve yardım kurumları

ÜNİTE VI: Kaza ve Kadere İman:

1. Kaza ve kader
2. Hayır ve şer
3. Allah'ın iradesi
4. İnsanın iradesi
5. İyiye ve doğruya yönelme
6. Tevekkül

ÜNİTE VII: Türkler ve Müslümanlık:

1. Türklerin Müslüman olması
2. Türklerin İslam dininin yayılmasında hizmetleri
3. Türklerin İslam'ın korunmasında hizmetleri
4. Büyük Müslüman Türk bilginleri

ÜNİTE VIII: Temizlik:

1. İslam'ın temizliğe verdiği önem
2. İç temizliği (manevi temizlik)
3. Dış temizliği(maddi temizlik)
 - a. Vücut temizliği
 - b. Evlerimizin temizliği
 - c. Okul ve çevre temizliği

ÜNİTE IX: Laiklik ve İslamlık:

1. Laiklik nedir?
2. Atatürk ve laiklik
3. Atatürk'ün İslam dini hakkındaki görüşleri
4. Atatürk'ten dinle ilgili seçme sözler

8.SINIF¹³⁹

Haftada 2 Saat

ÜNİTE I: Kuran ve Hz. Muhammed:

1. Kutsal kitabımızı tanıyalım(konuları yönünden)
2. Kuran'da Peygamber Kıssaları
 - a. Adem peygamber
 - b. Nuh peygamber
 - c. Salih peygamber
 - d. Yakup ve Yusuf peygamberler
 - e. Davut ve Süleyman peygamberler
 - f. Musa peygamber
 - g. İsa peygamber

¹³⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mart 1982, cilt:45, sayı:2109, s.159,160

3. Son peygamber Hz. Muhammed

- a. Ailesi, çocukluğu, gençliği
- b. Peygamber oluşu
- c. Hicreti
- d. Savaşları
- e. Veda haccı
- f. Vefatı

ÜNİTE II: İslam Dininde Kolaylık:

1. İslam Kolaylık Dinidir:

- a. Abdestte kolaylık
- b. Namazda kolaylık
- c. Oruçta kolaylık
- d. Hacda kolaylık

2. Kişiyeye ve Topluma Zararlı Olan Bazı Davranışlar:

- a. Zülüm ve haksızlık
- b. Yalan ve hile
- c. Görevi kötüye kullanma

ÜNİTE III: Laiklik ve İslamlık:

1. Laiklik anlayışında dinin yeri
2. İslam anlayışına göre laiklik nedir?
3. Laiklik bakımından Müslümanlık
4. Vicdan özgürlüğü
5. Devlete saygı ve yasalara saygı (ülul emre itaat)

ÜNİTE IV: Bazı Tören ve Geleneklerimiz:

1. Ad koyma

2. Sünnet olma
3. Selamlaşma
4. Bayramlaşma
5. Yakın akrabaları ve arkadaşları ziyaret
6. Hasta ziyareti
7. Cenaze töreni
8. Kabir ziyareti
9. Manevi Değerlere Saygı:
 - a.Cenaze, mezarlık ve türbelere saygı
 - b.Töre ve geleneklere saygı

10. Mevlid

11. Evlenme

ÜNİTE V: Dini Günler, Aylar ve Geceler:

1. Cuma günü
2. Ramazan ayı
- 3.Ramazan bayramı
4. Kurban bayramı
5. Kandil geceleri
6. Üç aylar
7. Aşure günü

ÜNİTE VI: Vatan ve Millet Sevgisi:

1. Vatanımızı ve milletimizi niçin sevmeliyiz?
2. Vatanın korunması ve savunması
3. Şehitlik ve gazilik
4. Mustafa Kemal Atatürk'e Gazi unvanının verilmesi

5. Atatürk'ün manevi değerlere ilişkin görüşleri
6. Uğrunda Savaşılan Kutsal, Değerlere Saygı:
 - a. Bayrağa İstiklal Marşına saygı
 - b. Orduya ve Sancağa saygı
 - c. Milli kahramanlara ve devlet büyüklerine saygı
 - d. Askerlik görevinin kutsallığı
 - e. Askere uğurlama ve asker dönüşü karşılama

ÜNİTE VII: Bazı Görgü Kuralları:

1. Konuklukta
2. Sofrada
3. Yolculukta
4. Kılık-kıyafette
5. Konuşmalarda
6. Telefon görüşmelerinde
7. Kutlamalarda
8. Diğer bazı görgü kuralları

ÜNİTE VIII: Türkler ve Müslümanlık:

1. Türkler nasıl ve niçin Müslüman olmuştur?
2. Türklerin Müslümanlığa Katkıları:
 - a. Müslümanlığın yayılmasında
 - b. İslam sanat ve kültüründe
3. Müslümanlığın Türkler kazandırdıkları
4. Türklerin başka dinden olanlara karşı tutumu

ÜNİTE IX: Ahlaki Görevlerimiz:

1. Düzenli yaşamak

2. Başkalarıyla iyi ilişkiler kurmak
3. İyilik yapmak ve yardım sever olmak

ÜNİTE X: Dayanışmanın Önemi:

1. Aile bireyleri arasında yardımlaşma
2. Komşular arasında yardımlaşma
3. Toplumsal yardımlaşma
4. Diğer önemli bazı ahlak kuralları

29/4/1982 tarih ve Eğt.Bşk.320 –Şb.Md.-3307 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Başkanlığı (genelge no:1882-45) genelgesi ile 18.2.1982 gün ve 30 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararıyla kabul edilen ve 29 Mart 1982 gün, 2109 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan Temel Eğitim ve Orta Öğretim “*Din ve Ahlak Bilgisi Dersi*” eğitim programları, 1982-1983 öğretim yılı başından itibaren uygulanacaktır.¹⁴⁰

3.5 DİN EĞİTİMİ DAİRE MÜDÜRLÜĞÜ KARARLARI

Türkiye’de din eğitimi, tabii bir gelişim içerisinde ve ancak 1960’lardan sonra normal seyrine girmiş ve böylece de ilgili Tevhid-i Tedrisat kanununun amir hükümleri ancak bu dönemlerden sonra gerçekleşme imkânı bulmuştur. Nitekim 1948 de M.E. Bakanlığına bağlı olarak açılan on aylık İmam-Hatip Kursları yetersiz kalmış, din görevlilerine olan ihtiyaç göz önünde bulundurularak 13/10/1951 tarih ve 601 sayılı Müdürler komisyonu kararıyla ilk defa yedi ilde birer İmam-Hatip Okulu açılmıştır. Zamanla ihtiyaca göre İmam-Hatip Okullarının sayının artması ve 7344 sayılı Kanunla Yüksek İslam Enstitülerinin de kurulmasıyla 10/7/1961 tarih ve 1044 sayılı genelgeyle M.E. Bakanlığı merkez teşkilatı bünyesine, adı geçen öğretim kurumlarının işlerini yürütmek üzere “Din Eğitimi Müdürlüğü” adıyla bir daire kurulmuştur. Bu müdürlüğün işlerinin artması üzerine 29/4/1964 tarih ve 26540 sayılı genelgeyle bugünkü “*Din Eğitimi Genel Müdürlüğü*” kurulmuştur.¹⁴¹

¹⁴⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 24 Mayıs 1982, cilt:45, sayı:2113, s.257

¹⁴¹Ertan-Küçük, s.71,72

4/1/1964 tarih ve 615.23 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi Dairesi Müdürlüğü tarafından valiliklere gönderilen genelge ile Orta dereceli okulların **din dersleri** mutlaka İlahiyat Fakültesi veya Yüksek İslam Enstitüsü mezunu olan öğretmenlerimize verilecektir kararı alınmıştır. Ancak bu vasıfta öğretmen bulunamaması veya kâfi miktarda olmaması halinde diğer öğretmenler arasında istekli ve fakat bu iş için ehliyetli olanlar tercih edilecektir. Ders dağıtımı yapılırken bu esasın göz önünde bulundurulması gerektiği vurgulanmıştır.¹⁴²

4/3/1964 tarih ve 619.440 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Din Eğitimi Dairesi Müdürlüğü tarafından valiliklere gönderilen genelge ile **Din Eğitimi Problemlerini incelemekle görevli komisyonun raporu** ve bu raporla ilgili açıklama aşağıya çıkarılmıştır.¹⁴³

Yüksek İslam Enstitüleri ile İmam-Hatip Okullarının ilk toplanacak öğretmenler Kurulunda okutulmasının ve öğretmenler tarafından öğrencilere gerektiği şekilde izahının yapılması gerekmektedir.

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI DİN EĞİTİMİ GÖRÜŞÜ

Milli Eğitim Bakanlığı, Din Eğitiminin

Müspet Bir Yolda Gelişmesini Sağlamak Amacındadır

Bakanlığımız, din eğitiminin müspet bir yolda gelişmesini sağlamak amacıyla, memleketimizde ilim ve din alanında gerçek birer değer olan üniversite profesörleri, Yüksek İslam Enstitüsü öğretim üyeleri, Diyanet İşleri Başkanlığı ilgilileri ile sair zevattan müteşekkil, din eğitimi incelemekle görevli bir komisyon kurmuş ve bu komisyon ciddi bir çalışmadan sonra, aldığı kararları bir rapor halinde düzenlemiştir.*

Komisyon tarafından, kendi yüce amacına yakışır bir seviyede ele alınan din eğitimi konusunun, bazı çevrelerde istismar edilmek istendiği esfle müşahade edildiğinden Bakanlığımızca aşağıdaki açıklamanın yapılmasında fayda görülmüştür:

¹⁴²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 13 Ocak 1964, cilt:27, sayı:1288, s.11

¹⁴³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Mart 1964, cilt:27, sayı:1296, s.82-83

*Komisyon raporu, metnin sonuna konmuştur.

1-Kuran kurslarının gayesi, Diyanet İşleri Başkanlığınca 1959 tarihinde yayınlanan yönetmelikte de ifade edildiğinde gibi, sadece “...arzu edenlere Kuranı Kerim öğretmektir.” (Yönetmelik, Madde 1.)

Bu kursların, eski mahalle mektepleri gibi işletilmelerini, Diyanet İşleri Başkanlığı Yönetmeliği de, ihtisas ve değerlerine derin bir saygı ile başvurduğumuz Heyet de uygun görmemiştir.

Kaldı ki, mahalle mektepleri Tevhid-i Tedrisat Kanunu ve Anayasamızla kaldırılmıştır ve tekrar ihya edilemez.

İlkokul bitirmiş 13 yaşındaki çocuklardan, 30–40 yaşlarındaki yetişkinlere kadar çeşitli yaşlardaki kimselerin yan yana bulunduğu bu kursların, “Eğitim ve sağlık esaslarına aykırı” şartlardan mutlaka kurtarılması gerekir. Kuran Kursu Yönetmeliğinin 2. ve 10. maddeleri de bunu amirdir.

Halen köylerimizle küçük kasabalarımızda din hizmeti görmek isteyenlerin büyük çoğunluğu, Kuran kurslarında kendilerini bu hizmete hazırlamaya çalışmaktadırlar. Bundan sonra bu gibi kimselerin İmam-hatip okullarında açılacak ciddi kurslardan yetiştirilmeleri, Komisyonca, din adamlarımızın seviyelerinin yükseltilmesi yolunda faydalı görülmüş ve ilk tedbir olarak düşünülmüştür. Ancak, bir yandan bu kurslarda ciddi öğrenim görmüş olanların haklarını teminat altına almak, bir yandan da halen iş başında bulunanların müktesep haklarına saygı göstermek amacıyla, başka kaynaklardan gelenlere hizmet verilmemesinin sağlanması da tabiidir.

2- Esas tedbirlere gelince, bundan böyle müftü ve kadrolu vaizlerle selâtin camileri personelinin yüksek dereceli din öğretimi görmüş olması ve bunlar dışındaki şehir camilerine de İmam-Hatip Okulları mezunlarının atanması şartı konulmuştur.

Böylece seviyeli din adamları, layık oldukları vechile değerlendirilerek, yüksek seviyede din eğitimi teşvik edilmek istenmiştir.

Türkiye şartlarına göre şehir kıtası olarak, ilim adamlarımız genellikle 5.000 nüfusu kabul etmişlerdir. Şehirlerimizdeki, yani en az 5.000 nüfuslu yerlerdeki din hizmetlerinin asgari İmam-Hatip Okulu mezunu olmaları şartı koşmak, elbette bu okul

mezunlarının daha küçük yerlerde hizmet almayı istedikleri takdirde alamayacakları anlamına gelmez. Bu hakikati anlamamazlıktan gelerek aksi yönde yorumlarda bulunmak, iyi niyetle bağdaşamaz.

Nüfusu 5.000 den aşağı olan iskân yerlerine en az İmam-Hatip Okulları mezunlarının tayin edilmesi şartının şimdilik konmaması, buralarda çalışan ve büyük çoğunluğu okul dışı yetişmiş hizmetlilerin geçim imkânlarını ellerinden almamak, müktesep haklarına saygı göstermek ve yerlerinin normal şartlarla boşalmasını beklemek içindir. Nitekim şimdiye kadar İmam-Hatip Okullarından mezun olan 2.000' e yakın gencimizden ancak 900 kadar, din işleriyle ilgili hizmet kadrolarına yerleşebilmiştir.

İmam-Hatip Okulları da, diğer benzerleri gibi belli sahaya, belli bir seviyede eleman yetiştirmek için kurulmuş meslek okullarıdır. Bunların tek amacı, memleketin ihtiyacı ölçüsünde, orta seviyede, aydın din adamı yetiştirmektir. Binaenaleyh bu okullardan mezun olanların elbette kendi yetiştirme amaçlarına uygun istihdam yerlerinde hizmet görmeleri gerekir. Yoksa bu okullar, iş bulmak ve hayatını kazanmak için, yetiştiği ulvi gayenin dışında ve hatta bazen altında, iş yerlerine adam hazırlamak amacıyla kurulmamıştır. Bunun dışında, başka maksatlarla öğrenim yapmak isteyenler için, bu memleketin ihtiyacına göre, her sahada çeşitli öğrenim kurumları vardır.

Öte yandan, diğer meslek mezunları için olduğu gibi, İmam-Hatip Okulları mezunları için de yüksek öğrenim kurumları mevcuttur. ***İmam-Hatip okulları mezunlarından üniversitelere girmek isteyenlere de, diğer meslek okullarına tanınan hak ve imkânlar aynen tanınmaktadır.***

Tekrar etmekte fayda vardır ki, bu okulların münhasıran birer meslek okulu halinde işlemelerini ve öğrencilerinin çok daha iyi yetiştirilmelerini sağlamak amacıyla, bunlarında tamamının yatılı olmasını ve iyi binalarda, uygun şartlar içinde bulunmalarını istemek, bu Komisyon için de, din eğitimine gerçekten hizmet etmenin ta kendisidir.

Bu okulları, ihtiyaçların ve istihdam imkânlarının çok ötesinde artırarak, din ***adamının yanında her çeşit meslek adamını yetiştiren*** ve yüksek öğrenimin her dalına

öğrenci hazırlayan kurumlar haline getirmek, ilmen mümkün olmadığı gibi, **Anayasa ve Tevhid-i Tedrisat Kanununa da aykırıdır.**

Yüksek İslam Enstitülerinin zamanla İlahiyat fakülteleri halinde geliştirilmelerini istemeyi vesile edinerek, bu fakülte hakkında “İslam ilimleri değil, bir takım safsata dinlerle birlikte çeşitli felsefi doktrinler işlenerek İslam güneşinin boğulacağı” tarzında fikirler öne sürülmesi ve İlahiyat Fakültesinin haksız ve saygısız bir dille damgalanmak istenmesi, bu konuda bir takım arka düşüncelerle hareket edilerek memleketimizde aydın din adamı yetiştirmek için gösterilen samimi çabaların nasıl baltalanmak istendiğinin açık bir işaretidir.

Bu vesile ile memleketimizin, çeşitli çevrelere mensup değerli ilim ve din adamlarından müteşekkil bahis konusu komisyona karşı kullanılan isnatları reddetmeyi bir şeref ve vicdan borcu sayarız.

Kaldı ki, **din eğitimiyle ilgili ıslah edici tedbirlerin alınması zarureti**, bu son komisyondan önce toplanmış bulunan başka komisyonlar tarafından da açık ve acı bir dille ifade edilmiştir. Nitekim Türkiye Milli Eğitim Komisyonunun 1959 da verdiği raporun 112.sayfasında “İmam-Hatip okullarında dinle ilgili dersler okutan öğretmenlerin behemehal İlahiyat Fakültesi mezunu olmasını şart koşturmak, bu evsafa öğretmen bulunamayan yerlerde okul açılmasından katiyen kaçınmak lüzumuna ehemmiyetle işaret etmek isteriz. Ancak medreseyi yeni bir isim altında ihya etmeyi düşünenler için arzu edilebilecek olan bu durum, hem bu okulların gelecekteki alacağı şekil, hem de memleketin istikbali yönlerinden taşıdığı tehlikelerle mütenasip bir önemle ele alınmalıdır.” denilmektedir.

1961 de toplanan Din İle İlgili Eğitim ve Öğretim Komitesi Raporunun 12.sayfasında ise “ Açıkça söyleyelim ki, Türkiye’de ki İmam-Hatip Okullarının ekserisi, diğer yatılı Devlet Okullarına nazaran çok düzensiz, iptidai bir durumdadır. Bazı yerlerde talebelerin en basit temizlik ihtiyaçlarının bile sağlanamadığı görülmektedir. Bu şartlar altında okul açmaya karar vermek, açmamaktan her halde çok daha zararlıdır.... Türkiye’de bugünkü şartlar altında 19 İmam-Hatip Okulunu (ki bugün sayıları 26 dır.) ders araç ve gereçleri ve yönetim ile meslek dersleri öğretim kadroları

bakımından, açılış gayelerini gerçekleştirebilecek seviyede tutmanın imkansız olduğu kanaatindeyiz.” denilmektedir.

Aynı *raporun 23. sayfasında ise Kuran Kurslarından* bahisle “Evvelce medreseler varken – öğrenciler- tek odada kendi şahsiyetine daha iyi sahip olur ve bir tedris heyetinin nezareti altında bulunurlardı. Şimdi o devirden de daha geri bir durumdadırlar... başkentteki vaziyetle Suriye’deki misal arasında mukayese yapılırsa, cidden utanacak bir halde olduğumuz görülür.” denilmektedir.

Görülüyor ki, senelerden beri çeşitli heyetlerce teşhis edilmiş olan dert ve dileklerin bu defa bir başka komisyon tarafından ifade edilmesi ve Bakanlığımızca ciddiyetle ele alınması, *din eğitimine layık olduğu önem ve değeri kazandıracaktır.*

DİN EĞİTİMİ PROBLEMLERİNİN İNCELEMEKLE GÖREVLİ KOMİSYON RAPORUDUR

Kuran Kursları:

1- Bu kursların; isteyen vatandaşa Kuran’ı yüzünden okutmak veya hıfz etmesini sağlamaktan ibaret olan gayesi içinde işleminin sağlanması, eğitim ve sağlık esaslarına aykırı şartlardan kurtarılması,

2- 5.000 den aşağı köy ve kasabalarımızın din hizmetlilerinin, Diyanet İşlerinin mesuliyetinde ve İmam-hatip okullarının hizmet arz edeceği, belli süreli kurslardan yetiştirilmesi ve halen iş başında olanlar hariç, başka kaynaklardan gelenlere hizmet ve vazife verilmemesi;

3- Müftüler ve kadrolu vaizlerle selâtin cami personeli için yüksek dereceli din öğrenimi görmüş olmak şarttır. Bunlar dışında 5.000 den yukarı nüfus bulunduran iskân yerlerindeki imam- hatiplerin 7 yıllık bir imam hatip okulundan, tamamı yatılı olmak üzere ve en iyi şartlar içinde yetiştirilmesi ve bu kategorideki personelin ancak bu fıkra tespit edilen istihdam kadar yetiştirilmesi şarttır.

Bu okulların bir meslek okulu olmak hüviyetlerinin sureti mutlakada muhafaza edilmesi, meslek dışı okullara öğrenci hazırlamayacak şekilde işletilmesi ve 7 senelik bir bütün olarak ele alınması, diploma ile bölünmemesi,

4- İmam-Hatip Okulları adının (İslam Enstitüsü) olarak değiştirilmesine ekseriyetle,

5- Yüksek dereceli din öğretim kurumlarının üniversite öğrenim esasları ve seviyesinde toplanması ve geliştirilmesi ve Yüksek İslam Enstitülerinin üniversite merkezlerinde birer fakülte haline inkılâbı ve undan böyle İlahiyat Fakültelerinin maddi ve manevi imkânlarını temin edinceye kadar yüksek İslam enstitülerinin açılmasına ittifakla,

6- İmam-Hatip Okullarının kapasitelerinin yukarıdaki ilgili maddede gösterilen imkânlarımıza mutlaka bağlı olması ve istihdam dışı personel yetiştirecek ya da müesseselerin seviyesini düşürecek sosyal şartları ihlal edecek okul artışlarına imkân verilmemesine ittifakla,

7- İmam-Hatip Okullarının müfredat programları işbu teklifler muvacehesinde Milli Eğitim Bakanlığınca teşkil olunacak müşavere heyeti tarafından tadil, tashih ve inkişaf ettirilmesine ittifakla,

8- Biz aşağıda isim ve imzaları bulunan heyet, Milli Eğitim Bakanlığının daveti üzerine toplanmış ve (3) günlük mütemadi kesif faaliyet neticesi yukarıda tespit olunan hususların Milli Eğitim Bakanlığı makamına arzına, hizasında ekseriyetle tabiri bulunan madde hariç, ittifakla karar verilmiştir.(21.11.1963)

25/12/1964 tarih ve 325.21/2983 sayılı Din Eğitimi Genel Müdürlüğünün yayımlanmış olduğu genelgede; *Ortaokullarla dengi okullardaki din öğretimi* ile ilgili olarak aşağıdaki konuların açıklanması gerekli görülmüştür:

1- Din öğretiminde göz önünde bulundurulacak esaslar 921 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 19/9/1956 tarih ve 32321-1968-11 sayılı genelgede belirtilmiştir.

2- Çift öğretim yapılan bazı okullarda din derslerinin günlük ders programı dışında ayrı bir saate konulmakta olduğu öğrenilmiştir. Çift öğretim yapılan okullarda *din dersleri* için günlük ders programına özel bir saat ilave edilmesi yerine, haftalık ders programının 29 saate göre düzenlenmesi gerekir.

3- 1288 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 4/1/1964 tarih ve 615.23 sayılı genelgede de belirtildiği üzere din derslerinin İlahiyat Fakültesi veya Yüksek İslam Enstitüsü mezunu öğretmenler tarafından okutulması esastır. Bu itibarla din derslerinin, meslekten bu vasıfta öğretmen bulunmaması halinde 5/3/1964 tarihli ve 439 sayılı kanun hükümleri çerçevesinde ücretle tercihen İlahiyat Fakültesi veya Yüksek İslam Enstitüsü mezunu olan isteklilere verilmesi gerekmektedir.¹⁴⁴

13/10/1975 tarih ve 321.1/9936 sayılı Din Eğitimi Genel Müdürlüğünün yayımlamış olduğu genelgede; Bakanlığa yapılan müracaatlarda, ilk ve orta dereceli okullarımızda okutulmakta olan Ahlak Derslerinin, İlahiyat Fakültesi İslam İlimler Fakültesi ve Yüksek İslam Enstitüsü mezunu öğretmenler tarafından okutulup okutulmayacağı hususu sorulmaktadır.

İlk ve orta dereceli okullarımızda okutulmakta olan ve Hükümet Programında da öngörülen Ahlak Derslerinin, gayesine uygun ve Milli Ahlak esaslarına göre 5/9/1975 gün ve 391 sayılı Talim ve Terbiye Kurulunca kabul edilen ve 8/9/1975 gün ve 1853 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan Ahlak Dersleri (Müfredat Programı) İlahiyat Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi ve Yüksek İslam Enstitüsü mezunu öğretmenler tarafından okutulmasının gerektiği husus, 29 Eylül 1975 gün ve 1856 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan, Talim ve Terbiye Kurulun 24/9/1975 gün ve 435 sayılı kararında belirtilmiştir.¹⁴⁵ Bu itibarla, Ahlak derslerinin sözü edilen öğretmenler tarafından okutulması gerekmektedir.

20/11/1975 tarih ve 320.1/15866 sayılı Din Eğitimi Genel Müdürlüğünün *Resmi ve Özel Okullardaki Din Bilgisi ve Ahlak Dersleri öğretimi* hakkında yayımlamış olduğu genelgede; daha önce yayımlanan ilgili genelgeler aşağıda verilmiştir.

¹⁴⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 11 Ocak 1965, cilt:28, sayı:1338, s.9

¹⁴⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 27 Ekim 1975, cilt:38, sayı:1858, s.437

- İlgili: (a) 19/9/1956 gün ve 32321 sayılı genelge
(b) 29/1/1957 gün ve 1698 sayılı genelge
(c) 04/1/1964 gün ve 615.24 sayılı genelge
(d) 25/12/1964 gün ve 2983 sayılı genelge
(e) 23/10/1965 gün ve 3306 sayılı genelge
(f) 07/10/1967 gün ve 4316/7 sayılı genelge
(g) 23/10/1967 gün ve 2628 sayılı genelge
(h) 24/9/1975 gün ve 435 sayılı genelge
(i) 13/10/1975 gün ve 9936 sayılı genelge
(j) 17/11/1975 gün ve 13233 sayılı genelge

Bilindiği üzere ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında çocuklarımızın din bilgisi ihtiyacını karşılamak, milli ve dini duygularını Anayasanın öngördüğü ölçü içinde eğitmek ve geliştirmek maksadıyla **“Din Bilgisi”** ve **“Ahlak”** dersleri okutulmaktadır. Bu derslerin, okullarımızın ders programları içinde ne şekilde yer alacakları, hangi öğretmenler tarafından okutulacağı ve isteğe bağlı olarak okutulan “Din Bilgisi” dersi için, istek konusunun nasıl belirleneceği hususları çeşitli genelgelerle (özellikle ilgili genelgelerle) açıklanmış ve yanlış uygulamalara son verilmesi istenmiştir.

Bütün bu açıklamalara ve uygulamalara rağmen bazı okul idarecileri tarafından hatalı uygulamalara devam edildiği, “Din Bilgisi” derslerine normal saatleri dışında (sabahın erken saatlerinde veya normal ders saatlerinin bitiminden sonra, ya da öğle tatili sırasında) yer verildiği, İlahiyat Fakültesi İslami İlimler Fakültesi ve Yüksek İslam Enstitüsü mezunu olanlar varken “Din Bilgisi” ve “Ahlak” derslerinin başka öğretmenlere verildiği Bakanlığa intikal eden bilgilerden anlaşılmış bulunmaktadır.

Bu itibarla aşağıdaki hususların bir defa daha, bütün ilgililere ve okul idarecilerine hatırlatılmasına ihtiyaç duyulmuştur:

1- Talim ve Terbiye Kurulunun, 15/7/1974 gün ve 1797 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 381 sayılı kararının 83.maddesinde aynen şöyle denilmektedir:

“.....Orta öğretimde seçilen din bilgisi dersi, okul müdürlüklerince normal ders saatlerine ayrılan saatler içine konarak okutulur.”

Bu itibarla, “Din Bilgisi” derslerine mutlaka normal ders saatleri içinde yer verilecek ve bu esasa göre programların düzeltilmesi işi, 31/12/1976 tarihine kadar bitirilmiş olacak, *sonuç hakkında ortaokul ve orta öğretim kurumları müdürlükleri tarafından herhangi bir tenkide mahal bırakılmadan doğrudan Bakanlığımız Din Eğitimi Genel Müdürlüğüne bilgi verilecektir.*

2- “Din Bilgisi” ve “Ahlak” dersleri Hükümet Programında ve ilgili genelgelerde de belirtildiği üzere İlahiyat Fakültesi, İslami İlimler Fakültesi ve Yüksek İslam Enstitüsü mezunu öğretmenlerimiz tarafından okutulacaktır. Bu nitelikte ve yerli sayıda öğretmenin bulunmaması halinde söz konusu dersler için yine özellikle aynı Fakülte ve Yüksek Okul mezunlarından yararlanılmaya çalışılacaktır.

3- Bilindiği üzere Talim ve Terbiye Kurulunun 15/7/1974 gün ve 1797 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 381 sayılı kararının 44.maddesinde, Din Bilgisi dersi ile ilgili veli isteklerinden bahisle “...Bu istek kayıt esnasında veli tarafından yazılı olarak okul idaresine bildirilir. Veli, bu bildirim kayıt bildirisine açılan özel sütuna yazmak suretiyle yerine getirir.” denilmiştir.

Yeni kayıtlar esnasında okul idareleri bu kararın gereğini titizlikle yerine getireceklerdir.

Bütün ortaokul ve ortaöğretim kurumlarında halen kayıtlı öğrencilerin “Kayıt Bildirisi” formları ise süratle yeniden gözden geçirilecek, velilerin “Din Bilgisi” dersinin okutulması veya okutulmaması yolundaki isteklerinin belirtilmediği formlar, velilere taahhütlü mektupla gönderilecek; bu konudaki istek ve tercihleri “Kayıt Bildirisi” formunda ayrılacak özel bir bölümde (Din Bilgisi dersine Girecek/ Girmeyecek) şeklinde açıkça tespit edilecektir.

“Din Bilgisi” dersi ile ilgili olarak velilerin “Kayıt Bildirisi” formlarında izhar edecekleri görüşlerinin sağlanması işi, 1976–1977 öğretim yılı I. dönem sonuna kadar tamamlanmış olacak; bütün ortaokul ve ortaöğretim kurumları müdürlükleri, yapılacak

bu çalışmanın tamamlandığını, tenkide mahal bırakmadan doğrudan Bakanlığımız Din Eğitimi Genel Müdürlüğüne bir yazı ile bildireceklerdir. Bu yazıda, Din Bilgisi dersine giren ğrenci sayısı ile bu derse katılma oranı da belirtilecektir.¹⁴⁶ Bu tarz bir nlem ğretmen, veli ve öğrenciyi huzursuz kılan her türlü uygulamadan sakınılması amacıyla alınmıştır.

¹⁴⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Aralık 1976, cilt:39, sayı:1912, s.483

4. PROGRAM GELİŞİMİNE UYGUN OLARAK KABUL EDİLEN KİTAPLARI

4.1. DERS KİTAPLARI

1949- 1982 arasında ki öğretim yıllarında Milli Eğitim Bakanlığınca okullarda ders kitabı olarak okutulması onaylanan kitaplar aşağıda yıllara göre sırasıyla verilmiştir:

22/VII/1949 tarihli ve 82/10998 sayılı Yayımlar Müdürlüğü genelgesi ile 1949–50 Öğretim Yılında, komisyon tarafından hazırlanan ve bakanlıkça yayımlanan “*Din Dersleri I ve Din Dersleri II **” adlı eserler İlkokulların 4–5 sınıflarında ihtiyari olarak okutulması kabul edilmiştir.¹⁴⁷

14/8/1950 tarihinde adı geçen kitaplarla beraber, Eğitimli İlkokulların son sınıflarında okutulmak üzere “*Din Dersleri***” adlı kitaplar ders kitapları olarak kabul edilmiştir.¹⁴⁸ **3/8/1951**¹⁴⁹ tarihinde de aynı kitapların okutulmaya devam edilmesi kabul edilmiştir.

13/9/1951 tarihli ve 82/12579 sayılı Maarif Vekâleti Yayımlar Müdürlüğü genelgesinde; Sınıf öğretmenleri bakanlığın valiliklere gönderdiği kitap listesinde yazılı ders kitaplarından birini seçip okutacaklardır. Okullarda bu genelge ile isimleri bildirilen ve birinci maddede söz konusu edildiği üzere ek liste halinde ve ayrı ayrı Tebliğler Dergisinde ilan edilecek olan kitaplardan başka hiçbir kitap ders kitabı olarak öğrencilere aldırılmaz.¹⁵⁰

21/3/1952 tarihli ve 82/5608 sayılı Maarif Vekaleti Yayımlar Müdürlüğü genelgesi ile Ahmet Hamdi Akseki tarafından yazılan ve Diyanet İşleri Başkanlığınca

¹⁴⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Ağustos 1949, cilt:12, sayı:551, s.71

* I.ci kitap IV.,II.ci kitap V. sınıflar için ihtiyaridir.

**Eğitimli İlkokulların son sınıfları için ihtiyaridir.

¹⁴⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Ağustos 1950, cilt:13, sayı:603, s.52

¹⁴⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 03 Eylül 1951, cilt:14, sayı:658, s.74

¹⁵⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 03 Eylül 1951, cilt:14, sayı:658, s.70

yayımlanmış olan “*İslam Dini*” adlı eser, İmam Hatip Okulları, Öğretmen Okulları ve Köy Enstitüleri için din dersleri kitabı olarak kabul edilmiştir.¹⁵¹

15/8/1952 tarihli ve 82/13758 sayılı Maarif Vekaleti Yayın Müdürlüğü genelgesi ile 1952-53 Öğretim yılında İlkokulların 4.-5.ve Eğitimli İlkokulların son sınıflarında okutulmak üzere, komisyon tarafından hazırlanan ve M.E.B Yayınlarının yayımladığı “*Din Dersleri I, Din Dersleri II ve Din Dersleri (Eğitmenli Okullar için)*” adlı kitaplar ders kitapları olarak kabul edilmiştir.¹⁵²

11/5/1953¹⁵³, 17/5/1954¹⁵⁴, 5/5/1955¹⁵⁵, 21/5/1956¹⁵⁶, 12/8/1957¹⁵⁷, 11/5/1959¹⁵⁸, 16/5/1960¹⁵⁹, 14/5/1962¹⁶⁰, 6/5/1963¹⁶¹, 6/5/1964¹⁶², 5/5/1965¹⁶³, 16/5/1966¹⁶⁴, 15/5/1967¹⁶⁵, 20/5/1968¹⁶⁶, 23/5/1969¹⁶⁷, 25/5/1970¹⁶⁸ yıllarında yukarıda adı geçen kitaplar aynen okutulmaya devam edilmiştir.

Tebliğler Dergisinde 1958 ve 1961 yıllarının ders kitaplarını gösteren bir kayda rastlanmamıştır.

15/5/1972¹⁶⁹ tarihli ve 611/2-5191 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1972-1973 Öğretim Yılı İlkokulların 4-5 ve Eğitimli İlkokulların son sınıflarında okutulmak üzere, komisyon tarafından hazırlanan ve M.E.B Yayınlarının yayımladığı “*Din Dersleri I ve Din*

¹⁵¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Nisan 1952, cilt:15, sayı:692, s.43

¹⁵²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Ağustos 1953, cilt:15, sayı:708, s.89

¹⁵³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 11 Mayıs 1953, cilt:16, sayı:746, s.33

¹⁵⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mayıs 1954, cilt:17, sayı:799, s.44

¹⁵⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1955, cilt:18, sayı:851, s.60

¹⁵⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Mayıs 1956, cilt:19, sayı:904, s.47

¹⁵⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 12 Ağustos 1957, cilt:20, sayı:968, s.97

¹⁵⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1959, cilt:22, sayı:1058, s.55

¹⁵⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1960, cilt:23, sayı:1104, s.41

¹⁶⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203, s.53

¹⁶¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Mayıs 1963, cilt:26, sayı:1254, s.53

¹⁶²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Mayıs 1964, cilt:27, sayı:1304, s.137

¹⁶³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mayıs 1965, cilt:28, sayı:1355, s.161

¹⁶⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1966, cilt:29, sayı:1404, s.115

¹⁶⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1967, cilt:30, sayı:1452, s.139

¹⁶⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1968, cilt:31, sayı:1502, s.153

¹⁶⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Mayıs 1969, cilt:32, sayı:1556, s.151

¹⁶⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608, s.141

¹⁶⁹Tebliğler Dergisinde 1971 yılının ders kitaplarını gösteren bir kayda rastlanmamıştır

Dersleri II” (***)¹⁷⁰ adlı kitaplar ders kitapları olarak kabul edilmiştir.¹⁷¹ Aynı kitaplar, **14/5/1973**¹⁷², **20/5/1974**¹⁷³, **5/5/1975**¹⁷⁴ yıllarında da okutulmaya devam edilmiştir. **10/5/1976** tarihinde İlkokulların 4. ve 5. sınıf Din Derslerinde okutulan “*Din Dersleri I-II**” adlı kitaplar yanında, ilk kez programa alınan Ahlak Derslerinde *yardımcı ders kitaplarından* yararlanılması kararlaştırılmıştır.¹⁷⁵

25/7/1977¹⁷⁶, **29/5/1978**¹⁷⁷ yıllarında din derslerinde aynı kitaplar okutulmuş; ahlak derslerinde ise henüz ders kitapları hazır olmadığından yardımcı kitaplardan yararlanmaya devam edilmiştir. **23/4/1979**¹⁷⁸, **12/5/1980**¹⁷⁹, **30/3/1981**¹⁸⁰ tarihinde İlkokulların 4–5.sınıf **Din Derslerinde** “*Din Dersleri I-II**” adlı kitaplar okutulmaya devam edilmiştir. **Ahlak derslerinde** ise ilkokul 4.ve 5.sınıf ders kitabı yerine okutulacak yardımcı ders kitapları aşağıda belirtilmiştir.

İlkokul 4.sınıf Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 4, Baki Kurtuluş, Kurtuluş Yayınları, Ankara

Ahlak Dersleri 4, Yılmaz Özdemir- Ali Çizmeli, Nevzat Kitap Dağt., Ank.

Ahlak Dersleri 4, H.Küçük- V.Kabahasanoğlu- N.Gençalioğlu, İrfan Yay., İst

Ahlak Dersleri 4, Saide Subaşı Ögdün, Yeni Büyük Dağıtım, İst.

Ahlak 4, H.Ali Koçer-H.Karlık- V.Gübe, Koçer Yay., Ankara

Ahlak 4, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoglu, Gül Yay., Ank.

Ahlak 4, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Derya Dağıtım/ Şamil Yay., İst.

¹⁷⁰(***) İlk kez bu sayıda “Din Dersleri” (Eğitmenli Okullar için) kitabı Tebliğler Dergisinde yer almıyor.

¹⁷¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698, s.88

¹⁷²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.164

¹⁷³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790, s.154

¹⁷⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 05 Mayıs 1975, cilt:38, sayı:1838, s.196

*Din Dersleri I-II kitapları resmi okul öğrencilerine parasız verilecektir.

¹⁷⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Mayıs 1976, cilt:39, sayı:1885, s.131,132

¹⁷⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944, s.329,330

¹⁷⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mayıs 1978, cilt:41, sayı:1987, s.267,268

¹⁷⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Nisan 1979, cilt:42, sayı:2029, s.251,252

¹⁷⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 12 Mayıs 1980, cilt:43, sayı:2061, s.43,44

¹⁸⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 30 Mart 1981, cilt:44, sayı:2083, s.51,52

İlkokul 5.sınıf Ahlak Dersi:

- Ahlak Dersleri 5, Yılmaz Özdemir-Ali Çizmeli, Nevzat Kitap Dağt., Ank.
- Ahlak Dersleri 5, H.Küçük- V.Kabahasanoğlu- N.Gençalioğlu, İrfan Yay., İst.
- Ahlak 5, H.Ali Koçer- H.Karlık- V.Gübe, Koçer Yay., Ankara,
- Ahlak 5, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoğlu, Gül Yay., Ankara
- Ahlak 5, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Derya Dağıtım/ Şamil Yay., İst.
- Ahlak Dersleri 5, Saide Subaşı Öğdün, Yeni Büyük Dağıtım, İstanbul
- Ahlak Dersleri 5, Yılmaz Özdemir- Ali Çizmeli, Birsen Kitabevi, İstanbul
- Ahlak Dersleri 5, H.Küçük- V.Kabahasanoğlu- N.Gençalioğlu, Anda Dağt., İst.
- Ahlak 5, H.Ali Koçer- H.Karlık- V.Gübe, Koçer Yayınları, Ankara
- Ahlak 5, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoğlu, Gül Yay., Ank.
- Ahlak 5, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Derya Dağıtım/ Şamil Yay., İst.
- Ahlak Dersleri 5, Saide Subaşı Öğdün, Yeni Büyük Dağıtım, İstanbul

15/3/1982 tarih ve 611 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1982-1983 Öğretim Yılı İlkokulların 4.ve 5.sınıfları Orta Okulların 1.,2. ve 3. sınıflarında okutulacak olan *Din ve Ahlak Bilgisi*”*** ders kitabı ileride duyurulacaktır.¹⁸¹

“Kabul edilen kitaplardan öğrencilerin elinde eski tablaları mevcut olduğu takdirde öğretimden kaldırılanlar hariç bunlardan öğrencilerin istifade etmeleri tabiidir. Ancak öğretmenler okuttukları ders kitabının en son baskısını ellerinde bulundurmamakla ve derslerini bunlardan takip ederek daha önceki baskılara nazaran bir değişiklik bulunduğu takdirde öğrencilere bunları not ettirmekle ödevlidir.¹⁸²

İlk Öğretmen okullarına din derslerinin konulması sonucu, **11/5/1959** tarihli ve 661.1/7126 sayılı Maarif Vekaleti Yayın Müdürlüğü genelgesi ile 1959–60 Öğretim Yılı İlk Öğretmen Okulları İkinci Devre Birinci Sınıf Din Derslerinde Neda Armaner’

***(İlk kez bu sayıda bu iki ders birleştirilmiştir.)

¹⁸¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mart 1982, cilt:45, sayı:2108, s.123,124,125,126

¹⁸²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1959, cilt:22, sayı:1058, s.51

in hazırladığı Mf. Yayınları tarafından yayımlanan “*Din Bilgisi*” adlı eser ders kitabı olarak kabul edilmiştir.¹⁸³ İlk öğretmen okullarında din dersleri ilk kez bu yıl konmuştur.

Yukarıda adı geçen İlk Öğretmen Okulları İkinci Devre birinci ve ikinci sınıf kitapları **16/5/1960**¹⁸⁴, **14/5/1962**¹⁸⁵, **6/5/1963**¹⁸⁶, **6/5/1964**¹⁸⁷, **5/5/1965**¹⁸⁸, **16/5/1966**¹⁸⁹, **15/5/1967**¹⁹⁰, **20/5/1968**¹⁹¹, **23/5/1969**¹⁹², **25/5/1970**¹⁹³, **15/5/1972**¹⁹⁴, **14/5/1973**¹⁹⁵, **20/5/1974**¹⁹⁶ yıllarında da okutulmaya devam edilmiştir.

25/5/1970 tarihli ve 611/2–08710 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1970–1971 Öğretim Yılı İlk Öğretmen Okulları I. Devre birinci ve ikinci sınıf Din Bilgisi derslerinde orta okul yardımcı ders kitaplarından yararlanılacaktır.¹⁹⁷

Yukarıda bildirilen yardımcı ders kitaplarından **15/5/1972**¹⁹⁸, **14/5/1973**¹⁹⁹, **20/5/1974**²⁰⁰ yıllarında da ders kitabı olarak yararlanılmıştır.

10/5/1976 tarihli ve 611/2–11541 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1976–1977 Öğretim Yılı Ortaokul, Kız Meslek, Erkek Meslek ve Yapı Ortaokulları 1, 2 ve 3.sınıf Din Dersleri ve Ahlak Dersleri olup bu derslerde okutulmak üzere Milli Eğitim Bakanlığınca bir ders kitabı yazdırılmakta olup adı ayrıca Tebliğler Dergisi yolu ile duyurulacaktır.²⁰¹

¹⁸³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1959, cilt:22, sayı:1058, s.64

¹⁸⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1960, cilt:23, sayı:1104, s.50

¹⁸⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203, s.62

¹⁸⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Mayıs 1963, cilt:26, sayı:1254, s.62

¹⁸⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Mayıs 1964, cilt:27, sayı:1304, s.146

¹⁸⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mayıs 1965, cilt:28, sayı:1355, s.170

¹⁸⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1966, cilt:29, sayı:1404, s.124

¹⁹⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1967, cilt:30, sayı:1452, s.154,155

¹⁹¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1968, cilt:31, sayı:1502, s.168,169

¹⁹²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Mayıs 1969, cilt:32, sayı:1556, s.166,167

¹⁹³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608, s.156,157

¹⁹⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698, s.104,105

¹⁹⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.180

¹⁹⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790, s.169,170

¹⁹⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608, s.155

¹⁹⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698, s.103

¹⁹⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.178

²⁰⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790, s.168

²⁰¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Mayıs 1976, cilt:39, sayı:1885, s.133,135,136

25/7/1977 tarihli ve 611-2 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1977-1978 Öğretim Yılı Ortaokul I-II-III. sınıflarda Din Derslerinde okutulmak üzere Prof. Dr. Talat Koçyiğit - Prof. Dr. İ. Cerrahoğlu- M.Uğur tarafından hazırlanan, M.E.B.Yayınevlerinin yayımladığı “*Din Bilgisi Orta I- II- III [*]*” adlı kitaplar ders kitabı olarak kabul edilmiştir.²⁰²

25/7/1977 tarihli ve 611-2 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1977-1978 Öğretim Yılı Ortaokul I-II-III. sınıflarda Ahlak dersinde Doç. Dr. E.Güngör - E.İşık tarafından hazırlanan M.E.B.Yayınevlerinin yayımladığı “*Ahlak Orta I- II- III [*]*” adlı kitaplar ders kitabı olarak kabul edilmiştir.²⁰³

26/9/1977 tarihli ve 611.2/A sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü valiliklere gönderdiği genelgede, orta dereceli okul müdürlükleri ve kitap bayiliklerine şöyle beyanatta bulunmuştur:

Ders, yardımcı ders ve müracaat kitapları ile ders araçlarını ihtiva eden 25 Temmuz 1977 tarih ve 1944 sayılı Tebliğler Dergisinin baş kısmında yer alan 11850 sayılı genelgenin 5.maddesinde: “1976–1977 öğretim yılında deneme mahiyetinde okutulan ortaokul ve liselerin Din Kültürü ve Ahlak ders kitapları ile liselerin bazı ders kitapları, gerekli ölçüde değişiklik ve düzeltmeler yapıldıktan sonra yeniden bastırılacağından, bu kitapların öğretimde esas alınacak nüshalarının baskı yılları 1977 olarak belirtilmiştir” denilmektedir. Bu madde, Talim ve Terbiye Kurulunun 1.9.1977-9.9.1977 tarih ve 275–277–278–279–280–281–282 ve 283 sayılı kararları ile aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.²⁰⁴

1-Din Bilgisi Orta II, Prof. Dr. Talat Koçyiğit-Prof. İ.Cerrahoğlu- Mücteba Uğur

[*]Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü yayınlamış olduğu 11850 nolu genelgenin 5. maddesinde şöyle denilmektedir: 1976-1977 öğretim yılında, deneme mahiyetinde okutulan ortaokul ve liselerin *Din Bilgisi ve Ahlak ders kitaplarıyla* diğer bazı ders kitapları, gerekli ölçüde değişiklik ve düzenlemeler yapıldıktan sonra yeniden bastırılacağından, bu kitapların öğretimde esas alınacak baskı yılları 1977 olarak belirlenmiştir.

²⁰²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944, s.331,333,334

²⁰³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944, s.331,333,334

²⁰⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 03 Ekim 1977, cilt:40, sayı:1954, s.506

2-1976- 1977 Öğretim Yılı için basılan ders kitapları nüshalarının 1977 baskıları yapılıncaya kadar, 1977–1978 Öğretim Yılında da okutulması uygun görülmüştür.

Ahlak Orta I, Doç. Dr. Erol Güngör-Emin Işık

Ahlak Orta II, Doç. Dr. Erol Güngör-Emin Işık

Ahlak Orta III, Doç. Dr. Erol Güngör-Emin Işık

Din Bilgisi Orta I, Prof.Dr. Talat Koçyiğit- Prof. Dr.İ. Cerrahoğlu- M.Uğur

Din Bilgisi Orta II, Prof.Dr. Talat Koçyiğit- Prof. Dr.İ. Cerrahoğlu- M.Uğur

Din Bilgisi Orta III, Prof. Dr. Talat Koçyiğit- Prof. Dr.İ. Cerrahoğlu- M.Uğur

29/5/1978 tarihli ve 611–2/5215 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1978–1979 Öğretim Yılı **Ortaokul I-II-III. sınıflarda Din Derslerinde ve Ahlak Derslerinde yardımcı ders** kitaplarından yararlanılacaktır.²⁰⁵

23/4/1979 tarihli ve 611.2–3582 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1979–1980 Öğretim Yılı **Ortaokul I. sınıf Din Bilgisi** derslerinde ders kitabı yerine okutulacak yardımcı ders kitapları aşağıda belirtilmiştir.²⁰⁶

Din Dersleri I, Abdullah Halaçoğlu, Ünlü Kitabevi, Afyon; Fil Yay., İst.

Din Dersleri I, Halit Aksan- Saffet Rona, Ders Kitapları A.Ş., İst.

Din Dersleri I, İbrahim Olgun, Yüksel Yayınevi- Fil Yayınevi, İstanbul

Din Bilgisi I, Mehmet Hocaoğlu, İnkılâp ve Aka Kitapevleri, İstanbul

Türk Gençinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, İbrahim Beğen, İstanbul

Ortaokullar İçin Din Bilgisi I, İ.Ersöz- Y.Dersin- H.Bağcı, Derya Dağ., İst.

²⁰⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Mayıs 1978, cilt:41, sayı:1987, s.269,271,272

²⁰⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Nisan 1979, cilt:42, sayı:2029, s.254

Ortaokul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi I, Sabri Özdemir, Ankara

Din Dersleri I, Y.Kandemir- S.Eraydın, Anda Dağıtım, İstanbul

Ortaokullar İçin Din Dersleri I, Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

Ortaokullar İçin Din Bilgisi I, H.Güler- M. Doğru, Damla Yayınevi, İstanbul

Ortaokul I. Sınıf Ahlak derslerinde ders kitabı yerine okutulacak yardımcı ders kitapları aşağıda belirtilmiştir.²⁰⁷

Ahlak Dersleri I, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Şamil Yay.-Derya Dağt., İst.

Ahlak I, S.Erdem- İ.Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Fil Yayınevi, İstanbul

Ahlak Dersleri I, Necdet Eroğlu- Ergun Gültekin, Anafartalar Ortaokulu, İst.

Ahlak Dersleri I, H.Küçük- H.Kabahasanoğlu- M.Özkul, İrfan Yay., İstanbul

Ahlak Dersleri I, H.Ali Koçer- H.Karlık-A.Yüzendağ-..Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak I, E.Işık- A.Tekin- Y.Erol, Anda Dağıtım, İstanbul

Ahlak Dersleri I, H.Algül- F.Erdem, Derya Dağıtım/ Şamil Yayınevi, İst.

Ahlak I, S.Cankat- V.Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Ortaokul II. Sınıf Din Bilgisi derslerinde ders kitabı yerine okutulacak yardımcı ders kitapları aşağıda belirtilmiştir.²⁰⁸

Din Dersleri II, Abdullah Halaçoğlu, Ünlü Kitabevi, Afyon; Fil Yay., İstanbul

Din Dersleri II, Halit Aksan- Saffet Rona, Ders Kitapları A.Ş., İstanbul

Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, İbrahim Beğen, İstanbul

Din Dersleri II, Ahmet Okutan, (Yayınevi ve yer belirtilmemiş.)

Din Dersleri II, İbrahim Olgun, Yüksel Yayınevi- Fil Yayınevi, İstanbul

Din Bilgisi II, Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitapevleri

Din Dersleri II, Y.Kandemir- S.Eraydın, Anda Dağıtım, İstanbul

Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İstanbul

²⁰⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Nisan 1979, cilt:42, sayı:2029, s.254

²⁰⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Nisan 1979, cilt:42, sayı:2029, s.256

Din Dersleri II, Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

Ortaokullar İçin Din Bilgisi II, İ.Ersöz- Y.Dersin- H.Bağcı, Derya Dağ., İst.

Ortaokul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi II, Sabri Özdemir, Ankara

Ortaokullar İçin Din Bilgisi II, H.Güler- M. Doğru, Damla Yayınevi, İstanbul

Ortaokul II. Sınıf Ahlak derslerinde ders kitabı yerine okutulacak yardımcı ders kitapları aşağıda belirtilmiştir.²⁰⁹

Ahlak Dersleri II, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Şamil Yay.-Derya Dağt., İst.

Ahlak II, S.Erdem- İ.Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Fil Yayınevi, İstanbul

Ahlak Dersleri II, Necdet.Eroğlu- Ergun Gültekin, Anafartalar Ort.Öğrt., İst.

Ahlak Dersleri II, H.Küçük- H.Kabahasanoğlu- M.Özkul, İrfan Yay., İstanbul

Ahlak Dersleri II, H.Ali Koçer- H.Karlık-A.Yüzendağ-S.Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak II, E.Işık- A.Tekin- Y.Erol, Anda Dağıtım, İstanbul

Ahlak Dersleri II, H.Algül- F.Erdem, Derya Dağıtım/ Şamil Yayınevi, İstanbul

Ahlak II, S.Cankat- V.Okur, Gül yayınevi, Ankara

Ortaokul III. Sınıf Din Bilgisi derslerinde Ortaokul 1 ve 2. sınıflar için gösterilen yardımcı ders kitaplarından yararlanılacaktır.²¹⁰

Ortaokul III. Sınıf Ahlak derslerinde ders kitabı yerine okutulacak yardımcı ders kitapları aşağıda belirtilmiştir.²¹¹

Ahlak Dersleri III, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Şamil Yay.-Derya Dağt., İst.

Ahlak III, S.Erdem- İ.Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Fil Yayınevi, İst.

Ahlak Dersleri III, Necdet Eroğlu-Ergun Gültekin-H.Yücel, Anafartalar Ortaokulu, İst.

Ahlak Dersleri III, H.Küçük- H.Kabahasanoğlu- M.Özkul, İrfan Yay., İst.

²⁰⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Nisan 1979, cilt:42, sayı:2029, s.256

²⁰⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Nisan 1979, cilt:42, sayı:2029, s.257

²¹⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Nisan 1979, cilt:42, sayı:2029, s.257

²¹¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Nisan 1979, cilt:42, sayı:2029, s.258

Ahlak Dersleri III, H.A.Koçer- H.karlık- A.Yüzendağ- S.Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak III, Nurettin Topçu- E.Işık, Anda Dağıtım, İstanbul

Ahlak Dersleri III, H.Algöl- F.Erdem, Derya Dağıtım/ Şamil Yay., İst.

Ahlak III, S.Cankat- V.Okur, Gül Yayınevi, Ank.

12/5/1980 ve **30/3/1981** yıllarında yukarıda belirtilen, Ortaokul I.,II.,III. Sınıf **Din Bilgisi** derslerinde ve Ortaokul I.,II.,III. Sınıf **Ahlak** derslerinde ders kitabı yerine okutulacak yardımcı ders kitapları aynen kalmıştır. Burada bir ayrıntıya dikkatlerinizi çekmek istiyoruz: Orta I. ve II. sınıfların Ahlak derslerinde Emin Işık –A.Tekin ve Y.Erol ile yazdığı kitabı Orta III. sınıf Ahlak dersi için Emin Işık Nurettin Topçu birlikte yazmışlardır.

12/5/1980²¹², **30/3/1981**²¹³ yıllarında yukarıda belirtilen, Ortaokul I.,II.,III. Sınıf **Din Bilgisi** derslerinde ve Ortaokul I.,II.,III. Sınıf **Ahlak** derslerinde ders kitabı yerine okutulacak yardımcı ders kitapları aynen kalmıştır. Burada bir ayrıntıya dikkatlerinizi çekmek istiyorum: Orta I. ve II. sınıfların Ahlak derslerinde Emin Işık –A.Tekin ve Y.Erol ile yazdığı kitabı Orta III. sınıf Ahlak dersi için Emin Işık Nurettin Topçu birlikte yazmışlardır.

4.2. YARDIMCI KİTAPLAR

1949- 1982 tarihleri arasında ki öğretim yıllarında Milli Eğitim Bakanlığınca okullarda yardımcı kitap olarak okutulması onaylanan kitaplar aşağıda yıllara göre sırasıyla verilmiştir:

13/VI/1949 tarihli ve 82/8707 sayılı yayım Müdürlüğü genelgesi ile Diyanet İşleri Daire Başkanı A.Hamdi Akseki tarafından hazırlanarak yayımlanan “*Öğretmen ve Öğrencilere Açıklamalı Yardımcı Din Dersleri Birinci Kitap*” adlı eserin öğretmen ve öğrencilere yardımcı kitap olarak kabulü uygun görülmüştür.²¹⁴

²¹²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 12 Mayıs 1980, cilt:43, sayı:2061, s.46,48,49,50

²¹³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 30 Mart 1981, cilt:44, sayı:2083, s.54,56,57,58

²¹⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Haziran 1949, cilt:12, sayı:543, s.30

9/IX/1949 tarihli ve 82/12611 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Diyanet İşleri Daire Başkanı A.Hamdi Akseki tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Öğretmen ve Öğrencilere Açıklamalı Yardımcı Din Dersleri İkinci Kitap*” adlı eserin öğretmen ve öğrencilere yardımcı kitap olarak kabulü uygun görülmüştür.²¹⁵

4/11/1957* tarihli ve 611.2/12279 sayılı Maarif Vekaleti Yayım Müdürlüğü'nün valiliklere gönderdiği genelgesi ile 1957–58 Öğretim Yılı orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din dersi kitapları:

Ortaokul I. Sınıf²¹⁶

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.V. Yay. ve Bakış Matb., İst.

Din Dersleri I., Halit Aksan–Saffet Rona, M.V. Yayınevleri ve Ders Kitpl., İst.

Ortaokul II. Sınıf²¹⁷

Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y. Z.Yürükan, M.V. Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış Matbaa ve Kütüphanesi

Din Dersleri II, Halit Aksan-Saffet Rona, M.V. Yayınevleri

Ortaokul III. Sınıf²¹⁸

Kurani Kerimden Ayetler, Prof. Y. Z.Yürükan, M.V. Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış Matbaa ve Kütüphanesi

Orta Ticaret Okulları I. Sınıf²¹⁹

Din Dersleri I., Halit Aksan–Saffet Rona, Ders Kitapları, İst.

Orta Ticaret Okulları II. Sınıf²²⁰

Din Dersleri II., Halit Aksan–Saffet Rona, Ders Kitapları, İst

Erkek Orta Sanat Okulları ve Sanat Enstitüleri I. Sınıf²²¹

²¹⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 3 Ekim 1949, cilt:12, sayı:558, s.122

*Tebliğler Dergisinde 1950–56 yılları arasında yardımcı ders kitapları kaydına rastlanmamıştır.

²¹⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Kasım 1957, cilt:20, sayı:980, s.187

²¹⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Kasım 1957, cilt:20, sayı:980, s.189

²¹⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Kasım 1957, cilt:20, sayı:980, s.190

²¹⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Kasım 1957, cilt:20, sayı:980, s.190

²²⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Kasım 1957, cilt:20, sayı:980, s.190

Din Dersleri I., Halit Aksan–Saffet Rona, Ders Kitapları, İst

Erkek Orta Sanat Okulları ve Sanat Enstitüleri II. Sınıf²²²

Din Dersleri II., Halit Aksan–Saffet Rona, Ders Kitapları, İst

7/1/1958 tarih ve 611.2/00290 sayılı Maarif Vekaleti Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Mustafa Sabri Sözeri tarafından hazırlanıp yayımlanmış olan “*Din Dersleri I.inci Kitap I.inci Kısmı*” adlı eserin ortaokulların birinci sınıflarının din dersleri için yardımcı ders kitabı olarak kabul edilmiştir.²²³

18/8/1958 tarihli ve 611.1/11024 sayılı Maarif Vekaleti Yayım Müdürlüğünün valiliklere gönderdiği genelgesi ile 1958–59 Öğretim Yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

İlkokul 4. Sınıf²²⁴

Allah’ı Öğreniyorum, Naime Halit Yaşaroğlu, A.H.Yaşaroğlu Kitapçılık

Hz. Muhammed’i Öğreniyorum, Naime Halit Yaşaroğlu, A.H.Yaşaroğlu Kitp.

İlkokul 5. Sınıf²²⁵

Allah’ı Öğreniyorum, Naime Halit Yaşaroğlu, A.H.Yaşaroğlu Kitapçılık

Hz. Muhammed’i Öğreniyorum, Naime Halit Yaşaroğlu, A.H.Yaşaroğlu Kitp.

1957 yılında okutulan **Ortaokul I.Sınıf** yardımcı kitaplarına 18/8/1958²²⁶’de M. Sabri Sözeri’nin hazırlamış olduğu M.V Yayınları tarafından yayımlanan “*Din Dersleri I Kitap*” adlı kitap ilave edilmiştir. **Ortaokul II.**²²⁷ ve **Ortaokul III. Sınıf**²²⁸ yardımcı ders kitapları aynen okutulmuştur.

²²¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Kasım 1957, cilt:20, sayı:980, s.199

²²²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Kasım 1957, cilt:20, sayı:980, s.200

²²³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Ocak 1958, cilt:21, sayı:989, s.2

²²⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Ağustos 1958, cilt:21, sayı:1018, s.130

²²⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Ağustos 1958, cilt:21, sayı:1018, s.131

²²⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Ağustos 1958, cilt:21, sayı:1018, s.133

²²⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Ağustos 1958, cilt:21, sayı:1018, s.135

²²⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Ağustos 1958, cilt:21, sayı:1018, s.136

Bir önceki yıla göre **Orta Ticaret Okulları I.**²²⁹ **Orta Ticaret Okulları II. Sınıf**²³⁰ yardımcı ders kitaplarında her hangi bir değişiklik yapılmamıştır. Erkek Orta Sanat Okulları ve Sanat Enstitülerine ait yardımcı ders kitapları ise belirtilmemiştir.

15/11/1958 tarihli 611.2./520–14805 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile İbrahim Olgun tarafından Orta ve muadili okulların I.sınıfları için hazırlanan “*Din Dersleri I*” adlı kitabın yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²³¹

16/5/1959 tarihli ve 616/07500 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Fikri Aksoy’un hazırladığı, yayımladığı “*On Derste Kuran Alfabeti*” adlı eserin İmam Hatip Okulları I.Devre I.sınıflarının Kuran dersleri için yardımcı kitap olarak tavsiyesi uygun görülmüştür.²³²

11/8/1959 tarihli ve 611.1/1–11347 sayılı Maarif Vekaleti Yayın Müdürlüğü tarafından valiliklere gönderilen genelgede; 1959–60 Öğretim yılına mahsus olmak üzere ilk ve orta dereceli okullar için ders kitapları dışında öğrencilerin faydalanabilecekleri yardımcı kitaplar ve ders araçları bu listede gösterilmiştir.

Öğrenciler bu kitapları ve ders araçlarını almaya doğrudan doğruya veya dolayısıyla mecbur tutulamazlar.

Arzu eden öğrenciler, bunları satın alabilecekleri gibi, öğretmenler de bu kitaplardan ve ders araçlarından lüzumlu gördüklerini sınıf, atölye ve okul kitaplıklarında bulundurabilirler.²³³

24/8/1959’ da **İlkokul 4. Sınıf**²³⁴ ve **İlkokul 5. Sınıf**²³⁵ yardımcı ders kitapları aynen kalmış, yine adı geçen bu kitaplar; **27/11/1961**²³⁶, **14/5/1962**²³⁷, **6/5/1963**²³⁸, **18/5/1964**²³⁹, **17/5/1965**²⁴⁰, **16/5/1966**²⁴¹, **21/8/1967**²⁴² okutulmaya devam edilmiştir.

²²⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Ağustos 1958, cilt:21, sayı:1018, s.143

²³⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Ağustos 1958, cilt:21, sayı:1018, s.143

²³¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 24 Kasım 1958, cilt:21, sayı:1032, s.203

²³²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Mayıs 1959, cilt:22, sayı:1057, s.49

²³³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 24 Ağustos 1959, cilt:22, sayı:1071, s.103

²³⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 24 Ağustos 1959, cilt:22, sayı:1071, s.107

²³⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 24 Ağustos 1959, cilt:22, sayı:1071, s.108

²³⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 27 Kasım 1961, cilt:24, sayı:1181, s.173,174

²³⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203, s.70,71

Ortaokul I. Sınıf²⁴³ kitaplarına Ahmet Okutan' nın hazırladığı M.V. Yayınevleri ve Arif Bolat Kitabevi tarafından yayımlanan “*Din Dersleri I.*” ve İbrahim Olgun'un hazırladığı M.V. Yayınevleri Tan Kitaplığı tarafından yayımlanan “*Din Dersleri I.*” adlı eserler ilave edilmiştir.

Ortaokul II. Sınıf²⁴⁴ kitaplarına Ahmet Okutan'ın hazırladığı M.V.Yayınevleri ve Arif Bolat Kitabevi'nin yayımladığı “*Din Dersleri II.*” ve İbrahim Olgun'un hazırladığı M.V.Yayınevleri ve Tan Kitaplığı tarafından yayımlanan “*Din Dersleri II.*” adlı eserler ilave edilmiştir.

Ortaokul Üçüncü Sınıf²⁴⁵

Kurani Kerimden Ayetler, Prof. Y. Z.Yürükan, M.V. Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış Matbaa ve Kütüphanesi

Orta Ticaret Okulları Birinci Sınıf²⁴⁶

Din dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, Ders Kitapları T.L.Ş.

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.V.Yayınevleri, Arif Bolat Kitabevi

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.V.Yayınevleri, Tan Kitaplığı

Orta Ticaret Okulları İkinci Sınıf²⁴⁷

Din dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, Ders Kitapları T.L.Ş.

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.V.Yayınevleri, Arif Bolat Kitabevi

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.V.Yayınevleri, Tan Kitaplığı

²³⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Mayıs 1963, cilt:26, sayı:1254, s.70,71

²³⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Mayıs 1964, cilt:27, sayı:1296, s.154,155

²⁴⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mayıs 1965, cilt:28, sayı:1365, s.178,179

²⁴¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1966, cilt:29, sayı:1404, s.132,133

²⁴²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Ağustos 1967, cilt:30, sayı:1466, s.254,156

²⁴³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 24 Ağustos 1959, cilt:22, sayı:1071, s.110

²⁴⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 24 Ağustos 1959, cilt:22, sayı:1071, s.112

²⁴⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 24 Ağustos 1959, cilt:22, sayı:1071, s.114

²⁴⁶M.E.B.Tebliğler Dergisi, 24 Ağustos 1959, cilt:22, sayı:1071, s.121

²⁴⁷M.E.B.Tebliğler Dergisi, 24 Ağustos 1959, cilt:22, sayı:1071, s.121

23/12/1959 tarihli ve 616.1/1-17009 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Abdullah Öztaş (Halacoğlu) tarafında yazılarak yayımlanmış bulunan “*Din Dersleri I-II*” adlı kitaplar incelenmiş ve ortaokullar için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁴⁸

11/10/1960 tarihli ve 611.2-13586 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Dursun Güney tarafından yazılan “*Din Dersleri I.*” adlı eserin, Orta ve Muadil okulların I.sınıfları için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁴⁹

29/7/1961 tarihli ve 616.2/545 12548 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Dursun Güney tarafından yazılan yayımlanan “*Din dersleri II*” adlı eserin Orta ve muadili okulların II. sınıfları için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁵⁰

27/11/1961 tarih ve 611.3/17534 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile 1961–1962 Öğretim Yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Birinci Sınıf²⁵¹

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, İnkılap Kitabevi,İstanbul

Din Dersleri I., Mehmet Hocoğlu, Bütün K.ve K.Kozan

Din Dersleri, Dursun Güney, Ahmet Halit Y.O.K.İstanbul

²⁴⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Aralık 1959, cilt:22, sayı:1089, s.212

²⁴⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Ekim 1960, cilt:23, sayı:1125, s.111

²⁵⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Ağustos 1961, cilt:24, sayı:1168, s.121

²⁵¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 27 Kasım 1961, cilt:24, sayı:1181, s.176

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları İkinci Sınıf²⁵²

Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri II., Abdullah Halaçoğlu, Hüseyin Saygılı K.,Kozan

Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K.evi, İst

Din Dersleri II., Dursun Güney, Ahmet Halit Y.O.K.İstanbul

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Üçüncü Sınıf²⁵³

Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y. Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.,İst

14/5/1962 tarih ve 611/2–7077 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile 1962–1963 Öğretim Yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Birinci Sınıf²⁵⁴

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri

²⁵²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 27 Kasım 1961, cilt:24, sayı:1181, s.178,179

²⁵³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 27 Kasım 1961, cilt:24, sayı:1181, s.181

²⁵⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203, s.73

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, Bütün K.ve K.Kozan

Din Dersleri I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap Kitabevi, İstanbul

Din Dersleri, Dursun Güney, Ahmet Halit Y.O.K. İst.

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları İkinci Sınıf²⁵⁵

Kuranı Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst

Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst

Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, Cağaloğlu Yayınevi, İstanbul

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri

Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, Hüseyin Saygılı K.Evi, Kozan

Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K., İst

Din Dersleri II., Dursun Güney, Ahmet Halit Y.O.K., İstanbul

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Üçüncü Sınıf²⁵⁶

Kuranı Kerimden Ayetler, Prof.Y. Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M. ve K.,İst

6/5/1963 tarih ve 611/2–7982 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile 1963–1964 Öğretim Yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

²⁵⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203, s.75,76

²⁵⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203, s.78

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Birinci Sınıf²⁵⁷

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst
Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst
Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri
Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst
Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri
Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, Bütün K.ve K.Kozan
Din Dersleri I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap Kitabevi, İstanbul
Din Dersleri, Dursun Güney, Ahmet Halit Y.O.K. İst.

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları İkinci Sınıf²⁵⁸

Kur'anı Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri
Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst
Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst
Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, Çağaloğlu Yayınevi, İstanbul
Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst
Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri
Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, Hüseyin Saygılı K.Evi, Kozan
Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K., İstanbul
Din Dersleri II., Dursun Güney, Ahmet Halit Y.O.K., İstanbul

²⁵⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Mayıs 1963, cilt:26, sayı:1254, s.73

²⁵⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Mayıs 1963, cilt:26, sayı:1254, s.75,76

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Üçüncü Sınıf²⁵⁹

Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y. Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M. ve K.,İst

1/10/1963 tarihli ve 611.3-15464 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile İbrahim Beğen tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Türk Gencinin Din Dersleri I-II*” adlı eser ortaokullarımızın 1.ve 2.sınıfları için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁶⁰

18/5/1964 tarih ve 611/2–5968 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile 1964–1965 Öğretim Yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Birinci Sınıf²⁶¹

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, Bütün K.ve K.Kozan

Din Dersleri I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap Kitabevi, İstanbul

Din Dersleri, Dursun Güney, Ahmet Halit Y.O.K. İst.

Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, Cağaloğlu Yayınevi, İst.

²⁵⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Mayıs 1963, cilt:26, sayı:1254, s.78

²⁶⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Ekim 1963, cilt:26, sayı:1275, s.215

²⁶¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Mayıs 1964, cilt:27, sayı:1296, s.157

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları İkinci Sınıf²⁶²

Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst

Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst

Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, Çağaloğlu Yayınevi, İstanbul

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri

Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, Hüseyin Saygılı K.Evi, Kozan

Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K., İst

Din Dersleri II., Dursun Güney, Ahmet Halit Y.O.K., İstanbul

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Üçüncü Sınıf²⁶³

Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M. ve K.,İst

20/11/1964 tarihli ve 660–16382 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Dr. Ali Kemal Belviranlı tarafından hazırlanan Selçuk Yayınlarının yayımladığı “*Kuran Rehberi*” adlı eser İmam-hatip Okullarının birinci sınıflarının Kuran dersleri için yardımcı kitap olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁶⁴

17/5/1965 tarih ve 611/2–6496 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile 1965–1966 Öğretim Yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

²⁶²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Mayıs 1964, cilt:27, sayı:1296, s.159,160

²⁶³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Mayıs 1964, cilt:27, sayı:1296, s.162

²⁶⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Aralık 1964, cilt:27, sayı:1336, s.277

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Birinci Sınıf²⁶⁵

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst
Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst
Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri
Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst
Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.
Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, Fethi Kitabevi,Afyon
Din Dersleri I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul
Din Dersleri, Dursun Güney, Akif H. Cağ.C.N.İst.
Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, Cağaloğlu Yayımevi, İst.

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları İkinci Sınıf²⁶⁶

Kuramı Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri
Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst
Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst
Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, Cağaloğlu Yayınevi, İstanbul
Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst
Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.
Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, Fetih Kitabevi, Sultandağ, Afyon
Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K., İst
Din Dersleri II., Dursun Güney, Akif H.Cağ. İstanbul

²⁶⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mayıs 1965, cilt:28, sayı:1365, s.181

²⁶⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mayıs 1965, cilt:28, sayı:1365, s.183,184

Ortaokul, Ticaret Orta, Kız, Erkek Sanat Orta ve Yapı Ortaokulları Üçüncü Sınıf²⁶⁷

Kur'anı Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M. ve K.,İst

16/5/1966 tarih ve 611/2-6413 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1966-1967 öğretim yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları Birinci Sınıf²⁶⁸

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, Fethi Kitabevi, Afyon

Din Dersleri I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul

Din Dersleri, Dursun Güney, Akif H. Cağ.C.N.İstanbul

Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, Cağaloğlu, İstanbul

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları İkinci Sınıf²⁶⁹

Kur'anı Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst

Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst

Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, Cağaloğlu Yayınevi, İstanbul

²⁶⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mayıs 1965, cilt:28, sayı:1365, s.186

²⁶⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1966, cilt:29, sayı:1404, s.135

²⁶⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1966, cilt:29, sayı:1404, s.137,138

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.

Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, Fetih Kitabevi, Afyon

Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K., İst

Din Dersleri II., Dursun Güney, Akif H.Cağ.C.N., İstanbul

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları Üçüncü Sınıf²⁷⁰

Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M. ve K., İst.

20/6/1967 tarihli ve 611-3-07869 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Ahmet Lütfü Kazancı tarafından hazırlanan, İrfan Yayınevi tarafından yayımlanan “İslam’da İrade Kaza ve Kader” adlı eserin, İmam-Hatip_Okullarının III. sınıflarının Akaid derslerine yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁷¹

21/8/1967²⁷² tarih ve 611.3-11369 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1967-1968 öğretim yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları Birinci Sınıf²⁷³

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon

²⁷⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1966, cilt:29, sayı:1404, s.140

²⁷¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Temmuz 1967, cilt:30, sayı:1463, s.237

²⁷²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Ağustos 1967, cilt:30, sayı:1466, s.254,156

²⁷³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Ağustos 1967, cilt:30, sayı:1466, s.259

Din Dersleri I., Mehmet Hocaoglu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul

Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul

Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, Çağaloğlu, İstanbul

Kur'an-ı Kerim'den Ayetler, Prof. Y.Ziya Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları İkinci Sınıf²⁷⁴

Kuranı Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst

Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst

Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, Çağaloğlu Yayınevi, İstanbul

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.

Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü Kitabevi, Afyon

Din Dersleri II., Mehmet Hocaoglu, İnkılap K., İst

Din Dersleri II., Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul

18/10/1967 tarihli ve 611.3–133824 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri genel Müdürlüğü genelgesi ile Selçuk Eraydın ve Yaşar Kandemir'in birlikte hazırladıkları, İrfan yayınevi tarafından yayımlanan "*Din bilgisi I-II*" adlı eserlerin, ortaokulların I. ve II. sınıfları için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁷⁵

30/11/1967 tarihli ve 611.3–16500 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Ömer Okutan ve Gülten Okutan tarafından hazırlanan, Arif Bolat Kitabevi'nin yayımladığı "*Din Bilgisi I- II*" adlı kitaplar ilkokulların 4–5. sınıfları için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁷⁶

²⁷⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Ağustos 1967, cilt:30, sayı:1466, s.262

²⁷⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Ekim 1967, cilt:30, sayı:1474, s.374

²⁷⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Aralık 1967, cilt:30, sayı:1483, s.445

17/12/1967 tarihli ve 611.3–17142 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile İstanbul İmam-Hatip Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni Hayati Ülkü tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Oruç ve Zekat*” adlı eser İmam-Hatip Okullarının II. sınıflarında yardımcı kitap olarak okutulması uygun görülmüştür.²⁷⁷

20/5/1968 tarihli ve 61172–7872 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1968–1969 öğretim yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf²⁷⁸

Allah’ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed’i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

Din Bilgisi I, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

İlkokul Beşinci Sınıf²⁷⁹

Allah’ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed’i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

Din Bilgisi II, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları Birinci Sınıf²⁸⁰

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon

²⁷⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 05 Şubat 1968, cilt:31, sayı:1487, s.32

²⁷⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1968, cilt:31, sayı:1502, s.184

²⁷⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1968, cilt:31, sayı:1502, s.186

²⁸⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1968, cilt:31, sayı:1502, s.189

Din Dersleri I., Mehmet Hocaoglu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul

Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul

Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, Şükrü Başar,Uğur Kitap, Ankara

Kuran-ı Kerim'den Ayetler, Prof. Y.Ziya Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri

Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları Birinci Sınıf²⁸¹

Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst

Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst

Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, Uğur Kitap, Ankara

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.

Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon

Din Dersleri II., Mehmet Hocaoglu, İnkılap K., İst

Din Dersleri II., Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul

Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir- Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.

4/6/1968 tarihli ve 666.2/615–08633 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Hayati Ülkü tarafından hazırlanan, Yağmur Yayınevinin yayımladığı “*Din Dersleri I-II*” adlı eserler ortaokulların I. ve II. sınıfları için yardımcı ders kitabı olarak uygun görülmüştür.²⁸²

23/7/1968 tarihli ve 611.3–11765 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Hayati Ülkü tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Hac ve Kurban*” adlı eserin İmam-Hatip Okullarının III. sınıflarına yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁸³

²⁸¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1968, cilt:31, sayı:1502, s.192

²⁸²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Temmuz 1968, cilt:31, sayı:1513, s.369

²⁸³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 09 Eylül 1968, cilt:31, sayı:1519, s.415

7/3/1969 tarihli ve 611.3-04052 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Abdurrahman Azzam'dan Hayrettin Karaman'ın dilimize çevirdiği, Yağmur Yayınevlerinin yayımladığı “*Resul-i Ekrem'in Örnek Ahlakı*” adlı eser İmam-Hatip Okullarının Siyer ve Ahlak dersleri için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁸⁴

20/3/1969 tarih ve 611.3/179-04910 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Ahmet Hamdi Akseki tarafından yazılan, Diyanet İşleri Başkanlığınca yayımlanan “*İslam Dini*” adlı eserin İmam-Hatip Okulları din dersleri için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁸⁵

26/5/1969 tarih ve 611/2-7872 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1969-1970 öğretim yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf²⁸⁶

Din Bilgisi I, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

İlkokul Beşinci Sınıf²⁸⁷

Din Bilgisi II, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları birinci Sınıf²⁸⁸

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

²⁸⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Nisan 1969, cilt:32, sayı:1549, s.109

²⁸⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Nisan 1969, cilt:32, sayı:1549, s.109

²⁸⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Mayıs 1969, cilt:32, sayı:1556, s.182

²⁸⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Mayıs 1969, cilt:32, sayı:1556, s.184

²⁸⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Mayıs 1969, cilt:32, sayı:1556, s.187

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri
Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst
Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.
Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon
Din Dersleri I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul
Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, Şükrü Başar,Uğur Kitap, Ankara
Kuran-ı Kerim'den Ayetler, Prof. Y.Ziya Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri
Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.
Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst
Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları birinci Sınıf²⁸⁹
Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri
Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst
Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst
Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, Uğur Kitap, Ankara
Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst
Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.
Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon
Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K., İst
Din Dersleri II., Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.
Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst.

²⁸⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Mayıs 1969, cilt:32, sayı:1556, s.190

4/8/1969 tarihli ve 12923–611.2/629 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Süheyla Cankat tarafından hazırlanan, Minnetoğlu Kitapevinin yayımladığı “Ortaokullar için Din Bilgisi II” adlı eser orta okulların ikinci sınıfları için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁹⁰

4/8/1969 tarihli ve 12925–611.2/629 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Süheyla Cankat tarafından hazırlanan, Minnetoğlu Kitapevinin yayımladığı “Ortaokullar için Din Bilgisi I” adlı eser orta okulların birinci sınıfları için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.²⁹¹

18/9/1969 tarihli ve 15288 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Halil Ziya Erce tarafından hazırlanan, yayımlanan “İslam’da Kaza ve Kader” adlı eser İmam-hatip Okullarının I.devre 3.sınıfı için yardımcı ders kitabı olarak kabul edilmesi uygun görülmüştür.²⁹²

25/5/1970 tarihli ve 611/2–08710 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1970–1971 öğretim yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf²⁹³

Din Bilgisi I, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Allah’ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed’i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

İlkokul Beşinci Sınıf²⁹⁴

Din Bilgisi II, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst

Allah’ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed’i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

²⁹⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 11 Ağustos 1969, cilt:32, sayı:1567, s.305

²⁹¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 11 Ağustos 1969, cilt:32, sayı:1567, s.308

²⁹²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 27 Ekim 1969, cilt:32, sayı:1578, s.396

²⁹³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608, s.172

²⁹⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608, s.174

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları Birinci Sınıf²⁹⁵

- Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst
Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst
Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri
Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst
Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.
Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon
Din Dersleri I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul
Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, Şükrü Başar,Uğur Kitap, Ankara
Kuran-ı Kerim'den Ayetler,Prof. Y.Ziya Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri
Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.
Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst
Orta Okullar için Din Dersleri I., Süheyla Cankat, Mimetoğlu Yayınları, İst.

Ortaokul, Ticaret Sanat ve Yapı Orta Okulları İkinci Sınıf²⁹⁶

- Kuramı Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri
Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst
Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst
Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen-Şükrü Başar,Uğur Kitap, Ank.
Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst
Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.
Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon
Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K., İst

²⁹⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608, s.177

²⁹⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608, s.180

Din Dersleri II., Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul

Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.

Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst.

Din Dersleri II., Süheyla Cankat, Mimetoğlu Yayınları, İst

15/5/1972 tarihli ve 611/2-5191 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1972-1973 öğretim yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf²⁹⁷

Din Bilgisi I, Ömer Okutan- Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hiz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

İlkokul Beşinci Sınıf²⁹⁸

Din Bilgisi II, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hiz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

Ortaokul, Ticaret, Sanat ve Yapı Orta Okulları Birinci Sınıf²⁹⁹

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon

Din Dersleri I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul

²⁹⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698, s.117

²⁹⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698, s.119

²⁹⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698, s.122

Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, İ. Beğen Yenimahalle, Ank.
Kuran-ı Kerim'den Ayetler, Prof. Y.Ziya Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri
Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.
Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst
Orta Okullar için Din Dersleri I., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara
Ortaokul, Ticaret, Sanat ve Yapı Orta Okulları İkinci Sınıf ³⁰⁰
Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri
Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst
Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst
Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, İ. Beğen Yenimahalle, Ankara
Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst
Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.
Din Bilgisi II., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon
Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K., İst
Din Dersleri II., Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, Babıali Cad., İst.
Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst.
Din Dersleri II., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

14/5/1973 tarihli ve 611/2–5191 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1973–1974 öğretim yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

³⁰⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698, s.125

İlkokul Dördüncü Sınıf³⁰¹

Din Bilgisi I, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hız Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

İlkokul Beşinci Sınıf³⁰²

Din Bilgisi II, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş., İstanbul

Hız Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş., İst.

Ortaokul, Ticaret, Sanat ve Yapı Orta Okulları Birinci Sınıf³⁰³

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders M.K.İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y. ve Fil Yay.

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü- Ünlü K., Afyon

Din Bilgisi I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul

Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul

Türk Gençinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, İ. Beğen Yenimahalle, Ank.

Kuran-ı Kerim'den Ayetler, Prof. Y.Ziya Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri

Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.

Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst

Orta Okullar için Din Dersleri I., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

³⁰¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.191

³⁰²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.193

³⁰³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.196

Ortaokul, Ticaret, Sanat ve Yapı Orta Okulları İkinci Sınıf³⁰⁴

Kuranı Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst

Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst

Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, İ. Beğen Yenimahalle, Ank.

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.

Din Dersleri II., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon

Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap K., İst

Din Dersleri II., Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul

Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, Babıali Cad., İst.

Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst.

Din Dersleri II., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

20/5/1974 tarihli ve 611/2–4710 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1974–1975 öğretim yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf³⁰⁵

Din Bilgisi I, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hız Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

İlkokul Beşinci Sınıf³⁰⁶

Din Bilgisi II, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

³⁰⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.199

³⁰⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790, s.180

³⁰⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790, s.181

Hız. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

Ortaokul, Ticaret, Sanat ve Yapı Ortaokulları Birinci Sınıf³⁰⁷

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.,İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.,İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y. ve Fil Yay.

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü- Ünlü K., Afyon

Din Bilgisi I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul

Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul

Türk Gençinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, İ.Beğen Yenimahalle, Ank.

Kuran-ı Kerim'den Ayetler, Prof. Y.Ziya Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri

Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.

Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst

Orta Okullar için Din Dersleri I., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okullar İçin Din Bilgisi I, İ.Ersöz-Y.Derin –H.Bağcı, Şamil Yay., İst.

Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi I, Sabri Özdemir, Ulus, Ank.

Ortaokul, Ticaret, Sanat ve Yapı Ortaokulları İkinci Sınıf³⁰⁸

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst

Din Dersleri II, Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst

Din Dersleri II, Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K., İst

Din Dersleri II, İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y. ve Fil Yay.

Din Dersleri II, Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü- Ünlü K., Afyon

Din Bilgisi I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap Kitabevi, İstanbul

³⁰⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790, s.184

³⁰⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790, s.187

Din Dersleri II, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Türk Gençinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, İ. Beğen Yenimahalle, Ank.
Kuran-ı Kerim'den Ayetler, Prof. Y.Ziya Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri
Din Bilgisi II, Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.
Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst
Orta Okullar için Din Dersleri II, Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara
Orta Okullar İçin Din Bilgisi II, İ.Ersöz-Y.Derin-H.Bağcı, Şamil Yay., İst.
Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi II, Sabri Özdemir, Ulus, Ank.

5/5/1975 tarihli ve 05469 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1975–1976 öğretim yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulacak yardımcı din bilgisi ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf³⁰⁹

Din Bilgisi I, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.
Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul
Hz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

İlkokul Beşinci Sınıf³¹⁰

Din Bilgisi II, Ömer Okutan-Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst
Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul
Hz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

Ortaokul, Ticaret, Sanat ve Yapı Orta Okulları Birinci Sınıf³¹¹

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K.İst
Din Dersleri I., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst
Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri

³⁰⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 5 Mayıs 1975, cilt:38, sayı:1848, s.222

³¹⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 5 Mayıs 1975, cilt:38, sayı:1848, s.223

³¹¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 5 Mayıs 1975, cilt:38, sayı:1848, s.226

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K.İst
Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y. ve Fil Yay.
Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü- Ünlü K., Afyon
Din Bilgisi I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitapevi, İstanbul
Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, İ.Beğen Yenimahalle, Ank.
Kuran-ı Kerim'den Ayetler, Prof. Y.Ziya Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri
Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Yayınevi, İst.
Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst
Orta Okullar için Din Dersleri I., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara
Orta Okullar İçin Din Bilgisi I, İ.Ersöz-Y.Derin-H.Bağcı, Şamil Yay., İst.
Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi I, Sabri Özdemir, Nur Dağt., Ank.
Ortaokul, Ticaret, Sanat ve Yapı Orta Okulları İkinci Sınıf³¹²
Kurani Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri
Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst
Din Dersleri II., Halit Aksan-Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst
Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, İ. Beğen Yenimahalle, Ank.
Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K.İst
Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.
Din Dersleri II., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon
Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İst
Din Dersleri II., Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir-Selçuk Eraydın, İrfan Y.-Babıali cad., İst.
Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst.

³¹²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 5 Mayıs 1975, cilt:38, sayı:1848, s.229

Din Dersleri II., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okullar İçin Din Bilgisi II, İ.Ersöz-Y.Derin–H.Bağcı, Şamil Yay., İst.

Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi II, Sabri Özdemir,Nur Dağt., Ank.

8/12/1975 tarihli ve 13127 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile aşağıda isimleri, yazarları ve atış adresleri bulunan kitaplar ilkokulların 4.ve 5.sınıf Ahlak Dersleri için yardımcı ders kitabı olarak kabul edilmiştir.³¹³

Ahlak Dersleri 4, Yılmaz Özdemir– Ali Çizmeli, Çizmeli Y., Ankara

Ahlak Dersleri 5, Yılmaz Özdemir– Ali Çizmeli, Çizmeli Y.,Ankara

Ahlak Dersleri 4, H. Küçük-V. Kabahasanoğlu-Nurettin Gençalioğlu, İrfan Y., İst.

Ahlak Dersleri 4, H. Küçük-V. Kabahasanoğlu-Nurettin Gençalioğlu, İrfan Y., İst.

Ahlak Dersleri 4, Saide Subaşı Ögdün, Gül Yayınevi, Ankara

Ahlak Dersleri 4, Dr. Hasan Ali Koçer-Halil Karlık-Vehbi Gübe, Koçer Y., Ank.

Ahlak Dersleri 5, Dr. Hasan Ali Koçer- Halil Karlık- Vehbi Gübe, Koçer Y., Ank.

Ahlak 4, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoglu, Gül Yayınevi, Ankara

Ahlak 5, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoglu, Gül Yayınevi, Ankara

Ahlak 4, Mehmet Narin– İsmail Bayraktar, Şamil Yayınevi, İstanbul

Ahlak 5, Mehmet Narin– İsmail Bayraktar, Şamil Yayınevi, İstanbul

8/12/1975 tarihli ve 13126 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile aşağıda isimleri, yazarları ve satış adresleri bulunan kitaplar ortaokulların I, II ve III. sınıf Ahlak Dersleri için yardımcı ders kitabı olarak kabul edilmiştir.³¹⁴

Ahlak Dersleri 1, Mevlüt Uysal- Reşit Aklan, Görüş Yayınları, İstanbul

Ahlak Dersleri 2, Mevlüt Uysal- Reşit Aklan, Görüş Yayınları, İstanbul

³¹³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Aralık 1975, cilt:38, sayı:1864, s.506

³¹⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Aralık 1975, cilt:38, sayı:1864, s.507

Ahlak Dersleri 3, Mevlüt Uysal- Reşit Aklan, Görüş Yayınları, İstanbul

Ahlak 1, Selman Erdem- İbrahim Olgun- İsmet Parmaksızoğlu, Remzi K.evi, İst.

Ahlak 2, Selman Erdem- İbrahim Olgun- İsmet Parmaksızoğlu, Remzi K.evi, İst.

Ahlak 3, Selman Erdem- İbrahim Olgun- İsmet Parmaksızoğlu, Remzi Ki.evi, İst.

Ahlak Dersleri 1, Necdet Eroğlu- Ergun Gültekin, İnkılap ve Aka Kitabevi, İst.

Ahlak Dersleri 2, Necdet Eroğlu- Ergun Gültekin, İnkılap ve Aka Kitabevi, İst.

Ahlak Dersleri 3Necdet Eroğlu-Ergun Gültekin-Hasan Yücel, İnkılap, Aka K., İst.

Ahlak Dersleri 1,H. Küçük-Vahap Kabahasanoğlu-Mürşide Özkul, İrfan Y, İst.

Ahlak Dersleri 2,H. Küçük-Vahap Kabahasanoğlu-Mürşide Özkul, İrfan Y, İst.

Ahlak Dersleri 3,H. Küçük- Vahap Kabahasanoğlu-Mürşide Özkul, İrfan Y., İst.

Ahlak Dersleri 1, H.A. Koçer-Halil Karlık-A.Yüzendağ-S.Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak Dersleri 2, H.A. Koçer-H. Karlık-A.Yüzendağ-S. Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak Dersleri 3, H.A. Koçer-H. Karlık-A.Yüzendağ-S. Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak 1, Emin Işık- Ahmet Tekin- Yaşar Erol, Anda Dağıtım, İstanbul

Ahlak 2, Emin Işık- Ahmet Tekin- Yaşar Erol, Anda Dağıtım, İstanbul

Ahlak 3, Emin Işık- Ahmet Tekin- Yaşar Erol, Anda Dağıtım, İstanbul

Ahlak Dersleri 1, Hüseyin Algül- Fahri Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul

Ahlak Dersleri 2, Hüseyin Algül- Fahri Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul

Ahlak Dersleri 3, Hüseyin Algül- Fahri Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul

Ahlak 1, Süheyla Cankat- Vural Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Ahlak 2, Süheyla Cankat- Vural Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Ahlak 3, Süheyla Cankat- Vural Okur, Gül Yayınevi, Ankara

10/5/1976 tarihli ve 611-2 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1976-1977 öğretim yılı ilk ve orta okul yardımcı ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf³¹⁵

Din Bilgisi:

Din Bilgisi I, Ömer Okutan- Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 4, Yılmaz Özdemir-Ali Çizmeli, Çizmeli Y., Ankara

Ahlak Dersleri 4, H. Küçük-V. Kabahasanoğlu-Nurettin Gençalioglu, İrfan Y., İst.

Ahlak Dersleri 4, Saide Subaşı Ögdün, Gül Yayınevi, Ankara

Ahlak Dersleri 4, Dr.Hasan Ali Koçer- H. Karlık- Vehbi Gübe, Koçer Y., Ank.

Ahlak 4, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoglu, Gül Yay., Ankara

Ahlak 4, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Şamil Yayınevi, İstanbul

İlkokul Beşinci Sınıf³¹⁶

Din Bilgisi:

Din Bilgisi II, Ömer Okutan- Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 5, Yılmaz Özdemir- Ali Çizmeli, Çizmeli Y., Ankara

Ahlak Dersleri 5, H. Küçük-V. Kabahasanoğlu-Nurettin Gençalioglu, İrfan Y., İst.

Ahlak Dersleri 5, Dr.Hasan Ali Koçer- H. Karlık- Vehbi Gübe, Koçer Yay., Ank.

Ahlak 5, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoglu, Gül Yay., Ankara

Ahlak 5, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Şamil Yayınevi, İstanbul

³¹⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Mayıs 1976, cilt:39, sayı:1885, s.157,158

³¹⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Mayıs 1976, cilt:39, sayı:1885, s.158,159

Orta Okul Meslek ve Yapı Ortaokulları Birinci Sınıf³¹⁷

Din Dersleri:

- Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K., İst
Din Dersleri I., Halit Aksan- Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş., İst
Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri
Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K., İst
Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y. ve Fil Yay.
Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu- A.Ruhi Ünlü- Ünlü K., Afyon
Din Bilgisi I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul
Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, İbrahim Beğen , Yenimahalle, Ank.
Kuran-ı Kerim'den Ayetler, Prof. Y.Ziya Yürükhan, M.E.B.Yayınevleri
Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir- Selçuk Eraydın, Anda Dağıtım, İst.
Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst
Orta Okullar için Din Dersleri I., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara
Orta Okullar İçin Din Bilgisi I, İ. Ersöz- Y.Derin– H.Bağcı, Şamil Yay., İst.
Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi I, Sabri Özdemir, Ank.

Ahlak Dersi:

- Ahlak Dersleri 1, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Görüş Yayın., İstanbul
Ahlak 1, S. Erdem-İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Remzi Kitabevi, İstanbul
Ahlak Dersleri 1, N. Eroğlu- E. Gültekin, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul
Ahlak Dersleri 1, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu- M. Özkul, İrfan Yayınevi, İst.
Ahlak Dersleri 1, H.Ali Koçer- H.Karlık- A. Yüzendağ-S. Doğdu, Koçer Y., Ank.
Ahlak 1, E. Işık- A.Tekin- Y. Erol, Anda Dağıtım. İstanbul

³¹⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Mayıs 1976, cilt:39, sayı:1885, s.160

Ahlak Dersleri 1, H. Algül- F. Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul

Ahlak 1, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okul Meslek ve Yapı Ortaokulları İkinci Sınıf³¹⁸

Din Dersleri:

Kur'anı Kerimden Ayetler, Prof.Y.Z.Yürükan, M.E.B.Yayınevleri

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst

Din Dersleri II., Halit Aksan- Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst

Türk Gençinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, İbrahim Beğen Yenimahalle, Ank.

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K., İst

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.ve Fil Y., İst.

Din Dersleri II., Abdullah Halaçoğlu- A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon

Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İst

Din Dersleri II., Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul

Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir- Selçuk Eraydın, Anda Dağıtım, İst.

Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst.

Din Dersleri II., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okullar İçin Din Bilgisi 2, İ.Ersöz- Y. Derin- H. Bağcı, Şamil Yay., İst.

Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi 2, Sabri Özdemir, Ank.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 2, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Görüş Yayın., İstanbul

Ahlak 2, S. Erdem-İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Remzi Kitabevi, İstanbul

Ahlak Dersleri 2, N. Eroğlu- E. Gültekin, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul

Ahlak Dersleri 2, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu- M. Özkul, İrfan Yayınevi, İst.

Ahlak Dersleri 2, H.Ali Koçer- H.Karlık-A. Yüzendağ-S. Doğdu, Koçer Y., Ank.

³¹⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Mayıs 1976, cilt:39, sayı:1885, s.161,162

Ahlak 2, E. Işık- A.Tekin- Y. Erol, Anda Dağıtım. İstanbul

Ahlak Dersleri 2, H. Algül- F. Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul

Ahlak 2, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okul Meslek ve Yapı Ortaokulları Üçüncü Sınıf³¹⁹

Din Dersleri: Üçüncü sınıfta din dersleri yardımcı ders kitabı yok.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 3, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Görüş Yayın., İstanbul

Ahlak 3, S. Erdem-İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Remzi Kitabevi, İstanbul

Ahlak Dersleri 3, N. Eroğlu-H. Yücel- E. Gültekin, İnkılap ve Aka Kitabevi, İst.

Ahlak Dersleri 3, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu- M. Özkul, İrfan Yayınevi, İst.

Ahlak Dersleri 3, H.Ali Koçer- H.Karlık-A. Yüzendağ- S. Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak 3, Nurettin Topçu- E. Işık, Anda Dağıtım. İstanbul

Ahlak Dersleri 3, H. Algül- F. Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul

Ahlak 3, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

9/7/1976 tarih ve 611.3-07398 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Saide Subaşı Öğdün'ün hazırladığı Gül Yayınevi tarafından yayımlanan “*Ahlak Dersleri 5. Sınıf*” adlı kitabın ilkökul 5.sınıflar için yardımcı ders kitabı olarak kabulü uygun görülmüştür.³²⁰

9/8/1976 tarih ve 08259 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Halit Güler, Mehmet Doğru'nun hazırladığı, Anda Dağıtım tarafından yayımlanan “*Orta Okullar İçin Din Bilgisi I-II*” adlı eserlerin orta okul ve dengi okulların ilgili sınıflarına yardımcı ders kitabı olarak tavsiyesi uygun görülmüştür.³²¹

³¹⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Mayıs 1976, cilt:39, sayı:1885, s.163

³²⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Temmuz 1976, cilt:39, sayı:1893, s.295

³²¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Ağustos 1976, cilt:39, sayı:1896, s.310

25/7/1977 tarih ve 611-2 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1977-1978 öğretim yılı ilk ve orta okul yardımcı ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf³²²

Din Bilgisi:

Din Bilgisi I, Ömer Okutan- Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 4, Yılmaz Özdemir- Ali Çizmeli, Aydoğdu Dağıtım, Ankara

Ahlak Dersleri 4, H. Küçük-V. Kabahasanoğlu-Nurettin Gençlioğlu, İrfan Y., İst.

Ahlak Dersleri 4, Saide Subaşı Ögdün, Gül Yayınevi, Ankara

Ahlak Dersleri 4, Dr.Hasan Ali Koçer- H. Karlık- Vehbi Gübe, Koçer Yay., Ank.

Ahlak 4, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoglu, Gül Yay., Ankara

Ahlak 4, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Derya Dağıtım, İstanbul

İlkokul Beşinci Sınıf³²³

Din Bilgisi:

Din Bilgisi II, Ömer Okutan- Gülten Okutan, Arif Bolat K., İst.

Allah'ı Öğreniyorum, Naima Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İstanbul

Hz. Muhammed'i Öğreniyorum, Ahmet Halit Yaşaroğlu, A.H.Y.K.L.Ş. İst.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 5, Yılmaz Özdemir- Ali Çizmeli, Aydoğdu Dağıtım, Ankara

Ahlak Dersleri 5, H. Küçük-V. Kabahasanoğlu-Nurettin Gençlioğlu, İrfan Y., İst.

³²²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944, s.354,355

³²³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944, s.355,356

Ahlak Dersleri 5, Dr.Hasan Ali Koçer- H. Karlık- Vehbi Gübe, Koçer Y., Ank.
Ahlak 5, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoğlu, Gül Yay., Ankara
Ahlak 5, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Derya Dağıtım, İstanbul
Ahlak 5, Saide Subaşı Ögdün, Gül Yayınevi, İstanbul; Yeni Büyük Dağıtım, Ank.

Orta Okul Birinci Sınıf³²⁴

Din Dersleri:

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, M.E.B.Y. ve Bakış M.K., İst
Din Dersleri I., Halit Aksan- Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş., İst
Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, M.E.B.Yayınevleri
Din Dersleri I., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve Arif Bolat K., İst
Din Dersleri I., İbrahim Olgun, M.E.B.Yay. ve Yüksel Y. ve Fil Yay., İst.
Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü- Ünlü K., Afyon
Din Bilgisi I., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul
Din Dersleri I, Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Türk Gencinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, İbrahim Beğen, Yenimahalle, Ank.
Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir- Selçuk Eraydın, Anda Dağıtım, İst.
Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst
Orta Okullar için Din Dersleri I., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara
Orta Okullar İçin Din Bilgisi I, İ. Ersöz- Y.Derin- H.Bağcı, Şamil Yay., İst.
Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi I, Sabri Özdemir, Ank.
Orta Okullar İçin Din Bilgisi I, H.Güler- M.Doğru, Damla Dağıtım, İst.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 1, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Görüş Yayın., İstanbul
Ahlak 1, S. Erdem- İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Remzi Kitabevi, İstanbul

³²⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944, s.357,358

Ahlak Dersleri 1, N. Eroğlu- E. Gültekin, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul
Ahlak Dersleri 1, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu- M. Özkul, İrfan Yayınevi, İst.
Ahlak Dersleri 1, H.Ali Koçer-H.Karlık- A. Yüzendağ- S. Doğdu, Koçer Y., Ank.
Ahlak 1, E. Işık- A.Tekin- Y. Erol, Anda Dağıtım. İstanbul
Ahlak Dersleri 1, H. Algül- F. Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul
Ahlak 1, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okul İkinci Sınıf³²⁵

Din Dersleri:

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış M. ve K.İst
Din Dersleri II., Halit Aksan- Saffet Rona, M.E.B.Y. ve Ders K.A.Ş.İst
Türk Gencinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, İbrahim Beğen Yenimahalle, Ank.
Din Dersleri II., Ahmet Okutan, M.E.B.Y. ve A.Bolat K., İst
Din Dersleri II., İbrahim Olgun, M.E.B.Yayınevleri ve Yüksel Y.ve Fil Y., İst.
Din Dersleri II., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon
Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İst
Din Dersleri II., Dursun Güney, Atlas Yayınevi, İstanbul
Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir- Selçuk Eraydın, Anda Dağıtım, İst.
Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst.
Din Dersleri II., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara
Orta Okullar İçin Din Bilgisi 2, İ.Ersöz- Y. Derin- H. Bağcı, Şamil Yay., İst.
Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi 2, Sabri Özdemir, Ank.
Orta Okullar İçin Din Bilgisi 2, H.Güler- M.Doğru, Damla Dağıtım, İst.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 2, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Görüş Yayın., İstanbul

³²⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944, s.360,361

Ahlak 2, S. Erdem- İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Remzi Kitabevi, İstanbul
Ahlak Dersleri 2, N. Eroğlu- E. Gültekin, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul
Ahlak Dersleri 2, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu- M. Özkul, İrfan Yayınevi, İst.
Ahlak Dersleri 2, H.Ali Koçer- H.Karlık-A. Yüzendağ- S. Doğdu, Koçer Y., Ank.
Ahlak 2, E. Işık- A.Tekin- Y. Erol, Anda Dağıtım. İstanbul
Ahlak Dersleri 2, H. Algül- F. Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul
Ahlak 2, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okul Üçüncü Sınıf³²⁶

Din Dersleri: Üçüncü sınıfta din dersleri yardımcı ders kitabı yok.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 3, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Görüş Yayın., İstanbul
Ahlak 3, S. Erdem- İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Remzi Kitabevi, İstanbul
Ahlak Dersleri 3, N. Eroğlu- H. Yücel- E. Gültekin, İnkılap ve Aka Kitapl., İst.
Ahlak Dersleri 3, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu- M. Özkul, İrfan Yayınevi, İst.
Ahlak Dersleri 3, H.Ali Koçer- H.Karlık-A. Yüzendağ- S. Doğdu, Koçer Y., Ank.
Ahlak 3, Nurettin Topçu- E. Işık, Anda Dağıtım. İstanbul
Ahlak Dersleri 3, H. Algül- F. Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul
Ahlak 3, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

31/7/1978 tarihli ve 611-2/7212 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1978-1979 Öğretim Yılı ilk ve orta dereceli okullarda okutulan yardımcı ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf³²⁷

Din Bilgisi: Yardımcı ders kitapları ileride duyurulacaktır.

Ahlak Dersi:

³²⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944, s.362

³²⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Temmuz 1978, cilt:41, sayı:1993, s.324

Ahlak Dersleri 4, Baki Kurtuluş, Kurtuluş Yayınları, Ankara

Ahlak Dersleri 4, Yılmaz Özdemir- Ali Çizmeli, Aydoğdu Dağıtım, Ankara

Ahlak Dersleri 4, H. Küçük-V. Kabahasanoğlu-Nurettin Gençaliolu, İrfan Y., İst.

Ahlak Dersleri 4, Saide Subaşı Ögdün, Gül Yayınevi, Ankara

Ahlak Dersleri 4, Dr.Hasan Ali Koçer- H. Karlık- Vehbi Gübe, Koçer Yay., Ank.

Ahlak 4, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanolu, Gül Yay., Ankara

Ahlak 4, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Derya Dağıtım, İstanbul

İlkokul Beşinci Sınıf³²⁸

Din Bilgisi: Yardımcı ders kitapları ileride duyurulacaktır.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 5, Yılmaz Özdemir- Ali Çizmeli, Aydoğdu Dağıtım, Ankara

Ahlak Dersleri 5, H. Küçük-V. Kabahasanoğlu-Nurettin Gençaliolu, İrfan Y., İst.

Ahlak Dersleri 5, Dr.Hasan Ali Koçer- H. Karlık- Vehbi Gübe, Koçer Yay., Ank.

Ahlak 5, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanolu, Gül Yay., Ankara

Ahlak 5, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Derya Dağıtım, İstanbul

Ahlak 5, Saide Subaşı Ögdün, Gül Yayınevi , İstanbul, Yeni Büyük Dağt., Ank.

Orta Okul Birinci Sınıf³²⁹

Din Dersleri:

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış Müessesesi, İst

Din Dersleri I., Halit Aksan- Saffet Rona, Ders Kitapları.A.Ş., İst

Din Dersleri I.Kitap, M.Sabri Sözeri, yayınevi belirtilmemiş.

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, Arif Bolat Kitabevi, İst

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, Yüksel Yayınevi ve Fil Yayınevi,İst.

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü- Ünlü K., Afyon

³²⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Temmuz 1978, cilt:41, sayı:1993, s.325

³²⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Temmuz 1978, cilt:41, sayı:1993, s.326,327

Din Bilgisi I., Mehmet Hocaoglu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul
Din Dersleri I, Dursun Güney, yayınevi belirtilmemiş.
Türk Gençinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, İbrahim Beğen, Yenimahalle, Ank.
Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir- Selçuk Eraydın, Anda Dağıtım, İst.
Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst
Orta Okullar için Din Dersleri I., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara
Orta Okullar İçin Din Bilgisi I, İ. Ersöz- Y.Derin– H.Bağcı, Şamil Yay., İst.
Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi I, Sabri Özdemir, Ank.
Orta Okullar İçin Din Bilgisi I, H.Güler- M.Doğru, Damla Yayınevi, İst.
Kuran-ı Kerimden Ayetler, Prof.Dr. Y.Ziya Yörükkan,M.E.B.Yayınevleri

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 1, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Şamil Yayınevi, İstanbul
Ahlak 1, S. Erdem-İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Remzi Kitabevi, İstanbul
Ahlak Dersleri 1, N. Eroğlu- E. Gültekin, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İstanbul
Ahlak Dersleri 1, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu- M. Özkul, İrfan Yayınevi, İst.
Ahlak Dersleri 1, H.Ali Koçer- H.Karlık-A. Yüzendağ-S. Doğdu, Koçer Y., Ank.
Ahlak 1, E. Işık- A.Tekin- Y. Erol, Anda Dağıtım. İstanbul
Ahlak Dersleri 1, H. Algül- F. Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul
Ahlak 1, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okul İkinci Sınıf³³⁰

Din Dersleri:

Türk Çocuğunun Din Bilgisi, Süleyman Fahir, Bakış Müessesesi, İst
Din Dersleri II., Halit Aksan- Saffet Rona, Ders Kitapları A.Ş., İst
Türk Gençinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, İbrahim Beğen Yenimahalle, Ank.

³³⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Temmuz 1978, cilt:41, sayı:1993, s.328,329

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, A.Bolat Kitabevi, İst
Din Dersleri II., İbrahim Olgun, Yüksel Y.ve Fil Y., İst.
Din Dersleri II., Abdullah Halaçoğlu, A.Ruhi Ünlü, Ünlü K., Afyon
Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İst
Din Dersleri II., Dursun Güney, yayınevi belirtilmemiş.
Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir- Selçuk Eraydın, Anda Dağıtım, İst.
Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst.
Din Dersleri II., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara
Orta Okullar İçin Din Bilgisi 2, İ.Ersöz- Y. Derin– H. Bağcı, Şamil Yay., İst.
Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi 2, Sabri Özdemir, Ank.
Orta Okullar İçin Din Bilgisi 2, H.Güler- M. Doğru, Damla Yayınevi, İst.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 2, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Şamil Yayınevi, İstanbul
Ahlak 2, S. Erdem- İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Remzi Kitabevi, İstanbul
Ahlak Dersleri 2, N. Eroğlu- E. Gültekin, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul
Ahlak Dersleri 2, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu- M. Özkul, İrfan Yayınevi, İst.
Ahlak Dersleri 2, H.Ali Koçer- H.Karlık- A. Yüzendağ-S. Doğdu, Koçer Y., Ank.
Ahlak 2, E. Işık- A.Tekin- Y. Erol, Anda Dağıtım. İstanbul
Ahlak Dersleri 2, H. Algül- F. Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul
Ahlak 2, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okul Üçüncü Sınıf³³¹

Din Bilgisi: Orta I ve II. sınıflar için gösterilen yardımcı ders kitaplarından yararlanılacaktır.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 3, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Şamil Yayınevi, İstanbul

³³¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Temmuz 1978, cilt:41, sayı:1993, s.330

Ahlak 3, S. Erdem- İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Remzi Kitabevi, İstanbul

Ahlak Dersleri 3, N. Eroğlu- H. Yücel- E. Gültekin, İnkılap ve Aka Kitapevi, İst.

Ahlak Dersleri 3, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu- M. Özkul, İrfan Yayınevi, İst.

Ahlak Dersleri 3, H.Ali Koçer-H.Karlık-A. Yüzendağ- S. Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak 3, Nurettin Topçu- E. Işık, Anda Dağıtım. İstanbul

Ahlak Dersleri 3, H. Algül- F. Erdem, Bahar Yayınevi, İstanbul

Ahlak 3, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

4/11/1981 tarih ve 660.81 Yar.Ders Kit./09939 sayılı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile Niyazi Akşit tarafından hazırlanan Ulun Yayınevinin yayımladığı “*Ahlak Dersleri 4*” adlı eserin ilkökul 4.sınıf öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³³²

10/11/1981 tarih ve 660.81 Yar.Ders Kit./10158 sayılı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile Hamit Zübeyr (Koşay)(Sadi Bayram Vakıflar Genel Müd. Arşiv ve Yayın Dairesi Başkan Yrd.-Ankara) tarafından hazırlanan “*İzgi Mescid*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³³³

20/11/1981 tarih ve 660.81 Yar.Ders Kit./10412 sayılı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile Haydar Hatipoğlu (İzmir Müftüsü-İzmir) tarafından hazırlanan “*Nereye Gidiyoruz*” adlı eserin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.³³⁴

20/11/1981 tarih ve 660.81 Yar.Ders Kit./10414 sayılı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile İsmet Özoğuz- Necdet Eroğlu (Ünite Bilgisi Yayınevi-İst.) tarafından hazırlanan “*İlkokul Ahlak Dersleri 4-5. Sınıf*” adlı eserlerin, ilkökul 4-5 sınıflar için tavsiyesi uygun görülmüştür.³³⁵

³³²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.13

³³³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.13

³³⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.13

³³⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.14

20/11/1981 tarih ve 660.81 Yar. Ders Kit./10416 sayılı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile Sabri Özdemir (Ankara) tarafından hazırlanan “*İtikat, İbadet, Ahlak*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³³⁶

23/11/1981 tarih ve 660.81 Yar. Ders Kit./10448 sayılı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile Ahmet Gürtaş (Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Üyesi-Konya) tarafından hazırlanan “*İrfan Elifbası*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³³⁷

25/11/1981 tarih ve 660.81 Yar.Ders Kit./10563 sayılı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile Prof.Dr.Hüseyin Atay (A.Ü.İlahiyat Fak.Dekanı-Ankara) tarafından hazırlanan “*Kurana Göre İslam’ın Temel Kuralları*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³³⁸

26/04/1982 tarih ve 611 Yar. Ders Kit.Şb.Md.-2718 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1982-1983 Öğretim Yılı yardımcı ders kitapları:

İlkokul Dördüncü Sınıf³³⁹

Din Dersleri:

Din Dersleri 1, Komisyon, M.E.B. Yayınları

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 4, Baki Kurtuluş, Kurtuluş Yayınları, Ankara

Ahlak Dersleri 4, Yılmaz Özdemir- Ali Çizmeli, Birsen Kitabevi, İst.

Ahlak Dersleri 4, Dr. Hasan Küçük- V. Kabahasanoğlu, Veli Yayınları, İst.

Ahlak Dersleri 4, Saide Subaşı Ögdün, Yeni Büyük Dağıtım, İst.

Ahlak 4, Hasan Ali Koçer- H. Karlık- Vehbi Gübe, Koçer Yayınlar, Ankara

Ahlak 4, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoglu, Gül Yayınevi, Ank.

³³⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.14

³³⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.14

³³⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.14

³³⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.189

Ahlak 4, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Şamil Yayınevi, İstanbul

İlkokul Beşinci Sınıf³⁴⁰

Din Bilgisi:

Din Dersleri 2, Komisyon, M.E.B. Yayınevleri

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 5, Yılmaz Özdemir- Ali Çizmeli, Birsen Kitabevi, İst.

Ahlak Dersleri 5, Hasan Küçük- V. Kabahasanoğlu, Veli Y., İst.

Ahlak Dersleri 5, Hasan Ali Koçer- H. Karlık- Vehbi Gübe, Koçer Yay., Ank.

Ahlak 5, Süheyla Cankat- Vural Okur- Seval Numanoglu, Gül Yayınevi, Ank.

Ahlak 5, Mehmet Narin- İsmail Bayraktar, Şamil Yayınevi, İstanbul

Ahlak 5, Saide Subaşı Ögdün, Yeni Büyük Dağıtım, İstanbul

Orta Okul Birinci Sınıf³⁴¹

Din Dersleri:

Din Dersleri I., Abdullah Halaçoğlu, Ünlü Kitabevi, Bolvadin

Din Dersleri I., Halit Aksan- Saffet Rona, Ders Kitapları.A.Ş., İst

Din Dersleri I., Ahmet Okutan, yayınevi belirtilmemiş.

Din Dersleri I., İbrahim Olgun, Fil Yayınevi, İst.

Din Bilgisi I., Mehmet Hocaoglu, İnkılap ve Aka Kitabevi, İstanbul

Türk Gençinin Din Dersleri I, İbrahim Beğen, İstiklal Matbası, İzmir

Din Bilgisi I., Yaşar Kandemir- Selçuk Eraydın, Damla Yayınevi, İst.

Din Dersleri I, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst

Orta Okullar için Din Dersleri I., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

³⁴⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.190

³⁴¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.190

Orta Okullar İçin Din Bilgisi I, İ. Ersöz- Y.Derin- H.Bağcı, Şamil Yay., İst.

Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi I, Sabri Özdemir, Ank.

Orta Okullar İçin Din Bilgisi I, H.Güler- M.Doğru, Damla Yayınevi, İst.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri 1, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Şamil Yayınevi, İstanbul

Ahlak I, S. Erdem- İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Fil Yayınevi, İstanbul

Ahlak Dersleri 1, N. Eroğlu- E. Gültekin, Birsen Kitabevi, İstanbul

Ahlak Dersleri 1, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu, Veli Yayınları, İstanbul

Ahlak Dersleri 1, H.Ali Koçer-H.Karlık-A. Yüzendağ- S. Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak 1, E. Işık- A.Tekin- Y. Erol, Kalem Yayıncılık A.Ş., İstanbul

Ahlak Dersleri 1, H. Algül- F. Erdem, Şamil Yayınevi-Derya Dağıtım, İstanbul

Ahlak 1, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okul İkinci Sınıf³⁴²

Din Dersleri:

Din Dersleri II., Halit Aksan- Saffet Rona, Ders Kitapları A.Ş., İst

Türk Gençinin Din Dersleri II, İbrahim Beğen, İstiklal Matbası, İzmir

Din Dersleri II., Ahmet Okutan, yayınevi belirtilmemiş.

Din Dersleri II., İbrahim Olgun, Fil Yayınevi, İst.

Din Dersleri II., Abdullah Halaçoğlu, Ünlü Kitabevi, Bovadin

Din Dersleri II., Mehmet Hocaoğlu, İnkılap ve Aka Kitabevleri, İst

Din Bilgisi II., Yaşar Kandemir- Selçuk Eraydın, Damla Yayınevi, İst.

Din Dersleri II, Hayati Ülkü, Yağmur Yayınevi, İst.

Din Dersleri II., Süheyla Cankat, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okullar İçin Din Bilgisi II, İ.Ersöz- Y. Derin- H. Bağcı, Şamil Yay., İst.

³⁴²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.191

Orta Okul ve Dengi Okullar İçin Din Bilgisi II, Sabri Özdemir, Ank.

Orta Okullar İçin Din Bilgisi II, H.Güler- M. Doğru, Damla Yayınevi, İst.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri II, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Şamil Yayınevi, İstanbul

Ahlak II, S. Erdem- İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Fil Yayınevi, İstanbul

Ahlak Dersleri II, N. Eroğlu- E. Gültekin, Birsen Kitabevi, İstanbul

Ahlak Dersleri II, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu, Veli Yayınevi, İstanbul

Ahlak Dersleri II, H.Ali Koçer- H.Karlık-A. Yüzendağ-S. Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak II, E. Işık- A.Tekin- Y. Erol, Kalem Yayıncılık A.Ş., İstanbul

Ahlak Dersleri II, H. Algül- F. Erdem, Şamil Yayınevi-Derya Dağıtım, İst.

Ahlak II, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

Orta Okul Üçüncü Sınıf³⁴³

Din Bilgisi: Orta I ve II. sınıflar için gösterilen yardımcı ders kitapları ile bu sınıflar için gösterilen kaynak kitaplardan yararlanılacaktır.

Ahlak Dersi:

Ahlak Dersleri III, Mevlüt Uysal- Reşit Alkan, Şamil Yay.-Derya Dağ., İst.

Ahlak III, S. Erdem- İ. Parmaksızoğlu- İ.Olgun, Fil Yayınevi, İstanbul

Ahlak Dersleri III, N. Eroğlu- H. Yücel- E. Gültekin, Birsen Kitabevi, İstanbul

Ahlak Dersleri III, H. Küçük- V. Kabahasanoğlu, Veli Yayınları, İstanbul

Ahlak Dersleri III, H.Ali Koçer-H.Karlık-A. Yüzendağ-S. Doğdu, Koçer Y., Ank.

Ahlak III, Nurettin Topçu- E. Işık, Kalem Yayıncılık A.Ş., İstanbul

Ahlak Dersleri III, H. Algül- F. Erdem, Şamil Yayınevi- Derya Dağıtım, İst.

Ahlak III, S. Cankat- V. Okur, Gül Yayınevi, Ankara

³⁴³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Ocak 1982, cilt:45, sayı:2103, s.191,192

26/4/1982 tarih ve 611.Yar.Ders Kit.Şb.Md.-2718 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1982-1983 Öğretim Yılı İlkokul 4 ve 5.sınıf Din Dersleri Komisyon tarafından hazırlanan M.E.B.Yayınevleri' nin yayımladığı “*Din Dersleri 1-2*” adlı kitaplar yardımcı kitap olarak kabul edilmiştir.³⁴⁴

17/5/1982 tarih ve 660.Yar.Ders Kit.Şb.Md./04276 sayılı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile Damla Yayınevi (İstanbul) tarafından yayımlanan “*Dine Doğru, Peygamberimi Öğreniyorum, Allah'ı Arayan Çocuk*” adlı eserlerin ilkokul I.devre öğrencileri için yardımcı kitap olarak kabul edilmiştir.³⁴⁵

4.3. TAVSİYE EDİLEN KİTAPLAR

8/4/1949 tarih ve 82/4496 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Tevfik Atay tarafından hazırlanan, yayımlan “*Çocuk ve Genç Terbiyesi Üzerine Öğütler*” Okul Aile Birlikleri için faydalı olduğu düşünülmüştür.³⁴⁶

13/5/1954 tarihli ve 403.4/8156 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Milli Tesanüt Birliği tarafından yayımlanan “*Cevdet Paşa Dini Nasıl Anlıyordu*” adlı broşürler Vekillikçe incelenmiş; öğretmenlere ve orta dereceli okul öğrencilerine tavsiye edilmeleri uygun görülmüştür.³⁴⁷

1/3/1956 tarihli ve 616/3431 sayılı Yayınlar Müdürlüğü genelgesi ile Ord. Prof. İsmail Hakkı İzmirli tarafından yazılan ve Böre Yayınevi vasıtasıyla yayınlanan “*Tarihi Kuran*” adlı eser incelenmiş; İmam Hatip Okulları öğrencilerine tavsiye edilebileceği sonucuna varılmıştır.³⁴⁸

21/12/1957 tarihli ve 616./15342 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Gazi Mustafa Kemal İlkokulu Öğretmeni Sabit Ünal tarafından çevrilen, açıklaması yapılan

³⁴⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Nisan 1982, cilt:45, sayı:2111, s.189

³⁴⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Haziran 1982, cilt:45, sayı:2114, s.294

³⁴⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 02 Mayıs 1949, cilt:11, sayı:536

³⁴⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Haziran 1954, cilt:17, sayı:802, s.73

³⁴⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 27 Şubat 1956, cilt:19, sayı:892, s.11

“*Fıkh-ı Ekber ve İzahı*” adlı eser incelenmiş; İmam Hatip okulları için tavsiye edilmesi uygun görülmüştür.³⁴⁹

11/3/1958 tarihli ve 616/3165 Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Fahrunnisa Yetmen’in yazdığı, Maarif Vekâleti Yayınevlerinden yayımlanan “*Ahlakın Temeli Nefis Terbiyesidir*” adlı eserin tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁵⁰

15.5.1958 tarihli ve 616/7252 sayılı Yayınlar Müdürlüğü genelgesi ile Sadık Bilgiç’in yazıp, yayımladığı “*Din Derslerine Davet*” adlı eserin ilkokul 4. ve 5. sınıf imam hatip okulları I.devre öğrencilerine tavsiye edilmesi uygun görülmüştür.³⁵¹

11/8/1958 tarihli ve 616/11314 sayılı Yayınlar Müdürlüğü genelgesi ile Sadık Bilgiç’in (Şarkikaraağaç Müftüsü) yazıp, yayımladığı “*Din Bahçesi*” adlı eserin İmam Hatip Okulları I.devre öğrencilerine tavsiye edilmesi uygun görülmüştür.³⁵²

23/7/1959 tarihli ve 616/10645 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Nezihe Araz’ın yazdığı, yayımladığı “*Peygamberler Peygamberi Hz.Muhammed*” adlı eserin duyurulması uygun görülmüştür.³⁵³

24/10/1959 tarihli ve 616/14334 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Vasıf Canbay’ın yazdığı, yayımladığı “*Hurafesiz İslam Dini Kuran Dini*” adlı eserin din dersleri öğretmenlerine, imam hatip okulu öğrencilerine ve ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁵⁴

10/11/1959 tarihli 616/14913 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Ahmet Yüzendağ’ın hazırladığı, yayımladığı “*Kuran ve Hedefi*” adlı eserin tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁵⁵

³⁴⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 30 Aralık 1957, cilt:20, sayı:988, s.153

³⁵⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Nisan 1959, cilt:22, sayı:1051, s.29

³⁵¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Mayıs 1958, cilt:21, sayı:1009, s.107

³⁵²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 1Eylül 1958, cilt:21, sayı:1020, s.160

³⁵³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Ağustos 1959, cilt:22, sayı:1070, s.101

³⁵⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 02 Kasım 1959, cilt:22, sayı:1081, s.172

³⁵⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 09 Kasım 1959, cilt:22, sayı:1082, s.174

14/12/1959 tarihli ve 616/16497 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Abdullah Öztaş (Halacoğlu) ın hazırladığı, yayımladığı “*Dinler ve İslam Dini*” adlı eserin din dersleri öğretmenlerine ve ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁵⁶

21/5/1960 tarihli ve 616.-07404 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Mehmet Balpınar’ın yazdığı, yayımladığı “*İslam Dini ve Hz.Muhammed*” adlı kitabın İmam-Hatip Okulu öğrencileriyle orta ve muadili okulların I.ve II. sınıf öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁵⁷.

21/10/1960 tarihli 660.56–14062 sayılı Yayınlar Müdürlüğü genelgesi ile Sabri Sözeri’nin yazıp yayımladığı “*İslam’ın Doğuşu Peygamberimizin Hayatı*” adlı eserin imam hatip okulu I.Devre öğrencileriyle orta ve muadil okulların I.ve II. sınıflarında din dersi okuyan öğrencilere tavsiyesi uygun bulunmuştur.³⁵⁸

27/10/1960 tarihli ve 660–14252 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile N.Türkîş Noyan’ın dilimize çevirdiği, Doğan Kardeş Yayınları A.Ş.nin yayımladığı “*Allah Rahatlık versin*” adlı eserin öğrencilere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁵⁹

24/4/1961 tarihli ve 660-07258 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Yusuf Ziya Yörükân tarafından yazılıp Diyanet İşleri Başkanlığınca bastırılan “*Müslümanlık*” adlı kitabın imam hatip okulları ile orta dereceli okullara tavsiye edilmesi uygun görülmüştür.³⁶⁰

29/5/1961 tarihli ve 660–08825 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Dr. M. Esat Kılıçer’in yayımladığı “*İslam Fıkında Rey taraftarları*” adlı eserin İmam Hatip Okulları Meslek dersleri, Orta ve dengi okulların Din Bilgisi Öğretmenlerine, İmam Hatip Okulu II. devre öğrencileriyle Yüksek İslam Enstitüsü öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁶¹

³⁵⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Aralık 1959, cilt:22, sayı:1089, s.210

³⁵⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 30 Mayıs 1960, cilt:23, sayı:1106, s.63

³⁵⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Ekim 1960, cilt:23, sayı:1125, s.112

³⁵⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Kasım 1960, cilt:23, sayı:1126, s.114

³⁶⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Mayıs 1961, cilt:24, sayı:1152, s.47

³⁶¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 12 Haziran 1961, cilt:24, sayı:1157, s.82

12/8/1961 tarihli ve 660.-13292 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Dr. Hüseyin Atay'ın yayımladığı “*Kur’ana göre iman esasları*” adlı eserin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.³⁶²

20/9/1961 tarihli ve 616.-15320 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Elmalılı Hamdi Yazır'ın Türkçe olarak tefsir ettiği, Muhtar Yazır'ın yayımladığı “*Hak Dili Kuran Dili*” adlı eserin 3.4.5.6.ve 7.ciltlerin II. baskılarının Yüksek İslam Enstitüsü öğrencilerine, İmam Hatip Okulları II. devre öğrencileriyle Meslek Dersleri Öğretmenlerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁶³

28/10/1961 tarihli ve 660.-17120 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Yusuf Ziya İnan'ın yazdığı İstikamet yayınevini yayımladığı “*İslam’da Mesuliyet*” adlı eserin İmam Hatip Okulları II. devre öğrencileri ve meslek dersleri, orta ve muadili okullar din dersleri ile Yüksek İslam, Enstitüsü öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁶⁴

2/11/1961 tarihli ve 660.-17272 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Fevziye Abdullah Tansel'in yazdığı, Diyanet İşleri Başkanlığının yayımladığı “*Çocuklar için Dini Şiirler*” adlı eserin, öğretmenlerin kılavuzluğundan faydalanmaları şartıyla İlk, Ortaokul ve İlk öğretmen Okulu öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁶⁵

8/12/1961 tarihli ve 19111 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Lütfullah Beydoğan'ın hazırladığı, yayımladığı “*Müslüman'ın Sesi*” adlı derginin İmam-Hatip Okulu ve İslam Enstitüsü öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁶⁶

28/12/1961 tarihli ve 660-20446 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Hüsameddin Ergezen tarafından hazırlanan, yayımlanan “*İslamiyet'in Esasları, Kuran ne der?, İman Nedir?, Asır süresinin tercüme ve tefsiri, İmanın Şubeleri*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁶⁷

³⁶²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Ağustos 1961, cilt:24, sayı:1168, s.121

³⁶³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Eylül 1961, cilt:24, sayı:1171, s.131

³⁶⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Kasım 1961, cilt:24, sayı:1180, s.166

³⁶⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Kasım 1961, cilt:24, sayı:1180, s.168

³⁶⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Kasım 1961, cilt:24, sayı:1183, s.206

³⁶⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Ocak 1962, cilt:25, sayı:1187, s.3

12/02/1962 tarihli ve 660-02528 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Hamdi Niyazi Beşkardeş tarafından nazım olarak tercüme edilen yayımlanan “*Manzum yasin-i Şerif ve Namaz Süreleri*” adlı eser İslam Enstitüsü ve İmam-Hatip Okulları Öğretmen ve Öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁶⁸

07/05/1962 tarihli ve 660-07256 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile E.Kişioğlu tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Asrın Dini Müslümanlık*” adlı eser İmam-Hatip Okulları ile Yüksek İslam Enstitüsü öğrenci ve öğretmenlerine ve ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁶⁹

12/07/1962 tarihli ve 660-11416 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Diyanet işleri Başkan Muavini Sadettin Evrin’ in hazırlayıp yayımladığı “*Kur’an-ı Kerim açıklaması Fatıha ve Bakara Sureleri*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁷⁰

25/05/1963 tarihli ve 660-11416 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Elmalılı Hamdi Yazır’ın hazırladığı, Muhtar Yazır yayımladığı M.E.B. Yayınevlerinden satışa sunulan “*Hak Dini Kuran Dili*” adlı eserin 8.ve 9. ciltleri Yüksek İslam Enstitüsü Öğrencilerine, İmam-hatip Okulları II. devre öğrencileriyle Meslek Dersleri öğretmenlerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁷¹

24/06/1963 tarihli ve 660-10390 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Cevat Kazım Tunç tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Ahlak Kuralları*” adlı eserin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.³⁷²

24/09/1963 tarihli ve 660-14953 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Selahattin Saraç tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Çocukta Yalan ve Önlenmesi*” adlı kitabın ilk ve orta okul öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁷³

³⁶⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Ocak 1962, cilt:25, sayı:1187, s.11

³⁶⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Temmuz 1962, cilt:25, sayı:1212, s.153

³⁷⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 03 Eylül 1962, cilt:25, sayı:1219, s.193

³⁷¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Haziran 1963, cilt:26, sayı:1261, s.145

³⁷²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 8 Temmuz 1963, cilt:26, sayı:1263, s.153

³⁷³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 30 Eylül 1963, cilt:26, sayı:1273, s.202

13/12/1963 tarihli ve 660-1235.19775 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Halil Aslangül tarafından hazırlanan, yayımlanan “*İslamiyet’te Ağaç Dikmenin Önemi*” adlı kitabın ilk ve orta öğretim öğretmenleriyle, orta öğretim öğrencilerine duyurulması uygun görülmüştür.³⁷⁴

14/07/1964 tarihli ve 611-1-10310 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Amerikan Bord Neşriyat tarafından yayımlanan “Tanrı Benim Dostumdur” adlı eser Ana Okullarımızla, İlk Okullarımızın ilk dönemleri öğrencileri için faydalı olacağı kanaatine varılmıştır.³⁷⁵

05/08/1964 tarihli ve 660.11371 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Doğu menzil komutanı General Faruk Güventürk tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Din Işığında Nurculuğun İç Yüzü*” adlı eserin ilk, orta ve yüksek dereceli okullarımızın öğretmenlerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁷⁶

08/09/1964 tarihli ve 660-13317 sayılı Yayınlar Müdürlüğü genelgesi ile Türkiye Yayınevi tarafından yayımlanan “*Mezhepler ve Tarikatlar*” adlı eserin öğretmenlere ve öğretmen okulu öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁷⁷

22/10/1966 tarihli ve 660.-15167 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Lütfi Doğan (Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Mütercimi –Ankara) tarafından yayımlanan “*Radyoda Dini ve Ahlaki Konuşmalar*” adlı kitabın orta dereceli okullar ve İmam- Hatip Okulu öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür³⁷⁸

20/11/1967 tarihli ve 611.3-15766 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Gündüz Güryan tarafından hazırlanan, Üniversite Kitapevinden yayımlanan “*Dini Şiirler Antolojisi*” adlı eserin İmam-Hatip Okulu öğretmenleri ve öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁷⁹

³⁷⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Aralık 1963, cilt:26, sayı:1285, s.296

³⁷⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 03 Ağustos 1964, cilt:27, sayı:1315, s.238

³⁷⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Ağustos 1964, cilt:27, sayı:1319, s.248

³⁷⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Eylül 1964, cilt:27, sayı:1323, s.278

³⁷⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 19 Eylül 1966, cilt:29, sayı:1420, s.283

³⁷⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Aralık 1967, cilt:30, sayı:1483, s.446

14/12/1967 tarihli ve 660.-17224 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Allah nedir?*” adlı eserin İmam-Hatip Okulu öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁸⁰

13/12/1968 tarihli ve 611.3-02415 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Üçdal Neşriyat Şirketi tarafından bastırılan Ahmet Hamdi Akseki'nin yazdığı “*Yavrularımıza Din Dersleri*” adlı eserin;

1- Din Bilgisi dersi okutan ilkokul öğretmenleriyle ilk öğretmen okullarının ilerde bu dersi de okutacak olan IV. ve V. sınıf öğrencilerine başvurma kitabı olarak kabulü,

2- Programlara uygun ders kitapları yazılınca kadar ortaokul ve liselerimizle dengi okullarda, aynı derecedeki meslek okullarında Din Bilgisi dersi okuyan öğrencilere muhteva bakımından tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁸¹

25/6/1968 tarihli ve 660.-09987 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Nezihe Araz'ın kaleme aldığı, Sabahat Toktamış (Anadolu Ajansı) tarafından yayımlanan “*Çocuk ve İslam*” adlı eserin ilkokul öğretmen ve öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁸²

10/8/1970 tarihli ve 660-12729 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Özer Doğuç (Kale- Bucak Müdürü-Malatya) tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Tanrıya Yalvarış*” adlı şiirin din öğretimi yapan okullara tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁸³

13/8/1970 tarihli ve 660-1269 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayımlanan “*Çocuklar İçin Dini Şiirler*” “*Dini Şiirler Servet-i Fünün ve Son Devir Edebiyatı*”

³⁸⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 05 Şubat 1968, cilt:31, sayı:1487, s.32

³⁸¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 04 Mart 1968, cilt:31, sayı:1491, s.58

³⁸²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Ağustos 1968, cilt:31, sayı:1517, s.397

³⁸³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Ağustos 1970, cilt:33, sayı:1620, s.304

“*Dini Şiirler Tanzimat Devri Edebiyatı*” adlı eserlerin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.³⁸⁴

5/1/1972 tarihli ve 660.00021 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Mukaddes Akyavaş tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Hazreti Muhammed’in Hayatı Kuran Tarihi ve Dini Ahlaki Muhasebeler*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁸⁵

24/4/1972 tarihli ve 04672 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Süleyman Ateş tarafından hazırlanan Kılıç Kitabevi’nin yayımladığı “*İslam’a İtirazlar Kuran-ı Kerim’den Cevaplar*” adlı eserin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.³⁸⁶

13/8/1973 tarihli ve 08122 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile valiliklere gönderilen ilkokul kitapları hakkındaki bildiri:³⁸⁷

“1972–1973 öğretim yılında olduğu gibi, 1973–1974 öğretim yılında da, İlkokul kitaplarından “İlk okuma” (Alfabe), “Türkçemiz 1.Sınıf”, “Türkçemiz 2.Sınıf”, “Türkçemiz 3.Sınıf”, “Türkçemiz 4.Sınıf”, “*Türkçemiz 5.Sınıf*” ile “*Din Dersleri I*”, “*Din Dersleri II*” adlı ders kitaplarının tamamı; “Fen ve Tabiat Bilgileri 4”, “Fen ve Tabiat Bilgileri 5” adlı kitaplar da ilkokul öğrencilerinden fakir olanlarına %10 nispetinde parasız olarak dağıtılacaktır.

Adı geçen kitaplardan, baskısı bitenler Devlet Kitapları Mütedavil Sermayesi Müdürlüğüne Milli Eğitim Müdürlüklerine sevk edilmektedir. Söz konusu kitapların, köy okullarından başlanmak suretiyle bütün öğrencilerimizin eline, ders yılı başında geçecek şekilde, hiçbir gecikme ve aksaklığa meydan vermeden tevzi edilmesini gerekmektedir”

10/12/1974 tarihli ve 660–12548 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile N.Mehmet Solmaz ve İ.Lütfü Çakan tarafından

³⁸⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Ağustos 1970, cilt:33, sayı:1621, s.310

³⁸⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Ocak 1972, cilt:35, sayı:1684, s.3

³⁸⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 01 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1696, s.79

³⁸⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 13 Ağustos 1973, cilt:36, sayı:1746, s.344

hazırlanan yayımlanan “*Kuran-ı Kerim’e Göre Peygamberler ve Tevhid Mücadelesi*” adlı kitabın ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.³⁸⁸

8/1/1975 tarihli 660- 00338 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Ziya Gözalp’ın Türk Kültür Yayınlarından çıkarılan “*Türkleşmek- İslamlaşmak- Muasırlaşmak*” adlı kitabın ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁸⁹

10/2/1975 tarihli ve 611.1/01609 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Mehmet Hocaoglu’nun hazırladığı İnkılap ve Aka Kitabevi tarafından yayımlanan “*Çocuklarımıza Din Dersleri İlkokul 4. ve 5.Sınıf*” adlı eserlerin ilkokul 4.ve 5. sınıf öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁹⁰

10/3/1975 tarihli 660–02938 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Yağmur Yayınevi tarafından yayımlanan “*Alemlere Rahmet Hz.Muhammed’in Çocukluğu*” kitabın ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.³⁹¹

19/9/1975 tarihli ve 660.10438 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Hasan Özönder (Konya Yüksek İslam Enstitüsü Öğretmeni) tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Peygamberimizin Sağlık Öğütleri*” adlı eserin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.³⁹²

17/12/1975 tarihli ve 611–13384 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Faik Reşit Unat tarafından hazırlanan, Kanaat Yayınlarının yayımladığı “*İslamlığın Yayılışı (1622–800)*” adlı haritanın Temel Eğitim Okullarında Sosyal Bilgiler, Orta dereceli okullarda Tarih dersleri için ders aracı olarak kabulü ve ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁹³

³⁸⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Şubat 1975, cilt:38, sayı:1826, s.73

³⁸⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Şubat 1975, cilt:38, sayı:1826, s.76

³⁹⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Mart 1975, cilt:38, sayı:1833, s.151

³⁹¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Nisan 1975, cilt:38, sayı:1835, s.171

³⁹²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Ekim 1975, cilt:38, sayı:1857, s.434

³⁹³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Aralık 1975, cilt:38, sayı:1866, s.523

4/10/1976 tarihli ve 660–10280 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Dr. Mehmet Aydın (Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Üyesi) tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Müsbet İlim ve Allah*” adlı eserin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.³⁹⁴

13/10/1976 tarihli ve 10589 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Mehmet Eryılmaz tarafından hazırlanan Şamil Yayınevinin yayımladığı “*Gençler İçin Resimli Dini Bilgiler*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁹⁵

18/10/1976 tarihli ve 660–10772 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Ali Rıza Karabulut tarafında hazırlanan, yayımlanan ve I.cildi 29/3/1976 gün ve 1878 sayılı Tebliğler Dergisinde tavsiye edilen, sonradan birinci cilt ile bir arada yeniden basılan “*Hatemü'l Enbiya Hz. Muhammed Aleyhi's-Selam'ın Mucizeleri*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁹⁶

7/1/1977 tarihli ve 660–00256 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Dr. Osman Cilacı (Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Üyesi) tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Kur'an Işığında Üç Peygamber Üç Kitap*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁹⁷

7/1/1977 tarihli ve 660–00268 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Şevket Bilgisel tarafından hazırlanan, yayımlanan “*İslamlıkta İyi Huy*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁹⁸

15/2/1977 tarihli ve 660–02339 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Tuğrul Sargın (Lise felsefe öğretmeni) tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Ahlak Nedir*” adlı eserin ilkokul öğretmen ve öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.³⁹⁹

³⁹⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Kasım 1976, cilt:39, sayı:1906, s.407

³⁹⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Kasım 1976, cilt:39, sayı:1907, s.414

³⁹⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 22 Kasım 1976, cilt:39, sayı:1908, s.422

³⁹⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Şubat 1977, cilt:40, sayı:1923, s.69

³⁹⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mart 1977, cilt:40, sayı:1925, s.81

³⁹⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Mart 1977, cilt:40, sayı:1926, s.85

23/5/1977 tarihli ve 660-06909 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Niyazi Akşit tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Ahlak Dersleri 4 ve Ahlak dersleri 5*” adlı kitapların ilköğretim öğretmen ve öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴⁰⁰

14/6/1977 tarihli ve 660.07668 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Kurtuluş Yayınevi tarafından yayımlanan “*Ahlak Dersleri 4 ve Ahlak dersleri 5*” adlı kitapların ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴⁰¹

18/7/1977 tarihli ve 660.08526 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Dr. Ali Arslan Aydın D.İ.B.D.İşl.Yk.Krl. Başk.(Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Başkanı) tarafından hazırlanan, yayımlanan “*İslam-Hıristiyan Diyalogu ve İslam'ın Zaferi*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴⁰²

03/08/1977 tarihli ve 660-08957 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Prof. Dr.İ. Agah Çubukçu (A.Ü. İlahiyat Fakültesi İslam Felsefesi ve Filozofları Kürsüsü Başkanı) tarafından hazırlanan, yayımlanan “*İslam'da Ahlak ve Mutluluk Felsefesi*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴⁰³

05/09/1977 tarihli ve 09936 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Ahmet Yüzendağ tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Ahlak dersleri 4 ve 5*” adlı kitapların ilköğretim öğrencilerine ve öğretmenlerine tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴⁰⁴

05/09/1977 tarihli ve 660-09938 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Dr. Osman Cilacı Y.İ.E.Ö.Ü.(Yüksek İslam Enstitüsü Öğretim Üyesi) tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Hz.İsa (as) İnsandır Allah Değildir*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴⁰⁵

⁴⁰⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 11 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1942, s.318

⁴⁰¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 01 Ağustos 1977, cilt:40, sayı:1945, s.436

⁴⁰²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Ağustos 1977, cilt:40, sayı:1947, s.463

⁴⁰³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 19 Eylül 1977, cilt:40, sayı:1952, s.493

⁴⁰⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 05 Eylül 1977, cilt:40, sayı:1950, s.480

⁴⁰⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 19 Eylül 1977, cilt:40, sayı:1952, s.493

12/12/1977 tarih ve 660-13249 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Abdullah Anış tarafından hazırlanan, Bahar Yayınevi (İstanbul)'nin yayımladığı “*Allah'ı Niçin Arıyoruz?*” adlı eserin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.⁴⁰⁶

03/01/1978 tarih ve 660-00033 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Abdulkadir Mutlakur-Rahbavi tarafından hazırlanan, Nur Yayınevi (Ankara)'nin yayımladığı “*Ahiret Günü*” adlı eserin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.⁴⁰⁷

03/01/1978 tarih ve 660-00041 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Ziya Kazancı tarafından hazırlanan, Bahar Yayınevi (İstanbul)'nin yayımladığı “*Hıristiyanlık*” adlı eserin ilgililere duyurulması uygun görülmüştür.⁴⁰⁸

22/6/1978 tarih ve 660-06024 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Abdullah Sevinç (M.E.B. Din Eğitimi Genel Müdürlüğü Şube Müdürü) tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Din Görevlisinin El Kitabı*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴⁰⁹

8/2/1979 tarih ve 660-01208 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Dr.A. Vehbi Ecer tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Türk Din Bilgini Maturidi*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴¹⁰

15/5/1979 tarih ve 611-04286 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Sabri Özdemir tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Din Bilgisi Orta 3*” adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴¹¹

26/9/1979 tarih ve 660-07961 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Recep Çalı tarafından hazırlanan, yayımlanan “*İslam ve*

⁴⁰⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 09 Ocak 1978, cilt:41, sayı:1967, s.11

⁴⁰⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Ocak 1978, cilt:41, sayı:1969, s.30

⁴⁰⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Ocak 1978, cilt:41, sayı:1969, s.30

⁴⁰⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 03 Temmuz 1978, cilt:41, sayı:1991, s.317

⁴¹⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Şubat 1979, cilt:42, sayı:2022, s.211

⁴¹¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Mayıs 1979, cilt:42, sayı:2032, s.299

Çağdaş Bilim İzafiyet Teorisi ve Kur'an İlkeleri" adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴¹²

12/6/1980 tarihli ve 660-04887 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Yeni Asya Yayınevinde hazırlanan, yayımlanan "*Peygamberler Tarihi*" ve "*İslam ve Hayat*" adlı eserlerin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴¹³

1/7/1980 tarihli ve 660-05445 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Dr. Hasan Küçük (İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü-Üsküdar) tarafından hazırlanan, yayımlanan "*İslam'da ve Batıda Mantık*" adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴¹⁴

11/07/1980 tarihli ve 660-05810 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Ali Hastaoğlu (İmam-Hatip Öğretmeni, Ankara) tarafından hazırlanan, yayımlanan "*Hz. İbrahim*" adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴¹⁵

30/3/1981 tarihli ve 660-03231 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile komisyon (Mehmet Önel-Bachamer) tarafından hazırlanan "*Din Bilgisi İlkokul 2*" adlı eserin Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına duyurulması uygun görülmüştür.⁴¹⁶

22/6/1981 tarih ve 660.81 sayılı Yayınlar Genel Müdürlüğü genelgesi ile Prof.Dr. İbrahim Ağah Çubukçu tarafından hazırlanan yayımlanan "*Evrende İnsan*" adlı eserin ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴¹⁷

⁴¹²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 08 Ekim 1979, cilt:42, sayı:2043, s.363

⁴¹³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Temmuz 1980, cilt:43, sayı:2066, s.171

⁴¹⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Temmuz 1980, cilt:43, sayı:2068, s.183

⁴¹⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 01 Eylül 1980, cilt:43, sayı:2069, s.190

⁴¹⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 13 Nisan 1981, cilt:44, sayı:2084, s.146

⁴¹⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Temmuz 1981, cilt:44, sayı:2090, s.251

4.3.1. Öğretmenlere Tavsiye Edilen Kitaplar

14/11/1951 tarihli ve 82/16049 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile İstanbul'da Ahmet Halit Kitabevi tarafından yayımlanan “*Allah'ı Öğreniyorum*” ve “*Hazreti Muhammed'i Öğreniyorum*” adlı iki eser ilkokullarda din dersleri okutan öğretmenler için faydalı görülmüştür.⁴¹⁸

11/02/1952 tarihli ve 822809 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile İstanbul'da Pedagoji Cemiyeti tarafından yayımlanan “*Bugünün Ahlak Terbiyesi Meseleleri*” adlı eser ilk, orta ve meslek okulları öğretmenleri ile eğitim köy enstitüleri için faydalı görülmüştür.⁴¹⁹

11/2/1952 tarihli ve 82/2815 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile İzmir Merkez Yıldırım Kemalbey Okulu öğretmenlerinden Mahmut Özkaya tarafından yayımlanan “*Okullarımızda Ahlak Eğitimi ve Disiplin Problemi*” adlı eser eğitim ve köy enstitüleri ile öğretmen okulları öğrencileri ve ilk, orta ve lise meslek okulları öğretmenleri için faydalı görülmüştür.⁴²⁰

2/11/1955 tarihli ve 15876 sayılı Münir Raşit Öymen tarafından yazılan ve yayımlanan “*Bugünün Ahlak Terbiyesi Meselele ve Ahlakın Testle Ölçülmesi*” adlı eser incelenmiş; öğretmenlere duyurulması uygun görülmüştür.⁴²¹

9/3/1959 tarihli ve 616/3323 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Reşat Nuri Güntekin'in Emile Dermenghem' den dilimize çevirdiği, İnkılap Kitapevinin yayımladığı “*Hz. Muhammed'in Hayatı*” adlı eserin 1958 tarihli ikinci baskısının el kitabı olmama kayıt ve şartıyla tarih öğretmenlerine tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴²²

⁴¹⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 03 Aralık 1951, cilt:14, sayı:671, s.163

⁴¹⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Şubat 1952, cilt:14, sayı:683, s.234

⁴²⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Şubat 1952, cilt:14, sayı:683, s.235

⁴²¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Kasım 1955, cilt:18, sayı:879, s.196

⁴²²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mart 1959, cilt:22, sayı:1048, s.23

14/12/1959 tarihli ve 616/16497 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Abdullah Öztaş (Halacoğlu) ın hazırladığı, yayımladığı “*Dinler ve İslam Dini*” adlı eserin din dersleri öğretmenlerine ve ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴²³

9/11/1961 tarihli ve 660–17628 sayılı Yayım Müdürlüğü genelgesi ile Adnan Göksü’ nun hazırladığı, yayımladığı “*Kur’an Vasıfları ve İslam Esasları*” adlı eserin İmam-Hatip Okulları Meslek dersleri öğretmenleri ikinci devre öğrencilerine tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴²⁴

21/12/1966 tarihli ve 660.-18426 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile İrfan Kitabevi tarafından yayımlanan “*İslam Peygamberinin Hayatı*” adlı kitabın Tarih, Siyer ve İslam Tarihi Öğretmenlerine tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴²⁵

30/11/1967 tarihli ve 611.3–16502 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile İç hastalıkları Mütahassısı Dr. Halim Birsal tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Allah Vardır*” adlı eser Din Bilgisi öğretmenlerine tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴²⁶

2/11/1970 tarihli ve 660.-16488 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile M.Sadettin Evrin tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Kuran Bilgisi*” adlı eserin Din Bilgisi Öğretmenlerine duyurulması uygun görülmüştür.⁴²⁷

18/12/1975 tarihli ve 660–13429 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile M.Münir Reşit Öymen tarafından hazırlanan yayımlanan “*Psikoloji, Sosyoloji ve Pedagoji Açısından Ahlak Eğitimi ve Ahlakın Testle Ölçülmesi*” adlı eser öğretmenler için tavsiye kitabı olarak kabul edilmesi uygun görülmüştür.⁴²⁸

⁴²³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 28 Aralık 1959, cilt:22, sayı:1089, s.210

⁴²⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Aralık 1961, cilt:24, sayı:1185, s.202

⁴²⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Aralık 1966, cilt:29, sayı:1433, s.307

⁴²⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Aralık 1967, cilt:30, sayı:1483, s.445

⁴²⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Kasım 1970, cilt:33, sayı:1631, s.390

⁴²⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Aralık 1975, cilt:38, sayı:1866, s.523

2/11/1975 tarihli ve 660–11301 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Mustafa Doğan Tanju tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Canlılar Âlemindeki İlahi Hikmetler*” adlı eserin Din Bilgisi okutan öğretmenler ve bu dersi okuyan öğrencilere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴²⁹

4.3.2. Okul Aile Birliğine Tavsiye Edilen Kitaplar

8/4/1949 tarihli ve 82/4496 sayılı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile Tevfik Atay (Toprak Mahsulleri ofisinde Malzeme Dairesinde Şef) tarafından yayımlanan “*Çocuk ve Genç Terbiyesi üzerine Öğütler*” eser Okul Aile Birlikleri için faydalı görülmüş, ilgililere tavsiyesi uygun görülmüştür.⁴³⁰

4.4. MÜRACAAT KİTAPLARI

Müracaat kitapları din derslerinin programa konulmasından yıllar sonra 1961 yılında ilk olarak Tebliğler Dergisinde yayınlanmaya başlamıştır. 1961 yılından sonra düzenli olarak her yıl verilmiş fakat 1971 ve 1979 yıllarında müracaat kitabı olarak her hangi bir kayda rastlanmamıştır.

7/11/1961 tarihli ve 611.3/17534 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile 1961–62 Öğretim Yılı İlk ve Orta Dereceli Okullar için Bolu Erkek İlk Öğretmen Okulu Din Dersleri Öğretmeni Rahmi Özer’ in hazırladığı, yayımladığı “*Hikayelerle Din Dersleri*” adlı eser müracaat kitabı olarak kabul edilmiştir.⁴³¹

14/5/1962⁴³², 6/5/1963⁴³³, 6/5/1964⁴³⁴, 5/5/1965⁴³⁵, 16/5/1966⁴³⁶, 21/8/1967⁴³⁷, 20/5/1968⁴³⁸, 23/5/1969⁴³⁹, 25/5/1970⁴⁴⁰, 15/5/1972⁴⁴¹, 14/5/1973⁴⁴², 20/5/1974⁴⁴³,

⁴²⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 22 Kasım 1976, cilt:39, sayı:1908, s.423

⁴³⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 2 Mayıs 1949, cilt:11, sayı:536, s.215

⁴³¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 27 Kasım 1961, cilt:24, sayı:1181, s.194

⁴³²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203, s.95

⁴³³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Mayıs 1963, cilt:26, sayı:1254, s.95

⁴³⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Mayıs 1964, cilt:27, sayı:1304, s.179

⁴³⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mayıs 1965, cilt:28, sayı:1355, s.203

⁴³⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1966, cilt:29, sayı:1404, s.157

⁴³⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Ağustos 1967, cilt:30, sayı:1446, s.292

⁴³⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1968, cilt:31, sayı:1502, s.223

⁴³⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Mayıs 1969, cilt:32, sayı:1556, s.221

14/5/1975⁴⁴⁴, 13/4/1981⁴⁴⁵ yıllarında adı geçen kitap ilk ve orta dereceli okullar için müracaat kitabı olarak kabul edilmiştir.

10/5/1976⁴⁴⁶ yılında bu kitaba ek olarak İ.Hakkı Çıtır- Turan Özyurt tarafından hazırlanan Anda Dağıtım'ın yayımladığı “*Orta I Din Bilgisi*”, İsmail Coşar tarafından hazırlanıp yayımlanan “*Minberden Müminlere I-II-III*”; Doc.Dr. Süleyman Ateş tarafından hazırlanan Anda Dağıtım'ın yayımladığı “*Muhtasar İslam İlmihali*” adlı eserler müracaat kitabı olarak kabul edilmiştir.

25/7/1977⁴⁴⁷, 31/7/1978⁴⁴⁸, 13/4/1981⁴⁴⁹ yıllarında yukarıda adı geçen kitaplara ilave olarak A.Hamdi Akseki tarafından hazırlanan, Üçdal Neşriyat'ın yayımladığı “*Yavrularımıza Din Dersleri*”; A.Şeref Güzelyazıcı tarafından hazırlanan, İstanbul Kitapevi'nin yayımladığı “*Din dersleri Birinci Kitap*” adlı eserler müracaat kitabı olarak kabul edilmiştir.

7/8/1980⁴⁵⁰ yılında yukarıdaki kitaplar aynen devam etmekte bunlara ek olarak, İlkokullar için Ö.Okutan- G.Okutan'ın hazırladığı Arif Bolat Kitabevi (İstanbul) tarafından yayımlanan “*Din Bilgisi I*”; Naime Halit Yaşaroğlu'nun hazırladığı, A.H.Y.K.L.Ş.(İstanbul) tarafından yayımlanan “*Allah'ı Öğreniyorum*”; Ahmet Halil Yaşaroğlu'nun hazırladığı A.H.Y.K.L.Ş.(İstanbul) tarafından yayımlanan “*Hz. Muhammed'i Öğreniyorum*” adlı kitaplar müracaat kitabı olarak kabul edilmiştir. Bu kitaplar 13/4/1981⁴⁵¹ tarihinde okutulmaya devam edildiği görülmektedir.

7/8/1980 tarih ve 611 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1980–1981 Öğretim Yılı Ortaokullar için H.Ayhan- M.Öcal- H.Hökelekli tarafından hazırlanan Damla Yayınevinin yayımladığı

⁴⁴⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608, s.211

⁴⁴¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698, s.156

⁴⁴²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.232

⁴⁴³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790, s.221

⁴⁴⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.232

⁴⁴⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 13 Nisan 1982, cilt:44, sayı:2084, s.108,113,125

⁴⁴⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 10 Mayıs 1976, cilt:36, sayı:1885, s.198,207

⁴⁴⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944, s.402,403

⁴⁴⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Temmuz 1978, cilt:41, sayı:1993, s.374,375

⁴⁴⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 13 Nisan 1982, cilt:44, sayı:2084, s.108,113,125

⁴⁵⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Temmuz 1980, cilt:43, sayı:2065, s.116,132

⁴⁵¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 13 Nisan 1982, cilt:44, sayı:2084, s.108,113,125

“*Din Dersleri Orta I-II-III*”; A.Şeref Güzelyazıcı tarafından hazırlanan, İstanbul Kitapevi'nin yayımladığı “*Din Dersleri Birinci Kitap*”; H.Algül- F.Erdem tarafından hazırlanan Şamil Yayınevi'nin yayımladığı “*Din Dersleri Orta I-II-III*”; H.Güler-M.Doğru tarafından hazırlanan Damla Yayınevi'nin yayımladığı “*Din Dersleri Orta I-II-III*”; Sabri Özdemir tarafından hazırlanan Birsen Kitapevi (İstanbul), Haser Kitap Dağıtım (Ankara)'ın yayımladığı “*Din Dersleri Orta III*” adlı eserler müracaat kitabı olarak kabul edilmiştir.⁴⁵²

Adı geçen kitaplar **13/4/1981**⁴⁵³ yılında da aynen kalmış bunlara ek olarak; İlkokul için Vedat Ögün'ün hazırladığı Ögün Yayınlarının (Ankara) yayımladığı “*Ahlak Dersleri İlkokul 4-5*”; Ortaokullar için; Sabri Özdemir tarafından hazırlanan Birsen Kitapevinin yayımladığı “*Din Bilgisi Orta I*” adlı eserler müracaat kitabı olarak kabul edilmiştir.

26/4/1982 tarih ve 611. Yar. Ders Kit. Şb. Md.-2718 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 1982-1983 Öğretim Yılı İlkokul ve Orta okullar için Prof.Dr. Abdulkadir Karahan'ın hazırlayıp yayınladığı(İstanbul) “*Müslümanlığın Temel Bilgileri*”; Sabri Özdemir tarafından hazırlanan Birsen Kitabevi- İstanbul yayımladığı “*Din Bilgisi Orta III*”; Ö.Rıza Doğrul tarafından hazırlanan İnkılap ve Aka Kitapevlerinin (İstanbul) yayınladığı “*Tanrı Buyruğu Kuran-ı Kerim Tercüme ve Tefsiri*” adlı eserler müracaat kitabı olarak kabul edilmiştir.⁴⁵⁴

4.5. KAYNAK KİTAPLAR

31/7/1969 tarihli ve 12734 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Osman Pazarlı tarafından hazırlanan, Remzi Kitapevi'nin yayımladığı “*Din Psikolojisi*” adlı eser İmam-Hatip Okullarının ilgili sınıflarına kaynak kitap olarak kabulü uygun görülmüştür.⁴⁵⁵

⁴⁵²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Temmuz 1980, cilt:43, sayı:2065, s.120,132

⁴⁵³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 13 Nisan 1982, cilt:44, sayı:2084, s.108,113,125

⁴⁵⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Nisan 1982, cilt:45, sayı:2111, s.204

⁴⁵⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 11 Ağustos 1969, cilt:32, sayı:1567, s.305

01/09/1969 tarihli ve 611.8/59–14093 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile İsmet Ersöz’ün dilimize çevirdiği Mehmet Zeki Sakallı İslami Neşriyat tarafından yayımlanan “*Kitap ve Sünnetin Işığında Dört Rukün*” adlı eser İmam-Hatip Okulları için kaynak kitap olarak uygun görülmüştür.⁴⁵⁶

23/04/1979 tarihli ve 611.2–3582 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı ve Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile 31.7.1978 gün ve 1993 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanamayan, 1979–1980 Öğretim Yılı itibariyle bildirilen Sabri Özdemir tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Din bilgisi Orta 3*” adlı kitap ilkokul, ortaokul kaynak, başvurma kitabı olarak kabul edilmiştir.⁴⁵⁷

26/8/1980 tarihli ve 611- 06801 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Mehmet Önel tarafından hazırlanan, yayımlanan “*Din Bilgisi İlkokul I*” ve “*Öğretmen Kılavuzu*” adlı kitaplar yurt dışındaki Türk öğrencileri ile öğretmenlerine kaynak kitap olarak kabul edilmesi uygun görülmüştür.⁴⁵⁸

8/10/1980 tarihli ve 611- 08072 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Vedat Ögün tarafından hazırlanan, Ögün Yayınları tarafından yayımlanan “*Ahlak Dersleri İlkokul 4–5*” adlı kitaplar İlkokul 4. ve 5. sınıfları için kaynak kitap olarak kabul edilmesi uygun görülmüştür.⁴⁵⁹

25/12/1980 tarihli ve 611–09578 sayılı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile Halis Ayhan, Mustafa Öcal ve Hayati Hökelekli tarafından hazırlanan Damla Yayınevi’nin yayımladığı “*Ahlak Dersleri 1,2,3*” adlı kitapların Ortaokulların 1,2,3 sınıflarına kaynak kitap olarak kabul edilmesi uygun görülmüştür.⁴⁶⁰

⁴⁵⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Eylül 1969, cilt:32, sayı:1572, s.347

⁴⁵⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Temmuz 1979, cilt:42, sayı:2036, s.316

⁴⁵⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Eylül 1980, cilt:43, sayı:2070, s.197

⁴⁵⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 27 Ekim 1980, cilt:43, sayı:2073, s.222

⁴⁶⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Ocak 1980, cilt:43, sayı:2056, s.6

4.6. MÜFREDAT UYGULAMASINDA FAYDALANILAN KİTAPLAR

22/9/1952 tarihli ve 82-16017 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayın Müdürlüğü genelgesi ile 1952-53 Öğretim yılında yardımcı ders kitabı olarak Köy Enstitülerinin 1.ve 2.devre sınıflarıyla Öğretmen Okullarının I. II. ve III. sınıflarında Din Dersleri müfredatının uygulanmasında faydalanılmak üzere Ahmet Hamdi Akseki'nin hazırladığı “İslam Dini”, “Açıklamalı Din dersleri I-II” adlı eserler kabul edilmiştir.⁴⁶¹

19/7/1955⁴⁶², 21/5/1956⁴⁶³, 1/8/1957⁴⁶⁴ yıllarında adı geçen kitaplardan müfredat uygulamasında faydalanılmıştır.

11/5/1959 tarihli ve 661.1/7126 sayılı Maarif Vekaleti Yayın Müdürlüğü genelgesi ile 1959-60 öğretim yılı İlk Öğretmen Okulları İkinci Devre 1. 2. ve 3. sınıflarında din dersleri müfredatının uygulanmasında A.Hamdi Akseki tarafından hazırlanan Diyanet İşleri Reisliği Yay. Md.(Ank.) 'nün yayımladığı “İslam Dini” ve A.Şeref Güzelyazıcı tarafından hazırlanan İstanbul Kitapevinin yayımladığı “Din Dersleri Birinci Kitap” (yardımcı) adlı eserlerden faydalanılacaktır.⁴⁶⁵

16/5/1960⁴⁶⁶ yılında aynı kitaplardan, 14/5/1962⁴⁶⁷, 6/5/1963⁴⁶⁸, 6/5/1964⁴⁶⁹, 5/5/1965⁴⁷⁰, 16/5/1966⁴⁷¹, 21/8/1967⁴⁷², 20/5/1968⁴⁷³, 23/5/1969⁴⁷⁴, 25/5/1970⁴⁷⁵, 15/5/1972⁴⁷⁶, 14/5/1973⁴⁷⁷, 20/5/1974⁴⁷⁸, 5/5/1975⁴⁷⁹ (***)yıllarında bu kitaplara ilave olarak Neda Armaner- A.Zeki Ökmen tarafından yazılan M.E.B.Yayınevlerinin

⁴⁶¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 22 Eylül 1952, cilt:15, sayı:713, s.136

⁴⁶²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Ağustos 1955, cilt:18, sayı:866, s.116

⁴⁶³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Mayıs 1956, cilt:19, sayı:904, s.65

⁴⁶⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 12 Ağustos 1957, cilt:20, sayı:968, s.115

⁴⁶⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1959, cilt:22, sayı:1058, s.66

⁴⁶⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1960, cilt:23, sayı:1104, s.52

⁴⁶⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203, s.87

⁴⁶⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 06 Mayıs 1963, cilt:26, sayı:1254, s.87

⁴⁶⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 18 Mayıs 1964, cilt:27, sayı:1304, s.171

⁴⁷⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 17 Mayıs 1965, cilt:28, sayı:1355, s.195

⁴⁷¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 16 Mayıs 1966, cilt:29, sayı:1404, s.146

⁴⁷²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 21 Ağustos 1967, cilt:30, sayı:1466, s.285

⁴⁷³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1968, cilt:31, sayı:1502, s.209

⁴⁷⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Mayıs 1969, cilt:32, sayı:1556, s.207

⁴⁷⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608, s.197

⁴⁷⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698, s.142

⁴⁷⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745, s.216

⁴⁷⁸M.E.B. Tebliğler Dergisi, 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790, s.204

⁴⁷⁹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 05 Mayıs 1975, cilt:38, sayı:1838, s.246

yayımladığı “*Din Eğitimi ve Öğretiminde Metodik Bilgiler*” adlı kitaplardan faydalanılmıştır.

4.7. FİLM ŞERİDİ

31/7/1978 tarih ve 611-2/7212 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlar ve Basılı Eğitim Malzemeleri Genel Müdürlüğü genelgesi ile **1978-1979** Öğretim Yılı Film-Radyo-Televizyon ile Eğitim Merkezince Hazırlanan, okulların illerdeki eğitim araçları merkezi başkanlıklarından sağlayabilecekleri; **Din Eğitimi** dersi için hazırlanan “**168 nolu Namaz I ve 169 nolu Namaz II**” adlı siyah- beyaz film şeritleri ders araç gereci olarak kabul edilmiştir.⁴⁸⁰

23/7/1979⁴⁸¹, **7/8/1980**⁴⁸², **13/4/1981**⁴⁸³, **26/4/1982**⁴⁸⁴ yıllarında da Namaz I-II adlı film şeritleri Din dersi araç gereci olarak kabul edilmiştir.

Film şeridi uygulaması ilk kez 1978 senesinde başlamış ve 1982 senesine kadar aralıksız devam etmiştir. Çocukların derslerde namazla ilgili öğrendikleri teorik bilgiler bu film şeritleriyle görsel olarak desteklenmiştir.

⁴⁸⁰M.E.B. Tebliğler Dergisi, 31 Temmuz 1978, cilt:41, sayı:1993, s:395

⁴⁸¹M.E.B. Tebliğler Dergisi, 23 Temmuz 1979, cilt:42, sayı:2036, s:313

⁴⁸²M.E.B. Tebliğler Dergisi, 07 Temmuz 1980, cilt:43, sayı:2065, s:153

⁴⁸³M.E.B. Tebliğler Dergisi, 13 Nisan 1981, cilt:44, sayı:2084, s:146

⁴⁸⁴M.E.B. Tebliğler Dergisi, 26 Nisan 1982, cilt:45, sayı:2111, s:217

5.SONUÇ

1947'den itibaren arayışlara girilen çeşitli komisyon, kurultay, parti grubu ve T.B.M.M. Genel Kurulunda ele alınan, basın organlarında tartışılan Din Eğitim ve Öğretimi meselesi, yaklaşık üç dört yıl boyunca tartışılmıştır. Cumhuriyetimizin eğitim tarihinde Şubat 1949 yılından itibaren din öğretimi yeniden uygulamaya konulmuştur. Bu uygulamalarda Türk eğitiminin gündemine Din eğitimi ve öğretimi (İmam Hatip Liselerinin açılması, Ankara İlahiyat Fakültesinin açılması, ilkokullara din derslerinin konulması) konusu Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretiminin mevzuat ve programın geliştirilmesinde sürekli bir arayış içinde olduğu, bu arayışta fert ve toplum ihtiyaçları dikkate alınarak daha iyiye daha doğruya ulaşıldığı görülmektedir.

1949 yılında ilkokul çağındaki çocuklarına din dersleri aldirmek isteyen velilerin dilekçeyle okul müdürlüklerine bildirmeleri gerekiyordu. 1950 yılına gelindiğinde çocuğuna din dersi aldirmek istemeyen veliler bir dilekçeyle okul müdürlüklerine bildirmeye başladılar. Sonraki yıllarda sadece ilkokullarda değil ortaokul ve liselere de din derslerinin yaygınlaştırıldığı görülmektedir. 1982 yılına gelindiğinde, Din ve Ahlak Bilgisi dersleri, birleştirilerek 1983 yılından itibaren devletin gözetimi ve denetimi altında, *ilkokul 4. sınıftan itibaren lise son sınıfına kadar zorunlu* ders olarak okutulacaktır. Böylece toplumda ikilik yaratan “okulda din dersi alanlar ve din dersi almayanlar” sorunu ortadan kalkacak, bütün öğrenciler denk olacaklardır.

İnsan hayatı için son derece önemli olan din duygusu; devletin denetiminde müspet yönde tatmin edilecek, kişinin gerçek dışı yollara meyiletmesi önlenecek, kendisine ve topluma zarar verecek şeyleri yapması engellenmiş olacaktır. Unutmamak gerekir ki, ülkemizde yaşanan bir takım toplumsal huzursuzlukların temelinde din eğitimi ve öğretimi konusunda yanlış ve temeli olmayan kusurlu bilgiler yatmaktadır.

Toplumumuzda özellikle de gençlerimizde inanç ve düşüncelerinde meydana gelen boşluk doğru ve yerinde verilen dini öğretilerin hayata geçirilmesi ve vatan, millet, bayrak sevgisiyle doldurulabilir. Bunu sağlamak, milli ve manevi değerlere bağlı genç; birlik ve beraberlik duyguları güçlü, yurdunu ve milletini seven vatandaş; insana

ve insanlığa değer veren, hür düşünceye sahip ve saygılı insan yetiştirmek için din derslerinin bütün öğretim kademelerinde verilmesi isabetli olmuştur.

Din derslerinin okullara konulduğu ilk dönemlerde; okullarda takip edilmekte olan Din dersleri müfredatı ihtiyaca cevap vermekten çok uzaktı. Programlar gözden geçirildiğinde, Din dersleri adına namaz, oruç, zekât, hac konularından başka hemen hemen hiçbir çeşitlilik görülüyordu.

Kitaplarda, İslamın şartları kuru bilgi olarak verilmekte, bu konuların dini hikmetleri ve sosyal faydaları hakkında aydınlatıcı bilgiler verilmiyordu. Bakanlık tarafından okullarda okutulmasına izin verilen kitaplar; çeşit olarak az, içerik açısından kısır, baskı yönünden sade, ebat açısından hantal bir görünüm arz ediyordu. İlerleyen senelerde Din dersi kitaplarının; çeşitleri ve yazarları çoğalmış, içeriği zenginleştirilmiş, baskıları renklendirilmiş resimlerle göze de hitap edilmiş, çocuğa görelilik ilkesi gözetilmiş, ebatları küçültülerek cazip hale getirilmiş olduğu görülmektedir. Din dersi kitaplarını yayımlayan yayınevlerinin sayılarının da bu süreçte arttığını gözlemlemekteyiz.

Mevzuat gelişimi, ders kitaplarının nitelik ve nicelik bakımından gelişimi zaman içinde olumlu yönde gelişmiştir. Ancak:

a)1924'den itibaren Tevhid-i Tedrisat kanunu gereği devletin gözetim ve denetimi altında din eğitimi ve öğretimi yapılması arayışı ve kararlılığı kırılmalar olmadan sürekli devam edebilse idi;

b)Okullarda bu derslerin okutulması temelde tartışma konusu olmaksızın ve programın geliştirilmesi, öğretim yöntemlerinin geliştirilmesi ve güncellenmesi konularında yapılacak araştırmalara ve tartışmalara, eğitim bilimcilerin ve aydınlarımızın düşünceleri yoğunlaşmış olsa idi;

c)Din eğitimi ve öğretiminden yararlanan çocuklarının ruh sağlığı içinde gelişimi yanında, milli birlik ve bütünlüğümüzün pekişmesinde, kültür hayatımızın zenginleşmesinde, Cumhuriyetin kazanımlarının toplumun her kesimi ve her yaş grubu

tarafından içselleştirilse idi; bu sürecin sonucunun olumlu katkılarını çok daha kısa zamanda görebilirdik.

Doğru yeterli ve zamanında yapılacak din eğitimi, bireyin modern hayatın getirdiği şartlara da ahenkle uyum sağlamasını temin edecektir.

EKLER

EK-I

Milli Eğitim Bakanı Sayın Tevfik İleri'nin Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Birliğinin Tertip Ettiği Ahlak Kongresindeki Konuşmasının Tam Metni:

Aziz Cumhurbaşkanımız, kıymetli delege arkadaşlarım,

Türkiye Öğretmen Dernekleri Milli Birliğinin tertip ettiği “Ahlak Terbiyesi Kongresi”ni manevi kıymetlerimiz üzerine eğilmek ve bu kıymetleri yükseltmek hususunda duyulan bir ihtiyaç ve zaruretin ifadesi olarak kabul ediyor, büyük bir alaka ile karşılaşıyorum... Bu kongrenin, milli eğitim davalarımızdan birini ele aldığı ve siz Türk münevverleri, tefekkür ve ilim adamlarımızın bu sahadaki fikir ve kanaatlerini, tavsiye edeceği tedbir ve yolları tespit edeceği için Bakanlığımıza büyük yardımları olacaktır. Bu düşünce ve kanatla hem “ Öğretmen Dernekleri Milli Birliği”ne hem de sizlere şimdiden teşekkür eder, hepinizi hürmetle selamlarım.

Muhterem arkadaşlarım,

Hükümet programımızın milli eğitim kısmında gençliğimizin yetiştirilmesinde, manevi değerlere gerektiği kadar büyük bir yer vereceği kaydedilmiş bulunmaktadır. Bu manevi kıymetlerin şüphesiz, en mühim bir bölümü ahlaki kıymetlerdir. O halde vatan ve millet ideali ile buna layık olmak için gerekli her çeşit kıymetlerle yetişmesini istediğimiz çocuklarımızın, ahlak terbiyesine ne kadar büyük bir ehemmiyet vermemiz icap ettiği aşikârdır. Fakat çocuklarımızın ahlak terbiyesine, yalnız okul çevresinde ele alınacak bir mesele olarak bakmayınız... Bugün ahlak terbiyesi meselesinin n bariz karakterlerinden biri, onu cemiyet hayatı içinde mütalaa etmek zaruretidir. Ferdin bütün hayatı gibi, ahlakı da cemiyet hayatına sıkı sıkıya bağlıdır. Bunun içinde tekevvün ve devam eder.

Şüphesiz, umumi olarak ifade ettiğimiz bu görüşün dışında kalan müstesna hadiseler her zaman ve mekânda rastlamak mümkündür. Yani ahlaki değerlerin en sarsıldığı ve ahaksızların çoğaldığı bir cemiyette ahlaklı insanlar, hatta bir ahlak idealinin kahramanları bulunabileceği gibi, aksine olarak ahlaki değerleri çok sağlam cemiyetlerde de, her türlü ahaksızlığı irtikâp eden insanlar olabilir. Diğer taraftan,

umumiyetle bütün manevi sahalarda olduğu gibi ahlak hayatına ait yapılacak, sadece rakamdan ibaret istatistikler isabetli bir fikir vermez, aydınlatıcı olmaz. Şunu demek istiyorum, bir cemiyetteki fertlerin yarısından fazlasının, mesela yüzde yetmiş beşinin ahlaklı olduğunun tespit edildiği kabul edelim. Bu nispet o cemiyette bir ahlaki meselesinin mevcut bulunmadığına kati bir delil sayılmaz. Çünkü bir cemiyetin ahlaki değeri dinamik bir kudrettir. Yüzde doksanı dahi ahlaklı olan bir cemiyette eğer gayri ahlaki hareketlere karşı lakayt kalınıyorsa bu cemiyetin istikbaline, ahlaki hayatına güvenle bakılamaz.

Muhterem arkadaşlar,

Ahlak terbiyesini, cemiyet hayatının bütünü içinde mütalaa etmeyi gerektiren sebeplerden biri de, ahlak terbiyesinde en müessir telkinin yaşanılan hayat içinde müspet örneklerle kabil olmasıdır. Çocuk ise, yalnız okul çevresinde yaşamıyor. Okuldan başka aile muhitinde, sokakta, sinemada, tiyatrodada, spor sahasında, otobüste, türlü türlü gördüğü, işittiği, öğrendiği, tanıdığı şeyler oluyor.

Okullarımız, çocuklarımıza gereken ahlak ve karakter terbiyesini verebiliyor mu? Veremiyor mu? Okulun verdiği dış hayat bozuyor mu? Bozmuyor mu? Bunu bilmek ahlak terbiyesinde tutulacak yolların nasıl olması lazım geldiğini de gösterir.

Şu halde, ahlak meselesini bir cemiyet ve millet hayatı genişliği içinde ele alınca bu hayatın her meslek zümreleri ve müesseselerini nasıl daha ahlakileştirebiliriz sualiyle karşılaşacağız. İster istemez, aile hayatı nasıl daha ahlaki olabilir? Tüccarı, memuru, esnafı, işçiyi, nasıl daha ahlaklı yapabiliriz diye düşünmek, sinemayı, tiyatroyu, çeşitli neşir organlarını ele almak icap edecektir. Eğer bu meseleleri halledebilsek okulda vereceğimiz ahlak terbiyesi, muhakkak daha çok verimli olacaktır.

Ancak, meseleyi bu kadar genişletmek, bu kongrenin 4-5 günlük çalışma zamanını çok geniş bir sahaya yaymış olacağı için (Okulda Ahlak Terbiyesi) bakımından verimini azaltabilir. Bunu Yüksek Heyetimizin takdirine bırakıyorum.

Fakat yetişecek olan nesillerin ahlak terbiyesinde, cemiyetin hiçbir fayda beklemeyeceği ve hatta zarar geleceği kabul edilse dahi, o zaman da okul için yapacak bir şey kalmamış demek değildir. Bilakis okulun mesuliyet ve yükü daha çok artmış olacaktır. Her şeye rağmen, çocuklarımıza ahlaklı olmanın, fert ve millet hayatı bakımından zaruretini, mana ve değerini kabul ettirebilme, bu hazzı tattırabilme, cemiyetteki bütün bu yıkıcı tesirlere rağmen yıkılmayacak bir irade ile yetiştirmek bunun yollarını aramak lazımdır. Milli Eğitim Bakanlığının muhterem Heyetinizden asıl faydalanacağı taraflardan biri budur. Hapishanelerden bile bir terbiye müessesesi rolü beklendiği bir asırda, bir terbiye müessesesi olan okul, karakter ve ahlak terbiyesini ön plana alacağı yerde, hiçbir vakit yalnız kuru bilgiyi vermekle iktifa eden (yetinen) bir teknik atölye, bir fabrika gibi telakki edilemez. Okul yetiştiricilik fonksiyonu ile bir terbiye ve ideal ocağıdır. Bu ocakta, çocuğa her şeyden evvel ahlaklı olmak inancını veren, bu zarureti duyuran bir ideal verilmelidir. Ahlak meselesi, bir umumi terbiye meselesi olarak araştırılacağı ve istisnalar üzerinde durulmayacağına göre, cemiyette, ferdin ahlaklı olabilmesi ve ahlaklı kalabilmesini temin edilecek ilk imkânların üzerinde durmamız ve ahlak terbiyesi üzerinde tavsiyelerinizin bu imkânı selbetmiyecek (kaldırmak, yok etmek) mahiyette olmasına dikkat edeceğiniz tabiidir.

Muhterem arkadaşlar,

Cemiyette ferdi ahlaklı yapmak ve ahlaklı tutmak için gerekli ilk şartın hürriyet ve buna müstenit (dayanan) bir zihniyet ve anlayış, bir nizam olduğu malumdur. Ahlaklı insan, iyiyi, kötüyü kendi iradesi ile ayıran, hareketlerinin mesuliyetini müdrik (anlayan), şahsiyet sahibi, insandır. İnsanın şahsiyet ve irade sahibi olması için de, ilk şart elbette hürriyettir. Hür olmayan insanda nasıl irade arayabiliriz. Hürriyetin şimdiye kadar muhtelif bakımlardan, bir kısmı klişe haline gelmiş, muhtelif tarifleri yapılmıştır. Fakat bir cemiyette hürriyet var mıdır? Yok mudur? Bunun miyarı (ölçüsü)ne olacaktır? Bence ne herhangi bir takım fiili ve fikri hareketleri yapabilmek hürriyetin varlığını ifade eder, ne de bazı kayıtlar ve tahditler(sınırlama) hürriyetsizliğin delili olabilir.

Hürriyet, ferdin, şahsiyet olabilmesi yolunda kendi değer ve kabiliyetlerini inkişaf ettirmek için cemiyet hayatında bulunması gerekli imkânlarla sahip olması şeklinde mütalaa edilebilir. Bu cemiyette, umumiyetle ferdin, değer ve kabiliyetlerinin

inkışafı için gerekli imkânlar varsa hürriyet var, yoksa hürriyet yoktur. Hürriyet var olduğu bir cemiyette, ilim, sanat, siyaset ve ticaret sahasında her çeşit kabiliyetin inkışafı için bütün kapılar açıktır. Eğer bir cemiyette ilim veya fikir adamı olarak yükselmek kabiliyetini taşıyan genç üniversite kapını kapalı buluyorsa, sanatkâr kendi çalışmasının dışındaki imkânlara erişemiyorsa, yani her hangi bir sahadaki tercihlerin sebebi değer ve kabiliyet yerine başka ölçüler oluyorsa hürriyet nizamı henüz müesses hale gelmemiştir. Ahlaki hayatımız için ilk şart olan bu hürriyet nizamından, ilkokulumuzdan üniversitemize kadar, basit iş ve ticaret hayatından siyaset hayatına kadar kabiliyetlerin hak ettikleri yeri almak imkânını bulmaları ile emin olabiliriz. Bunun hukuk dilindeki ifadesi “Adaletin tam ve mutlak” hâkimiyetidir.

Arkadaşlar,

Okullarımızda, ahlak terbiyesi are ve metotlarını araştırırken, tavsiyelerinizin verimli bir disiplin kadar bu ilk şarta, yani böyle bir hürriyet ve adalet anlayışına aykırı olmayacağından emin bulunuyorum. Bunu için, böyle bir hürriyet ve adalet zihniyetine dışman, fertlerin değer ve kabiliyetlerinin inkışaf etmesi, şahsiyet olmaları imkânını boğan, insan psikolojisi ve tabiatı kanunlarına aykırı Komünizm gibi ideoloji hapisanelerine çocuklarımızın hapis olmaması için cemiyet ve okul hayatında alınması gerekli tedbirler üzerinde duracağınızdan müsterihim(gönlü rahat, kaygısız).

Arkadaşlar,

Söylemeye dahi lüzum yok ki, okul, çocuğu cemiyetin müspet hayatına hazırlayan muvakkat (geçici, belirli bir vakte mahsus) bir terbiye istasyonudur. Burada hazırlanan çocuklarımızın millet hayatının maddi ve manevi temel kıymetlerini kazanmış, benimsemiş ve bu kıymetleri geliştirmek iradesine yükselmiş olarak cemiyet hayatına intikal etmeleri gerekir. Bu kıymetlerden biri, mensup olduğumuz Garp medeniyetinin temel kıymetleridir. Bu, realiteye ve realizme dayanan madde ve tabiat bilgisinin temeli olan ilmi zihniyet ve müspet düşünce gibi kıymetler ve bunların metotları ile vatan coğrafyamızın her çeşit değerlerini işleyip vatamı bu bakımdan da zenginleştireceğiz.. İşte, okulda ahlak terbiyesine ait metotların bu ilmi zihniyet ve

müspet düşünce kıymetlerini sağlayacak öğretim esaslarını selbetmemesi bakımından da titiz davranmak zorundayız.

Garp medeniyetine dâhil diğer milletlerle müşterek olan bu temel kıymetlerin yanında, asıl bizi biz yapan, milletimize has manevi kültür kıymetlerini de çocuklarımıza benimsetmek ve bu kıymetleri ileride yükseltmek irade ve kudretine eriştirmek okullardaki eğitim ve öğretimin esas gayelerindendir. Edebiyat, tarih, sanat, dil gibi kültür kıymetlerimizi benimseyen, onları korumak ve yükseltmek irade ve kudretini kazanan çocuklarımız ahlaki hayatlarını cemiyet hayatı içinde yaşamak ve millet hayatı ile aynı yönde devam ettirmek imkânını, yani ahlaki hayatlarının sosyal karakterlerini kazanacaklardır. Bunun için okulda, ahlak terbiyesi mevzuunda bu kültür kıymetleri meselesi üzerinde de gereken ehemmiyetle durmak lazımdır. Tavsiyelerinizin bu kıymetlere aykırı düşmemekle kalmayıp bunları takviye edici mahiyette olacağından eminim.

Gösterişten uzak kalmak, mahviyetkar (alçak gönüllülük) olmak, vakar, dürüstlük, düşküne yardım, büyüklere saygı, kör nefis ve benliğin esaretinden kurtulmak gibi manevi, ahlaki kıymetlerimiz ise elbette ki sizin üzerlerinde uzun uzun duracağımız değerlerdir.

Muhterem arkadaşlar,

Ahlaki hayatın esaslarından biri, insanın kendi içiyle dışı, yani dış âlem arasında bir ahenk ve nizam kurabilmiş olmasıdır. Bu ahlak ve nizamın kurulması ise insanın nefis ve benliğinden kurtulması, asgari kendinden fedakârlık etmesi, kısmen olsun kendinden vazgeçebilmesi ile mümkündür. Kendini yalnız kendi içinde gören, yani kendini nefsi dışında bulamayan insan böyle bir anlaşma ve ahenge varamaz. Ahlaki hayatın sosyal hayat içinde tekevvün eden veya cemiyet hayatına yönelen tarafı nazarı itibara alınınca da, kendimizden kurtulma ceht ve iradesinin ahlak terbiyesindeki yeri biraz daha anlaşılır. Sizlerin birer mütefekkir(düşünür) ve mürebbi (terbi edici) olarak çocuklarımızı hodbinlikten kurtarma cehti ve irade terbiyesi hususundaki düşünceleriniz en kıymetli tavsiyelerinizden olacaktır.

Muhterem arkadaşlar,

Ahlaki hayat ve onun her çeşit hareketi, şüphesiz işlemedeki mana ve fonksiyonu idrak etmeyen bir makinenin hareketi değildir. Ahlaki harekette bir mana ve gaye vardır. İnsanın bu manalı ahlak hareketlerini besleyen menba ise, kendi varlığında bulunduğu mana ve gayedir. Kendi içinde, kendi kendine kalan insan ise bu gayeye hiçbir zaman erişemez. Kendini, et ve kemikten mürekkep bir zaman işledikten sonra duracak fani boş bir makine sanan insan bu manayı hiçbir zaman bulamaz. Bu manayı bulmak için fani varlığını aşip bir ebedi varlıkla anlaşması, onun ebedi nizam ve ahengi içinde birleşmesi lazımdır. Milletimizi, medeniyetimizi, nihayet bütün millet ve medeniyetleri ile dünyamızı kuşatan kâinatın bir boşluğa doğru akıp giden, manasız, kör bir mekanizma olduğunu sanan insan, onun zerresinin zerresi olan kendinde nasıl bir mana bulabilir.

Bence böyle bir ebedi varlığın ahenk ve nizamını, manasını, tanımayan insan kendi faniliğinden kurtulamaz. Onun ahlaki hayatı köklü ve temelli olamaz.

Arkadaşlar,

Hiç korkak insan ahlaklı olur mu? O, korktuğunun olduğu yerden kaçır. Kendi faniliği içinde kalan insan fanilik korkusundan kurtulamaz ve hareketlerine asıl bu korku istikamet verir. Onda, ahlaki görünen hareketler hattı zatında zor ve cebrin yarattığı hareketlerdir. Ebedi oluşun hürriyeti içinde yükselen bir iradenin hareketleri değildir. İşte çocuklarımızın ahlak terbiyesinde millet gibi, Allah gibi ebedi varlıklara inanma ve bağlanmaları üzerinde bunun için durmak zaruretindeyiz.

Ferdi varlığımızın sosyal ve ebedi bir bütünü olarak millet varlığına, nihayet bütün varlıkların bir mana ve ebediliği olarak Allah'a inanmak için, medeniyet yolundaki inkılâp kültür kıymetlerimizi selbetmeden pedagojik metotların istikamet verici aydınlığı içinde çare ve tavsiyelerinizi büyük bir alaka ile bekleyeceğim.

Çok muhterem arkadaşlar,

Hürriyet zihniyetine dayanan demokrasi rejimini bütün rejimlere üstün yapan taraf onun, milleti idare etmek ve yükseltmek hususunda her sahadaki bütün meslek ve

tefekkür adamlarının bilgi ve fikir kıymetlerinin katılmasına imkân vermesidir. Ağaç, hayatiyetini temin eden gıda ve kudreti topraktan alır. Nasıl ağacın kökleri topraktan sökülünce kısa bir zamanda kurur ve meyve vermez hale gelirse, millet hayatında her sahadaki kıymetlerle alakası kesilmiş icra makamları da kısa zamanda böyle bir ağaç haline gelir, işlemez olur.

Milli Eğitim Bakanı olarak benim asıl ve en halisane temennim, kongrenizin, başından sonuna kadar, bütün delege arkadaşlarımın bütün bilgi ve fikir kıymetlerini bütün açıklığı ile ortaya koyacak ve gereği gibi kıymetlenmesini temin edecek tam bir hürriyet zihniyeti ve nizamı içinde devam etmesidir.

Hepinizi tekrar hürmetle selamlarken bu kongrenin Memleketimiz ve Milletimiz için çok hayırlı kararlara varmasını dilerim.⁴⁸⁵

⁴⁸⁵M.E.B. Tebliğler Dergisi, 14 Mayıs1951, cilt:14, sayı:642, sayfa.13,14

EKLER-II

29/9/1980 tarihli ve 322.1-40/70101 sayılı Milli Eğitim Bakanlığının Temel Eğitim **I. kademesindeki Din Bilgisi ve Ahlak Derslerini** okutacak **öğretmenler** hakkında Valiliklere gönderdiği genelge;⁴⁸⁶

Bakanlığımıza yapılan çeşitli müracaatlarda; Temel Eğitimin I.kademesindeki Din Bilgisi ve Ahlak derslerinin amaçlarına uygun olarak okutabilmesi, dolayısıyla bu derslerden beklenen verimin sağlanabilmesi için, gerekli tedbirlerin alınması istenmektedir.

Bilindiği üzere Öğretim Kurumlarımızda uygulanan Din Eğitimi ve Öğretimi, Anayasamızın 19.maddesi hükmü ve 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 12.maddesinde belirtilen ilkeler ile yine Anayasamızın 10. ve 50. maddelerinde yer alan amir hükümler ve 153. maddesi ile de teminat altına alınmış bulunan Tevhid-i Tedrisat Kanununun gerekçe ve maddeleri esas alınarak yapılmaktadır.

Milli ve manevi değerlerine gereken önemi veremeyen ve bu değerleri, gelecek kuşaklara sağlıklı bir şekilde aktarmayı başaramayan Milletlerin, varlıklarını devam ettirmeleri ve tarih sahnesindeki yerlerini korumaları mümkün değildir. Söz konusu değerlerin canlı tutulmasında, korunup yaşatılmasında Din Eğitimi ve Öğretiminin rolü inkâr edilemez. Bu bakımdan, Din Eğitimi ve Öğretiminin her derecedeki eğitim ve öğretim kurumlarımızda, özellikle Temel Eğitimin I. Kademesinde daha verimli hale getirilmesi ve metotlarla uygulanması için, gerekli ve isabetli tedbirlerin bir an önce alınmasında zaruret bulunduğu açıktır.

Din Bilgisi ve Ahlak Dersleri, özellikle Temel Eğitim kademesinde bilgi ve beceriden çok, düşünce ve davranışla ilgili bulunmaktadır. Öğrencinin düşünce ve davranışı üzerinde etkili olamayan bilgiler, fazla bir önem ve anlam taşımamaktadır. Bu bakımdan Din Bilgisi ve Ahlak Derslerini okutacak öğretmenlerin, bilgi ve beceri yanında, davranış yönüyle de öğrenciye örnek teşkil edebilecek ve onun öğrendiklerini, davranışlarına yansıtmasını sağlayabilecek bir nitelik taşımaları gerekmektedir. Temel

⁴⁸⁶M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Eylül 1980, cilt:43, sayı:2071, s.205

Eğitimin I. kademesindeki öğrencilerin, yaş ve çağ özellikleri de dikkate alınır, konunun önemi daha da artmaktadır.

Bu arada Temel Eğitimin Birinci Kademe (İlkokul) Yönetmeliğinin 71.maddesinin 2. paragrafında; “Din Bilgisi, Resim-İş, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinin, öğretmenler arasında değiştirilerek okutulabileceği” hükme bağlanmış bulunmaktadır.

Bu itibarla, konunun önemi ve sözü edilen yönetmelik hükmünün getiriliş amacı dikkate alınarak, Temel Eğitim I. kademesindeki Din Bilgisi ve Ahlak Derslerini okutacak öğretmenlerle ilgili olarak, aşağıda belirtilen hususlara titizlikle uyulması gerekmektedir;

1- 1980- 81 öğretim yılından itibaren Temel Eğitimin I.kademesindeki Din Bilgisi ve Ahlak Dersleri, öncelikle İmam-Hatip Lisesi çıkışlı olup, halen ilkokullarda görevli bulunan öğretmenlerce okutulacaktır.

2- Bu nitelikte öğretmen bulunmaması halinde, sözü edilen dersler, Bakanlığımız Hizmet-içi Eğitim Dairesince her yıl tatil aylarında 5 hafta süreli ve 100 saatten az olmamak üzere, bu konuda açılacak kurslara katılarak başarı gösteren öğretmenlere verilecektir. Ancak ihtiyaç ve zaman darlığı dikkate alınarak 1980-1981 öğretim yılına mahsus olmak üzere bu kurslar, 29.9.1980- 10.10.1981 tarihleri arasında kısa süreli olarak (ad-soyad, görev yerleri ve kıdemleri ile birlikte) bir liste halinde en seri vasıta ile Bakanlığımıza intikal ettirilecektir.

3- Söz konusu kurslar, il merkezlerindeki İmam-Hatip Liselerinde Milli Eğitim Müdürlerinin organizesi ve adı geçen okul müdürlerinin yönetiminde açılacak, öğretim üyesi ihtiyacı da Yüksek İslam Enstitüleri ve İmam-Hatip Liseleri öğretmenlerden karşılanacaktır.

4- Din Bilgisi ve Ahlak Derslerinin amaçlarına uygun bilgi, düşünce ve davranışa sahip, aynı zamanda kendisini bizzat yetiştirmiş veya çeşitli eğitim kurumlarından belge almış bulunan ilkokul öğretmenlerinden sözü edilen kurslara

katılmak isteyenler 26.9.1980 Cuma günü saat 17.00'ye kadar okul müdürlükleri kanalıyla Milli Eğitim Müdürlüklerine müracaat edeceklerdir.

5- Birinci ve İkinci maddelerde nitelikleri belirtilen öğretmenlerin görevli buldukları okullardaki ders sayısı yeterli olduğu takdirde branş öğretmeni gibi, yeterli olmaması halinde ise sözü edilen derslerin kapatılmadığı başka okullarda ve ihtiyaç durumu da göz önünde bulundurulmak suretiyle idareci olarak görevlendirilmeleri cihetine gidilecektir.

29 Eylül 1980–10 Ekim 1980 Tarihleri Arasında İlkokul Öğretmenleri İçin Açılacak Din Bilgisi ve Ahlak Dersleri Kurs Programında 2 saatten günde 6 saat olmak üzere aşağıdaki konuların öğretimi planlanmıştır:⁴⁸⁷

Din Bilgisi ve Ahlak derslerinin önemi ve amaçları,

Çocukların karakter teşekkülünde bu derslerin yeri

Müfredat programındaki konuların incelenmesi ve bu derslerde uygulanacak metodlar (Tartışmalı)

Din Bilgisi ve Ahlak dersi öğretmenlerinin nitelikleri (Tartışmalı)

Din, Ahlak ve İlim ilişkileri

Dinin fert ve toplumun mutluluğu için getirdiği ilkeler

Başka ülkelerde Din Eğitimi uygulamaları

Din Bilgisi ve Ahlak dersleri ile ilgili yayınların tanıtılması

İmanın tanımı önemi ve çeşitleri

İmanın şartları ve bu şartların her birinin önemi ve hikmetleri

İbadetin manası ve önemi

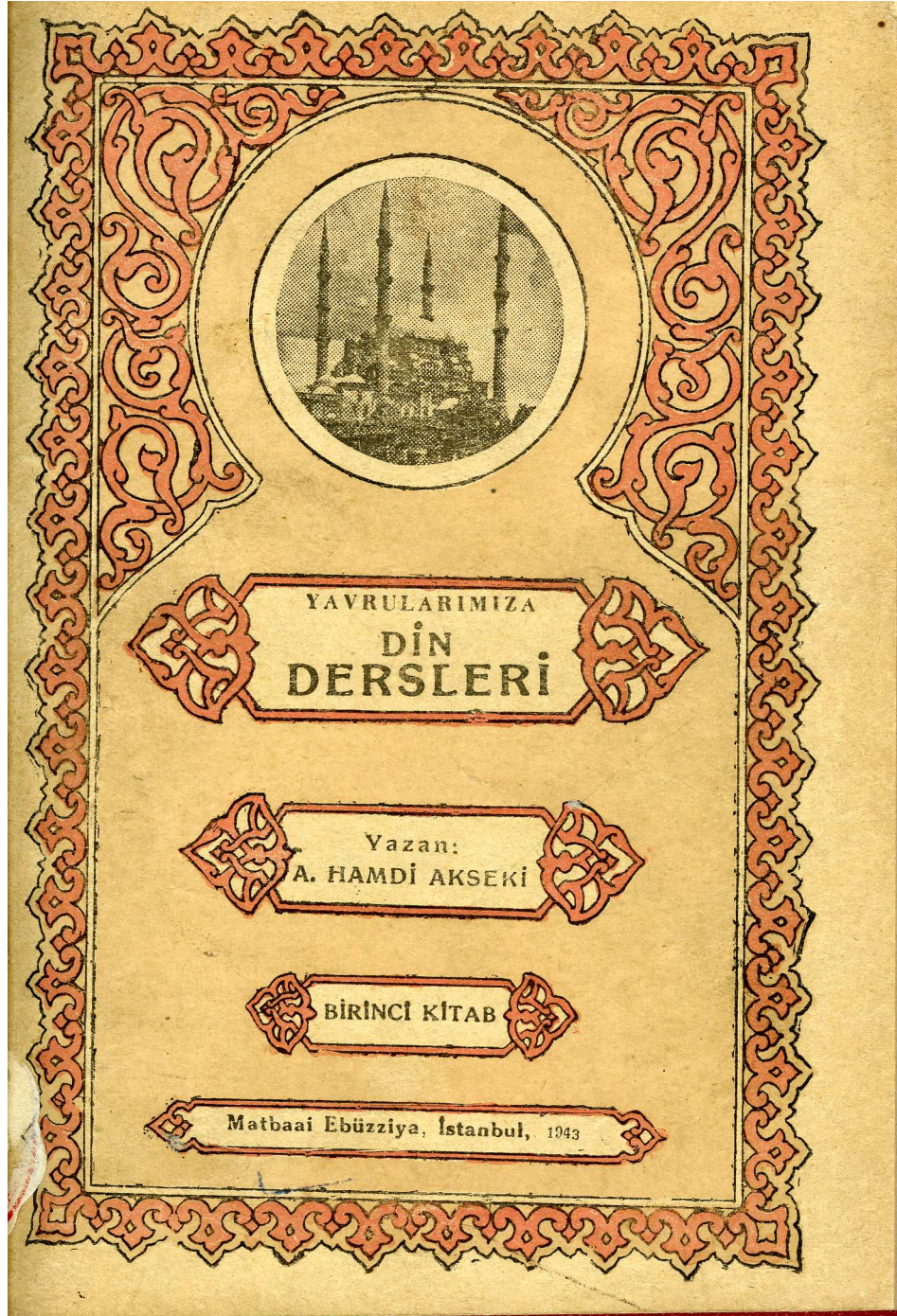
⁴⁸⁷M.E.B. Tebliğler Dergisi, 29 Eylül 1980, cilt:43, sayı:2071, s.205,206

Namazın önemi, hikmetleri ve çeşitleri. Abdest ve nazla ilgili gerekli bilgiler
(Konular uygulamalı şekilde işlenecek)

İl içindeki tarihi cami ve diğer eserlerin gezilip incelenmesi(Cami ve mescit
adabı)

Zekât ve haccın önemi, hikmetleri. Zekât ve hac ile ilgili gerekli
bilgiler.(Sosyal Yardımlaşma)

EKLER-III

FIHRİST

	<u>Sahife :</u>
Önsöz	5
Birinci ders :	
Çocuklarla bir konuşma	7
İkinci ders :	
İlk bilgiler	9
Üçüncü ders :	
Müslümanlığın ilk temeli	11
Manzume :	
Allah bir	12
Dördüncü ders :	
Sevilen çocuk	13
Beşinci Ders :	
Temizlik	15
Manzume:	
Benim dinim	18
Altıncı Ders :	
Müslümanlık çalışma dinidir	19
Yedinci ders :	
Dua	21
Manzume:	
Şadırvan	22
Sekizinci ders:	
İslâm ve müslüman	23
Manzume:	24
İkilik yok birlik var	\
Dokuzuncu ders :	
Allaha iman	25
Manzume:	
Elhamdülillâh müslümanım	26

	<u>Sahife :</u>
Onuncu ders :	
Allahü Tealâ Hazretleri	27
Onbirinci ders :	
Ağaç diyor ki	29
Onikinci ders :	
Güneş ve ağaç	31
Onüçüncü ders :	
Mini Mini yavru din dersi okuyor	33
Ondördüncü ders :	
Anne şefkati	35
Onbeşinci ders :	
Hoca ile talebe arasında bir konuşma	37
Onaltıncı ders :	
Yuva ve ateş	43
Onyedinci ders :	
Vedatla Sedat	45
Manzume :	
Küçük görme	46
Onsekizinci ders :	
Doğru ve yalan	47
Manzume :	
Yalancılık kötü huydur	48
Ondokuzuncu ders :	
Saygı	49
Yirminci ders :	
Peygamberimiz Efendimizin hayatı ve ahlâkı	51

Manzume :	
Anne	
Yirmi birinci ders :	
Küçük dua	
Manzume :	
Türk vatani	
Yirmi ikinci ders :	
Arslan ile fare	
Yirmi üçüncü ders :	
Çocuk ve fil	
Yirmi dördüncü ders :	
En büyük sevgi	
Manzume :	
Hasret	
Yirmi beşinci ders :	
Çocuklara baba nasihatı	
Manzume :	
Bizim köyün minaresi	
Manzume :	
Dua	

ÖĞRETMEN OKULLARI DERS KİTAPLARI

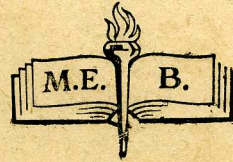
DİN BİLGİSİ

İKİNCİ DEVRE
Sınıf I

Yazan

Neda ARMANER

Edirne Kız İlk Öğretmen Okulu
Din Bilgisi Öğretmeni

İSTANBUL – MİLLÎ EĞİTİM BASİMEVİ

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM: I

a) Din kelimesi üzerinde açıklama	1
b) Din olaylarında ortak özellikler ve dinin tarifi	1
c) Dinin sosyal rolü ve amaçları	2
d) Kişiyeye ve topluluğa dinin lüzumu	3
Okuma: Dini duygu hakkında düşünürlerin sözleri	5

BÖLÜM: II

İslâm Dininin Kaynakları

A — Kur'ân:	
a) Kur'ân-ı Kerimi tarif ve isim yönünden inceleme	8
b) Vahiy nedir	8
c) Vahyin geliş tarzları	9
d) Vahiy ilk defa ne zaman, nerede ve nasıl gelmiştir	10
e) Sure hakkında kısa ve özlü bilgi	11
f) Âyet hakkında kısa ve özlü bilgi	11
g) Kur'ânın yazı ile tesbiti	13
h) Kur'ânın biraraya getirilmesi ve çoğaltılması	14
i) Kur'ânın muhteva bakımından özelliklerine ait genel bilgiler	15
j) Kur'ânın okunması, dinlenmesi ve tercümesi	17
k) Tefsir ve büyük müfessirler	19
Okuma: Kur'ândan âyetler ve tefsir metinlerinden örnekler	21
B — Sünnet:	
a) Sünnet ve hadis nedir? çeşitleri	26
b) Hadislerin yazılışı hakkında toplu bilgi	26
c) Altı kitap ve en önemli hadis yazarlarından Buhârî ve Müslim	28
d) Uydurma (apokrif) hadisleri anlamak için rasyonel kaideler	29
e) Hadis ilminin, tarihi metod takibeden diğer ilim kolları ile ilgisi ve önemi	30
Okuma: Hadis çeşitlerinden örnekler	32

IV

C — Kıyas, İctihat:

- a) Kıyas ve icthah nedir? 34
- b) Kur'an emirleri dışında icthah yapılmasının önemi 34
- c) İctihadın yapılmasını teşvik eden ayet ve hadisler 35
- d) İslam dininde aklın değeri 37

D — İcma:

- a) İcma nedir? Terim yönünden inceleme 39
 - b) İlk icma ne zaman yapılmıştır 39
 - c) İcmanın dayandığı esaslar 40
- Okuma: Müslümanlıkta İctihat, Hazreti Muhammed ile başlamıştır. İslam Hukukundan örnekler 41**

BÖLÜM: III

PEYGAMBERİN HAYATI: (Hadiseler içinde davranışları, hitabeleri ve fikirleriyle dini, ahlaki ve idari cephesinin incelenmesi) 43

- a) İslamiyetten önce Arabistan ve çevresindeki dinler 43
- b) Mekke ve Kâbenin İslamiyetten önceki durumu 44
- c) Hazret-i Muhammedin çocukluğu ve gençliği 45
- d) İstivâçtan Peygamberliğe kadar 46
- e) Peygamberlikten hicrete kadar; 47
- f) Hicret (göç) 52
- g) Medine devri 53
- h) Peygamberin vefatı 64
- i) Hazret-i Muhammedin belirli özellikleri 67
- j) Hazret-i Muhammedin ahlaki 67

Okuma: Mevlid (Münacaat ve Vilâdet bölümünden "Bî'seti Nebî") 70

Kasası Enbiya'dan

BÖLÜM: IV

İslam Dininde İtikat ve İbadet Esaslarına Giriş 75

İLKÖĞRETİM OKULLARI DERS KİTAPLARI

DİN BİLGİSİ

İKİNCİ DEVRE
Sınıf II

Yazan :

Neda ARMANER

İSTANBUL — MİLLİ EĞİTİM BASIMEVİ

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM: I

	<u>Sayfa</u>
Yeryüzündeki türlü dinler	1
İlkel topluluklarda din: (Totemcilik)	1
<i>Çin dinleri:</i>	
Tao dini	5
Konfüçyüs dini	6
<i>Hint dinleri:</i>	
Brahmanizm	9
Budizm	12
İsrail dini (Musevilik)	18
Hıristiyanlık	27

BÖLÜM: II

İslâm dini ilkeleri	50
Müslümanlıkta iman (inanç) esasları	50
a) Allah'a inanmak	51
b) Meleklerle inanmak	56
c) Kitaplara inanmak	60
d) Peygamberlere inanmak	61
e) Ahirete inanmak	66
f) Kadere; her türlü hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine inanmak	71

BÖLÜM: III

<i>İslâm dininde ibadet çeşitleri ve şartları:</i>	75
a) İbadet yönünden duanın tarifi, mahiyeti, dinde duaya olan ihtiyaç,, psikolojik ve pedagojik tesirleri	76
b) Mükelleflik nedir? Şartları. İslâm dininde mükellef sayılanların bil-meleri ve uymaları gereken hususlar: Farz, sünnet, vacib, mübah, müstehab, haram, mekrûh ve mendûb	84
c) İbadetin temel şartı: Ruh ve vücut	87
d) Abdest şekilleri ve teyemmüm	87
e) İbadete davet tarzı: Ezan	94

BÖLÜM: IV

Sayfa

Namaz:

f) Şartları, rükünleri ve vakitleri	99
g) Oruç ve özellikleri	118
h) Zekât ve fitir sadakası	128
i) Hac	140
j) Müslümanlıkta dini bayramlar, mübarek gün ve gecelerin taşıdığı mânâlar	147

İslâm dininde ahlâk anlayışı:

(Kişisel ve sosyal yönlerden telkin ettiği davranışların incelenmesi)	158
a) Birlik	159
b) Doğruluk	160
c) Sabır	161
d) Tevazu	163
e) İyilik	164
f) Yardım (vakfın değeri)	165
g) Tolerans	173
h) Adalet	179
i) Çalışma	186
j) İlerleme	188
k) Vatan sevgisi, şehitlik ve gazilik	191

BÖLÜM: V

a) İslâmiyette bilgiye verilen önem	197
b) İslâmiyette bilginin değerlendirilmesi	197
c) Kültür tarihinde yer alan Müslüman Türk bilginlerinden örnekler	200
d) İslâmiyette sanat anlayışı ve değerlendirilişi	201
e) Türklerin sanat yönünden İslâmiyete yaptıkları hizmetler	220

BÖLÜM: VI

İlkokullarda "Din Bilgisi" nin uygulanmasına dair eğitsel bilgiler:

I — Okulda din bilgisi öğretiminin şartları	225
II — Din bilgisi öğretiminin amaçları	226
III — Din bilgisi öğretiminin konuları	226
IV — Din bilgisi öğretiminde metot	229

KAYNAKÇA

Açıkgöz Abdullah-Ercan Türk-Orhan Engin, Milli Eğitim Mevzuatı, Nobel Yayın Dağıtım, I. Baskı, Ankara, 2001.

Akdeniz, Sabri, Türkiye’de Din Eğitimi ve Öğretimi, İslam Medeniyeti Vakfı, İstanbul, 1993.

Akyol, Avni, Laiklik ve Din Öğretimi, M.E.B. Yayınları, Ankara, 1990.

Akyüz, Yahya, Türk Eğitim Tarihi, Alfa Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, 1999.

Armaner, Neda, Psikoloji Yönünden Din Bilgisi, Selamet Dergisi, Nisan 1962.

Anadolu Ajansı, “Mühim Bir Tebliğ”, Selamet Dergisi, İstanbul, 13 Temmuz 1947.

Aydın, Mehmet Zeki, Din Öğretiminde Yöntemler, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, 2004.

Ayhan, Halis, Din Eğitimi ve Öğretimi(İman-İbadet), Gaye Matbaacılık, Ankara, 1988.

Ayhan, Halis, Türkiye’de Din Eğitimi, M.Ü. İlahiyat Vakfı Yayınları, İstanbul, 1999.

Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri(1906–1938), Ankara, 1952.

Banguoğlu, Tahsin, Kendimize Geleceğiz, Derya Dağıtım Yayınları, Birinci Baskı, 1984.

Bilgin, Beyza, Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi, A.Ü.İlahiyat Fakültesi Yayınları, Ankara, 1990.

Bilgin, Beyza, Eğitim Bilimi ve Din Eğitimi, Gün Yayıncılık, Ankara, 2001.

Bolay, Süleyman Hayri ve Mümtaz'er Türköne, Din Eğitimi Raporu, Ankara Merkez İmam-Hatip Lisesi Öğrencileri ve Mezunları Vakfı, Ankara, 1995.

Bolay, Süleyman Hayri -Kazım Sarıkavak, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Gündüz Eğitim ve Yayıncılık, Ankara, 2001.

Cebeci, Suat, Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye'de Din Eğitimi, Akçağ Yayınları, Ankara, 1996.

Çelikkaya, Hasan, Öğretmenlik Mesleğine Giriş, Alfa Basım Yayım Dağıtım, 2.Baskı, İstanbul, 1999.

Devellioğlu, Ferit, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, 16.Baskı, Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara, 2005.

Doğan, D.Mehmet, Doğan Büyük Türkçe Sözlük, II. Basım, Vadi Yayınları, Ankara, 2003.

Doksat, Recep, Ruh Hastalıkları ve Din, Selamet Dergisi, Sayı 8, 1962.

Ekinci, Abdullah, Milli Eğitim Meselelerimiz, Yeni Asya Yayınları, İstanbul, 1981.

Erim, Nihat, Günlükler (1925–1979) haz. Ahmet Demirer, I.Cilt, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2005.

Ertan Veli - Küçük Hasan, Cumhuriyet Devrinde Din Eğitimi Din Müesseseleri ve Din Âlimleri, TÜRDAV Basım, İstanbul, 1976.

Gökay, Fahrettin Kerim, Memleket Meseleleri, Selamet Dergisi, sayı.8, 13 Temmuz 1947.

Hökelekli, Hayati, Ergenlik Çağı Gençlerinin Dini Gelişimi,

İkinci Maarif Şurası (15-21 Şubat 1943), Maarif Vekilliği Neşriyat, Ankara, 28 Nisan 1943.

- Jaschke, Gotthard, Yeni Türkiye’de İslamlık, Bilgi Yayınevi, Ankara, 1972.
- Kulaksızoğlu, Adnan, Ergenlik Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1999.
- Kuran-ı Kerim, Rum Suresi, Ayet:45.
- Kutay, Cemal, 21.Yüzyılda Din Faşizmi, Aksay Yayıncılık, İstanbul, 2000.
- Milli Eğitim Şuraları, M.E.B.Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şura Genel Sekreterliği, Ankara, 2006.
- Mehmedoğlu, Ali Ulvi, Kişilik ve Din, DEM Yayınları, İstanbul, 2004.
- M.G.K Sekreterliği, 12 Eylül Öncesi ve Sonrası, Ankara, 1981.
- Parmaksızoğlu, İsmet, Türkiye’de Din Eğitimi, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1966.
- Peker, Hüseyin, Din ve Ahlak Eğitiminin Psikolojik ve Metodik Esasları, Eser Matbaası, Samsun, 1991.
- Oğuzkan, A.Ferhan, Eğitim Terimleri Sözlüğü, Ankara, 1974.
- Onat, Hasan, Türkiye’de Din Anlayışında Değişim Süreci, Ankara Okulu Yayınları, Ankara, 2003.
- Özalp Reşat- Aydoğan Ataünal, Türk Milli Eğitim Sisteminde Düzenleme Teşkilatı, Milli Eğitim Basımevi, Birinci Basılış, İstanbul, 1977.
- Özün, Mustafa Nihat, Osmanlıca Türkçe Sözlük, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul, 1979.
- Taşkıran, Tezer, Türk Ahlakın İlkeleri, Maarif Matbaası, İstanbul, 1943.
- Tuğ, Salih, Türkiye’de Din Eğitimi, Milli Eğitim ve Din Hayatı, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 1981.
- Türk Dil Kurumu, Türkçe Sözlük, II. Cilt, 9 Baskı, Ankara, 1998.

Topçu, Nurettin, Türkiye'nin Maarif Davası, Dergâh Yayınları, İstanbul, 1998.

Tosun, Cemal, Din Eğitimi Bilimine Giriş, 2.Baskı, Pegema Yayıncılık, Ankara, 2002.

Varış, Fatma, Eğitimde Program Geliştirme Teorileri ve Teknikler, Sevinç Matbaası, Ankara, 1971.

Tebliğler Dergisi Sayıları:

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 07 Şubat 1949, cilt:11, sayı:524

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 20 Kasım 1950, cilt:13, sayı:617

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 15 Ocak 1951, cilt:13, sayı:625

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 08 Nisan 1952, cilt:15, sayı:692

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 15 Ağustos 1953, cilt:15, sayı:708

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 17 Mayıs 1954, cilt:17, sayı:799

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 16 Mayıs 1955, cilt:18, sayı:851

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 20 Nisan 1956, cilt:19, sayı:901

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 25 Şubat 1957, cilt:20, sayı:944

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 06 Ocak 1958, cilt:21, sayı:989

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 30 Kasım 1959, cilt:22, sayı:1085

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 16 Mayıs 1960, cilt:23, sayı:1104

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 27 Kasım 1961, cilt:24, sayı:1181

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 14 Mayıs 1962, cilt:25, sayı:1203

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 06 Mayıs 1963, cilt:26, sayı:1254

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 23 Mart 1964, cilt:27, sayı:1296

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 17 Mayıs 1965, cilt:28, sayı:1355

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 16 Mayıs 1966, cilt:29, sayı:1404

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 15 Mayıs 1967, cilt:30, sayı:1452

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 20 Mayıs 1968, cilt:31, sayı:1502

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 26 Mayıs 1969, cilt:32, sayı:1556

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 25 Mayıs 1970, cilt:33, sayı:1608

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 15 Mayıs 1972, cilt:35, sayı:1698

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 14 Mayıs 1973, cilt:36, sayı:1745

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 20 Mayıs 1974, cilt:37, sayı:1790

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 07 Nisan 1975, cilt:38, sayı:1834

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 10 Mayıs 1976, cilt:39, sayı:1885

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 25 Temmuz 1977, cilt:40, sayı:1944

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 29 Mayıs 1978, cilt:41, sayı:1987

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 23 Nisan 1979, cilt:42, sayı:2029

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 12 Mayıs 1980, cilt:43, sayı:2061

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 30 Mart 1981, cilt:44, sayı:2083

Tebliğler Dergisi, M.E.B., 15 Mart 1982, cilt:45, sayı:2108

Tezler:

Acar, Ayşe, “İlköğretim 4-5 Sınıf Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretimi Dersi Müfredatlarının Mukayesesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, 2006.

Derimeşe, Erdem, “Lisede Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Müfredatının Program Geliştirme Süreçleri Bakımından İncelenmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), 9 Eylül Üniversitesi, 2005.

Eryılmaz, Recep, “Ortaöğretimde DKAB Dersinin Geliştirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, 1995.

Taşcıoğlu, Elif, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Programının Değerlendirilmesi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Erciyes Üniversitesi, 2005.